

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ГОЦУЛ Ігор Євгенійович

УДК 354.1.(477)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ**

Спеціальність – 281 “Публічне управління та адміністрування”

Галузь знань – 28 “Публічне управління та адміністрування”

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ І. Є. Гоцул

Науковий керівник Гонюкова Лілія Василівна, доктор наук з державного управління, професор

КИЇВ – 2025

АНОТАЦІЯ

Гоцул І. Є. Формування та реалізація публічної політики в сфері фізичної культури і спорту в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2025.

У дисертаційній роботі обґрунтовано стратегічну необхідність переходу від традиційної моделі державного управління до сучасного підходу публічного управління у сфері фізичної культури і спорту. Актуальність дослідження зумовлена зростанням соціально-економічної ролі спорту, зниженням рівня фізичної активності населення та загостренням проблем громадського здоров'я. У цьому контексті аналіз процесів формування та реалізації публічної політики набуває практичного значення. Дослідження також враховує виклики глобалізації, цифрової трансформації, нові вимоги до міжсекторальної взаємодії та необхідність впровадження міжнародних стандартів. Спорт розглядається як інструмент суспільної інтеграції, розвитку національної єдності та відновлення після криз, що потребує інклюзивної, відкритої та стратегічно зорієнтованої політики.

Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування процесів формування та реалізації публічної політики в сфері фізичної культури і спорту в Україні та розробка перспективних напрямів її реалізації.

Об'єктом дослідження виступає публічна політика в Україні.

Предметом дослідження є процеси формування та реалізації публічної політики в сфері фізичної культури і спорту.

У дослідженні теоретично обґрунтовано *наукову новизну* переходу від моделі державного управління до публічної політики в сфері фізичної культури і спорту в Україні. Це стало можливим завдяки розробці теоретичних засад і

визначенню практичних заходів щодо удосконалення формування та реалізації публічної політики, що відповідає сучасним викликам і потребує нового осмислення ролі держави, суспільства та фахової спільноти. Серед ключових наукових результатів:

– розроблено структурно-функціональну модель публічної політики у сфері фізичної культури і спорту, що поєднує теоретичні засади та прикладні інструменти взаємодії між суб'єктами публічної політики. Модель охоплює: змістовий компонент – із визначенням ключових функцій і завдань суб'єктів галузі; структурний – із описом інституційної побудови та зв'язків між учасниками процесу; технологічний – із практичними механізмами реалізації політики.

– удосконалено визначення механізмів державного управління у відповідній сфері як сукупності регуляторних, фінансових, організаційних та контрольних інструментів, що забезпечують стандартизацію, ліцензування, фінансування, облік, нагляд і безпеку в сфері спорту;

– конкретизовано підходи до міжнародної співпраці з фахівцями Європейського Союзу, зокрема, щодо використання спортивних стипендій і грантів для молодих спортсменів та тренерів;

– запропоновано нові підходи до формування публічної політики на засадах інклюзивності, партнерства та сталого розвитку;

– удосконалено підходи до цифровізації управління спортивною галуззю із застосуванням штучного інтелекту;

– поглиблено дослідження альтернативних моделей фінансування та адаптації європейського досвіду в розвитку муніципального спорту;

– деталізовано стратегічні напрями розвитку публічної політики через визначення пріоритетів доступності, підтримки спортивних талантів та модернізації інфраструктури.

Отримані результати мають наукове і практичне значення для формування ефективної публічної політики у сфері фізичної культури і спорту.

У першому розділі дисертаційного дослідження *“Теоретичні основи формування та реалізації публічної політики”* здійснено теоретичний аналіз публічної політики як соціального явища з акцентом на спортивну галузь. Дослідження виявило ключові тенденції, які формують сучасний ландшафт спортивної індустрії, включно з глобалізацією, комерціалізацією, технологічними інноваціями та змінами ціннісних орієнтацій суспільства. Розглянуто вплив цих тенденцій на динаміку формування та реалізації спортивних політик, а також на зростання економічного впливу спортивних заходів і маркетингових стратегій. У контексті принципів публічного управління спортом визначено важливість прозорості, рівного доступу, справедливості, відповідальності та підзвітності. Особлива увага приділена аналізу джерельної бази, яка включає наукову літературу, законодавчі та стратегічні документи, а також міжнародний досвід, з метою узагальнення існуючих теоретичних та методологічних підходів та аналізу практичних аспектів впровадження спортивних політик. Завдяки детальному огляду та аналізу дієвих практик було сформовано цілісну картину державних ініціатив і приватних зусиль, спрямованих на розвиток фізичної культури та спорту, і надано рекомендації, придатні для імплементації у вітчизняних умовах з урахуванням специфіки соціокультурного та економічного контексту України.

У другому розділі дисертаційної роботи *“Формування публічної політики в галузі фізичної культури і спорту”* розглянуто мережу суб'єктів, які впливають на розвиток сфери фізичної культури та спорту на публічному рівні. Аналіз показує, що серед ключових гравців виступають державні органи, спортивні асоціації, освітні та наукові установи, спортсмени, тренери, а також громадськість. Встановлено, що ефективна взаємодія цих суб'єктів є критичною для розробки та імплементації успішних спортивних ініціатив та політик. У дослідженні систематизовано нормативно-правову базу, визначено ключові нормативні акти, які регулюють сферу спорту, виявлено існуючі прогалини та надано рекомендації щодо їх усунення. Особлива увага приділена необхідності оновлення законодавства відповідно до міжнародних стандартів, особливо в контексті антидопінгової діяльності, захисту прав спортсменів та забезпечення безпеки під

час спортивних заходів. Проаналізовано також національну доктрину розвитку фізичної культури та спорту, визначено її стратегічні цілі та оцінено потенціал для подальшого розвитку. Незважаючи на те, що доктрина враховує сучасні вимоги, дослідження вказує на потребу покращення координації впровадження політик, а також збільшення фінансування та ефективності управління, особливо на місцевому рівні.

У третьому розділі *“Перспективи реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту”* розглянуто інноваційні підходи до вдосконалення цієї сфери. Акцент робиться на залученні громадян до активної участі в спорті, розвитку громадсько-приватного партнерства для забезпечення сталого фінансування і інвестицій, та впровадженні масових спортивних програм. Також підкреслюється роль інноваційних технологій та використання міжнародного досвіду для оптимізації управління, підвищення якості спортивних послуг і розширення їх доступності. Аналіз цих підходів має на меті розробку рекомендацій для стратегічного планування та втілення в майбутньому. Вивчено зарубіжний досвід у сфері фізичної культури і спорту, з особливим акцентом на Європу. Виявлено унікальні підходи країн, залежні від їхньої історії та суспільних цінностей, та тенденцію до поєднання державної політики, приватного фінансування та участі громадян. Законодавство в сфері безпеки, антидопінгу, спортивних заходів і праці атлетів відіграє ключову роль. Ефективне фінансування, у тому числі через державні субсидії, лотереї, членські внески, комерційні та спонсорські кошти, є вирішальним для підтримки інфраструктури. Європейський досвід підкреслює важливість інтеграції спорту в соціальний і культурний простір та необхідність забезпечення ресурсів для підтримки спортивних успіхів і здоров'я нації. Розроблено пріоритетні напрями розвитку публічної політики в області фізичної культури та спорту, спрямовані на збільшення фізичної активності та підтримку спортивних талантів. Запропоновані заходи включають вдосконалення інфраструктури та стимулювання міжнародної співпраці. Важливу увагу приділено інклюзивності та рівному доступу до спортивних активностей для всіх верств населення, зокрема для людей з

особливими потребами. Доведено, що розвиток масового спорту та підтримка професійного спорту вимагає не лише інфраструктурних інвестицій, а й організаційної підтримки, фінансування, та освітніх програм для фахівців у цій галузі. Сучасна, безпечна інфраструктура повинна бути доступною для усіх категорій населення. Залучення до міжнародних програм та партнерств сприяє обміну досвідом і підвищенню конкурентоспроможності, тоді як спорт у контексті охорони здоров'я виступає як засіб профілактики та реабілітації. Інклюзивність та рівність у спорті забезпечуються через цілеспрямовані програми підтримки різних соціальних груп. Зроблено висновок, що спорт є важливим елементом соціального та економічного прогресу, сприяючи економічному зростанню, розвитку туризму, і покращенню якості життя громадян.

Ключові слова: публічна політика, фізична культура і спорт, масовий спорт, професійний спорт, інклюзивні проєкти, міжнародне співробітництво, охорона здоров'я у спорті, соціальна відповідальність.

ABSTRACT

Hotsul I. YE. Formation and Implementation of Public Policy in the Sphere of Physical Culture and Sports in Ukraine. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in the specialty 281 “Public management and administration” from the field of knowledge 28 “Public management and administration”. – Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, 2025.

The dissertation substantiates the strategic necessity of transitioning from the traditional model of state governance to a modern approach of public administration in the field of physical culture and sports. The relevance of the research is driven by the growing socio-economic role of sports, the declining level of physical activity among the population, and the worsening public health issues. In this context, the analysis of policy formulation and implementation processes acquires practical significance. The study also considers the challenges of globalization, digital transformation, new demands for cross-sectoral cooperation, and the need to implement international standards. Sports are viewed as a tool for social integration, national unity, and post-crisis recovery, requiring inclusive, transparent, and strategically oriented policies.

The aim of the dissertation is to theoretically substantiate the processes of public policy formation and implementation in the field of physical culture and sports, and to develop prospective directions for its realization.

The object of the research is public policy in Ukraine.

The subject of the research is the processes of formation and implementation of public policy in the field of physical culture and sports.

The study substantiates the scientific novelty of transitioning from a state governance model to a public policy approach in the field of physical culture and sports in Ukraine. This was achieved through the development of theoretical foundations and the identification of practical measures to improve public policy formation and implementation, which aligns with modern challenges and calls for a rethinking of the role of the state, society, and professional community.

Key scientific results include:

- the development of a structural-functional model of public policy in the sphere of physical culture and sports, encompassing content, structural, and technological components;
- the improvement of the definition of governance mechanisms in the field;
- the specification of approaches to international cooperation with European Union professionals;

- the proposal of new policy formation concepts based on inclusivity, partnership, and sustainable development;
- the enhancement of approaches to digitalization in sports governance, including the application of artificial intelligence;
- the advancement of research into alternative financing models and the adaptation of European experience in the development of municipal sports;
- the detailing of strategic directions in public policy development through the identification of priorities for accessibility, talent support, and infrastructure modernization.

The obtained results hold significant scientific and practical value for shaping effective public policy in the field of physical culture and sports.

The dissertation researched a topical scientific topic regarding the formation and implementation of public policy in the field of physical culture and sports, and based on the analysis of foreign and domestic experience, regulatory and legal documents, and scientific literature, practical recommendations for its implementation were proposed.

In the first chapter of the dissertation research “*Theoretical foundations of the formation and implementation of public policy*” a comprehensive theoretical analysis of public policy as a social phenomenon with an emphasis on the sports industry was carried out. The study identified key trends shaping the current landscape of the sports industry, including globalization, commercialization, technological innovation, and changing societal values. The impact of these trends on the dynamics of the formation and implementation of sports policies, as well as on the growth of the economic impact of sports events and marketing strategies is considered. In the context of the principles of public management of sports, the importance of transparency, equal access, justice, responsibility and accountability is determined. Special attention is paid to the analysis of the source base, which includes scientific literature, legislative and strategic documents, as well as international experience, with the aim of generalizing the existing theoretical and methodological approaches and analyzing the practical aspects of the implementation of sports policies. Thanks to a detailed review and analysis of effective practices, a holistic picture of state initiatives and private efforts aimed at the

development of physical culture and sports was formed, and recommendations suitable for implementation in domestic conditions, taking into account the specifics of the socio-cultural and economic context of Ukraine, were provided.

The second chapter of the dissertation “*Formation of public policy in the field of physical culture and sports*” examines the network of subjects that influence the development of the field of physical culture and sports at the public level. The analysis shows that government bodies, sports associations, educational and scientific institutions, athletes, coaches, and the public are among the key players. It has been established that the effective interaction of these subjects is critical for the development and implementation of successful sports initiatives and policies. The research systematizes the regulatory framework, identifies key regulatory acts that regulate the field of sports, identifies existing gaps, and provides recommendations for their elimination. Special attention is paid to the need to update legislation in accordance with international standards, especially in the context of anti-doping activities, protection of athletes' rights and ensuring safety during sports events. The national doctrine of the development of physical culture and sports was also analyzed, its strategic goals were determined, and the potential for further development was assessed. Although the doctrine takes into account modern requirements, the study points to the need for better coordination of policy implementation, as well as increased funding and management efficiency, especially at the local level.

In the third chapter “Perspectives for the implementation of public policy in the field of physical culture and sports” innovative approaches to the improvement of this sphere are considered. Emphasis is placed on engaging citizens in active participation in sports, developing public-private partnerships to ensure sustainable funding and investments, and implementing mass sports programs. It also emphasizes the role of innovative technologies and the use of international experience to optimize management, improve the quality of sports services and expand their availability. The analysis of these approaches aims to develop recommendations for strategic planning and implementation in the future. Foreign experience in the field of physical culture and sports was studied, with a special emphasis on Europe. The unique approaches of

countries, dependent on their history and social values, and the tendency to combine state policy, private financing and citizen participation have been revealed. Legislation in the field of safety, anti-doping, sports events and the work of athletes plays a key role. Effective funding, including through government subsidies, lotteries, membership fees, commercial and sponsorship funds, is critical to sustaining infrastructure. The European experience emphasizes the importance of integrating sports into the social and cultural space and the need to provide resources to support sports success and the health of the nation. The priority directions for the development of public policy in the field of physical culture and sports aimed at increasing physical activity and supporting sports talents have been developed. Proposed measures include improving infrastructure and encouraging international cooperation. Important attention is paid to inclusiveness and equal access to sports activities for all segments of the population, in particular for people with special needs. It has been proven that the development of mass sports and the support of professional sports require not only infrastructure investments, but also organizational support, financing, and educational programs for specialists in this field. Modern, safe infrastructure should be available to all categories of the population. Involvement in international programs and partnerships contributes to the exchange of experience and increased competitiveness, while sport in the context of health care acts as a means of prevention and rehabilitation. Inclusion and equality in sport are ensured through targeted support programs for different social groups. It was concluded that sport is an important element of social and economic progress, contributing to economic growth, tourism development, and improving the quality of life of citizens.

Keywords: public policy, physical culture and sports, mass sports, professional sports, inclusive projects, international cooperation, health care in sports, social responsibility.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

А. В яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Гоцул І.Є. Напрями удосконалення діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні: зб. наук. пр. Причорноморського наук.-досл. ін-ту економ. та іннов. Вип. 13, 2019. С. 9-13.* URL: <http://pag-journal.iei.od.ua/13-2019-ukr>.

2. Гоцул І.Є. Публічна політика розвитку фізичної культури і спорту: досвід країн Європи. “*Наукові перспективи*” (Серія “*Державне управління*”). № 9 (15), 2021. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9\(15\)-76-84](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9(15)-76-84).

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/466>.

3. Гоцул І.Є. Нормативно-правове забезпечення державної політики в галузі фізичної культури та спорту. “*Актуальні питання у сучасній науці*” (Серія “*Державне управління*”). № 3 (3), 2023. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-3\(3\)-23-33](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-3(3)-23-33).

4. Гоцул І.Є. Реалізація державно-приватного партнерства у сфері фізичної культури та спорту в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування.* Том 33 (72) № 6 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/12> URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/>.

5. Гоцул І.Є. Основні напрямки удосконалення механізму публічного управління у сфері фізичної культури та спорту в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування.* Том 34 (73) № 1 2023. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.1/07>. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/1_2023.pdf.

6. Hotsul I. Ensuring the availability and quality of sports services: the role of local self-government in European countries «KELM (Knowledge, Education, Law,

Management)» № 6(58), 2023. URL: Hotsul I. Ensuring the availability and quality of sports services: the role of local self-government in European countries «KELM (Knowledge, Education, Law, Management)» № 6(58), 2023. P. 125-130. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.6.20>. URL: <https://cuesc.org.ua/zhurnali/kelm/>.

Стаття у наукометричній базі Scopus

7. **Hotsul, I.,** Honiukova, L., Yudvenko, O., & Maistrenko, K. (2024). Formation of public policy in the field of physical education and sports in Ukraine. *Viešoji Politika Ir Administravimas*, 23(3), 324-343. DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.ppa.23.3.33270>.
<https://vpa.ktu.lt/index.php/PPA/issue/view/989/>

8.

В. Які додатково відображають наукові результати дисертації:

8. Гоцул І.Є. Фізична культура і спорт як один із пріоритетних напрямків формування публічної політики. *Шевченківська весна – 2022: публічне управління та державна служба* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (Київ, 19 квіт. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2022. 268 с. С. 51-53. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/1928/files/e2d6b0e4-8b82-4770-bc40-87ce3af74f68.pdf>.

9. Гоцул І.Є. Спорт як механізм розширення міжнародного гуманітарного співробітництва. *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 черв. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. 467 с. С. 103-104. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/316/files/dbca2488-6b24-4608-9db6-0931798c158b.pdf>

10. Гоцул І.Є. Публічна політика у галузі спорту в умовах військового стану України. *Шевченківська весна – 2023: публічне управління та державна служба* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (Київ, 29 берез. 2023 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2023.

340 с.

11. Гоцул І. Пріоритетні напрями розвитку публічної політики в галузі фізичної культури і спорту. Влада та управління: Збірник наукових праць. Вип. 8. Чернівці: «Букрек», 2021. С.263-270.

12. Гоцул І. Публічна політика: напрями розвитку галузі фізичної культури і спорту в Україні: Матер. Всеукр. відкритої наук.-практ. конференції м. Київ, Таврійський національний у-тет, 17 грудня 2021 р. к.-ДКС-Центр, 2021. 176 с. С.143-146.

13. Аврутин С.Ю., Артюшенко А.Ф., Беца Н.Н., **Гоцул І.Є.** та ін. Легка атлетика. Підручник для студентів ЗВО. Київ : Логос, 2017. 760 с. URL: <http://31.134.120.154:4001/handle/787878787/1546>

14. Гоцул І.Є. Дослідження суб'єктів вироблення державної політики. *Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики.* Монографія / авт. кол. : [Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.] ; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2018. 400 с. С. 110-137. URL : <http://academy.gov.ua/social/pages/dop/2/files/b710d940-b89c-4a73-9c68-ba033e1bd602.pdf>.

ЗМІСТ

ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1	23
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	23
1.1. Публічна політика як суспільне явище	23
1.2. Принципи публічного управління у сфері фізкультури та спорту України... ..	49
1.3. Наукові підходи до дослідження політики угалузі фізичної культури і спорту	59
Висновки до розділу 1	75
РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	77
2.1. Суб'єкти формування публічної політики у галузі фізичної культури і спорту	77
2.2. Нормативно-правова база реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту	99
2.3. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту	128
Висновки до розділу 2	150
РОЗДІЛ 3	152
ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	152
3.1. Альтернативні підходи до реалізації публічної політики у галузі фізичної культури і спорту	152
3.2. Зарубіжний досвід розвитку фізичної культури і спорту	168
3.3. Пріоритетні напрями розвитку публічної політики в галузі фізичної культури і спорту	193
Висновки до розділу 3	210
ВИСНОВКИ	213
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	219
ДОДАТКИ	249

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Стратегічна важливість дослідження публічної політики в галузі фізичної культури і спорту зумовлена необхідністю переходу від застарілої моделі державного управління до сучасної парадигми публічного управління, що потребує змін у підходах до формування та реалізації публічної політики.

Проблематика дослідження в цій галузі визначається зростаючим усвідомленням ключового соціально-економічного значення спорту. Низький рівень фізичної активності населення, зростання хронічних захворювань та погіршення якості життя висувають вимоги до формування ефективної, цілеспрямованої політики у сфері фізичної культури. У цьому контексті науковий аналіз процесів розробки та реалізації публічної політики у галузі спорту є не лише теоретично важливим, а й практично необхідним. Глобальні тенденції, зокрема поширення сидячого способу життя та виклики здоров'ю населення, потребують міжвідомчої координації та оновлення стратегічного підходу.

Окрім того, глобалізація спортивного руху формує нові стандарти ефективності публічного управління. Україна має бути здатною відповідати сучасним викликам, адаптуючи кращі міжнародні практики, поглиблюючи співпрацю з міжнародними організаціями та створюючи конкурентоспроможну систему національного спортивного розвитку.

Особливу вагу дослідження набуває в умовах цифрової трансформації, гібридних загроз та зміни парадигми лідерства в суспільстві. Сьогодні спорт – не лише засіб зміцнення здоров'я, а й потужний соціальний інструмент інтеграції, національної єдності, відновлення громад після криз. Саме тому публічна політика у цій сфері має формуватися на основі відкритості, інклюзивності та стратегічної орієнтованості на майбутнє.

На становлення та розвиток фізичної культури суттєво вплинули теорії Т. Веблена, М. Вебера, П. Бурдьє, Х. Ортеги-і-Гассета, Й. Гейзінги, К. Ясперса, Н. Еліаса. На сьогоднішній день фізична культура постає як потужний соціальний інститут. Дослідженням проблематики розвитку історичних форм фізичної

культури і спорту займалися, як радянські: М. Візітей, В. Видрін, М. Пономарев, так західноєвропейські вчені: Л. Кун, Г. Ленк, Г. Люшен. Істотний внесок у розвиток теорії та практики регулювання розвитку фізичної культури зробили такі вчені: Е. Дружиніна, В. Лабскір, О. Любієв, О. Маліков, Н. Нікольська.

Питання досягнення збалансованої та оптимальної організаційної структури системи публічного управління фізичною культурою і спортом, механізми та теоретико-методологічні основи публічного управління галуззю фізичної культури і спорту розглядали такі вчені, як В. Гузарь, О. Дегтяр, Ю. Довгенько, М. Дутчак, В. Жуков, В. Затилкін, В. Куделко, О. Мельниченко, М. Олійник, О. Пархоменко-Куцевіл, В. Платонов, Ю. Шкретій та ін. Удосконаленню і розвитку національної системи фізичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді присвятили свої праці такі вчені, як В. Арєф'єв, А. Дубогай, М. Зубалій, Т. Круцевич, А. Куц, Р. Раєвський, С. Сінгаєвський, Б. Шиян та ін.

Проте, проблема формування та реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту залишається однією з найбільш дискутованих в наукових колах. Значний внесок у цю галузь внесли численні дослідники, кожен з яких додав до загальної картини власні нюанси і відкриття. Проте, незважаючи на різноманіття наявних досліджень та їх важливість для теорії та практики, виникають нові питання і аспекти, які ще не знайшли свого вичерпного висвітлення. Саме ця невизначеність і швидкі зміни у сфері публічної політики фізичної культури та спорту, що спостерігаються на тлі глобалізаційних процесів та технологічного прогресу, роблять актуальним подальше дослідження цієї проблематики. На дисертаційну роботу покладено завдання вивчити недостатньо освітлені фрагменти, що залишаються за межами уваги наукової громадськості, та розробити комплексні підходи для оптимізації відповідної публічної політики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота була виконана в межах науково-дослідних робіт за комплексним науковим проектом «Державне управління та місцеве самоврядування» (номер державної реєстрації 0199U002827) Національної академії державного управління. До теми «Врегулювання воєнно-політичних конфліктів: стратегії та інструменти

вирішення» (номер державної реєстрації 0119U101522) підготовлене і опубліковане дослідження «Пріоритетні напрями розвитку публічної політики в галузі фізичної культури і спорту» у збірнику наукових праць «Влада та управління», зібрано і систематизовано матеріал щодо міжнародного досвіду розвитку спортивною галузі в умовах конфлікту.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування процесів формування та реалізації публічної політики в сфері фізичної культури і спорту, та розробка перспективних напрямів її реалізації в Україні.

Для досягнення поставленої мети визначено такий комплекс завдань:

– здійснити теоретичний аналіз публічної політики як соціального явища, з метою виявлення ключових тенденцій та викликів, що впливають на розвиток спортивною галузі;

– вивчити джерела дослідження публічної політики у сфері фізичної культури та спорту, для забезпечення наукової обґрунтованості та системності дослідження;

– охарактеризувати суб'єкти, які беруть участь у формуванні публічної політики у цій сфері, та проаналізувати їх роль і взаємодію з метою виявлення можливостей та бар'єрів у реалізації ефективної політики;

– узагальнити та систематизувати нормативно-правову базу, що стосується реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, з метою ідентифікації законодавчих прогалин та визначення напрямків для удосконалення;

– проаналізувати національну доктрину розвитку фізичної культури та спорту, визначити її ключові положення та оцінити потенціал для розвитку, щоб запропонувати стратегічні рекомендації зі зміцнення її ефективності;

– дослідити зарубіжний досвід розвитку фізичної культури і спорту з особливим акцентом на Європейський досвід публічного управління у цій сфері;

– розробити пріоритетні напрями розвитку публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, спрямовані на підвищення її ефективності.

Об'єкт дослідження – публічна політика в Україні.

Предмет дослідження – формування та реалізації публічної політики в сфері фізичної культури і спорту.

Методи дослідження. Для реалізації мети дослідження використано комплексний підхід, що об'єднує кілька методів аналізу. В процесі дослідження було застосовано метод аналізу літератури, який дозволив глибше дослідити теоретичні засади публічної політики і зрозуміти специфіку її формування у сфері фізичної культури та спорту (пп. 1.1; 1.2). Цей метод був невід'ємною частиною під час огляду наукових праць, статей та монографій, які займаються аналізом публічної політики як соціального явища. Для вивчення джерел та визначення методологічних підходів (п. 1.3) використовувалися методи системного аналізу, які сприяли структуризації інформації та вибудовуванню цілісного уявлення про об'єкт дослідження. Це дало змогу систематизувати існуючі теорії та підходи, визначити їхні сильні та слабкі сторони.

Компаративний аналіз був застосований для характеристики суб'єктів публічної політики (п. 2.1) та оцінки нормативно-правової бази (п. 2.2). Цей метод дозволив порівняти різні підходи та моделі, виявити основні тенденції і вектори розвитку у даній області. Метод аналізу змісту став основним інструментом при аналізі ключових положень національної доктрини (п. 2.3), забезпечивши точне витлумачення законодавчих та стратегічних документів, що формують основу для розвитку сфери фізичної культури і спорту.

Задля систематизації зарубіжного досвіду (п. 3.1 та 3.2) був застосований крос-культурний аналіз, який дозволив виявити ключові аспекти ефективності публічного управління спортом в різних країнах та можливість адаптації кращих практик у національних умовах. Також, були використані методи стратегічного планування методи прогнозування (п. 3.3) для визначення перспективних напрямів розвитку і формування ефективної публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, що дозволить спрогнозувати майбутні сценарії та впливати на них за допомогою своєчасних регуляторних заходів.

Інформаційна база дослідження. Методологічний та інформаційний фундамент дослідження базується на ключових законодавчих документах

держави, включаючи Основний Закон – Конституцію України, законодавчі акти, укази Президента України, рішення Уряду, а також наукові роботи у вигляді дисертацій і монографій за темою дослідження, статистичні дані, стратегічні та програмні документи. Також до інформаційної бази включені наукові статті національних та іноземних вчених, матеріали, опубліковані на офіційних веб-сайтах установ влади, громадських організацій, освітніх і наукових закладів, аналітичних центрів, враховуючи міжнародний досвід, а також авторські емпіричні дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні переходу від державного управління до публічної політики, що стало результатом розробки теоретичних засад та визначення практичних заходів щодо вдосконалення формування і реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту в Україні. Такий підхід відповідає сучасним викликам і вимагає переосмислення ролі держави, суспільства та фахової спільноти в управлінні галуззю. У межах проведеного дослідження виокремлено такі практичні результати, які визначають його наукову новизну:

вперше:

– розроблено структурно-функціональну модель публічної політики у сфері фізичної культури і спорту, що поєднує теоретичні засади та прикладні інструменти взаємодії між суб'єктами публічної політики. Модель охоплює: змістовий компонент – із визначенням ключових функцій і завдань суб'єктів галузі; структурний – із описом інституційної побудови та зв'язків між учасниками процесу; технологічний – із практичними механізмами реалізації політики. Запропонована модель дозволяє узгодити дії стейкхолдерів, підвищити ефективність управлінських рішень, оперативно реагувати на суспільні виклики та сприяти сталому розвитку спорту на всіх рівнях.

удосконалено:

– розширено зміст поняття “механізми державного управління в галузі фізичної культури та спорту”, як сукупність регуляторних, фінансових, організаційних та контрольних інструментів, що забезпечують стандартизацію,

ліцензування, фінансування, облік, нагляд і безпеку в сфері спорту. Ці механізми формують системну основу для розвитку інфраструктури, підтримки спортсменів та дотримання національних і міжнародних норм;

- підходи до концептуальних засад співпраці між українськими фахівцями з фізичної культури та їх колегами з Європейського Союзу, з метою обміну кращими практиками, розвитку міжнародного спортивного партнерства і спільних навчально-тренувальних програм, в тому числі використання спортивних стипендій і грантів для молодих спортсменів та тренерів;

- підходи до формування публічної політики в галузі фізичної культури і спорту шляхом інтеграції принципів інклюзивності, гендерної рівності, міжнародного партнерства, стратегічної інфраструктурної підтримки та визнання спорту як чинника економічного розвитку. Запропонована модель передбачає не вертикальне управління, а взаємодію суб'єктів публічної політики, що відповідає сучасній парадигмі публічного врядування;

- підходи до розвитку професійної культури публічних службовців у сфері фізичної культури і спорту шляхом впровадження цифрових технологій і штучного інтелекту. Передбачено використання електронних систем управління спортивними закладами, інтерактивних платформ для дистанційного навчання тренерів і спортсменів, а також інструментів електронного голосування, аналітики та зворотного зв'язку для ефективного планування та оцінювання спортивних заходів;

набули подальшого розвитку:

- дослідження альтернативних підходів до реалізації публічної політики в галузі фізкультури та спорту, що передбачає оцінку нестандартних моделей фінансування, інноваційних стратегій залучення громадськості та використання цифрових технологій для підвищення фізичної активності;

- вивчення зарубіжного досвіду відкрило нові напрями для адаптації кращих практик Європейського управління спортом, особливо в контексті розвитку муніципального спорту та сприяння здоровому способу життя серед населення;

- основні напрямки розвитку публічної політики були деталізовані через визначення пріоритетів, які сприяють підвищенню доступності спортивних заходів, підтримці спортивних талантів на національному та міжнародному рівнях, а також розвитку спортивної інфраструктури, що відповідає сучасним потребам різних соціальних груп.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані в ході дослідження основні наукові результати, рекомендації, висновки щодо формування та реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту можуть бути використані для розробки освітніх програм, дисциплін, навчальних курсів, як у закладах вищої освіти так, і в інших наукових установах. У практичній діяльності органів публічної влади та громадянського суспільства.

Окремі положення, висновки та практичні рекомендації використано:

- Кіровоградською обласною державною адміністрацією: створена програма, яка визначає стратегічні напрями розвитку фізичної культури і спорту в регіоні, зокрема розвиток спортивної інфраструктури, підтримка талановитої молоді, організація масових спортивних заходів (*довідка про впровадження від 27.02.2024 № 63-01-14/114/0.63*);

- Львівським університетом фізичної культури імені Івана Боберського: оновлено зміст освітніх програм, зокрема “Теорія і методика легкої атлетики”, “Теорія і методика обраного виду спорту”, “Спортивно-педагогічне вдосконалення”, “Спортивний менеджмент”, “Публічне управління у галузі фізкультури та спорту” (*довідка про впровадження від 28.02.2024 № 317*);

- Новомосковською міською радою Дніпропетровської області: створено детальний план дій, який включає цілі, завдання, індикатори успіху та механізми фінансування для розвитку спортивної інфраструктури та популяризації здорового способу життя серед мешканців міста (*довідка про впровадження від 16.03.2022 № 164/22-03*).

Особистий внесок здобувача. Особистий внесок здобувача. Дисертація є авторською науковою працею, здобувач самостійно отримав всі результати, які відображені в його публікаціях. У роботі не використовується інтелектуальна

власність або розробки інших авторів, з якими здобувач спільно опублікував окремі наукові статті.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертації теоретичні положення рекомендації та висновки апробовано на різноманітних щорічних всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах, зокрема: Всеукраїнська відкрита науково-практична конференція м. Київ; Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених “Шевченківська весна – 2022: публічне управління та державна служба”, Київ; Міжнародна науково-практична конференція “Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього”, Київ; Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених “Шевченківська весна – 2023: публічне управління та державна служба”, Київ.

Публікації. Загальні результати дисертації та її основні ідеї, теоретичні положення, рекомендації та висновки викладено в 14 наукових працях, 5 з яких опубліковано у фахових наукових журналах та збірниках і 1 у науково-періодичних виданнях іншої країни, 1 стаття у наукометричній базі Scopus, у 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах, 1 – у підручнику, 1 – колективна монографія.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел (277 найменувань), додатків. Повний обсяг дисертації становить 258 сторінок, обсяг основного тексту – 208 сторінок. Дисертація містить 13 рисунків, 7 таблиць, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Публічна політика як суспільне явище

Усе суспільне життя є процесом постійної взаємодії між людьми та їх об'єднаннями, які переслідують власні інтереси та мету і, отже, неодмінно змагаються одне з одним. У ранні етапи розвитку людства така конкуренція переважно підтримувалася за допомогою механізмів суспільної самоорганізації. Переважною складовою цих механізмів, які забезпечували порядок і розподіл важливих ресурсів для життя людини, були звичаї, традиції, релігійні установи та інші прості норми. Проте зі зростанням складності та інтенсивності соціальних відносин, збільшенням демографічних, територіальних, релігійних та інших форм різноманітності в населенні, ці механізми стали неспроможними вирішувати завдання регулювання спільного життя населення та задоволення потреб багатьох груп.

У контексті проведення дисертаційного дослідження важливим є аналіз та узагальнення значень таких термінів, як “політика”, “публічна політика”, “публічна політика у сфері фізкультури та спорту” і “механізми публічної політики у сфері фізкультури та спорту”.

Варто зауважити, що термін “політика” має грецьке походження. У своєму первинному (давньогрецькому) розумінні він вказує на важливі справи для великих груп людей і мистецтво управління державою. Незважаючи на бурхливий розвиток наукового політологічного знання сьогодні, зміст категорії “політика” залишається відкритим і піддається змінам та доповненням з розвитком нових теоретичних моделей [181, с. 255-266].

Слід відзначити, що термін “політика” має практично завжди використовуватися у декількох контекстах. Для багатьох дослідників було очевидним, що політика є невід'ємною частиною суспільства. Проте питання про

те, хто повинен керувати державою, про форми і механізми управління та інші аспекти політичного життя різні вчені розглядали по-різному. Політика “супроводила” людину протягом всього її життя, допомагаючи вирішувати питання про оптимальну організацію політичного устрою.

Доцільно також зауважити, що політика є багатогранним суспільним явищем, яке включає в себе:

- одну зі сфер суспільного життя;
- особливий вид суспільних відносин, особливо серед великих соціальних груп, пов'язаних із владою в суспільстві;
- засіб узгодження соціальних інтересів;
- боротьбу за здобуття державної влади та участь у її виконанні;
- організацію та функціонування держави в рамках політичної системи в цілому.

Отже, можна вважати, що політика охоплює такі аспекти: участь в управлінні державою, визначення форм, завдань та спрямованості її діяльності; діяльність у галузі взаємовідносин між соціальними класами, національними групами, політичними партіями та країнами; сукупність подій або питань, пов'язаних із діяльністю держави та суспільства; опис дій, спрямованих на досягнення конкретної мети в міжособистісних відносинах між людьми [204, с. 185-196].

Слід зауважити, що у широкому розумінні політика асоціюється із всією суспільною дійсністю. У вузькому сенсі, політикою ми розуміємо відносини між великими соціальними групами людей, пов'язані з реалізацією їхніх політичних інтересів.

Важливо відзначити, що різні тлумачення поняття “політика” не вичерпують всю різноманітність його визначень. Узагальнено вони дозволяють розкрити сутність політики як соціального явища таким чином: “політика є сферою діяльності, яка пов'язана з відносинами між класами, націями та іншими соціальними групами, спрямована на завоювання, організацію та використання державної влади для управління соціальними процесами” [238, с. 128].

Сформульовано багато наукових концепцій, які різними способами пояснюють джерела та причини розвитку політики. Серед найпоширеніших можна виділити теологічні, натуралістичні, соціальні та раціонально-критичні пояснення політики. У структурі політики можна виокремити її складові елементи: зміст, форму та процес (відносини). В політичному процесі відображається складний, суб'єктивний і конфліктний характер політичної діяльності, виявлення та реалізація відносин між різними соціальними групами, організаціями та індивідами. З цього погляду, розглядаючи політику як суспільне явище, можна виокремити її основні складові частини, такі як політичний інтерес, політичні відносини, політична свідомість, політична організація і політична діяльність [181, с. 540].

Варто звернути увагу на те, що політика має свої суб'єкти і об'єкти:

– суб'єкт – це носій якої небудь предметно-практичної діяльності, джерело активності, направленої на об'єкт.

– об'єкт – це те, що протистоїть суб'єктові в його наочно-практичній діяльності, в пізнанні.

Іншими словами, суб'єкт діє, впливає на об'єкт та прагне використовувати його у своїх інтересах. У контексті політики можна сказати, що суб'єкт політики – це особа, соціальна група, суспільні та релігійні об'єднання, держава або її органи, міжнародні організації і подібні сутності, які активно займаються політичним життям та беруть участь у політичному процесі. Об'єктом політики є те, на що спрямовані зусилля суб'єкта політики, такі як владні інтереси та цінності, населення як електорат, держава, особа і подібні суб'єкти.

Якість та характер усвідомлення політичних інтересів визначають, чи може політика “проникати” в інші сфери суспільного життя, такі як інклюзивність, універсальність, атрибутивність, або ж навпаки, чи дає вона можливість іншим соціальним регуляторам впливати на людські відносини.

Такі дослідники як О. Рудакевич, С. Телешун, В. Тертичка, А. Чимерис [215; 216; 232; 233] політику класифікують за різними критеріями, а саме:

– за сферами суспільного життя;

- об'єктами дії;
- суб'єктами політик;
- пріоритетами діяльності (цілями)

Види політики визначаються залежно від сфери їх впливу, і це включає економічну, соціальну та культурну політику. Залежно від масштабів, спрямованості та завдань, політика поділяється на внутрішню, зовнішню та міжнародну. Внутрішня політика регулює відносини між людьми всередині суспільства, включаючи економічні, політичні та соціальні аспекти. Зовнішня політика спрямована на забезпечення безпеки держави та створення сприятливих умов для розвитку внутрішньої політики. Метою міжнародної політики є взаємодія держав та організацій у вирішенні глобальних та регіональних проблем. Політика у сфері фізкультури та спорту має на меті підтримку та розвиток здорового способу життя громадян, підвищення рівня спортивної майстерності, виховання молоді на основі чесної гри та взаємного поваги. Крім того, вона спрямована на підвищення спортивного рівня національної команди та патріотизму на міжнародній арені [126]. Це також включає в себе розвиток спортивної інфраструктури, навчання висококваліфікованих тренерів і спортсменів, а також створення можливостей для доступності спорту для всіх верств населення.

Доцільно підкреслити, що політика виконує низку ключових функцій, які відображають її вплив на розвиток суспільства. Серед них – управлінська та регулятивна, раціоналізаторська, гуманітарна, мобілізаційна, функція забезпечення, політичної соціалізації, прогностична, інноваційна, ідеологічна, виховна, інтеграційна, а також функція забезпечення суспільної цілісності та задоволення соціальних інтересів. Саме рівень реалізації цих функцій свідчить про ступінь розвитку політичної системи та зрілість суспільства загалом.

Отже, можна сказати, що політика володіє всеосяжним соціальним характером і має відношення практично до кожного члена суспільства.

Доречно зауважити, що публічна політика регулює лише ті групові інтереси, які впливають на важливі потреби та можуть викликати конфлікт із

державною владою. Унікальність політики в суспільних відносинах полягає в тому, що вона повинна служити інструментом управління взаємодією між людьми, враховуючи їх різноманітні інтереси та потреби. З політичної сфери виходять ключові напрямки управління соціальним організмом, які керують зусиллями багатьох для вирішення поточних і перспективних завдань. Інструменти політики та політичної сфери надають можливість спрямовувати економічний, соціальний і культурний потенціал суспільства на досягнення поставленої мети [22].

В українській науковій літературі дотепер поняття “публічна політика” не було визначене як науковий термін. Перше визначення цього поняття можна знайти у енциклопедичному словнику-довіднику “Новітня політична лексика” від автора М. Буника [32, с. 323-324]. З іншого боку, українські фахівці з публічного управління, слідуючи прикладу своїх американських та західноєвропейських колег, почали використовувати термін “публічна політика” як еквівалент англійського поняття “public policy” [19, с. 116; 253].

На сьогоднішній день не існує єдиного узагальненого визначення цього поняття. Важливо зауважити, що деякі українські вчені вважають, що “публічна політика” стає частиною наукового дискурсу, коли “природа процесу прийняття рішень стає визначальною для змісту публічного управління”. Так, С. Телешун, С. Ситник та І. Рейтерович зазначають, що публічна політика “представляє собою складне переплетення політичних та управлінських процесів. Публічна політика (public policy) – це політика органів публічного управління, побудована на механізмах публічного узгодження інтересів зацікавлених сторін та спрямована на досягнення суспільно важливих цілей та вирішення суспільно важливих завдань” [232].

Також, за словами С. Телешуна, “публічна політика – це форма політичного процесу, що відбувається у публічному просторі, підтримується інформаційно-комунікаційними ресурсами та представлена комплексом прозорих вертикальних і горизонтальних взаємодій між її учасниками” [204, с. 185-196]. Він також відзначає, що публічна політика є особливою формою комунікації суб'єктів

політичного процесу, яка дозволяє активізувати участь громадян у її формуванні та виконанні політичних рішень.

Важливо підкреслити, що політична енциклопедія визначає термін “публічна політика” як горизонтальний аспект політичного процесу, який відрізняється від вертикальної (державної або урядової) політики. Він безпосередньо впливає на формування і ухвалення політичних рішень, і забезпечує зв'язок між владними структурами та суспільством, включаючи економічні актори, громадські організації та рухи, експертів і цільові громадські групи [181].

У контексті енциклопедії публічного управління, публічна політика визначається як діяльність органів публічного урядування, спрямована на вирішення суспільних проблем. Загалом, публічну політику розглядають як “відношення органів влади до свого оточення”. Публічну політику реалізують органи публічного урядування, які мають легітимність, надану громадою, для виконання владних функцій на підставі закону і засобів, передбачених законодавством, для досягнення своїх рішень. Серед таких органів входять державні органи та органи місцевого самоврядування.

Громадські організації і підприємства можуть впливати на публічну політику, але вони не мають повноважень приймати рішення в ім'я громади і не несуть відповідальності за ці рішення. Публічна політика визнається реакцією на запити громадян або виникнення суспільних проблем. Проблеми, на вирішення яких спрямовується публічна політика, мають переважно громадську, а не особисту спрямованість [81, с. 603].

Важно відзначити, що публічна політика представляє собою специфічний вид комунікації, і вона відмінна від боротьби за завоювання влади, яка характеризує політику репрезентативної публічності – боротьбу за право представляти волю народу [204, с. 185-196]. Інші експерти в галузі державного управління, такі як В. Тертичка, В. Ребкало, О. Валевський та інші, розглядають поняття “публічна політика” як сучасне розуміння суті політики загалом, відмінюючи його від традиційного уявлення про політику [39; 233]. Наприклад,

В. Тертичка вказує на те, що “розуміння політики лише як “того, що пов'язане з державою”, значно обмежує сферу політичного” [233, с. 22]. Він вважає, що слід говорити про такі сфери політики: державну (офіційну) політику; політику громадських організацій і політичних партій (громадянську політику); та публічну політику. Остання формується “на стику громадянського суспільства і держави”. У ній беруть участь “професійні (публічні) політики, державні чиновники, представники громадських організацій і політичних партій, наукове та експертне середовище, засоби масової інформації”.

В свою чергу Леслі А. Пал визначає публічну політику як “напрямок дії або утримання від неї, обрані органами управління для вирішення якоїсь проблеми або комплексу проблем” [63]. Інші відомі автори, такі як К. Паттон і Д. Савіцьки, розглядають публічну політику як частину планування та створення комплексних програм для вирішення суспільно важливих проблем [254].

Аналізуючи досягнення зарубіжних вчених, видно тенденцію до визначення поняття “публічна політика” через інструменталізацію, але не відбувається уніфікація підходів та сталість термінології. На основі опрацьованої наукової літератури можна сформулювати такі основні підходи до тлумачення змісту поняття “публічна політика”:

- перший підхід розглядає публічну політику як процес прийняття політичних та політико-управлінських рішень, де ступінь доступу зацікавлених груп до цього процесу визначається його прозорістю;

- другий підхід розглядає публічну політику як програму, що містить стратегії розвитку держави. Цей термін використовується, коли йдеться про галузеву політику, наприклад, у сфері фізичної культури та спорту, охорони здоров'я, освіти і т. д.;

- третій підхід розглядає публічну політику як форму політичного процесу, який реалізується в публічному просторі, підтримується інформаційно-комунікаційними та іншими видами ресурсів і включає в себе комплекс вертикальних і горизонтальних взаємодій між учасниками цього процесу [216].

Поняття “публічна політика” у сучасному розумінні увійшло до наукового дискурсу у 1970-х роках. Значний внесок у його формування зробив німецький філософ і соціолог Ю. Габермас, який у своїх працях розкривав феномен публічної сфери, акцентуючи на її критично-комунікативному потенціалі. У класичному розумінні публіка (від лат. *populus* – народ) постає як маса, що знаходиться поза владними структурами та є об’єктом політичного впливу. Проте, за Габермасом, публіка може й має бути активною – здійснюючи критичну оцінку влади, виражаючи підтримку чи опозицію, а також беручи участь у формуванні та реалізації політичних рішень [178].

У другій половині ХХ століття ці підходи було поглиблено у працях таких мислителів, як Т. Адорно, М. Горкгаймер, Г. Маркузе, Ю. Габермас та ін., які поставили під сумнів традиційні уявлення епохи Просвітництва про раціональність і її роль у політичному управлінні. Вони висунули ідеї про необхідність переходу від індивідуалістичної моделі прийняття рішень до комунікативної раціональності, в якій основою виступає міжсуб’єктне спілкування. Зокрема, у праці “Структурні трансформації публічної сфери” (1962) Ю. Габермас обґрунтував тезу про те, що сучасне суспільство повинно відмовитись від ізольованого раціоналізму на користь колективного, комунікативного здорового глузду як засобу ефективної публічної взаємодії.

Заслуговує на увагу концепція публічної сфери як інституціоналізованого простору дискурсивної взаємодії, в межах якого громадяни мають змогу вільно обговорювати суспільно значущі питання. Йдеться передусім про простір, що знаходиться поза межами приватного життя – особистого, сімейного, побутового – та принципово відрізняється як від дій у межах державної влади, так і від економічної сфери. Саме тут формуються критичні дискурси, які можуть ставити під сумнів офіційну державну політику або аргументацію владних структур, і в той же час ця сфера базується на рівноправній участі, виключенні приватних інтересів та прагненні до усунення соціальних бар’єрів [63, с. 31–36]. Формуванню та розвитку публічної сфери сприяють інститути громадянського суспільства, засоби масової інформації, культурні простори, спортивні споруди,

цифрові платформи – зокрема Інтернет, соціальні мережі, блогосфера тощо. Водночас важливою є участь державних інституцій, освітніх закладів, родини, бізнесу та інших суб'єктів, що сприяють розширенню відкритого діалогу в суспільстві. Політична сфера, у свою чергу, інституціоналізується через систему організацій, норм, правил та програм (зокрема політичні партії, рухи, посадові особи, правові регламенти), що забезпечують її стабільність, структурованість і здатність до впливу на регулювання соціальної поведінки. Варто додати, що у програмі розвитку ООН “UNDP 2002” наголошуються такі бажані риси публічної сфери:

- участь (громадяни мають голос у прийнятті рішень – безпосередньо або через легітимні інституції, які представляють їх інтереси);
- верховенство права (чесність і безперешкодність правових структур);
- прозорість (свобода інформації, її повнота та доступність для всіх, хто зацікавлений);
- чутливість (усі інститути реагують на потреби громадян);
- орієнтація на згоду (дотримання балансу інтересів для досягнення широкого консенсусу щодо питань того, що найбільше відповідає потребам групи та яким чином до цього потрібно досягати);
- справедливість (всі громадяни мають можливість покращити свій добробут);
- результативність та дієвість (максимально ефективне використання ресурсів для задоволення потреб громадян);
- підзвітність (уряд, приватний бізнес і структури громадянського суспільства підзвітні громадськості та інституційним нормам права);
- стратегічне бачення (лідери, владні структури і громадськість спираються на довготривалі перспективи урядування та розвитку особи і чітко уявляють ті заходи, які необхідно реалізувати для їх втілення) [60].

Створення і підтримка громадської думки, громадянського суспільства, комунікативного простору, консолідація суспільства, формування сучасної нації, здійснення публічної політики, розвиток культури публічного управління та

публічної адміністрації, а також зміцнення ефективного громадянського управління є основними завданнями публічної сфери.

Присутність і функціонування публічної сфери створюють передумови для формування зовсім нового політичного процесу і нових суттєвих характеристик політики, які збираються в понятті “публічна політика”. Отже, публічна політика – це політика, яку розробляють і реалізують не лише органи управління (інститути “публічного управління” – державні та муніципальні), а також активні учасники публічної сфери: інститути громадянського суспільства, вчені, експерти, громадські лідери, журналісти, засоби масової інформації та інші.

Важливо відзначити, що держава (як загальнонаціональний інститут) повинна представляти інтереси народу. Проте інститути громадянського суспільства представляють групові, корпоративні інтереси, тому вони не здатні виконувати функції публічної загальнонаціональної влади. Таким чином, публічна політика потребує держави, але держава, без участі інститутів публічної сфери, не в змозі акумулювати різноманітні потреби і інтереси громадян. Якщо вузькі державно-бюрократичні, партійні, олігархічні або інші корпоративні інтереси переважають в політичному процесі, то політику важко вважати публічною.

Ще одним цікавим аспектом є те, що поняття “public policy” має трохи різний відтінок в США та на континенті Європи. У Сполучених Штатах він стосується головним чином діяльності держави, урядових посадовців і державного апарату в умовах функціонування демократії, громадянського суспільства, політичного різноманіття, конкуренції та децентралізації. В Європі, натомість, “public policy” більше асоціюється з процесом розробки політико-управлінських рішень державою, яка враховує демократичну участь всіх груп населення, їхніх організацій, узгодження інтересів, комплексне розглядання проблеми та її вирішення за допомогою політичної дії уряду [255]. У підсумку, у США наголошується роль держави і конкурентного середовища, в той час як в Європі акцентується на важливості участі всіх громадян та їхніх організацій у процесі ухвалення політичних рішень і вирішення суспільних проблем.

Ключові кроки і складові процесу вирішення публічної політики включають наступне: встановлення сутності публічної проблеми; виявлення і аналіз так званих “цільових груп” або груп-цілей публічної політики; визначення державних та недержавних інституцій, які стануть суб'єктами політичних рішень; ретельне обдумування намірів та цілей; розробка різних варіантів рішень для вирішення публічної проблеми; реалізація задуманих намірів та оцінка їхньої успішності [46, с. 86-88].

Слід відзначити, що відмінною рисою публічної політики, на відміну від традиційної, є узгодження інтересів всіх суб'єктів політичного процесу, досягнення договору і згоди між ними. В умовах традиційної політики, навпаки, спостерігається ієрархічність узгодження та безумовність виконання рішень держави, навіть якщо ці рішення не приймаються частиною населення.

Здійснення традиційної політики максимально формалізоване і базується на законах і регламентах. Суб'єкти публічної політики надають перевагу колективним рекомендаціям та моральним угодам, намагаючись розробити консенсусні рішення. Публічна політика формується з використанням комісій, форумів, громадських рад, демократичних об'єднань, експертів, представників приватного бізнесу, у той час як у традиційній політиці основними суб'єктами є урядові структури.

Слід відзначити, що для традиційної політики характерна закритість інформації про реальний стан суспільства, виконання прийнятих рішень, угод і т. д., в той час як публічна політика ґрунтується на відкритій і доступній для всіх інформації. Загалом, публічна політика виявляється більш ефективною, демократичною, соціально спрямованою та гуманною, на нашу думку.

Український політолог О. Рудакевич розглядає рух пострадянських, постсоціалістичних країн у напрямку нового типу політики через логічні та історичні етапи:

- крах недемократичного політичного режиму і втрата легітимності традиційної політики, оскільки вона не спрямована на захист громадянських прав і свобод, на справжнє народовладдя та підвищення добробуту населення;

- квазіпублічна політика, коли нова влада, в умовах розвитку демократії та формування громадянського суспільства, імітує взаємодію з громадськістю, і в той час публічна сфера ще не настільки розвинена, щоб контролювати дії державних органів, обговорювати та вирішувати спільні проблеми. В Україні це період з 1991 по 2004 роки;

- набуття громадянським суспільством необхідного соціального потенціалу для проведення радикальних, революційних змін, спрямованих на зміну політичного режиму. В Україні розкладним моментом сталося Помаранчева революція та подальша Революція Гідності. Проте варто відзначити, що публічні риси політики не завжди стали системними і стали стійкими. Часто відбувається прояви анархії та охлократії, що обумовлені низьким рівнем політичної та правової культури населення та відсутністю законодавчих процедур для взаємодії органів влади та громадськості. Цей вид політики можна також назвати “протопублічною політикою”;

- закріплення зрілої публічної політики, яка проявляє свої переваги над традиційною політикою. Публічне управління повинно перетворитися в публічне врядування та публічну адміністрацію, а громадські інститути, ЗМІ, експертне середовище повинні набути незаперечного авторитету та ефективності. Цьому сприяють керівні органи Європейського Союзу та окремі держави, що підтверджується прийняттям за їхнім натиском законів, спрямованих на протидію корупції та забезпечення відкритості державних інституцій України [216].

Отже, очевидним є те, що демократично організований владний процес є основою функціонування публічної політики. Не лише державні органи повинні мати інституційні можливості впливу на громадян, але і політично свідома та об'єднана громадськість повинна створити певний інструментарій для захисту своїх потреб та інтересів і ефективного впливу на інститути публічної влади.

На думку О. Дем'янчука, поточно у посткомуністичних країнах ще рано говорити про розвинене громадянське суспільство, і практично публічна політика збігається з державною політикою [63, с. 31-36]. Проте, я погоджуюсь із висновками цього дослідника, що в умовах, коли державні органи не можуть

ефективно реагувати на існуючі потреби, держава все частіше переносить деякі функції на інших, не державних акторів. Головною рисою публічної політики, на відміну від традиційної, є узгодження інтересів всіх суб'єктів політичного процесу, домовленість і згода між ними.

У сучасних умовах простежується тенденція до зростання ролі недержавних акторів у процесі формування політики, спрямованої на задоволення суспільних потреб та вирішення актуальних завдань. Незалежно від варіативності термінологічних підходів, ключовою метою публічної політики виступає забезпечення інтересів як суспільства загалом, так і окремих соціальних груп та індивідів. Йдеться про прагнення до ефективного розв'язання актуальних і стратегічних проблем, а також стимулювання розвитку економічної, політичної, соціальної та інших сфер життєдіяльності, що в підсумку сприяє поступу національної держави [126, с. 92–95].

Водночас, попри те що публічна політика ще не стала визначальним компонентом суспільно-політичного процесу в Україні, спостерігається зростання усвідомлення її важливості як передумови трансформацій у всіх сферах суспільного життя. Зокрема, посилюється запит на участь громадянського суспільства та інститутів публічної сфери у виробленні нових, якісних підходів до політики, заснованих на принципах комунікативної раціональності, відкритості та дорадчого управління [126, с. 93].

Державна політика і публічна політика мають спільні цілі, однак різняться за механізмами реалізації та суб'єктною структурою. Одним із пріоритетів державної політики залишається створення умов для підвищення добробуту населення, збереження національної ідентичності та забезпечення соціальної стабільності. Важливу роль у цьому відіграє формування умов для збереження фізичного і духовного здоров'я громадян, зокрема – підтримання належного рівня фізичної активності упродовж усього життя. Фізична культура і спорт у цьому контексті постають не лише як соціальні, а й як політичні чинники. Залучення населення до занять спортом, успіхи у міжнародних змаганнях, розвиток масового спорту – усе це розглядається як індикатори життєздатності нації, а також

чинники її політичної і стратегічної спроможності. Досягнення цих цілей є неможливим без ефективної роботи державних інституцій, які формують і реалізують політику у сфері фізичної культури і спорту [126, с. 94–95].

Отже, можна підкреслити, що спорт відіграє важливу роль у становленні і розвитку правової демократичної держави і будівництві громадянського суспільства. Спорт, як форма змагання людей, вже давно займає особливе місце в житті різних націй і культур. Поняття “спорт” може мати кілька напрямків визначення, в залежності від специфіки предмету дослідження, включаючи його роль як соціальної діяльності, сфери економічної діяльності, об'єкта правового регулювання тощо [65].

Так, з економічної точки зору, спорт розглядають як діяльність із використання людьми спеціальних засобів, об'єктів і процесів для досягнення результатів під час змагань і задоволення матеріальних потреб шляхом їх проведення. Розглядаючи правову точку зору, слід констатувати, що під спортом розуміється сфера соціально-культурної діяльності – сукупність видів спорту, що склалися у формі змагань та спеціальної практики підготовки людини до них; тобто спорт у правовому сенсі слід трактувати як систему суспільних відносин, що складаються із приводу організації та проведення змагань і спеціальної практики підготовки людини до них.

Цікавим є те, що енциклопедичні видання визначають поняття “спорт” по-різному, як:

- “індивідуальна або групова дія, зазвичай фізична, що припускає міжособистісне або міжгрупове змагання, або взагалі тренування фізичної майстерності” [136];
- “як фізичні вправи (гімнастика, атлетика, спортивні ігри, туризм і т. ін.), які мають на меті розвиток і зміцнення організму” [170];
- “як один із засобів та методів фізичного виховання, спрямованого на всебічний гармонійний розвиток людини, зміцнення її здоров'я” [27];

- “не тільки засіб та метод фізичного виховання, але й система організації та проведення різних комплексів фізичних вправ і підготовчих навчально-тренувальних занять” [163];

- “як комплекс фізичних вправ, необхідних для розвитку і укріплення організму людини, змагання із таких комплексів, а також система організації і проведення змагань і навчально-тренувальних занять із таких комплексів” [57, с. 286];

- “захід, який спрямовується на всебічний та гармонійний розвиток і зміцнення здоров'я дітей та дорослих” [55].

Аналіз літератури, проведений Л. Сущенко, показує, що існують різні підходи до визначення поняття “спорт” [231, с. 54]. Декілька способів його тлумачення включають:

- діяльність людини, спрямована на її участь у змаганнях, підготовку до них з урахуванням специфіки цілей, завдань, засобів і методів;

- багатогранне суспільне явище, складовий елемент культури суспільства, один із засобів і методів всебічного розвитку людини, зміцнення її здоров'я і підготовки до трудової і творчої діяльності, що складається з фізичних вправ і деяких інших видів діяльності, що мають характер змагань;

- специфічна діяльність, у якій інтенсивно використовуються форми занять фізичними вправами для досягнення людиною чи колективом удосконалення своїх можливостей, що конкретизовані у змагальній діяльності, у високому спортивному результаті, випередженні суперника;

- змагальна діяльність, спеціальна підготовка до неї, специфічні відносини, норми і досягнення, які виникають на основі цієї діяльності, узяті взагалі;

- змагальна діяльність, у процесі якої людина визначає себе через іншого й іншого через себе;

- один із компонентів фізичної культури суспільства, що історично склався у формі змагальної діяльності та спеціальної практичної підготовки людини до змагань [231, с. 54].

Заслуговує на увагу також думка дослідниці Н. Ярової, яка визначає визначає спорт як систему суспільних відносин, регульованих правовими нормами, пов'язаних з виявленням та порівнянням досягнень людей у різних видів фізичних вправ через змагальну діяльність, підготовку, спрямовані на здоровий спосіб життя та сприяння фізичному і духовному розвитку [251, с. 7]. Аналогічну точку зору підтримує дослідник О. Моргунов, який вбачає спорт у фізичних вправах або комплексах різних видів, здійснюваних на різних рівнях (аматорський, масовий, професійний) та як один із методів фізичного виховання для зміцнення здоров'я [154].

В. Білогур описує спорт як “соціальний інститут виховання, що ґрунтується на ігровій фізичній діяльності та спрямований на порівняння рівня фізичних і духовних здібностей” [20]. Згідно з Спортивною хартією Європи, спорт включає всі форми фізичної активності, спрямовані на поліпшення фізичного та розумового стану, формування соціальних відносин або досягнення результатів у змаганнях на всіх рівнях [119]. Закон України “Про фізичну культуру і спорт” надає таке визначення: “спорт – це діяльність суб'єктів у сфері фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та інших аспектах підготовленості через спортивні змагання та відповідну підготовку до них...” [90].

Слід зауважити, що перші згадки про спорт датуються стародавнім Єгиптом у третьому тисячолітті до нашої ери, і історик Геродот свідчив про це. Антична Греція, наступна за часом епоха, відзначалася тим, що спорт був важливою складовою її життя. Ця інформація надходить до нас не лише через твори істориків та філософів, але й залишається в літературних пам'ятках. Поеми Гомера “Ілліада” та “Одіссея” розкривають, що стародавні греки змагались в різних видах спорту, таких як кінні перегони, бокс, біг та стрільба з лука.

У Древній Греції вже в 776 році до нашої ери відбулися перші масові спортивні змагання, які стали відомі як Олімпіади. З 660 року до нашої ери в Олімпійських іграх брали участь всі греки, а з 620 року до нашої ери – також населення грецьких колоній. Важливо відзначити, що саме в цей період був

сформований організаційний канон олімпійських спортивних змагань, які проводилися раз на чотири роки. Багато відомих особистостей грецької культури славилися своєю відмінною спортивною майстерністю, такі як Піфагор, Гіппократ, Платон, Сократ, Софокл та Евріпід.

З плином часу ідея Олімпійських ігор розповсюдилася на весь античний світ, включаючи Римську імперію. Загалом було проведено 293 заходи Олімпійських ігор. Проте в 394 році за наказом римського імператора Феодосія вони були заборонені як язичницький обряд. Тим не менш, протягом цих багатовікових історії ігор вони сформувалися як багатофункціональний соціокультурний феномен.

Потрібно зауважити, що історичні джерела свідчать про перші вказівки до фізичної активності та спорту в Стародавньому Єгипті ще в третьому тисячолітті до нашої ери, як прояви фізичної активності людей. Історик Геродот зафіксував ці докладення у своїх записках. Вже в античних часах спорт в Європейській цивілізації набув важливого значення і став не тільки розвагою, але і частиною суспільства. Інформація про це збереглася у літературних творах та записках відомих філософів, таких як Гомер, які описували такі види фізичної активності, як кінні перегони, бокс, біг та стрільба з лука серед стародавніх греків.

У Стародавній Греції, в 776 році до нашої ери, відбулися перші Олімпійські ігри, які відзначалися своєю масовістю та масовим характером. З часом ці ігри охопили всіх жителів Греції, включаючи населення грецьких колоній, починаючи з 620 року до нашої ери. Важливо зауважити, що саме в цей період виник організаційний канон проведення Олімпійських ігор, які проводилися раз на чотири роки. Поступово спорт став окремою, організованою діяльністю, пов'язаною з різними видами змагань. У 1604 році в Англії відбулися “Англійські олімпійські ігри”, які стали комплексними спортивними змаганнями, які проводилися по всій країні. У різних країнах змагання набули систематичного та організованого характеру [155].

З початком Нового часу спорт відіграв важливу роль у суспільстві та розвивався як соціальне та культурне явище. Найбільш значущою подією стало

відродження Олімпійських ігор як особливого виду спортивних змагань у сучасних умовах. Перший олімпійський конгрес, на якому було прийнято рішення про відродження ігор, відбувся в Парижі 16 червня 1894 року. Для координації всіх зусиль було створено Міжнародний олімпійський комітет (МОК), який відповідав за всі питання, пов'язані з олімпійським рухом та організацією ігор. Олімпійські ігри постійно еволюціонували: програма змагань розширювалася, правила проведення змагань змінювалися, а спортивна форма та обладнання вдосконалювалися.

Легко помітити, що спостерігається сталий ріст як кількості спортсменів, які беруть участь у змаганнях, так і кількості країн, що відправляють своїх представників на ці змагання. Це свідчить про те, що у XXI столітті спорт набув нового, значущого виміру, особливо через відродження практики проведення Олімпійських ігор. В сучасному світі спостерігається стійка тенденція до підвищення загальносуспільної ролі спорту. Науковці відзначають декілька проявів цієї тенденції:

- зростання ролі держави у підтримці розвитку фізичної культури і спорту, а також у громадській організації і діяльності у цій галузі;
- широке використання фізичної культури і спорту у профілактиці захворювань і зміцненні здоров'я населення;
- активне підтримання та популяризація фізичної активності серед людей протягом усього їхнього життя;
- залучення працездатного населення до занять фізичною культурою і спортом;
- організація дозвільної діяльності та профілактика асоціальної поведінки, особливо серед молоді, за допомогою спорту;
- використання фізичної культури і спорту як важливого елемента морального, естетичного і інтелектуального розвитку молоді;
- підтримка та адаптація інвалідів та дітей-сиріт за допомогою фізичної культури і спорту;
- значне зростання доходів від спортивних подій і спортивної індустрії;

- розвиток фізкультурно-спортивної та спортивної інфраструктури з урахуванням потреб населення;
- розширення різноманітності форм, методів і засобів, що пропонуються на ринку фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг [48].

Як зазначає О. Шевчук, “у сучасному суспільстві спорт і спортивна діяльність стали настільки складним явищем, що не уявляється можливим обмежуватися виключно культурологічним підходом” [246, с. 114-116]. Враховуючи всі виклики, що стоять перед сучасним світом, такі як глобалізація, євроінтеграція та перехід до демократії, а також становлення України як сильної та незалежної держави, спорт набуває надзвичайно важливого значення у житті кожної країни, що може бути обґрунтовано у трьох ключових аспектах: соціальному, політичному і економічному.

У першому аспекті, соціальному, розвиток фізичної культури та спорту в державі створює можливості для самовдосконалення, самореалізації та розвитку її громадян. Спорт відіграє важливу роль у підвищенні середньої тривалості життя та підвищенні якості життя. Сучасні тенденції показують, що люди прагнуть підвищувати якість свого життя протягом усього життя, а спорт допомагає їм в цьому завдяки фізичній активності та збереженню здоров'я. Соціальна роль спорту також полягає в сприянні соціалізації особистості, моральному та етичному розвитку людини, її включенні до гуманістичних цінностей та формуванні стилю життя. Спорт допомагає розвивати моральні та етичні цінності, робить особистість більш соціально активною та сприяє формуванню мотивації для фізичної активності.

Другий аспект, політичний, включає підтримку та розвиток спорту державою як засіб зміцнення національної ідентичності та просування міжнародної репутації. Спорт є потужним інструментом дипломатії та сприяє встановленню міжнародних стосунків. У третьому аспекті, економічному, спорт має значущий вплив на економіку держави через збільшення інвестицій у спортивну індустрію, зростання доходів від спортивних подій та розвиток спортивної інфраструктури. Розвиток фізичної культури та спорту сприяє

створенню робочих місць, залученню інвестицій і покращенню економічного стану країни.

Важливо підкреслити, що одним із найсуттєвіших завдань у спортивній та тренувальній роботі з дітьми та юними спортсменами є формування моральних і громадянських цінностей, таких як патріотизм, колективізм, почуття обов'язку, честі, відповідальності перед командою та Батьківщиною. Спортивна діяльність, за своєю природою, має значний вплив на емоційну сферу особистості, і тому вона виступає ключовим чинником у формуванні почуттєвого компонента моральних якостей у спортсменів [234, с. 66-73]. Заняття спортом дітей та молоді надають специфічні можливості для соціальної адаптації та інтеграції дитини в суспільство.

Одним із основних факторів, що впливає на формування поведінкового компонента моральних якостей у спортивній діяльності, є дотримання принципів “чесної гри” (“Fair Play”) у змаганнях та конкуренції. Відповідно до Європейської хартії спорту [203], дотримання цих принципів сприяє духовному розвитку особистості спортсмена і спільності в цілому, а також сприяє зміцненню дружби між народами. Ці принципи базуються на загальнолюдських моральних цінностях, таких як чесність, благородство, повага та проявляються у таких аспектах “чесної гри”, як відношення до суперників з величезною благородністю, дотримання чесної конкуренції, відмова від використання допінгу та інших недозволених засобів. Всі ці питання мають знайти своє відображення у публічній політиці розвитку фізичної культури і спорту в Україні на всіх рівнях.

Широкий спектр питань, які зараз цікавлять сучасних дослідників, призводить навіть до створення і розвитку нової галузі філософського знання, відомої як філософія спорту. Філософія спорту, яка є новим науковим напрямком та новою навчальною дисципліною, об'єднує філософію та спорт, використовуючи спорт як засіб пізнання світу та досягнення різних життєвих цілей. Бажання бути здоровим, міцним та розумним реалізується через філософське осмислення та дослідження світу через спорт, а також за допомогою пізнання мудрості, спрямованої на культивування тіла людини завдяки спорту

[20]. У вітчизняній літературі стає все більш помітним розвиток філософсько-парадигмального підходу до розуміння людської фізичності, виявлення її можливостей у сфері спорту та пошук шляхів її удосконалення через фізичне виховання (про це свідчать роботи таких вчених як В. Бойко, М. Колос, Ю. Компанієць, І. Малинський, В. Петровський) [140].

Характер спорту суттєво впливає на соціокультурний контекст формування особистості, враховуючи “модель поведінки” людини та її вибір “сенсу успіху” в різних соціальних відносинах і ігрових ситуаціях, що наближаються до реальних життєвих образів. Спорт сприяє моральному та етичному розвитку особистості, підтримує гуманістичні цінності, розвиває особистісні якості та формує певний стиль життя.

Спорт, як соціальний феномен, розглядається як альтернатива сучасній культурі та зберігає та зміцнює ключові механізми соціокультурного життя людини. Водночас, перетворюючись у субкультуру індивіда, він сприяє формуванню соціально компетентної особистості [20; 133].

Спорт як діяльність, яка відтворює основні механізми формування особистості, включає індивіда у соціальні спільноти та громадські організації як повноправного члена суспільства, а також впливає на формування конкретних соціальних відносин.

Важливо відзначити, що результати соціологічного дослідження, проведеного Національним олімпійським комітетом у 2017 році, вказують на те, що молодь сприймала спорт як засіб для збереження фізичного здоров'я та підвищення фізичної форми. Спорт також пов'язується з позитивними емоціями, відпочинком та дозвіллям. Для 19% молодих людей спорт був засобом самореалізації та духу змагання, 49% молоді регулярно займались фізичними вправами самостійно або разом з друзями, порівняно з 24%, які відвідували спортивні секції [155, с. 47-54].

Важливо відзначити, що зазначене дослідження підтверджує, що люди, які активно займаються спортом, відчувають більше задоволення з різних аспектів свого життя. Найбільше різниця відчувається в оцінках задоволеності своїм

здоров'ям, вірою у свій майбутній успіх та кількістю вільного часу. Результати опитування спортсменів від Національного олімпійського комітету свідчать про те, що найважливішими цінностями для них є діяльність, спрямована на загальне благо: благодійність, підтримка розвитку спорту, збирання ресурсів для розвитку олімпійського спорту. Ці цінності, пов'язані з внеском у розвиток олімпійського спорту, вважаються більш важливими, ніж прагнення досягти високого соціального статусу. Олімпійські спортсмени характеризуються високим рівнем задоволеності життям загалом, що є результатом їхніх досягнень у різних сферах, особистого життя та професійної діяльності.

Також слід відзначити, що спостерігається тенденція розвитку суспільних відносин у сфері спорту, що призводить до зростання важливості публічної політики в цій галузі в рамках компетенції державних органів, одночасно зі зростанням ролі самоврядування та саморегулювання в цьому контексті. Разом з цим, взаємодія між цими регулюючими системами (недержавні управлінські органи у сфері спорту взаємодіють з державними органами управління спортом в умовах особливого автономного правового нормативного середовища) стає складнішою. Отже, спорт все більше впливає на рівень задоволення суспільства своїм життям та підштовхує його до активності. Це, у свою чергу, є основою для формування ефективної публічної політики і сприяє розвитку “здорового” громадянського суспільства як суб'єкта цієї політики.

Другий аспект – економічний. Розвиток ефективної громадської політики в галузі фізичної культури та спорту в країні сприяє активному та регулярному заняттю спортом громадянами. Це, очевидно, призводить до підвищення рівня здоров'я населення. Відомо, що систематичні фізичні навантаження запобігають розвитку захворювань, покращують імунну систему та сприяють швидкому відновленню функцій різних систем та органів людського організму. Особливо позитивний вплив спостерігається від фізичних вправ, спрямованих на покращення роботи серцево-судинної, дихальної, нервової та інших систем.

Таким чином, в сучасному суспільстві фізична культура виступає як окрема і важлива галузь загальної культури, спрямована на зміцнення здоров'я людини,

подовження її активності та життя, а також на використання набутих навичок у суспільній, трудовій та інших сферах діяльності [180, с. 39-44]. Людина, яка займається спортом, має гарне здоров'я і, отже, може бути більш продуктивним працівником, що важливо для будь-якої держави. Вона також потребує менше соціальних ресурсів, наприклад, менше витрат на соціальне забезпечення, якщо необхідно оплачувати відпустки батьків у разі захворювання їхніх дітей. З огляду на сучасні реалії України, також важливо враховувати, що здорова людина може бути важливою для країни як потенційний захисник. Висновки досліджень стосовно стану здоров'я людини та факторів, що впливають на нього, свідчать, що половина (50%) залежить від умов і стилю життя. У сучасній Україні, в період проведення соціально-економічних реформ, велике значення приділяється здоров'ю громадян. Таким чином, спорт є суттєвим фактором у розвитку економіки держави.

Третім аспектом є політичний вектор. Спорт стає інструментом, який політичні системи використовують для підкреслення своїх переваг під час спортивних змагань. Ця ідея отримала наукове обґрунтування у концепції “м'якої сили”, запропонованій американським політологом та професором Гарвардського університету Дж. Наєм у 1980-х роках. Він вказував, що сила держави в зовнішній політиці полягає не лише у військовій міці, але і в здатності досягати бажаних результатів іншими шляхами. У ХХІ столітті все більше уваги приділяється несиловим методам впливу, які включають духовну та матеріальну культуру, творчий потенціал нації та спортивні досягнення країни.

Право на проведення престижних міжнародних спортивних заходів та вражаючі перемоги атлетів активізують патріотичні почуття громадян, сприяють їх об'єднанню та виступають як засіб консолідації суспільства. Спорт виступає потужним засобом національного самовираження, і тому Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи не лише спортивні змагання, але й справжня політична арена. Це дозволяє політичним лідерам використовувати спорт як інструмент політичного впливу на світову суспільність. Важливо відзначити, що спорт стає інструментом політики “м'якої сили”, де несилові методи впливу

набувають переваги над силовими. У сучасній Україні можна виявити залишки радянського підходу до формування спортивної політики. Наприклад, деякі країни, такі як Білорусь та Азербайджан, не є світовими лідерами за рівнем економічного розвитку, але їхні спортивні досягнення допомагають підкреслити переваги їхніх політичних систем.

Отже, можна стверджувати, що спорт відіграє важливу роль у підвищенні престижу держави. Дослідження, проведені Національним олімпійським комітетом, вказують на те, що українці сприймають Олімпійські ігри як символ духу змагання та чесної боротьби, а також як причину гордості за Україну та підтримку її збірної. Гордість за власну країну також займає важливе місце серед цінностей олімпійського руху для молоді. Крім досягнень в окремих видах спорту та індивідуальних спортсменів, вони відзначають загальний талант і працьовитість спортсменів, їхні високі результати, незважаючи на труднощі, а також гордість за Батьківщину та її представлення на міжнародному рівні.

Доцільно підкреслити, що у світі спорт є потужним механізмом політичного впливу з значним потенціалом та можливостями. Історія насичена прикладами, коли різні країни використовували спорт для досягнення своїх цілей [27, с. 530-533]. Сучасний світ відзначає роль спорту у міжнародних відносинах як засіб підтримання міжнародного співробітництва, вирішення конфліктів та налагодження міжкультурного діалогу. Спорт є універсальним і зрозумілим для всіх, незалежно від раси, кольору шкіри, віросповідання чи світогляду.

Важливо відзначити, що спортивна дипломатія, пов'язана з використанням спорту у міжнародних відносинах, стає все більш активним видом дипломатичної діяльності, спрямованим на підтримку взаєморозуміння між народами, зміцнення миру та співробітництва через спорт. У сучасному світі спортивна дипломатія формується як гуманітарна технологія та інститут громадянського суспільства, здатний впливати на стратегічні завдання держав у сфері внутрішньої та зовнішньої політики.

Також важливо зауважити, що спорт, хоча і здається “поза політикою”, відіграє важливу роль у міжнародних відносинах та зовнішній політиці, сприяючи

зміцненню співпраці, солідарності, толерантності, порозумінню та соціальній інтеграції на місцевому, національному та міжнародному рівнях [218, с. 114-118]. Спорт займає особливе місце в системі організацій, які вважають його унікальним та потужним інструментом для збору коштів, пропаганди, мобілізації та підвищення громадської уваги до актуальних проблем міжнародних відносин, зокрема розвитку та просування світу. Слід відзначити, що спортивні змагання надають можливість різним націям познайомитися з досягненнями культури та особливостями один одного. Це, безсумнівно, сприяє виникненню почуття взаємної поваги та симпатії, розриває відчуження, сприяє взаємодії та зміцненню соціальних зв'язків, а також подоланню міжкультурних бар'єрів.

Враховуючи той факт, що спорт є універсальною мовою спілкування, можна говорити про великий потенціал “спортивної дипломатії”, яка може стати ефективним каналом для просування культури миру та діалогу між цивілізаціями. У сучасному світі спортивна дипломатія розглядається як офіційна та неофіційна діяльність держав, урядів та спеціальних зовнішньополітичних організацій щодо реалізації завдань зовнішньої політики через організацію, проведення та участь у міжнародних спортивних змаганнях, включаючи команди, спортсменів, тренерів та їхні досягнення [61, с. 332-341].

Слід зауважити, що чемпіонати та олімпіади також можуть бути політичною ареною конкуренції між націями. У наш час Україна продовжує вразити світ своїми успіхами на Дефлімпіаді-2021, спортивних змаганнях для людей із порушенням слуху. У четвертий день змагань, які були перенесені на 2022 рік через пандемію коронавірусу, збірна України виграла 8 медалей Дефлімпіади у трьох видах спорту: дзюдо, кульовій стрільбі та плаванні. Спортсмени продемонстрували свою силу духу та гідність у всьому світі, а це робить нашу країну пишається їхніми досягненнями.

Проте важливо підкреслити, що сучасний світ ще не навчився досягати своїх амбіцій без втручання у військові конфлікти. Війни призводять до великої кількості жертв серед молодих людей та завдають значних збитків економіці воюючих країн. На сьогодні очолювані Міжнародним олімпійським комітетом

лідери наголошують, що “спорт є необхідною складовою суспільного життя і проявом свободи людини, а також інструментом для реалізації її фізичних і духовних можливостей. Особливо болюче для спорту та спортсменів залишати своєї галузі в часи конфліктів і війн” [133, с. 25-28].

Важливо відзначити, що 24 лютого 2022 року розпочалася повномасштабна війна росії проти України. Під час цього конфлікту спортивні види стали відчувати на собі важливі зміни. Фінансування підготовки спортсменів в Україні різко зменшилося, багато професіональних футболістів, які грали за українські клуби, виїхали за кордон, а також є загроза проведення ігрових видів спорту в Україні. Усе це створює психологічний тиск на спортсменів, які відчують напружену суспільну обстановку в країні. Якщо спортивна арена стала б політичною ареною замість полем бою, це було б корисно як для молоді, так і для політиків.

Варто наголосити, що світові лідери мають ретельно розглянути це питання, оскільки вкладати гроші у будівництво спортивних споруд є більш вигідним варіантом, ніж створювати потужну армію. Також Національному олімпійському комітету та Міністерству молоді та спорту України варто визнати нову реальність, в якій діє держава. Вони повинні вносити конкретні ініціативи, які будуть підтримані та удосконалені на міжнародному рівні.

Таким чином, аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що спорт відіграє значну роль у розвитку міжнародного гуманітарного співробітництва. Більші міжнародні спортивні події, зокрема Олімпійські та Паралімпійські ігри, а також чемпіонати світу з окремих видів спорту, виконують не лише спортивну функцію, але й служать механізмом для вирішення політичних питань. Отже, у контексті теорії публічної політики та міжнародного досвіду у галузі розвитку фізичної культури і спорту, можна стверджувати, що ця галузь вимагає подальшого вдосконалення публічної політики з врахуванням участі всіх зацікавлених сторін.

1.2. Принципи публічного управління у сфері фізкультури та спорту України

Фізичне виховання відіграє важливу роль у підтримці та підтриманні здоров'я. Громадяни мають право займатися фізичною культурою і спортом незалежно від свого походження, соціального статусу, раси, національності, статі, освіти, віросповідання, виду занять, місця проживання та інших обставин. Держава надає необхідну підтримку та пільги для реалізації цих прав у сфері фізичної культури, забезпечує надання безкоштовних та пільгових фізкультурно-оздоровчих послуг дітям [169, с. 39-44]. Держава також створює умови для правового захисту інтересів громадян у сфері фізичної культури та спорту, розвиває фізкультурно-спортивну індустрію та інфраструктуру, сприяє бажанню громадян піклуватися про своє здоров'я і вести здоровий спосіб життя. На сучасному етапі розвитку українського суспільства залишається актуальним підтримувати сферу фізичної культури з боку держави.

У зв'язку зі зростанням ролі фізичної культури і спорту у суспільному житті, виникає необхідність у подальшому розвитку публічної політики в цій галузі на демократичних засадах. У сучасному правовому дискурсі залишається багато невирішених питань, пов'язаних з правовим регулюванням фізичної культури. Також розглядається доцільність виділення спортивного права в окрему галузь в системі права України. Сфера фізичної культури стала невід'ємною частиною сучасного суспільного життя і постійно вимагає оптимізації правового регулювання [247].

Вагомий внесок у розвиток теоретичного та практичного обґрунтування проблемних питань публічного управління у сфері фізкультури та спорту зробили як вітчизняні, так і закордонні науковці та практики, зокрема: В. Базенко, Н. Борецька, М. Гобікас, Т. Гречко, Л. Гонюкова, В. Чингієне, С. Хаджирадева, А. Коструба, Л. Козловська, І. Криховецький, Г. Ласит, О. Лазор, Н. Луцька, К. Майстренко, О. Моргунов, А. Олькова-Михницька, О. Пархоменко-Куцевіл, А. Палюх, О. Ткаченко, Д. Верба та інші.

Не зменшуючи важливості наукового доробку зазначених учених, варто відзначити, що на сьогоднішній день залишаються актуальними питання стосовно створення ефективної публічної політики, спрямованої на розвиток та функціонування фізичної культури і спорту в Україні.

Діючим законодавством фізичну культуру і спорт визнано пріоритетними компонентами гуманітарної політики держави. Вони є ключовими факторами для всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя нації, досягнення фізичної та духовної досконалості людини, а також для підвищення соціальної та трудової активності населення, задоволення моральних, естетичних і творчих потреб, розвитку взаєморозуміння між народами та зміцнення миру [90].

Слід погодитися з поглядом дослідника В. Базенко, який вбачає спорт як особливу сферу, де виявляють та порівнюють досягнення людей у різних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки через змагальну діяльність. Соціальна цінність спорту полягає в його ефективному стимулюючому впливі на поширення фізичної культури серед різних верств населення, що наразі викликає серйозну тривогу. Зокрема, суттєві проблеми пов'язані зі здоров'ям дітей та підлітків, які відзначаються різким зростанням хронічних ревматичних хвороб, хвороб серця, гіпертонією, неврозами, артритами, ожирінням і багатьма іншими негативними показниками [9].

Згідно з міжнародним досвідом, активна фізична активність людини на протязі її життя є ефективним засобом профілактики захворювань і підтримання здоров'я. Проте дослідник О. Моргунов вказує на той факт, що Україна має один з найнижчих показників середньої очікуваної тривалості життя в Європі, що є інтегральним показником здоров'я населення. Лише 13% населення в Україні залучено до занять фізичною культурою і спортом [151]. У порівнянні з іншими європейськими країнами, Україна відстає за цим показником, посідаючи одне з останніх місць. Наприклад, Фінляндія, Швеція, Великобританія, Чехія і Німеччина мають вищі показники залучення населення до фізичної активності.

Н. Борецька, науковець у цій області, підкреслює, що доросле населення в Україні в значно меншій мірі займається фізичною культурою і спортом, порівняно з провідними європейськими країнами. Лише кожен третій чоловік і кожна п'ята жінка в Україні взагалі займаються спортом. У сільських районах цей показник ще нижчий: лише кожен четвертий чоловік і кожна восьма жінка. У порівнянні з країнами, такими як Велика Британія і Франція, де більше 65% населення займається спортом, в Голландії ця цифра становить 72%, а в Фінляндії навіть 80% [27].

Варто враховувати точку зору вченого А. Палюха, який вказує на ряд негативних факторів, які перешкоджають поширенню спортивного життя в Україні:

- відповідне “спортивне” законодавство не відповідає сучасним вимогам;
- інфраструктура фізкультурної діяльності у соціально-побутовій сфері не відповідає потребам громадян;
- система централізованої підготовки національних збірних команд недосконала, а фінансування для дитячо-юнацького і резервного спорту низьке;
- недостатнє фінансування наукових досліджень в галузі фізичної культури і спорту (менше 0,5% видатків державного бюджету);
- недостатнє просування здорового способу життя та занять дитячо-юнацьким і резервним спортом;
- стан матеріально-технічної бази у спортивних майданчиках не відповідає сучасним вимогам, з низьким рівнем обладнання;
- фізкультурно-спортивні зали та плавальні басейни доступні в Україні в меншому розмірі (у 2–3 рази) порівняно з провідними державами;
- неадекватне бюджетне фінансування (з державного бюджету виділяється в середньому 0,6%, з місцевих бюджетів – 2% видаткової частини), а також неефективне привертання позабюджетних коштів та недостатні інвестиції;
- відсутність державних спортивних лотерей, які є одним з основних джерел фінансування спорту в багатьох країнах Європи;

– розбалансованість у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, низька оплата праці, та недостатня кількість інструкторів з фізкультурно-оздоровчої діяльності (у розрахунку на 600 українців – 1 працівник фізичної культури) [175].

Деякі дослідники вважають, що ситуація змушує державу постійно переглядати свої підходи до оптимізації управління фізкультурно-спортивною галуззю. Це відображається у таких аспектах:

- часті зміни та поправки до Закону України “Про фізичну культуру і спорт”;
- багаторазові спроби створити ефективний програмний документ, що базується на єдиній концептуальній основі;
- постійні перетворення у системі органів публічного адміністрування в цій галузі, які часто мають суб’єктивний характер, такі як назви органів, відповідність соціально-політичній ситуації, зміна політичного курсу тощо [72].

Наразі в Україні є розроблена нормативно-правова база, яка може служити стійким фундаментом для забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури та спорту. Враховуючи загострення глобалізаційних і кризових явищ у фізкультурно-оздоровчій діяльності та зростання ролі держави в збереженні культурного, історичного та природного надбання територій, актуальною стає раціоналізація структури апарату управління [72].

Один з ефективних способів збільшення соціальної відповідальності організацій – це навчання членів організації етичній поведінці. Також слід враховувати негативний вплив непослідовної політики держави щодо виконання законодавчих норм, які регулюють різні аспекти системи регулювання ринкових відносин у галузі фізичної культури. Фізична культура представляє собою сукупність досягнень суспільства у створенні та раціональному використанні спеціальних методів, засобів і умов для цілеспрямованого розвитку людини [145; 217]. На сучасному етапі розвитку нашої держави основними показниками розвитку фізичної культури є рівень здоров'я, фізичний розвиток і підготовленість різних соціальних груп населення.

Протягом останнього десятиріччя галузь фізичної культури в Україні стикалася з численними проблемами, включаючи відсутність і недосконалість законодавчої бази, невідповідність системи управління новим умовам розвитку галузі, постійну реорганізацію державних органів управління у сфері фізичної культури і спорту, відсутність чіткого розподілу функцій між різними державними і громадськими організаціями, а також економічну кризу [84]. Принципи публічного регулювання повинні включати в себе визначення концепції та стратегії розвитку, імітаційне моделювання, оцінку та оптимізацію показників формування ефективної соціально-економічної галузі фізичної культури. Сучасний рівень розвитку України вимагає розвитку економіки у галузі фізичної культури і спорту, включаючи підвищення ефективності функціонування цієї галузі. Фізична культура і спорт мають важливий вплив на людський капітал країни, економіку та суспільство загалом, включаючи якість робочої сили, стиль життя і споживчі звички, зовнішні зв'язки, туризм і інші аспекти економічної системи [39, с. 139-144].

Сфера фізичної культури є складною системою, структурованою соціально-економічно, технічно та організаційно. У процесі інноваційних змін важливо реалізовувати етапи інноваційного циклу, включаючи генерацію ідей, бізнес-аналіз, розробку та створення системи управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю [62]. Ефективне управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю на різних рівнях передбачає обґрунтування розподілу бюджетних коштів, виділених на фізичну культуру та оздоровлення населення, сприяння розвитку спортивного бізнесу та підтримку функціонування існуючих фізкультурно-спортивних закладів на підприємствах через меценатство і спонсорство.

Основні принципи розвитку галузі фізичної культури включають в себе економічне регулювання, правову підтримку, соціальну спрямованість та інформаційне забезпечення [49]. Ці принципи повинні взаємодіяти між собою, іноді їхні інструменти можуть перетинатися, але вони мають бути чітко визначені для досягнення результатів. Серед основних напрямів розвитку галузі фізичної культури виділяють такі пріоритети: забезпечення інвестицій у соціальний сектор

як сферу розвитку людського капіталу; розробка концепцій і механізмів співпраці між владою, бізнесом та громадськими організаціями; створення законодавчого базису для державно-приватного партнерства; розробка методів оцінки стану галузі фізичної культури і спорту, що сприяє підвищенню ефективності, результативності та соціальної важливості цієї сфери [122].

Основними суб'єктами у галузі фізичної культури повинні стати фізкультурно-оздоровчі клуби, які можуть бути організовані як підприємства або громадські організації для здійснення комерційних ініціатив та надання відповідних послуг [163]. Послуги у сфері фізичної культури та здоров'я населення можуть мати комерційний характер і бути об'єктом підприємницької діяльності. Отже, створення суб'єктів у галузі фізичної культури може приймати різні організаційно-правові форми, такі як підприємства, які можуть бути створені на різних формах власності, відповідно до унітарних або корпоративних принципів.

Важливо підкреслити, що головними учасниками в галузі фізичної культури повинні стати фізкультурно-спортивні клуби, які можуть приймати організаційно-правову форму комунальних, приватних або громадських організацій для здійснення комерційної діяльності та комерціалізації відповідних послуг. На основі наведеного вище матеріалу ми пропонуємо основні принципи публічного управління у галузі фізичної культури та спорту в Україні, які найбільш повністю відповідають потребам суспільства (рис. 1.1). Рисунок ілюструє інтегровані ключові принципи публічного управління у сфері фізичної культури та спорту в Україні, на основі яких може бути розроблена ефективна державна політика в цій галузі.

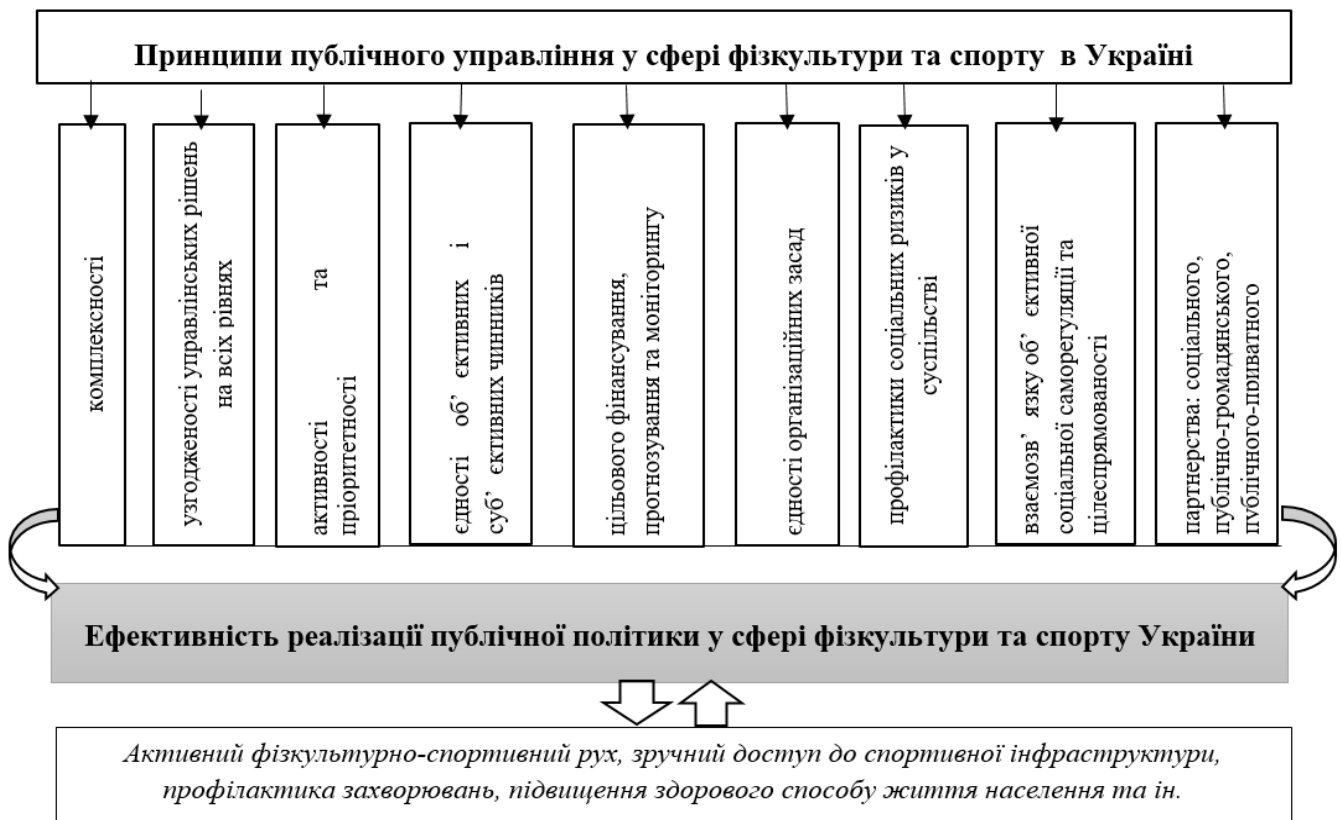

Рис. 1.1. Ключові принципи публічного управління у сфері фізкультури та спорту України. Розроблено автором.

Принцип комплексності у сфері розвитку фізичної культури та спорту передбачає, що всі самостійні суб'єкти, структури, системи і рівні, які працюють над її розвитком та процесами відтворення, повинні взаємодіяти та враховувати взаємозв'язки між ними. Цей принцип включає в себе наступні аспекти: визначення особливостей і спрямованості різних методів, форм і засобів впливу та їх подальше насичення інноваційним змістом з метою підвищення їх потенційних можливостей; об'єднання зусиль різноманітних суб'єктів публічної політики для створення системи цінностей, які найбільше впливають на формування особистісного потенціалу та громадських особистостей; створення умов для альтернативної та незалежної діяльності всіх складових суб'єктів публічного управління; розробка засад на основі комплексної, збалансованої, зваженої, багаторівневої та цілісної системи діяльності громадських суб'єктів цієї галузі [54].

Принцип узгодженості управлінських рішень на всіх рівнях влади

передбачає перерозподіл повноважень щодо виконання програм і заходів між центральними та регіональними органами влади на користь останніх. Це сприятиме більш ефективній та оптимальній реалізації політики на регіональному та місцевому рівнях. Прийнятна модель такої політики має поєднувати аспекти цілісності та різноманітності, зокрема, надаючи більше важливості місцевим органам виконавчої влади. Децентралізація не лише не позбавить відповідні програми від ефективності, а навпаки, підвищить їх, оскільки вона дозволить конкретним місцевим суб'єктам більш продуктивно виконувати свої функції [16].

Принцип активності та пріоритетності в управлінні сферою фізичної культури та спорту визначається активною діяльністю, спрямованою на всебічну підтримку осіб у суспільстві, які мають потенціал для активності у цій галузі, і створення умов для їхньої самореалізації у фізичній культурі та спорті. Пріоритетність інтересів кожної особистості передбачає, що всі заходи і програми в цій сфері мають бути підпорядковані користі та потребам кожної конкретної людини. Цей принцип передбачає створення умов для розвитку всіх верств населення та використання результатів державних програм на користь індивідуальних потреб. Основною умовою ефективності цього принципу є активна діяльність усіх суб'єктів управління в цій сфері, спрямована на розширення можливостей для самореалізації кожної особистості і задоволення її конкретних фізичних потреб.

Принцип єдності об'єктивного та суб'єктивного в управлінні сферою фізичної культури та спорту передбачає врахування широкого спектру об'єктивних і суб'єктивних факторів, які впливають на розвиток українського суспільства. Це означає проведення ґрунтовного аналізу всіх можливих явищ і явлень у цій галузі усіма учасниками даної політики, врахування як об'єктивних, так і суб'єктивних аспектів. Необхідно також систематично оцінювати процеси і тенденції розвитку, зокрема ті, що пов'язані з соціальною безпекою людей, і уникати будь-яких проявів однобічності чи абсолютизації. Неврахування цього принципу, як правило, гальмує рост соціального потенціалу людей.

Принцип цільового фінансування, прогнозування та моніторингу в області

фізичної культури та спорту передбачає, що всі ресурси та інформаційні аспекти повинні бути включені у повний обсяг. Цей комплексний підхід недостатньо представлений у багатьох фізкультурно-спортивних програмах, бо, хоча програму може бути якісно сформульовано, але відсутні конкретні фінансові механізми для її виконання [49].

Принцип єдності організаційних засад в сфері фізичної культури та спорту передбачає перетворення організаційної структури шляхом створення гнучких і децентралізованих відносин між суб'єктами, які замінюють жорстку ієрархічну систему управління. Ця перебудова сприяє автономності всіх складових системи і заважає надмірній регламентації діяльності, сприяючи самореалізації всіх учасників цієї організації.

Принцип профілактики соціальних ризиків у суспільстві передбачає реалізацію широкого спектру заходів з метою запобігання цим ризикам, враховуючи наявні ресурси. Однак головними проблемами виконання цього принципу є відсутність належного фінансування та кваліфікованих фахівців у системі органів державної влади, які займаються регулюванням фізичної культури та оздоровлення населення.

Принцип взаємозв'язку об'єктивної соціальної саморегуляції та цілеспрямованості у здійсненні публічного управління у сфері розвитку фізичної культури та спорту означає, що виконання складних завдань повинно враховувати розвиток ринкових відносин, включаючи такі аспекти, як соціально-демографічні процеси, ринок праці та зайнятість, міграційні процеси, спрямованість робочих ресурсів на власні сили та інші.

Принцип партнерства, будь то соціальне, публічно-громадянське або публічно-приватне, не тільки сприяє залученню додаткових коштів у сферу фізичної культури та спорту, але і стає механізмом гнучкості та адаптації до вимог інноваційної економіки. Він передбачає відкриття фізкультурно-спортивної системи для роботодавців, які активно беруть участь у розробці і впровадженні державної фізкультурно-спортивної політики, формуванні програм підготовки фахівців, розробці державних стандартів у сфері фізичної культури та спорту, а

також участі в процедурах контролю якості публічної політики у даній галузі в Україні [222].

Слід зазначити, що на сучасному етапі публічна влада намагається створити цілісну систему принципів соціально-економічного розвитку, реформувати економіку та забезпечити необхідні механізми господарювання, які відповідають фінансово-бюджетній системі. Внаслідок цього радикальні зміни у системі управління призводять до змін у соціально-культурному секторі, включаючи фізичну культуру та спорт. Нові функції галузевих міністерств і відомств, а також перегляд їхньої ролі у сфері управління, вимагають внесення відповідних змін у положення, що регламентують їхню діяльність. Місце фізичної культури і спорту в житті суспільства значною мірою визначається роллю, яку вони відіграють у суспільному розвитку, зокрема у підтримці фізичного здоров'я, набуття знань, фізичної дієздатності, умінь і навичок, а також можливостей для розвитку професійних і особистісних якостей.

Проте для успішного функціонування сфери фізичної культури та спорту в сучасних умовах необхідно використовувати нові принципи і методи управління, які відповідають суті ринкових соціально-економічних структур. На жаль, в пострадянському просторі існує надалі характерний для радянської системи управління єдиний принцип організації, законотворчості і фінансування двох різних за цільовою спрямованістю соціальних інститутів - спорту і фізичної культури. Також, сьогодні трактування соціальної цінності здоров'я обмежується в основному питаннями використання спортивних досягнень на міжнародному рівні, і недостатньо уваги приділяється освітнім аспектам здоров'я. Наразі важливо визнати, що першочергове завдання держави, громадськості та органів публічного управління - це турбота про людину, її здоров'я та створення умов для активних занять фізичною культурою та спортом з метою оздоровлення населення та збільшення тривалості життя в Україні.

1.3. Наукові підходи до дослідження політики угалузі фізичної культури і спорту

Трансформація сучасного суспільства призводить до розподілу фізкультурно-спортивної діяльності, ускладнення соціальних зв'язків і змінює характер взаємозв'язків між фізичною культурою та іншими соціальними явищами, процесами та інститутами. Ця трансформація потребує роз'яснень новітніх процесів у фізичній культурі та еволюції теоретико-методологічних підходів до її вивчення. За всієї парадоксальності, дослідження фізкультури та спорту в українській науці публічного управління проводяться не настільки інтенсивно, як це можна було б очікувати, враховуючи соціальну важливість цього явища.

Серед багатьох питань, які в останні роки стають перед дослідниками, що вивчають фізкультурно-спортивну діяльність, особлива увага приділяється методологічним питанням. Тим не менше, деякі автори залишаються в переконанні, що теорія фізичної культури є науковою основою для вивчення феномену спорту. На становлення та розвиток наукової думки стосовно фізичної культури суттєво вплинули теорії Т. Веблена, М. Вебера, П. Бурдьє, Х. Ортеги-і-Гассета, Й. Гейзінги, К. Ясперса, Н. Еліаса. Відзначено, що при вивченні фізичної культури як соціального явища дослідники зверталися до різних наукових теорій: структурного функціоналізму, екзистенціалізму, структуралізму, теорії конфлікту, феноменології, теорії фігурації, символічного інтеракціонізму [20; 33; 240].

Під час сучасного дослідження фізкультурно-спортивної діяльності широко застосовуються постмодерністські теорії. Фізична культура і спорт вважаються важливим соціальним явищем, яке охоплює всі аспекти суспільного життя і впливає на всі соціальні структури та суспільство в цілому [225]. Фізкультурно-оздоровчі напрями, що змінюються у відповіді на розвиток суспільства, відіграють важливу роль протягом всієї історії сучасної цивілізації. Тому, для розуміння природи і закономірностей розвитку фізичної культури, вчені звертаються до її походження і еволюції.

Робота М. Віль'яма [123] присвячена генезису фізичної культури та спорту як соціальних явищ. У цій роботі автор уточнює, що спорт у широкому розумінні включає всі змагання і фізичні вправи, які існують у різних суспільствах, тоді як у вузькому розумінні термін “спорт” стосується лише певного типу ігор, що виникли в Англії і поширювалися в інших країнах. Водночас дослідник пропонує аналізувати перетворення форм розваги в спортивні змагання у контексті формування національних держав, оскільки ці дві тенденції є взаємопов'язаними і впливають на перетворення суспільства у його сучасний тип.

У своєму дослідженні історії фізичної культури та спорту [149] автор використовує порівняльний аналіз спортивних ігор Давньої Греції та сучасності. Він підкреслює, що в будь-якому суспільстві існує глибокий зв'язок між різними аспектами життя, і тому дослідник повинен враховувати загальну систему цінностей цього суспільства. За допомогою цивілізаційного підходу, науковець вказує на історичний релятивізм спортивних форм, де цілі змагань, правила їх проведення і стандарти оцінки залежать від загальної соціокультурної ситуації та цінностей конкретного суспільства. Він розкриває, як розвиток структур та організаційних форм спорту пов'язаний з еволюцією організації праці і структур соціальної діяльності в ході цивілізаційного процесу.

Форми ігор і фізичної активності не лише підпали під вплив загального цивілізаційного процесу, але також активно сприяли йому. Н. Еліас підкреслює важливість цього цивілізаційного процесу та стверджує, що трансформація дозвілля загалом, що відбулася за останні 200 років, або перетворення певних форм дозвілля на спортивні змагання є наслідком індустріалізації [240]. Автор вказує на необхідність розглядати ці явища як взаємозалежні тенденції та складові частини процесу трансформації суспільства в його сучасну форму. Він також визнає, що прогрес не завжди рухається в одному напрямку і, всередині загального цивілізаційного процесу, можна виділити так звані децивілізаційні втручання [240].

Вагомий внесок у розвиток соціології спорту, зокрема конфігураційного підходу, належить Дж. Магуайру. У своїх працях, зокрема у статті “Соціологія

конфігурацій і глобалізація спорту”, він досліджує взаємозв’язок між національними політиками та глобальними структурами спортивного управління, акцентуючи увагу на адміністративних і організаційних аспектах. Центральною проблемою, яку порушує дослідник, є питання: чи сприяє глобалізація спорту збереженню або, навпаки, ерозії емоційної ідентичності спільнот. Дж. Магуайр наголошує, що навіть попри тенденції до уніфікації в межах міжнародних спортивних подій, фізична культура і спорт залишаються глибоко пов’язаними з національною культурою [269].

До вчених, які суттєво вплинули на розуміння ролі спорту в культурному контексті, належать Й. Гейзінга та Х. Ортега-і-Гассет. У праці “*Homo ludens: статті з історії культури*” Й. Гейзінга інтерпретує спорт як одну з форм гри, що виконує ключові соціальні функції. На його думку, із втратою гри її первинної “чистоти”, спорт втрачає свою культурну цінність і поступово відходить на периферію культурного життя [240]. Він також наголошує, що спортивна діяльність, як основна форма сучасної гри, відіграє важливу роль у структурі соціального порядку, зокрема як механізм дисципліни та інтеграції в суспільстві. Його підхід базується на ототожненні гри з порядком і ритуалом, що дає підстави трактувати фізичне виховання як інструмент соціального регулювання та стабілізації.

Попри критику комерціалізації сучасного спорту, Й. Гейзінга зазначає, що впродовж XIX століття відбулося формалізування спортивних ігор, підвищення значущості правил та результатів. Однак, на його думку, сучасний спорт втратив зв’язок із культурною традицією — він більше не є частиною релігійного ритуалу, позбавлений духовного змісту і культурної глибини [240].

Х. Ортега-і-Гассет, у свою чергу, розглядає гру як ключовий елемент людського буття. У праці “Про спортивно-святковий сенс життя” він стверджує, що діяльність, пов’язана зі спортом і фізичною культурою, є вищою формою людської активності, оскільки не підпорядкована утилітарним цілям. Філософ вважав, що культура виникає не як наслідок природного розвитку, а як результат

ігрової сутності спорту, підкреслюючи його фундаментальну роль у формуванні цивілізації [174].

Дещо пізніше, у 1930-х роках ХХ століття, фізична культура та спорт стали відомі своєму підпорядкуванню політичним та економічним цілям і цінностям. Причиною цього стрімкого розвитку в галузі фізичної культури та спорту у ХХ столітті, на думку Х. Ортега-і-Гассета, була зміна соціокультурних пріоритетів: у ХІХ столітті пріоритетом була праця, а в ХХ столітті – гра [174]. Це призвело до поширення спортивно-святкового та карнавального способу життя у ХХ столітті. Іншим фактором поширення фізичних ігор, на думку вчених, є матеріалізація та "бодіцентризм" культурних цінностей, коли тіло стає центральним для душі. Ці ідеї допомагають пояснити походження та сучасний стан фізичної культури і спорту. Деякі дослідники, наприклад, Ю. Мічуда, стверджують, що науково-технічна революція призвела до значного зростання потенційних споживачів спортивних послуг [148], тоді як В. Лукашук зауважує, що впровадження сучасних технологій змінює спортивний ландшафт, сприяє розвитку нових видів спорту та полегшує підготовку та відновлення спортсменів [135]. Оскільки спорт значною мірою відображає найважливіші аспекти існуючої культури, він не тільки породжує та розв'язує специфічні проблеми, що є характерними лише для цієї сфери суспільства, але й вказує на багато соціальних проблем, що виникають у інших сферах життя.

Як зазначає Н. Борецька, фізична культура і спорт виникли як соціальні феномени ще в середині ХІХ століття внаслідок історично сформованої потреби людей у видовищних, змагальних подіях, а також розвитку демократичних інститутів, які створили умови для самовираження вільних громадян через діяльність, засновану на фізичних здібностях [27]. Саме це зумовило надзвичайне розмаїття видів спорту, що відображає багатоманітність форм вияву людських можливостей. Завдяки цьому фізична культура і спорт виступають важливим простором для самореалізації особистості, що й визначає їхню соціальну привабливість.

На думку А. Батюк, одним із перших дослідників соціального виміру фізичної культури був Т. Веблен. Він розглядав спорт як одну з форм дозвілля привілейованих класів, за допомогою якої ті демонстрували свою соціальну перевагу [17]. Водночас Т. Веблен аналізував фізичну культуру в ширшому контексті – як елемент виховання, освіти та соціальної взаємодії, що згодом стало основою досліджень спортивного дозвілля різних соціальних верств.

У контексті раціоналізації спорту важливими є ідеї М. Вебера, який трактував раціоналізацію як ключову характеристику сучасного суспільства. Він звертав увагу на залежність форм спортивної гри та політичної активності від конкретних історичних умов [17]. Ці підходи були пізніше адаптовані до умов сучасності. Зокрема, А. Кьох стверджував, що фізична культура, будучи ідеологізованою і політизованою, інтегрувалася в соціальну структуру і стала сталою ціннісною категорією, що відображає глибинні політичні, культурні та соціальні тенденції [17].

Структурно-функціональний підхід до аналізу спорту, який активно розвивався у 1950–1960-х роках, набув широкого міжнародного поширення. За В. Парсонсом, ця парадигма утвердилася в науковій традиції не лише США й Канади, але також Японії та Фінляндії [178]. Фізична культура та спорт у межах цього підходу розглядалися як носії соціально значущих функцій, що з часом набули навіть символічно-сакрального характеру, протиставленого буденності повсякденного життя.

Серед вчених, які використовували структурно-функціональний підхід для аналізу фізичної культури та спорту, важливе місце посідає К. Стівенсон. Основним об'єктом його аналізу є “суспільство”, яке розглядається як “взаємозв'язана система елементів”. Ефективність дій цих елементів і, отже, всього суспільства залежить від того, наскільки цей процес підтримується системою поглядів і моделями поведінки населення. Ця парадигма дозволяє виділити основні соціальні функції фізичної культури та спорту та пояснити їх на основі уявлень про “суспільну інтеграцію” [228]. Інтегративна функція полягає в залученні індивіда до колективу, який, у свою чергу, входить в загальну соціальну

структуру. Колектив, який входить в суспільство, має ті ж системи поглядів, що й усе суспільство. Отже, інтеграція в цей колектив представляє одночасно інтеграцію в дану соціальну систему поглядів.

Представники екзистенціалізму також обрали фізичну культуру і спорт як об'єкт аналізу. Карл Ясперс розглядає фізичну культуру як область, де людина “відчуває реальність свого існування”. Він вбачає, що “індивідуальність як життєва сила знаходить вираз у спорті як можливості задоволення безпосереднього існування через дисципліну, гнучкість та вправність” [261]. Проте, Карл Ясперс розглядає фізичну культуру як масове явище, яке організоване у вигляді обов'язкової гри і підпорядковане певним правилам. Ця концепція спрямована на те, “щоб перенести в іншу сферу інстинкти, які можуть стати небезпечними для суспільства, заповнюючи вільний час. Фізична культура і спорт слугують заспокоєнню мас”. За словами Карла Ясперса, сучасний спорт стає світоглядом; “люди намагаються відчутися щось, позбавитися напруги і прагнуть до чогось більшого, але трансцендентна сутність відсутня тут” [261].

Отже, одного лише спорту недостатньо для того, щоб особа “знайшла себе”. П'єр Бурдьє використовував структурний аналіз, який проводився “незалежно від конкретного об'єкта”, і досліджував “систему об'єктивних відносин” [33]. Він пропонував встановити зв'язок між простором фізичної культури і спорту та соціальним простором, що відображається в них. Властивості, які є характерними для кожної “спортивної практики”, формуються внаслідок взаємозв'язків між двома просторами: простором фізичної культури і спорту і “простором соціальних позицій” [33]. При розгляді систематичних змін, спричинених, наприклад, появою нового виду спорту або поширенням існуючого виду спорту, “історія занять спортом може бути визнана лише структурною історією” [33, с. 111-112]. П'єр Бурдьє підкреслює, що “головною пріоритетною задачею є побудова структури простору видів спорту, вплив якого буде відображено в дослідженнях, що присвячені окремим видам спорту”.

В рамках конфліктологічної парадигми фізична культура і спорт аналізуються в роботах Г. Люшена та С. Гульденпфенніга. Г. Люшен розглядає

спорт як джерело соціальних конфліктів через його природу, яка включає конфлікт [269]. Автор вбачає певне поєднання внутрішніх елементів у спорті у вигляді конкретних зв'язків, які встановлюють ієрархічну структуру речей. За результатами спортивних виступів встановлюється така ієрархія, яка відображає, відповідно до теорії Г. Люшена, соціальну стратифікацію суспільства, і збереження набутого статусу пов'язане з соціальними умовами [269]. Порядок охарактеризовується соціальним конфліктом, який має різні форми прояву всередині спортивних організацій та між ними. За словами С. Гульденпфенніга, спорт – це певне змагання, а з цього випливає і конфлікт. Хоча цей конфлікт має свої специфічні особливості, він є “штучно конструйованим і символізованим конфліктом” [269].

З погляду феноменологічної соціології, Г. Ленк аналізує фізичну культуру і спорт. У цьому контексті символізм і символічна мова, які використовуються у спорті, стають важливими складовими повсякденного життя та взаємодії між суперниками, які можуть бути окремими особами або групами [134]. Отже, фізична культура і спорт відкривають значні можливості для самовиховання, самовдосконалення, самовизначення та становлення особистості. “Емоційна насиченість спортивної дії має важливе значення як для соціальної психології, так і для дослідження взаємодії” [134]. Це дає особистості можливість виразити себе в соціальному контексті та активно самореалізуватися через дію. “Аксіологічна структура” спорту робить його надзвичайно привабливою моделлю людського світу та справедливого суспільного життя в символічному розумінні [134].

Одним з перших дослідників, які використовували підхід символічного інтеракціонізму для аналізу фізичної культури і спорту, це Г. Стоун. Він досліджував роль “презентації” спортивних ігор, зокрема під впливом економічних факторів, особливо індустріалізації [17]. У роботах, які базуються на теорії символічного інтеракціонізму при вивченні фізичної культури і спорту, головним об'єктом дослідження стають соціальні “субкультури”. Наприклад, в цих дослідженнях розроблялися концепції спортивної кар'єри [17]. Роботи І. Гофмана були важливими внесками у вивчення ритуальних та “фатальних”

аспектів спорту з соціологічної перспективи [17].

Розглядаючи спорт як форму інтеракції, Дж. Масіоніс вказує на те, що на мікрорівні спортивна подія є складною драмою, яка розгортається під час прямого спілкування між людьми [33]. У сучасних дослідженнях фізичної культури і спорту, постмодерністські теорії використовуються для поєднання різних підходів і методів. Ця популярність теорій постмодернізму пояснюється особливостями “постсучасного” суспільства, де глобалізація поєднується з роз'єднаністю культури і політики, де існують масові комунікації, масове споживання та нові інформаційні технології, де межа між “народною” і “буржуазною” культурою стирається [33]. В результаті неможливо використовувати одну соціологічну теорію для повного розуміння складної структури суспільства.

Основні ідеї теорій постмодерну йдуть з уявлення про існування межі між “сучасністю” і “постсучасністю”, що означає зародження нових культурних систем [174]. Теоретичним підґрунтям більшості робіт в цьому напрямі є роботи М. Фуко, Ж. Лакана, Ж. Ф. Ліотара, Ж. Бодрійяра, Ж. Дерріди [58, с. 176-185]. Із цими іменами пов'язана безліч публікацій і радикальних типів дискурсу, зокрема тих, що мають стосунок до розробки гендерної проблематики в спорті, віртуалізації спорту. Розглянуті теоретичні парадигми є досить ефективними при аналізі фізичної культури і спорту як складних й соціально значущих феноменів сучасного суспільства.

Виникнення фізичної культури і спорту як специфічної галузі суспільної діяльності, відокремленої від добування матеріальних благ, необхідних для існування, відбулося досить рано на давніх етапах розвитку людства. Нині фізична культура постає як потужний соціальний інститут.

Проте, більшість досліджень до 90-х років зосереджувалися на теорії фізичної культури та спорту. До меншої міри вони вивчали питання взаємозв'язку між еволюцією історичних форм спортивної діяльності та соціальними змінами у суспільстві. Зміна суспільної організації життя призвела до розвитку нових форм соціальних інститутів у перехідному суспільстві 90-х років, що в свою чергу спонукало інтерес до становлення нових інституційних форм спортивної

активності.

Пізніше з'явилися дослідження, які розглядають поняття та категорії, такі як підприємницька діяльність, природа та характер економічних відносин у сфері фізичної культури і спорту, ринок фізкультурно-оздоровчих та спортивних послуг, спортивний маркетинг, спонсорство та комунікації у спорті.

Основоположники вчення про фізичний розвиток людини, такі як В. Бунак і П. Башкіров, розглядають фізичний розвиток як сукупність морфологічних та функціональних характеристик організму, які визначають запас фізичних сил [176]. Щодо дітей, фізичний розвиток розглядається як процес формування структурно-функціональних особливостей організму, який зростає згідно із дослідженнями В. Гориневського та В. Штефко. Крім цього, фізичний розвиток оцінюється як сукупність морфо-функціональних характеристик, які визначають віковий рівень біологічного розвитку дитини [177].

Соціогуманітарний підхід до фізичної культури спрямований на глибше розуміння суті різноманітних суспільних процесів і надає методологічну основу для наукового вивчення цих процесів. Проблеми управління в галузі фізичної культури і спорту розглядаються в дослідженнях таких вітчизняних вчених, як В. Гузар [62], Ю. Довгенько [75, с. 3-10], В. Куделко [124], М. Олійник [171], Ю. Шкретій [248], В. Кононович [102]. Ці питання частково розглянуті в роботах зарубіжних фахівців, таких як С. Амстронг, В. Андрефф, М. Брюн, А. Кларк, Д. Мюслер, В. Ритнер, Ф. Шааф, Д. Хайнеман [261].

Істотний внесок у розвиток теорії та практики регулювання розвитку фізичної культури зробили такі вчені: А. Тіняков [234], М. Журба [87], В. Папуша [177] та Н. Нікольська [168]. У сучасному світі все більше усвідомлюється важливість фізичної культури як чинника, який сприяє поліпшенню якості життя людини і суспільства в цілому. Здоровий спосіб життя загалом, а також фізична культура і спорт зокрема, визнаються соціальним явищем, яке об'єднує людей і виступає національною ідеєю, сприяючи розвитку міцної держави та здорового суспільства [234].

Розвиток фізичної культури є результатом впливу цивілізаційних чинників і

може сприяти культивуванню цінностей, таких як творчість, толерантність, солідарність, і розвитку особистості, а також поліпшенню комунікації та вирішенню конфліктів у суспільстві. Для успішної реалізації публічного управління важливе теоретичне вивчення механізмів цього процесу.

Загалом, поняття “механізми публічного управління” використовується у дослідженнях державного управління і стосується способів вирішення конфліктів і процесів управління. Існує багато різних підходів до визначення сутності механізму публічного управління, і більшість дослідників не мають єдиного погляду на це поняття. У сучасних дослідницьких роботах можна знайти енциклопедичне визначення механізмів публічного управління як способів розв'язання суперечностей у державному управлінні, послідовної реалізації дій на основі принципів, цільової орієнтації, функціональної діяльності та використання відповідних форм і методів управління. Також механізми публічного управління можуть бути представлені у вигляді схематичного зображення статично-динамічного змісту процесу управління, що включає взаємодію суб'єкта і об'єкта, функціонування системи чи підсистеми тощо [18; 35; 207].

О. Радченко розглядає механізм публічного управління як систему, яка складається з відповідних державних органів, організованих для виконання завдань публічного управління, відповідно до їх правового статусу, і масиву правових норм, які регламентують організаційні аспекти і процеси, пов'язані з функціонуванням цих органів [207].

Тому, дослідження публічного управління в будь-якій сфері неможливе без аналізу нормативно-правового та організаційного забезпечення. Ці два аспекти є невід'ємними компонентами при розгляді системи публічного управління. За словами В. Бакуменко, механізм державного управління є частиною загальної державно-управлінської системи, яка впливає на фактори, що визначають результати діяльності суб'єкта управління. Таким чином, механізм управління може бути сформований лише в рамках загальної системи управління, декомпозиція якої спрямована на адресність і досягнення цілей управління [66].

За І. Дашко, механізм формування та реалізації публічного управління

представляє собою комплекс соціальних складових, процесів і закономірностей, які визначають, як суб'єкт державного управління (разом із його компонентами) враховує потреби, інтереси і цілі суспільства при прийнятті управлінських рішень та їх практичній реалізації, засновані на державній владі. Механізм публічного управління, згідно з його точкою зору, складається зі складної системи державних органів, організованих згідно з певними принципами для виконання завдань публічного управління, і він служить інструментом для здійснення виконавчої функції держави [69].

Це вимагає аналізу механізмів публічного управління в цьому складному явищі. В. Тертичка розглядає завдання державної політики як вчасне визначення проблем розвитку суспільства, аналіз причин їх виникнення та шляхів їх вирішення [233]. У сфері державної політики приймаються рішення, спрямовані на вирішення проблем, створюється механізм виконання цих рішень та розробляється відповідний інструментарій.

Питання досягнення оптимальної та збалансованої організаційної структури для системи публічного управління у сфері фізичної культури і спорту, а також механізми та теоретико-методологічні засади управління цією галуззю розглядалися такими вченими, як: В. Гузарь [62], Ю. Довгенько [75], М. Дутчак [78], В. Куделко [124], О. Мельниченко [145], М. Олійник [170], Ю. Шкретій [248] та ін.

Важливо відзначити велику різноманітність соціокультурних шляхів, які використовуються для виявлення символічного капіталу фізичної культури в сучасному світі. Ця різноманітність обумовлена реальним соціально-смысловим потенціалом цього капіталу, який стає все більше цінним у різних сферах соціального життя. У соціогуманітарному дискурсі розглядаються процеси становлення, змін та модифікації фізичної культури, які тісно пов'язані із змінами в соціальному контексті існування цієї культури, що перетворює її у важливий соціокультурний феномен в сучасному суспільстві. Аналіз символічних, смислових та ціннісних характеристик фізичної культури передбачає розгляд її у соціокультурному контексті та враховує особливості конкретного аксіологічного

простору, в якому вона розвивається. Такий аналіз також враховує мовні та культурні традиції, які визнані у даному суспільстві і використовуються для передачі культурних цінностей [167, с. 49-54]. Однією з важливих складових розвитку сучасного соціокультурного простору є зростаюча значимість процесу символізації у структурі різних видів соціальних практик.

Дані проблеми детально розглядають Л. Антошкіна [7, с. 22-26], В. Бульба [29, с. 15], І. Коновалова [110, с. 8]. Суть полягає в тому, щоб, дотримуючись закону необхідної різноманітності, забезпечити, щоб суб'єкт публічного управління охоплював різні об'єкти, на які впливає управління. Один зі способів вирішення цієї проблеми – це обмеження втручання публічного управління в суспільну діяльність на основі принципу його достатності. Аналіз наукових досліджень вітчизняних джерел з цього питання показує, що на сьогодні створено необхідну основу для забезпечення розсудливого впливу державного управління на розвиток сфери фізичної культури та спорту. Важливими джерелами аналізу особливостей державного управління у всіх сферах життєдіяльності в Україні є роботи вітчизняних фахівців Н. Нижник [165, с. 218-219], О. Машкова [166, с. 83-84].

Окремі адміністративно-правові аспекти означеної проблеми досліджувались у працях таких вітчизняних та зарубіжних фахівців у сфері адміністративного права: О. Андрійко [3], С. Вавренюка [36], І. Гасюк [51], В. Коржа [115], С. Мальони [141]. Фізкультурно-оздоровча діяльність має значущий вплив на імідж та спосіб життя сучасних людей і виконує роль соціалізуючого і культурного чинника. Стає все більш очевидним розширення аналізу фізичної культури як соціокультурного явища і вивчення соціокультурних чинників, які значно впливають на його структуру, значення, зміст і функції. Це дозволяє розглядати фізичну культуру в контексті сучасних соціальних і культурних інститутів.

Науково-теоретичні, методологічні, структурно-функціональні, організаційно-змістові, нормативно-правові та концептуальні принципи функціонування і вдосконалення системи публічного управління в Україні

докладно розглянуті і висвітлені у наукових дослідженнях провідних вчених: В. Бакуменка [14, с. 81-82], В. Князева [66, с. 105-106], О. Босак [13], І. Бородіна [15], С. Телешуна, С. Ситника, І. Рейтеровича [232] та ін. Упродовж останніх десятиліть проблема вдосконалення системи публічного управління фізичною культурою і спортом стала об'єктом уваги багатьох вітчизняних дослідників, у працях яких висвітлено теоретичні й практичні аспекти цієї актуальної проблеми.

Цілі публічного управління повинні мати кілька важливих характеристик. По-перше, вони повинні бути об'єктивно обґрунтованими і мають відповідати реальним потребам і завданням суспільства. Це означає, що визначення цілей повинно базуватися на аналізі ситуації, оцінці проблем і можливостей. По-друге, мети публічного управління повинні бути соціально мотивованими. Це означає, що вони повинні відповідати потребам і інтересам громадян, забезпечуючи покращення їхнього благополуччя і якості життя. По-третє, цілі повинні мати достатні ресурси для реалізації. Це включає як інтелектуальні, так і матеріальні ресурси, необхідні для досягнення поставлених цілей. По-четверте, цілі повинні бути системно організованими і відповідати принципам демократії, забезпечуючи участь громадян у процесі управління і прийняття рішень. По-п'яте, вони повинні бути заснованими на реальних можливостях, а не на уявних сценаріях. Це означає, що цілі повинні бути реалістичними і досяжними в рамках існуючих обставин і ресурсів. І, нарешті, цілі повинні мати конкретні критерії для вимірювання ступеня їх досягнення та результатів. Це допомагає забезпечити ефективну оцінку роботи та визначити, чи були досягнуті поставлені завдання [68].

Варто відмітити, що зміст поняття “державне регулювання” можна визначити через його розгляд як функції публічного управління. Таким чином, публічне регулювання включає в себе діяльність, спрямовану на виконання функцій держави або на створення та застосування норм для контролю або керування певним видом діяльності. Отже, державне регулювання є однією з функцій публічного управління і спрямоване на забезпечення виконання інших функцій публічного управління. Термін “функція” в даному контексті

обмежується виконанням послідовних, спрямованих дій, які регламентуються конкретним алгоритмом. Цей процес включає в себе послідовні, упорядковані, складні та різноаспектні дії, які виконуються відповідно до принципів та умов, що склалися [15].

Соціально-педагогічне значення в контексті історико-системних тенденцій розвитку фізичної культури і спорту в Україні розкрито в працях українських учених О. Вацеби [42, с. 39-45], І. Гасюка [48] та ін. Питання досягнення збалансованої й оптимальної організаційної структури системи публічного управління фізичною культурою і спортом, механізми та теоретико-методологічні основи публічного управління даною сферою розглядали такі науковці, як М. Дутчак [78], В. Куделко [124], М. Олійник [172, с. 43-44], Ю. Шкретій [248].

Механізм публічного регулювання може бути розглянутий як комплекс організаційно-економічних методів та інструментів, які взаємодіють для забезпечення безперервної та ефективної діяльності конкретної системи. Цей механізм також може бути сприйнятий як система форм, методів та засобів впливу на економічні відносини, що склалася між суб'єктами та об'єктами регулювання під час визначення та досягнення конкретних цілей [207].

Узагальнюючи отримані науково-теоретичні положення щодо розуміння змісту цих понять, ми пропонуємо розглядати державне регулювання розвитку фізичної культури та масового спорту як сукупність узгоджених дій органів державної влади. Ці дії спрямовані на створення оптимальних нормативно-правових, організаційних та адміністративних умов для ефективного функціонування системи розвитку фізичної культури та масового спорту в Україні відповідно.

Регулювання сфери фізичної культури та масового спорту повинно здійснюватись суб'єктами управління, такими як органи державної влади і місцевого самоврядування. Вони визначають стратегію та тактику розвитку цієї сфери відповідно до національних інтересів та державної політики. Важливо зауважити, що питання адміністративно-правового регулювання сфери фізичної культури та спорту до цього часу не були предметом окремого дослідження. У

своїй кандидатській дисертації, яка мала назву “Організаційно-правове регулювання в галузі спорту України” (2009 рік), Н. Ярова спробувала вперше вивчити це організаційно-правове регулювання у галузі спорту [251]. Важливо відзначити, що об’єкт дослідження, визначений автором, є ширшим за те, що було розглянуто в поданій роботі, і саме тому дослідження, проведене в дисертації, є важливим та актуальним.

Аналіз доступних літературних джерел підтвердив, що термін “державне регулювання” використовується для опису цільового впливу органів державної влади на конкретний об’єкт управління, такий як соціально-економічна система, галузь або суспільні відносини у певній сфері. Цей вплив реалізується через виконання функцій та застосування механізмів управління з дотриманням принципів управлінської діяльності. Отже, державне регулювання визнається як спрямована діяльність, яка спрямована на організацію, упорядкування та поліпшення конкретного об’єкта управління з метою досягнення певного стану, забезпечення його ефективного функціонування та виконання соціальних завдань [251].

Робота І. Гасюка з назвою “Механізм фінансового регулювання розвитку сфери фізичної культури та спорту в Україні” (Київ, 2013 р.) розглядає основні концептуальні та теоретико-методологічні аспекти та визначає перспективи для поліпшення системи публічного управління фізичною культурою і спортом в Україні, включаючи матеріальну базу. У роботі І. Гасюка вказується на те, що розподіл ресурсів у даній галузі є великою мірою умовним, особливо з урахуванням існуючої системи фінансування у сфері соціальних і гуманітарних наук в Україні. Федерації з окремими видами спорту, Національний олімпійський комітет України, різні відомчі та громадські організації, зазвичай, не мають достатньо фінансових ресурсів, які б забезпечувалися завдяки їх власним доходам від господарської діяльності. Тому вони проводять підготовку збірних команд та спортсменів на кошти, виділені з державного та місцевих бюджетів [49].

Дослідженню розвитку соціальної сфери взагалі та фізичної культури і спорту зокрема, причин виникнення проблем у цій галузі присвячено праці

вітчизняних науковців: В. Адріанової, В. Альошина, О. Амоші, Г. Губерної, З. Завадської, В. Куценко, В. Ляшенка, О. Мартякової, С. Сейранова, О. Стельмах, М. Хромова, М. Чумаченка [40], а також зарубіжних: А. Вохла, Ф. Цжу, К. Хеїніла [265]. Соціально-педагогічне значення в контексті історико- системних тенденцій розвитку фізичної культури і спорту в Україні досліджувалося в працях українських вчених О.Вацеби [42], Н. Борецької [27], І. Гасюк [48], В. Кононович [102], О. Мельниченко [145] та ін.

Монографія С. Вавренюка з назвою “Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні” (Харків, 2020 р.) виправдовує необхідність поліпшення методів публічного управління в галузі фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах України. У дисертації досліджуються методи забезпечення кадрового резерву в сфері фізичної культури і спорту, визначаються складові моделі механізмів управління розвитком фізичної культури і спорту в Україні та обґрунтовуються стратегічні підходи до вдосконалення системи фізичної культури і спорту для студентської молоді [34].

Щодо багатьох питань, пов'язаних з фізкультурно-спортивною діяльністю, кожна парадигма надає можливості для різних тлумачень і аналізу. Різноманітність підходів до вивчення соціальної сутності в цій галузі, яка базується на соціологічних теоретичних та методологічних основах, відображає протиріччя між мікро- та макросоціологічними теоріями, а також між прихильниками структурних та дієвих теорій. З іншого боку, це робить можливим розгляд даної сфери як складного багатогранного явища сучасного життя, яке має відношення практично до всіх сфер суспільного життя та проявляється на різних рівнях [34]. Застосування різних теорій при вивченні фізкультурно-спортивної діяльності дозволяє аналізувати такі аспекти, які зазвичай вважаються очевидними та простими в повсякденному житті, хоча насправді це не так.

Побудова незалежної, демократичної та правової держави передбачає перехід до нових принципів функціонування системи публічного управління. У сучасних умовах в Україні питання поліпшення механізмів публічного управління є надзвичайно актуальними та зосереджують увагу. Особливість сучасного

періоду розвитку публічного управління в Україні полягає в необхідності не лише розв'язання конкретних управлінських завдань, але й у створенні чіткої стратегії управлінської діяльності та ефективного механізму її реалізації. Удосконалення відносин у державному управлінні пов'язане з вирішенням низки проблем, що виникають внаслідок невідповідності поточного стану цих відносин вимогам сучасності.

Висновки до розділу 1

У розділі розглянуто теоретичні засади формування та реалізації публічної політики. Виявлено, що на сьогоднішній день досі не існує єдиного визначення цього поняття “публічна політика”.

Обгрутовано, що побудова незалежної, демократичної, правової держави передбачає перехід до нових принципів функціонування системи публічного управління, зокрема в галузі фізкультури і спорту. Особливість сучасного періоду розвитку публічного управління в Україні полягає в необхідності рішення не тільки конкретних управлінських завдань, але й у баченні загальної перспективи управлінської діяльності, у створенні ефективного механізму її реалізації.

Удосконалення державно-управлінських відносин пов'язано з вирішенням низки проблем, які виникають в результаті невідповідності існуючого стану цих відносин вимогам сьогодення. Здоровий спосіб життя в цілому, фізична культура і спорт зокрема, мають стати соціальним феноменом, об'єднуючою силою і державницькою ідеологією, що сприяє розвитку сильної держави і здорового суспільства. Розвиток фізкультурно-оздоровчої діяльності зумовлений цивілізаційними чинниками, у вирішенні яких вона може виступати як засобом культивування у суспільній свідомості цінностей творчості, толерантності, солідарності, розвитку особистості, так і оптимізації комунікації та урегулювання конфліктів.

Визначено, що фізкультура та спорт набувають нового якісного значення, зокрема із урахуванням всіх викликів, що стоять перед світом (глобалізація) та

Україною зокрема (євроінтеграція, перехід до демократії, становлення її як сильної, самостійної, незалежної держави), спорт має дуже важливе значення в житті кожної держави, яке по суті можна обґрунтувати в трьох векторах: соціальному, політичному, економічному.

Проаналізовано джерельну базу дослідження політики в галузі фізичної культури та спорту. Наукові здобутки висвітлюють чимало питань, пов'язаних із різними аспектами функціонування сфери фізичної культури та спорту в Україні. Однак питанню формування та реалізації публічної політики в відповідній галузі досі присвячено недостатньо наукових і теоретичних, практичних розробок.

РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

2.1. Суб'єкти формування публічної політики у галузі фізичної культури і спорту

Слід зазначити, що суб'єкти публічної політики – це особи, групи осіб або організації, які можуть публічно висловлювати свої потреби і, захищаючи свої інтереси, впливати на процеси прийняття рішень. Громадські організації є одними з таких суб'єктів, і вони виконують різні функції у сфері публічної політики (до громадських організацій ми також зараховуємо і політичні партії, що не отримали владних повноважень). Суб'єктами формування публічної політики у сфері фізичної культури та спорту також є парламент та уряд, адміністративні і судові інституції країни, які юридично спроможні структурувати будь-яку сферу суспільного життя з допомогою рішень авторитарного характеру за Д. Істоном.

Варто зазначити, що одним з напрямів діяльності громадських організацій у сфері публічної політики є артикуляція та агрегація інтересів соціальних груп. Вони представляють певні соціальні групи і допомагають їм висловлювати свої потреби та вимоги перед органами влади. Громадські організації можуть об'єднувати громадян з різних сфер життя і захищати їхні права та інтереси. Крім того, громадські організації виконують роль посередників між громадянами і владою. Вони сприяють комунікації між цими двома сторонами, передають громадську думку та вимоги громадян до органів влади, а також допомагають вирішувати суспільно-значимі проблеми [179].

Отже, громадські організації, як суб'єкти публічної політики, грають важливу роль у формуванні та впливі на політичні процеси, а також у захисті інтересів громадян та соціальних груп.

Громадські організації у сфері публічної політики займаються різними напрямками діяльності, такими як:

– *участь у реалізації державних і муніципальних програм та соціальних замовлень.* Громадські організації активно співпрацюють з владними структурами у виконанні програм і проєктів, спрямованих на поліпшення соціально-економічного становища громадян і розвиток територій;

– *участь у роботі органів влади і підготовці законодавчих актів.* Громадські організації беруть участь у консультаціях, громадських слуханнях та інших формах співпраці з органами влади для розробки нових законів, нормативних актів і політик, які відповідають потребам громади і сприяють розвитку суспільства;

– *здійснення контролю за діяльністю влади.* Громадські організації виконують функцію контролю за діями органів влади, щоб забезпечити їх відповідність закону, ефективність та врахування інтересів громадян. Вони можуть моніторити роботу владних структур, звертатися до громадськості з інформацією про недоліки або порушення, ініціювати реформи та зміни у сфері публічної політики [179]. Проводити громадську експертизу та надавати рекомендації і пропозиції за результатами експертизи.

Варто зазначити, що ці напрями діяльності громадських організацій спрямовані на активну участь у формуванні політики, покращення умов життя громади і забезпечення взаємодії між громадянами та органами влади у процесі вирішення суспільних проблем. У галузі фізичної культури і спорту суб'єктами формування публічної політики є різні органи, організації та окремі фізичні особи, які здійснюють визначені вище функції відповідно до цієї галузі.

Після здобуття незалежності України у сфері фізичної культури та спорту відбулися структурні зміни на державному рівні, такі як розвиток системи спортивних федерацій, створення спеціальних підрозділів у ряді міністерств і мережі центрів фізичного здоров'я населення “Спорт для всіх” для активізації фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Проте на сьогоднішній день залишається невирішеним головне питання щодо функціонування галузі – яка система суб'єктів формування публічної

політики в галузі фізичної культури та спорту існує, які основні тенденції її розвитку та наскільки ефективною вона є.

Доцільно звернути увагу на систему суб'єктів формування публічної політики в галузі фізичної культури та спорту. Їх можна класифікувати за територіальною поширеністю повноважень. Ці суб'єкти можуть бути загальнодержавними (такими як Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство освіти і науки України) або місцевими (такими як управління обласних та Київської міської, Севастопольської міської державних адміністрацій, відділи районних державних адміністрацій, територіальних громад).

Варто додати, що центральні загальнодержавні суб'єкти влади, такі як Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство освіти і науки України, відповідають за формування загальнонаціональних стратегій сфери, розробку законодавчого підґрунтя реалізації політичних документів, розробку державних програм та політик у галузі фізичної культури та спорту.

Місцеві суб'єкти влади, такі як управління обласних та Київської міської державної адміністрації, відділи районних державних адміністрацій, мають важливу роль у реалізації публічної політики на місцевому рівні. Вони займаються організацією та розвитком спортивної і фізкультурної діяльності на своїх територіях, реалізують державні програми та політики, сприяють розвитку спортивної інфраструктури, співпрацюють з місцевими громадами та громадськими організаціями [122, с. 122].

Отже, ця класифікація допомагає усвідомити, що у формуванні публічної політики в галузі фізичної культури та спорту важливу роль відіграють як загальнодержавні, так і місцеві суб'єкти влади, які мають свої повноваження і відповідальність у розвитку цієї сфери.

Суб'єкти формування публічної політики в галузі фізичної культури та спорту можна поділити за обсягом та змістом їх повноважень на дві категорії.

Перша категорія – суб'єкти галузевої компетенції, такі як Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України. Ці органи влади мають широкі повноваження в галузі фізичної культури та спорту, їхня компетенція охоплює розробку та реалізацію загальнодержавних політик, програм та стратегій, підготовку нормативно-правових актів, надання фінансової та організаційної підтримки розвитку фізичної культури і спорту в країні [34].

Друга категорія – вузькоспеціалізовані суб'єкти, такі як Міністерство фінансів України, Міністерство економіки України, Міністерство внутрішніх справ України. Ці органи влади в межах своєї компетенції здійснюють певні функції, пов'язані з фінансуванням, економічною політикою, безпекою та іншими аспектами, які можуть впливати на фізичну культуру і спорт. Вони можуть забезпечувати асигнування фінансових ресурсів, регулювати економічні аспекти галузі та забезпечувати безпеку спортивних заходів і установ [52].

Такий поділ суб'єктів допомагає визначити, що у формуванні публічної політики в галузі фізичної культури та спорту існують як спеціалізовані органи зі специфічними повноваженнями, так і широкі компетентні суб'єкти, які охоплюють всі аспекти розвитку цієї галузі.

Варто наголосити, що суб'єкти формування та реалізації публічної політики в галузі фізичної культури та спорту можуть бути розділені за наявністю або відсутністю владних повноважень.

Основні суб'єкти включають державні органи та організації, а також громадські організації:

– *державні органи та організації*: ці суб'єкти мають владні повноваження і відповідають за реалізацію публічної політики у галузі фізичної культури та спорту. Вони включають Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, управління обласних та Київської, Севастопольської міської державних адміністрацій, відділи районних державних адміністрацій. Ці органи займаються розробкою та впровадженням програм, політик, законодавчих актів, а також забезпечують фінансову та організаційну підтримку фізичної культури і спорту [34];

– *громадські організації*: ці суб'єкти не мають владних повноважень, але вони відіграють важливу роль у формуванні та реалізації публічної політики. До громадських організацій у цій сфері входять Національний олімпійський комітет України, Національний комітет спорту інвалідів, спортивні комітети, федерації, товариства, та інші. Вони сприяють артикуляції інтересів спортивної громадськості, здійснюють контроль за діяльністю владних структур, розробляють програми та проекти, сприяють розвитку спортивної інфраструктури та популяризації фізичної культури і спорту [49].

Окремо варто виділити представників бізнес-структури, які мають свої інтереси у сфері фізичної культури та спорту. Це можуть бути спонсори, власники спортивних клубів, організатори змагань та інші комерційні учасники, котрі інвестують у розвиток спорту, будівництво інфраструктури та спортивних об'єктів, а також у маркетинг та рекламу. Їхній вплив і роль у формуванні спортивної політики не можна недооцінювати, оскільки вони можуть ініціювати значні зміни та вносити свіжі ідеї для розвитку галузі. Засоби масової інформації також відіграють ключову роль у формуванні політики у сфері фізичної культури та спорту. Вони не тільки інформують громадськість про події у світі спорту, але й впливають на громадську думку, формують ставлення до спортсменів, команд, спортивних трендів та здорового способу життя. Крім того, ЗМІ можуть висвітлювати важливі проблеми, такі як допінг, корупція у спорті, потреби спортсменів із обмеженими можливостями, що може привертати увагу політиків та законодавців до необхідності внесення змін у сфері [27].

Принагідно відмітити, що фізичні особи, як учасники спортивного процесу (спортсмени, тренери, волонтери, аматори спорту), також мають безпосередній вплив на політику у сфері фізкультури та спорту через свою участь та вклад. Вони є основними бенефіціарами спортивної політики та можуть виступати ініціаторами змін, вказуючи на слабкі місця в існуючій системі, наголошуючи на важливості розвитку певних аспектів спорту чи вимагаючи кращих умов для тренувань та змагань.

Отже, ця класифікація враховує різні ролі і функції суб'єктів у формуванні та реалізації публічної політики в галузі фізичної культури та спорту, охоплюючи як владні органи, так і активну участь громадськості та спортивних організацій.

У проєкті Концепції реформування публічної адміністрації в Україні [208], публічна адміністрація визначається як органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, які, згідно з законодавством або адміністративними договорами, мають повноваження забезпечувати виконання законів і діяти у публічних інтересах (виконання публічних функцій).

У рамках цього визначення, вказується на наявність ще однієї групи суб'єктів, а саме підприємств, установ, організацій та окремих фізичних осіб, які мають делеговані повноваження. Ці суб'єкти можуть мати певні функції і виконувати завдання, які їм надаються органами публічної адміністрації для забезпечення певних публічних інтересів. Вони можуть брати участь у виконанні публічних завдань та надавати певні послуги, сприяючи виконанню публічних функцій.

Таким чином, підприємства, установи, організації та окремі фізичні особи, що реалізують делеговані повноваження, також входять до сфери публічної адміністрації і мають свою роль у забезпеченні виконання законодавства та публічних інтересів.

Одним з видів суб'єктів, які можна виділити, є державні підприємства, установи, організації. Наприклад, Національний антидопінговий центр є спеціалізованою державною установою, яка підпорядковується Міністерству молоді та спорту України. Цей центр виконує ряд функцій, зокрема: затвердження антидопінгових правил, забезпечення виконання міжнародних стандартів антидопінгової діяльності, організацію впровадження антидопінгових правил, видання дозволів на терапевтичне використання заборонених речовин, моніторинг результатів тестувань та розслідування порушень антидопінгових правил, а також сприяння міжнародному співробітництву у сфері боротьби з допінгом у спорті [189].

Центр отримав свої повноваження відповідно до свого статусу та Закону “Про антидопінговий контроль у спорті” [189]. Хоча статусний стан та закон майже однакові з точки зору надання повноважень, з деякими незначними технічними відмінностями, вони посиляються один на одного, вказуючи на відкритий перелік повноважень. При цьому відсутня будь-яка додаткова регулятивна цінність або деталізуюча роль підзаконного акта, що призводить до надлишковості нормативного матеріалу.

Отже, в контексті державних підприємств, установ і організацій, включаючи Національний антидопінговий центр, спостерігається відсутність значних додаткових повноважень і надлишковість нормативних актів, яка не сприяє деталізації їхньої ролі та виконанню функцій.

Недержавні підприємства, установи та організації також відіграють важливу роль у формуванні публічної політики в галузі фізичної культури та спорту. Прикладом є Національний олімпійський комітет України, який є громадською організацією з фізкультурно-спортивного спрямування. Контroversійним аспектом його активності є внесок у процес створення певної публічної політики. Національний олімпійський комітет України має управлінські повноваження, пов'язані з розвитком та популяризацією спорту в країні, підтримкою спортивних програм, сприянням участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях, розбудовою спортивної інфраструктури та іншими аспектами [91]. Вони співпрацюють з владними органами, спортивними федераціями, тренерськими штабами та іншими структурами для забезпечення розвитку спорту в Україні та представлення країни на міжнародній арені.

Такі недержавні суб'єкти мають можливість впливати на формування публічної політики шляхом активної участі в розробці стратегій, програм, законодавчих актів та інших ініціатив, спрямованих на розвиток фізичної культури і спорту. Вони можуть бути представленими в радах, комітетах, робочих групах та інших органах, які займаються формуванням та впровадженням публічної політики в цій галузі.

Отже, національні громадські організації, такі як Національний олімпійський комітет України, володіють не лише спрямованістю на розвиток спорту, але також мають значний вплив на формування та реалізацію публічної політики в цій галузі.

Серед суб'єктів формування та реалізації публічної політики в галузі фізичної культури та спорту можна виділити фізичних осіб, які не є службовцями органів публічної влади, але можуть бути наділені владними повноваженнями у певних випадках. Наприклад, спортивні судді є одним з таких суб'єктів. Вони виконують важливу роль у спортивних змаганнях, забезпечуючи справедливість та дотримання правил гри. Спортивні судді мають повноваження приймати рішення під час змагань, оцінювати виконання правил та надавати офіційні рішення щодо результатів змагань [184]. Окрім спортивних суддів, інші приклади фізичних осіб з владними повноваженнями можуть включати тренерів збірних команд, керівників спортивних об'єднань чи федерацій, агентів з підготовки спортсменів та інших осіб, які залучені до процесу організації та управління спортивними подіями.

Варто зауважити, що із зростанням важливості спорту та фізичної культури у суспільстві, сучасні тренди й розвиток ведуть до впровадження нових механізмів та структур, що сприяють участі громадян у формуванні публічної політики. Наприклад, залучення спортивних активістів до співпраці з органами влади та громадськими організаціями у процесі прийняття рішень та формування стратегій є однією з актуальних практик у сучасному спортивному управлінні [47].

Таким чином, фізичні особи, які не є службовцями органів публічної влади, але мають владні повноваження, включають спортивних суддів, тренерів, керівників спортивних об'єднань та інших учасників спортивної діяльності, які активно впливають на формування та реалізацію публічної політики у галузі фізичної культури та спорту.

Міністерство молоді та спорту України виконує функції центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування і реалізацію публічної

політики у сфері фізичної культури та спорту. З метою розширення охоплення населення фізкультурно-оздоровчими практиками міністерство здійснює комплексну діяльність у співпраці з іншими центральними органами виконавчої влади.

Зокрема, у партнерстві з Міністерством освіти і науки здійснюються заходи щодо модернізації фізичного виховання у закладах освіти, зокрема через впровадження комплексу “Козацький гарт” та державного стандарту “Здоров’я і фізична культура” [157]. У співпраці з профільними міністерствами, фізкультурно-спортивними товариствами й профспілками забезпечується розвиток інфраструктури для занять виробничою фізичною культурою, проводяться галузеві спартакіади. Спільно з Міністерством внутрішніх справ та фізкультурно-спортивним товариством “Динамо” реалізуються програми професійно-прикладної фізичної підготовки та організуються масові змагання, зокрема “Динаміади” [114]. Міністерство також співпрацює з Міністерством оборони України в частині удосконалення фізичної підготовки військовослужбовців, організуючи спартакіади з військово-прикладних видів спорту та оцінювання якості спортивної роботи у військових підрозділах [90].

Зазначені заходи спрямовані на підвищення рівня фізичної культури населення, популяризацію здорового способу життя та забезпечення сталого розвитку спортивної галузі в Україні.

Водночас Верховна Рада України (ВРУ) виступає ключовим законодавчим суб’єктом, який визначає державну політику у сфері фізичної культури і спорту, затверджує відповідні закони та здійснює парламентський контроль за їх реалізацією [41]. У межах своєї компетенції ВРУ ухвалює програми та закони, які регулюють розвиток спорту, зокрема ратифікує міжнародні договори, що стосуються недопущення дискримінації у спортивному середовищі. Серед таких документів – Міжнародна конвенція ООН проти апартеїду в спорті, яка стала основою для законотворчої діяльності України у сфері забезпечення рівності та боротьби з расизмом у спорті. Завдяки прийняттю відповідних законодавчих

актів, парламент формує нормативно-правову базу, що забезпечує ефективне функціонування та розвиток фізичної культури і спорту на національному рівні.

Однією з таких постанов є “Постанова Про недопущення закриття та перепрофілювання закладів фізичної культури і спорту, баз олімпійської підготовки, фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, лікувально-фізкультурних закладів”. Ця постанова має на меті збереження та захист існуючих спортивних закладів, оздоровчих центрів та лікувально-фізкультурних закладів, сприяючи їх подальшому розвитку та забезпеченню доступу громадян до спортивних і фізкультурних послуг [196].

Варто наголосити, що Верховна Рада України продовжує активно працювати над створенням та вдосконаленням законодавчої бази у галузі фізичної культури і спорту, сприяючи розвитку спортивної інфраструктури, підтримці спортивних організацій та забезпеченню умов для активної участі громадян у фізичній активності та спорті. У період президентсько-парламентської форми державного правління, президент України відігравав важливу роль у формуванні політики в галузі фізичної культури і спорту. Його укази та рішення мали вирішальне значення при визначенні структури та штатного розпису, а також при формуванні персонального складу керівництва відомчого центрального органу виконавчої влади.

З початку 1994 року спостерігалася висока активність президента у сфері фізичної культури і спорту. Було видано укази, що сприяли розвитку галузі, включаючи затвердження Цільової комплексної програми “Фізичне виховання здоров'я нації” та Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року. Президент також вводив додаткові заходи для державної підтримки розвитку фізичної культури і спорту, у тому числі призначення державних стипендій чемпіонам і призерам Олімпійських, Параолімпійських та Дефлімпійських ігор. Крім того, було прийнято важливі документи, такі як “Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту” [183].

Слід відзначити, що президент продовжує впливати на розвиток фізичної культури і спорту в Україні, приймаючи рішення та здійснюючи керівництво відповідними ініціативами і програмами. Актуальні дані про діяльність президента у галузі фізичної культури і спорту можна знайти в офіційних джерелах та повідомленнях, що стосуються президентських ініціатив та рішень в цій сфері.

Після проведення конституційної реформи на початку 2014 року та повернення до парламентсько-президентської форми правління, значна частина повноважень, що стосуються установчих, номінаційних та розпорядчих функцій, Глави держави була делегована Кабінету Міністрів України та Верховній Раді України. Однак, згідно зі статтею 106 Конституції України, президент все ще зберігає певні повноваження, зокрема:

- нагородження державними нагородами, включаючи фахівців з досліджуваної галузі;
- відповідальність за забезпечення національної безпеки, включаючи створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я, боротьбу з алкоголізмом, наркоманією та іншими негативними явищами.

Варто додати, що це вказує на значну роль президента у формуванні політики в досліджуваній галузі. Важливі дії та рішення президента щодо фізичної культури і спорту можна знайти в офіційних матеріалах, законодавчих актах та повідомленнях, що стосуються його впливу та ініціатив у цій сфері.

У системі органів виконавчої влади, що здійснюють управління в галузі фізичної культури та спорту, важливе місце займають:

- Уряд України, який визначає стратегічні напрями розвитку фізичної культури та спорту, спрямовує діяльність підпорядкованих органів виконавчої влади (як центральних, так і місцевих) на виконання законодавства про фізичну культуру та спорт. Уряд також розробляє програми діяльності, спрямовані на розвиток галузі, координує міжнародне співробітництво та укладає міжурядові угоди в цій сфері [90];

– Міністерство фізичної культури та спорту України, яке є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за формування та реалізацію державної політики в галузі фізичної культури та спорту. Міністерство виконує функції, передбачені Законом “Про фізичну культуру і спорт”, зокрема, розробляє нормативно-правові акти, затверджує програми та плани розвитку галузі, сприяє підтримці спортивних організацій і розвитку спортивної інфраструктури [90];

– Місцеві державні адміністрації, через свої спеціалізовані підрозділи, виконують важливі функції у галузі фізичної культури та спорту на регіональному рівні. Вони забезпечують реалізацію державної політики, розробляють регіональні програми та плани розвитку фізичної культури та спорту, сприяють розвитку спортивних закладів та організацій у своїх територіальних громадах [90].

Повноваження та ініціативи управління в галузі фізичної культури та спорту залежать від актуальних законодавчих норм, розроблених програм та стратегій розвитку цієї сфери, які активно оновлюються з урахуванням сучасних викликів та потреб населення. Зокрема, Програмою діяльності поточного Уряду передбачено стимулювання оновлення інфраструктури у сфері фізичної культури та спорту, що включає створення об'єднаних центрів розвитку дитини та фінансування їх з місцевих бюджетів у межах соціально-гуманітарної реформи.

Варто наголосити, що Кабінет Міністрів України, як суб'єкт формування публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, виконує ряд завдань, серед яких:

– надання інформації Верховній Раді України щодо діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з розвитку фізичної культури і спорту. Це включає звіти, презентації та інші матеріали, які розкривають стан розвитку галузі і досягнуті результати;

– визначення переліку закладів фізичної культури і спорту, яким надається статус бази олімпійської та паралімпійської підготовки. Це сприяє розвитку професійного спорту і підтримці видатних спортсменів;

– затвердження Меморандумів взаєморозуміння зі співробітництва у сфері фізичної культури і спорту. Ці документи встановлюють правила співпраці з іншими країнами, спортивними організаціями та міжнародними спортивними федераціями;

– призначення стипендій Кабінету Міністрів України видатним спортсменам, тренерам та діячам фізичної культури і спорту. Це сприяє визнанню їх досягнень і підтримці для подальшого розвитку

– затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку фізичної культури і спорту. Це включає розподіл фінансових ресурсів на різні програми, проекти та заходи, спрямовані на підтримку і розвиток галузі;

– затвердження статусних положень про дитячо-юнацьку спортивну школу, центр олімпійської підготовки, центр студентського спорту вищих навчальних закладів. Це регламентує організаційні та функціональні аспекти роботи цих закладів;

– визначення порядків набуття статусу спеціалізованого навчального закладу спортивного профілю, створення штатних спортивних команд резервного спорту, обов'язкового страхування спортсменів вищої категорії, створення та функціонування служби спортивної медицини та інші питання, пов'язані з організацією спортивної діяльності та забезпеченням здоров'я спортсменів [90].

Отже, розробка і реалізація стратегічних програм та проєктів у галузі фізичної культури і спорту, сприяння розвитку спортивної інфраструктури, впровадження сучасних методів та інновацій у тренування та підготовку спортсменів, підтримку розвитку спортивних організацій та федерацій, сприяння проведенню спортивних заходів на національному та міжнародному рівнях, а також забезпечення здорового способу життя населення шляхом популяризації фізичної активності та спорту.

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 05 квітня 2012 р. № 321 [194] визначено, що Кабінет Міністрів України виконує свої завдання з метою забезпечення інтересів українського народу шляхом додержання Конституції та

законів України, актів Президента України і Програми діяльності, схваленої Верховною Радою України. Однією з головних сфер управління Кабміну є соціальна політика, до якої відноситься і галузь фізичної культури і спорту.

Серед повноважень Кабінету Міністрів України у галузі фізичної культури і спорту можна виділити такі:

- забезпечення проведення державної політики у сфері фізичної культури і забезпечення доступності для громадян послуг фізкультурно-оздоровчих закладів;
- розроблення і реалізація заходів щодо створення необхідної матеріально-технічної бази та інших умов для розвитку фізичної культури і спорту;
- заснування премій та стипендій Кабінету Міністрів України за визначні досягнення в галузі фізичної культури і спорту, включаючи встановлення розміру та порядку їх призначення.

Отже, такі повноваження дозволяють Кабінету Міністрів України активно сприяти розвитку фізичної культури і спорту в країні та забезпечувати належну підтримку спортсменів та спортивних закладів.

Важливо врахувати, що у сфері фізичної культури і спорту суб'єктами формування та реалізації публічної політики є не лише Кабінет Міністрів України та Міністерство фізичної культури та спорту, але й інші міністерства і відомства, чия діяльність пов'язана з цією галузю. Наприклад, Міністерство охорони здоров'я відповідає за забезпечення фізичного здоров'я населення, включаючи питання спорту та фізичної активності. Воно сприяє розвитку спортивної медицини та забезпеченню належної медичної підтримки спортсменів.

Загалом Міністерство оборони відповідає за фізичну підготовку військовослужбовців та розвиток спортивно-масової роботи у військових частинах. В рамках своєї компетенції воно організовує спартакіади, змагання та інші заходи спортивного спрямування.

Міністерство внутрішніх справ сприяє розвитку фізичної культури та спорту шляхом спонсорської та організаційної підтримки спортивних заходів, включаючи змагання зі спортивно-прикладних видів спорту.

Міністерство освіти і науки виконує роботу з підвищення ефективності фізичного виховання у навчальних закладах, розробляє стандарти фізичної культури та сприяє розвитку шкільного спорту.

Також інші органи, такі як Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство юстиції, Міністерство соціальної політики та Національна гвардія, можуть бути включені до переліку суб'єктів формування публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, оскільки їх діяльність має важливе значення для розвитку цієї сфери [90].

Стаття 5 Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993р. № № 3808-XII [90], яка стверджує, що управління фізичною культурою і спортом здійснюється центральним органом виконавчої влади, може бути трактована як дещо обмежувальна та нечітка. Цей закон закріплює наявність двох неформалізованих центральних органів виконавчої влади, які фактично втілюються в одному органі – Міністерстві молоді та спорту України. Така ситуація створює необхідність у належному законодавчому відображенні ролі та компетенції інших державних органів, що також займаються формуванням публічної політики в галузі фізичної культури і спорту.

Крім Міністерства молоді та спорту України, є ряд інших установ, котрі надають вагомий внесок у розробку державних політик в області спорту та фізкультури. До таких відомств належать, серед інших, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти і науки, Міністерство аграрної політики та продовольства, а також Міністерство юстиції, кожне з яких займається відповідними сегментами управління, що мають вплив на здоров'я і благополуччя громадян. Отже, виникає необхідність законодавчого урегулювання їхніх повноважень та визначення їхньої дієвої участі у виробленні стратегій розвитку сфери фізкультури і спорту на державному рівні.

Примітним є визначення пріоритетного напрямку реформування галузі фізичної культури і спорту в Державній цільовій соціальній програмі розвитку на період до 2028 року. У програмі зазначається, що оптимальний варіант реформи передбачає спільні зусилля органів виконавчої влади, органів місцевого

самоврядування та громадських організацій для приведення галузі у відповідність до європейських вимог та стандартів [183].

Варто наголосити, що це досягається шляхом визначення основ європейської моделі взаємодії між органами державної влади та громадськими організаціями, підвищення рівня прозорості та публічності діяльності Міністерства молоді та спорту, надання автономії спортивним федераціям, встановлення принципів пріоритетності видів спорту та удосконалення національного антидопінгового законодавства. Всі ці заходи сприятимуть створенню умов для популяризації фізичної культури і спорту, а також відповідатимуть європейським стандартам.

Таким чином, програма передбачає комплексні реформи, що враховують широкий спектр заходів, що потребують спільних зусиль різних структур влади та громадськості для досягнення сучасних стандартів у галузі фізичної культури і спорту.

Слід додати, що у спортивному законодавстві ряду країн, таких як Велика Британія, Німеччина, Італія, Іспанія та Франція, використовується визначення спортивної федерації як громадської організації, створеної з метою популяризації конкретного виду спорту або об'єднання спортивних організацій. Законодавство також визначає напрямки діяльності федерацій, включаючи організацію спортивних заходів серед своїх членів, розробку програм розвитку певного виду спорту, співпрацю федерацій з міжнародними організаціями та інше. Взаємовідносини між урядом та певною спортивною федерацією базуються на укладеній угоді, в рамках якої федерація бере на себе зобов'язання виконувати конкретні цільові програми визначеного терміну [219].

Таким чином, спортивні федерації в цих країнах виконують важливу роль у розвитку та популяризації спорту, і їх взаємодія з урядом базується на угодах, що регулюють зобов'язання федерацій у виконанні програм та спільних цілей.

Варто визначити, що у вітчизняному законодавстві та практиці також відбуваються процеси перерозподілу управлінського навантаження у галузі фізичної культури і спорту. Поміж державним та муніципальним рівнями

управління фізичною культурою і спортом існує недержавний рівень, представлений громадськими об'єднаннями фізкультурно-оздоровчого та спортивного спрямування. Цей рівень включає такі організації, як Національний олімпійський комітет України, Національний комітет спорту інвалідів, національні федерації з олімпійських та неолімпійських видів спорту (в Україні їх 38 та 65 відповідно), фізкультурно-оздоровчі товариства, асоціації, союзи, клуби, спортивні фонди.

Ці громадські об'єднання відіграють важливу роль у розвитку і популяризації фізичної культури і спорту. Вони співпрацюють з державними органами та іншими структурами, розробляють та реалізують програми розвитку різних видів спорту, сприяють підтримці спортсменів та спортивних заходів.

Отже, в Україні функціонує система, в якій державний, муніципальний та недержавний рівні управління фізичною культурою і спортом взаємодіють для спільного розвитку галузі. Станом на початок 2022 р. в Україні їх налічується 31000 (це 33,8 % від загальної кількості громадських організацій в Україні за той же період).

Варто наголосити, що Національний олімпійський комітет України є виключним представником України на Олімпійських іграх та в міжнародних олімпійських організаціях. Його головна мета полягає в розвитку, зміцненні та захисті олімпійського руху в Україні. Комітет сприяє духовному взаємозбагаченню людей, поширенню обміну цінностями національної культури засадами олімпізму. Він співпрацює з державними, громадськими та іншими організаціями для захисту інтересів спорту та олімпійського руху. Згідно з думкою опитаних спортсменів у 2021 році, Національний олімпійський комітет вважається провідною організацією, що підтримує олімпійський спорт [90; 91].

Отже, спортивна федерація (асоціація, спілка, об'єднання тощо) – це громадське об'єднання, визначене як громадська організація, яке має фізкультурно-спортивну спрямованість. Вона створюється з метою розвитку конкретного виду спорту або його версії і керується Конституцією України,

законами та іншими нормативно-правовими актами України, а також своїм статутом. Згідно зі статтею 20 Закону “Про фізичну культуру і спорт”, такі громадські об'єднання беруть участь у розробленні та виконанні програм розвитку відповідних видів спорту. Це функція, яка вказує на їхню роль у формуванні публічної політики [90].

Також варто відзначити, що у сфері фізичної культури і спорту велику роль відіграють не тільки державні інституції, а й експертні групи та ЗМІ, які вносять значний внесок у формування інформаційного поля та публічної політики. Експерти забезпечують важливу наукову підтримку, розробляючи обґрунтовані рекомендації, що допомагають підвищити якість стратегічного планування та ефективності ухвалених заходів. Медіа-представники, зі свого боку, виконують роль інформаційних посередників та генераторів громадської дискусії, формуючи суспільну думку та впливаючи на перцепцію спортивних ініціатив серед населення.

Значущість ЗМІ особливо помітна у контексті висвітлення олімпійського руху. Згідно з дослідженням, проведеним Національним олімпійським комітетом, більшість спортсменів висловлюють невдоволення через недостатнє представлення олімпійських дисциплін в медіа. Незважаючи на те, що значна частина ЗМІ регулярно публікують спортивний контент, існує потреба у більш глибокому і системному охопленні олімпійського спорту. Журналісти вважають за потрібне акцентувати увагу на цій темі, що може сприяти розвитку спортивної культури та підвищити інтерес до спорту серед широких верств населення. Водночас вони вказують на існуючі перепони, зокрема обмежені фінансові ресурси та інфраструктурні недоліки, які ускладнюють популяризацію олімпійських видів спорту [84].

Важливо зазначити, що в Україні існує кілька спеціалізованих видань, що регулярно публікують матеріали на тему спорту, включаючи олімпійські види спорту. До них відносяться: “Український спорт” – видання, яке охоплює широкий спектр спортивних новин, інтерв'ю з відомими спортсменами та аналітику; “Спортивна газета” – одне з найстаріших і найавторитетніших видань у

спортивному журналістиці, що надає глибокі аналітичні матеріали та огляди; “Футбол 24” – популярний ресурс, присвячений футболу, але також часто публікуються новини та статті про інші види спорту, зокрема олімпійські; “Чемпіон” – веб-сайт, який висвітлює актуальні події у світі спорту, в тому числі важливі олімпійські змагання; “XSport” – телеканал та веб-платформа, яка транслює спортивні події та надає новини спорту. Ці видання відіграють значущу роль у популяризації спортивного життя в Україні, пропагуючи здоровий спосіб життя та підвищуючи зацікавленість у спортивних заходах та олімпійському русі.

Крім цього, публічна політика у галузі фізичної культури і спорту базується на принципах підтримки громадських організацій, спрямованих на фізкультурну та спортивну діяльність, і їх залучення до реалізації державних програм і заходів з фізичної культури і спорту. Також враховується взаємодія з цими громадськими організаціями в контексті розробки та впровадження політики у цій сфері, як це передбачено статтями 4 і 6 Закону “Про фізичну культуру і спорт” [90].

Можно додати, що у різних міжнародних документах відзначається важливість ролі недержавного (громадського) сектора на національному та міжнародному рівнях у розвитку фізичної культури і спорту. Вони вказують на необхідність забезпечення успішної національної політики у цій сфері шляхом тісного співробітництва між усіма зацікавленими сторонами, які беруть участь у формуванні та реалізації цієї політики.

Важливо відзначити, що в Україні існують інституції, які за назвами відповідають європейським стандартам і мають право брати участь у формуванні відповідної публічної політики в сфері фізичної культури і спорту. Однак, фактично виникають перешкоди в системі та в нормативно-правовій базі, які обмежують їх вплив на прийняття рішень. Існує серйозний дисбаланс у повноваженнях, де голос федерацій у формуванні політики часто не враховується органами державної влади. Учасники процесу формування публічної політики в сфері фізичної культури і спорту часто не виконують свої повноваження або їх ігнорують [11]. Наприклад, Міністерство освіти і науки України, як суб'єкт формування політики в галузі фізичної культури і спорту, виділяє значні кошти на

розвиток спорту, але відсутність чітких пріоритетів та залучення громадських організацій у процеси прийняття рішень призводить до несистематичного та неефективного використання цих коштів. Деякі проблемні питання, які потребують вирішення, наразі не мають чітко сформульованих рішень.

Доречно констатувати, що публічна політика у сфері фізичної культури і спорту в Україні є багатогранним процесом, в якому взаємодіють різноманітні суб'єкти та інституції. Ця система складається з центральних та місцевих органів влади, спортивних організацій, навчальних закладів, засобів масової інформації, громадського сектору та приватних інвесторів. Їх спільні зусилля спрямовані на розробку, удосконалення та впровадження ефективних стратегій і програм, які покликані підтримувати та розвивати фізичну культуру і спорт на всіх рівнях. В ідеалі, ці зусилля мають забезпечувати сталий розвиток спорту, підвищення спортивної майстерності та популяризацію здорового способу життя серед населення [65]. Щоб краще зрозуміти як саме організована ця взаємодія та яку роль кожен суб'єкт відіграє в цій системі, принагідно звернути увагу на схему, яка відображена на рис. 2.1., що візуалізує структуру публічної політики в цій сфері.

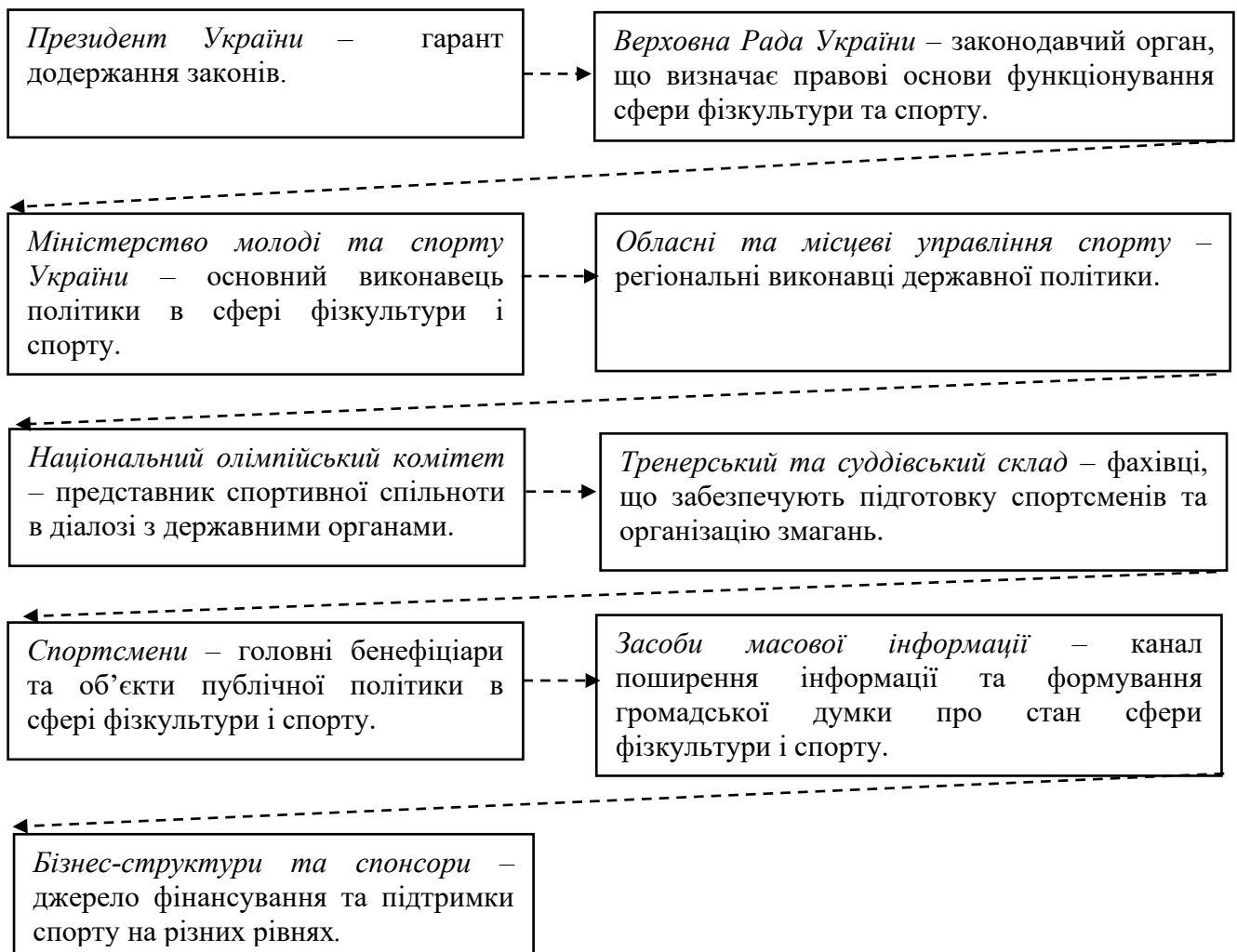

Рис. 2.1. Взаємодія суб'єктів публічної політики у сфері фізичної культури і спорту України, розроблено автором.

Представлена схема відображає складну і багаторівневу структуру суб'єктів, які формують публічну політику у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Це демонструє, що кожен учасник процесу – від урядових інституцій до громадських організацій – відіграє ключову роль в підтримці та розвитку спортивної галузі. За допомогою координації дій та взаємодії різних рівнів управління, можливе досягнення стратегічних цілей у цій сфері. Зокрема, акцент на підтримці спортивної інфраструктури, інвестиціях у молодіжні та професійні спортивні програми, а також взаємодія з медіа для забезпечення належного висвітлення спортивних подій може суттєво вплинути на популярність та розвиток спорту в країні.

Водночас варто додати, що у період війни і конфліктів суб'єкти формування публічної політики у галузі фізичної культури і спорту можуть зазнати значних змін. Особливо в умовах війни, де існує загроза безпеці і національного суверенітету, пріоритети та принципи політики можуть бути переглянуті з метою забезпечення національної обороноздатності і безпеки громадян. Під впливом воєнного конфлікту, влада може зосередитися на розвитку спортивної інфраструктури, спортивної підготовки та забезпечення спортивного здоров'я військовослужбовців і ветеранів, що допомагає підтримувати фізичну та психологічну готовність. Також можуть бути вжиті заходи для мобілізації населення та формування добровольчих спортивних формувань для підтримки оборони країни.

Крім того, у період війни може збільшуватись роль громадських організацій та волонтерських груп у сприянні фізичній культурі і спорту. Вони можуть брати активну участь у забезпеченні спортивних заходів для військових та мирних громадян, організації збору фінансових та матеріальних ресурсів для підтримки військових спортсменів та інших учасників конфлікту.

Отже, в період війни суб'єкти формування публічної політики у галузі фізичної культури і спорту можуть переглянути свої пріоритети, фокусуючись на захисті національних інтересів, безпеці та підтримці військових та мирних громадян. Публічна політика в сфері фізичної культури і спорту в Україні має значний потенціал для розвитку і впливу на суспільство. У цій галузі важливу роль відіграють громадські організації, спортивні федерації та експерти, які сприяють формуванню і реалізації публічної політики. Проте, існують певні перешкоди і проблеми, які обмежують повноваження цих суб'єктів і призводять до недостатнього впливу на прийняття рішень. Відсутність чітких пріоритетів, недостатнє фінансування, недостатня взаємодія з органами державної влади та ігнорування думки громадських організацій є найбільш поширеними проблемами.

Таким чином, у період війни й конфліктів роль суб'єктів формування публічної політики може зазнати змін, зосереджуючись на захисті національних інтересів, безпеці та підтримці військових та мирних громадян. Для покращення

ситуації необхідно забезпечити тісне співробітництво між усіма учасниками формування публічної політики, залучення громадських організацій до прийняття рішень, встановлення чітких пріоритетів та ефективного фінансування. Крім того, потрібно забезпечити відповідну інфраструктуру, сприяти розвитку спортивної культури та створенню сприятливих умов для зайняття фізичною культурою і спортом у всіх сферах життя суспільства.

2.2. Нормативно-правова база реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту

При аналізі системи національного законодавства в галузі фізкультури і спорту можна зробити висновок, що вона на сьогоднішній день є складною, розгалуженою та малоефективною. Велика кількість законодавчих актів, нормативних документів та регулятивних актів забезпечують правове поле політики в галузі фізичної культури та спорту, але вони застаріли.

Пріоритети державної політики у сфері фізичної культури та спорту визначаються відповідно до положень чинних нормативно-правових актів, серед яких провідне місце займають закони України, укази Президента, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, а також накази та інструктивно-методичні документи уповноважених органів. Основоположним нормативним актом, що регулює правові засади у цій сфері, є Закон України "Про фізичну культуру і спорт" [90], який встановлює правові, соціальні, економічні та організаційні основи державної політики, передбачає участь органів державної влади, посадових осіб, суб'єктів господарювання незалежно від форм власності у зміцненні здоров'я населення, розвитку фізичної активності, а також формуванні здорового способу життя.

Згідно із зазначеним Законом, держава не лише визнає суспільну значущість фізичної культури і спорту, а й зобов'язується забезпечити їх правовий захист, створити відповідну інфраструктуру, фінансово-ресурсну базу та підтримати

громадські ініціативи у фізкультурно-спортивному русі. Особливо наголошується на необхідності взаємодії органів влади з громадськими організаціями спортивного спрямування, що закріплено в положеннях про спільну реалізацію державної політики [90].

Відповідно до статті 2 Закону, правове регулювання у цій сфері здійснюється на основі Конституції України, зазначеного Закону, ратифікованих міжнародних договорів України, а також інших нормативно-правових актів, зокрема Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту, Міжнародної хартії ЮНЕСКО з фізичного виховання і спорту, Спортивної хартії Європи. Закон також визначає, що держава сприяє утвердженню міжнародного іміджу України як активного учасника світового спортивного руху [90].

Окремі положення закону регламентують функціонування всієї спортивної системи, зокрема систему юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері фізичної культури та спорту (стаття 41), а також визначають основи фізичного виховання у сфері освіти (стаття 12) [90]. Водночас у чинній редакції Закону виявляється певна фрагментарність і нечіткість термінології, що ускладнює його практичне застосування. Зокрема, поняття “спорт” трактується надто узагальнено — як діяльність суб’єктів у сфері фізичної культури і спорту, спрямована на уніфіковане порівняння досягнень у фізичній, інтелектуальній або іншій підготовленості шляхом змагань [90].

Окрім цього, хоча Закон визначає, що особи, які порушують законодавство у цій сфері, підлягають цивільно-правовій, адміністративній, дисциплінарній або кримінальній відповідальності, він не містить чіткого переліку складів правопорушень та меж відповідальності, що створює прогалини у правозастосовній практиці [90].

Важливим кроком у розвитку нормативно-правового забезпечення сфери фізичної культури і спорту стала Постанова Верховної Ради України “Про порядок введення в дію Закону України “Про фізичну культуру і спорт”, яка зобов’язала Кабінет Міністрів України до 1 червня 1994 року затвердити Державну програму розвитку фізичної культури. Цей документ було реалізовано

через відповідний Указ Президента України у червні 1994 року. Наступним етапом стало ухвалення в 1998 році програми “Фізична культура – здоров’я нації”, що визначила довгострокові пріоритети у сфері фізкультурно-спортивної політики. Усі вказані програми були розроблені з метою практичної реалізації Закону України “Про фізичну культуру і спорт” [90].

У програмах окреслено основні напрямки державної політики у цій сфері, серед яких – розвиток інфраструктури, кадрове забезпечення, матеріально-технічна база, впровадження фізичної активності у повсякденне життя громадян, а також підтримка самодіяльного спортивного руху. Відповідні розділи включаються до програм економічного і соціального розвитку, затверджуваних Кабінетом Міністрів України.

Нормативну базу доповнюють Указ Президента України № 667/2006 “Про національний план дій щодо реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту” та Указ Президента України № 640/2008 “Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні” [91], які містять концептуальні положення щодо стратегічних цілей галузі. Правове регулювання фізкультурно-спортивної діяльності є складним, охоплює значний масив норм різної юридичної сили (у тому числі міжнародні акти), а також має диспозитивний характер.

Необхідність вдосконалення нормативної бази визнана як фахівцями-практиками, так і науковцями. Проблеми реалізації чинного законодавства, розмитість правових категорій, а також нерегульованість багатьох аспектів фізкультурно-спортивних відносин зумовлюють потребу у створенні спеціального, цілісного правового механізму. Особливо це стосується масового спорту, який, на відміну від спорту вищих досягнень, орієнтований на залучення широких верств населення до оздоровчої фізичної активності у вільний час [12].

Правовою основою реалізації державної політики у цій сфері виступає також Державна програма розвитку фізичної культури і спорту від 15 листопада 2006 року № 1594 [184], яка виконує функцію стратегічного інструмента реалізації державних пріоритетів. Водночас аналіз чинного законодавства свідчить про існування фрагментарного правового поля, в якому окремі питання

регулюються нормами господарського, адміністративного, трудового, цивільного права, а також відомчими і локальними актами.

Серед основних невирішених проблем слід відзначити правовий статус спортивних організацій, тренерів і спортсменів, регулювання масового спорту, а також відсутність загальнообов'язкових правових актів, які б чітко регламентували ці відносини. Значна частина правового впливу зосереджена у відомчих нормативних документах, що не забезпечує системності регулювання та стримує реалізацію комплексної політики у сфері фізичної культури [229].

Особливої уваги потребує ситуація у дитячо-юнацькому спорті. Попри відображення його значення у Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Національному плані дій та Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007–2011 роки [184], залишаються нерозв'язаними питання фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ), оплати праці тренерів, забезпечення інфраструктурою, інвентарем та устаткуванням.

Окрему проблему становить відсутність чинного Положення про ДЮСШ, оскільки попередній документ був скасований як такий, що не відповідає сучасним вимогам. Робота над оновленим положенням триває, але відсутність єдиного бачення серед зацікавлених сторін ускладнює процес. Це, у свою чергу, перешкоджає ефективному функціонуванню дитячо-юнацьких спортивних закладів у правовому полі та уповільнює розвиток нормативного забезпечення всієї галузі.

У межах реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007–2011 роки [184]. Документ визначив стратегічні цілі, завдання та пріоритети розвитку фізичної культури в Україні, зокрема створення умов для популяризації здорового способу життя та активного залучення населення до масового спорту. Концепція передбачає необхідність комплексного підходу до реалізації державної політики за участі фізкультурно-спортивних організацій, освітніх і медичних установ, засобів масової інформації.

Законодавче забезпечення має передбачати стимули для організацій, що беруть участь у розвитку фізичної культури, підтримують оздоровчу активність працівників і інвестують у спортивну інфраструктуру. Необхідним кроком є розробка та впровадження єдиної державної стратегії, яка буде координовано реалізовуватись на національному, регіональному та місцевому рівнях. Така стратегія має бути спрямована на підтримку фізичної активності всіх соціальних груп і передбачати об'єднання зусиль Уряду, органів місцевої влади, громадськості, профспілок, ЗМІ та громадян [230].

У процесі формування ефективної моделі регулювання важливо враховувати позитивний міжнародний досвід, де галузі фізичної культури та спорту приділяється системна правова увага. У більшості країн законодавче забезпечення розвитку спорту ґрунтується на національних особливостях політичного устрою, а ступінь участі держави в цих процесах визначає сталість правових та організаційних механізмів управління [219].

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року” [183], розвиток спортивної діяльності є ключовим напрямом державної політики, що реалізується через створення поетапної, демократичної та людиноцентричної моделі популяризації фізичної культури серед населення. У цій стратегії закладено принцип рівного доступу громадян до занять фізичною активністю та масовим спортом.

Фізична культура визнається суспільно важливою складовою загальної культури, що виявляється у формах фізичного виховання та масового спорту. Вона виконує функції оздоровлення населення, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, організації дозвілля та сприяння гармонійному розвитку особистості [230]. Водночас, попри широкий спектр суспільних відносин, які охоплює ця сфера, відсутність єдиного системного законодавчого акта суттєво ускладнює створення ефективної моделі правового регулювання. Це унеможливорює узгоджену взаємодію всіх суб'єктів

фізкультурно-оздоровчої діяльності, що, в свою чергу, знижує результативність політики у цій галузі.

Відповідно до норм українського законодавства, публічне управління фізичною культурою і спортом здійснюється центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту за сприяння відповідно інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, проте на які саме органи місцевого самоврядування покладено ці обов'язки, не вказано [38]. Крім того, не передбачено механізму взаємодії між центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Законодавством визначено перелік суб'єктів спортивного права, до якого увійшли: спортивні клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю, школи вищої спортивної майстерності, центри студентського спорту закладів вищої освіти, фізкультурно-оздоровчі заклади та інші [90]. У більшості випадків фінансування діяльності вказаних суб'єктів здійснюється за рахунок коштів власника, а роль органів державної влади та органів місцевого самоврядування полягає лише в наданні організаційної та методичної допомоги.

З метою упорядкування та вдосконалення відповідного законодавства необхідно розробити і прийняти цілий пакет підзаконних актів з різних напрямів фізкультурної діяльності, а саме: регламентування діяльності органів управління у даній галузі, розробка правового механізму діяльності фізкультурних організацій, конкретизація в правових актах приписів, що регламентують поведінку учасників в сфері фізкультурно-спортивної діяльності, причому ці норми права повинні узгоджуватися і взаємопов'язуватися з нормами конституційного, адміністративного, цивільного, господарського, трудового та інших галузей права [230]. З метою реалізації питання формування відповідного законодавства назріла необхідність в прийнятті загального положення про організацію фізкультурно-спортивної діяльності, прийняти спеціальне положення про громадські добровільні організації фізкультурно-спортивної спрямованості.

Вітчизняні нормативні документи з класифікації професій у сфері фізичної

культури характеризуються консерватизмом. Суб'єктами сфери фізичної культури і спорту є: фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени; фахівці сфери фізичної культури і спорту; заклади фізичної культури і спорту; відповідні органи влади [77]. Вагомих успіхів у розвитку фізичного виховання можна досягти лише за умови його надійного правового, програмного й нормативного забезпечення, що виражається в конкретних документах і матеріалах, розроблених державними органами управління у сфері фізичної культури. Це процес тривалий, вимагає комплексного підходу до регулювання відносин в сфері фізичної культури, передбачає взаємозв'язок спеціальних нормативних актів з нормативними актами інших галузей права. Законодавство про фізичну культуру в Україні знаходиться на стадії формування. Потребують теоретичного обґрунтування норми права, спрямовані на встановлення прав та обов'язків учасників трудових відносин, зайнятих у фізкультурній галузі. Світовий досвід свідчить, що рухова активність людини протягом усього життя запобігає захворюванням та поліпшує стан здоров'я [230]. За інтегральним показником здоров'я населення – середньою очікуваною тривалістю життя людини Україна посідає одне з останніх місць в Європі. В основі занять фізичною культурою лежить постійне прагнення до оздоровлення людського організму з метою досягнення відповідного стану здоров'я особистості.

Від створення інституційно-правових умов у регулюванні суспільних відносин у сфері фізичної культури безпосередньо залежить можливість реалізації потреб соціуму та окремого індивіда в гармонійному розвитку, формуванні високих фізичних, моральних і вольових якостей, профілактиці правопорушень і шкідливих звичок. Становлення галузі фізичної культури є закономірним процесом, пов'язаним з ускладненням суспільних відносин, розширенням меж буття сучасної людини. Водночас ця проблематика потребує постійного висвітлення в сучасному науковому дискурсі, належного теоретичного обґрунтування. Саме процес публічного регулювання у сфері фізичної культури має висвітлювати низку тенденцій в розвитку реальності нашого часу,

особливості галузей системи законодавства України, регулювання суспільних відносин.

На сучасному етапі в Україні продовжується формування нормативно-правового та організаційно-управлінського забезпечення розвитку фізичної культури, яке характеризується державним врегулюванням відносин шляхом ухвалення законодавчих та нормативних документів, рішень державних органів; розробкою та реалізацією цільових комплексних програм. Важливим є створенням мережі центральних та місцевих органів управління з визначенням їх повноважень та відповідальності; розвиток інфраструктури з урахуванням специфічних умов різних регіонів країни; налагодження вертикальних та горизонтальних зв'язків між суб'єктами; впровадження організаційно-практичних заходів для вдосконалення та поліпшення організації, підвищення ефективності роботи [115].

Принцип соціальної та юридичної відповідальності здебільшого переплітаються у діяльності фізкультурних організацій тому, що в усіх законодавчих і нормативних актах, що регламентують діяльність таких організацій, передбачено вирішення саме соціальних, суспільно важливих завдань і все ж, закони і нормативні акти не можуть охопити всіх випадків життя. Тому, фізкультурні організації повинні дотримуватись позицій соціально відповідальної поведінки; якщо організація буде її відчувати, є надія, що буде відповідно будуватися в ній виховна, роз'яснювальна робота [230]. Саме таким чином буде здійснюватись підтримка суспільства, впорядкованість та законність його існування.

Принцип юридичної відповідальності, на відміну від соціальної, передбачає дотримання конкретних законів і норм публічного регулювання. Соціальна відповідальність навпаки, пов'язана з добровільністю реагування організації на соціальні проблеми. В основі соціальної відповідальності, правильно обраної поведінки лежать уявлення про етику. Етичними або неетичними можуть бути як цілі діяльності, так і способи, що використовуються для їх досягнення. Існує поняття про етичні нормативи, які розробляють організації з метою підвищення

характеристик етичності поведінки керівників та пересічних співробітників; як правило, організації доводять етичні нормативи до своїх працівників [6].

Отже, нормативно-правова база включає Конституцію України, закони України, міжнародні договори, укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України, а також відомчі нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері фізичної культури та спорту. Проте, таке розгалужене законодавство може стати перешкодою для ефективного функціонування та розвитку спорту. Його складність може призводити до незрозумілості, непослідовності та перекриття норм, що ускладнює практичну реалізацію політики в цій галузі.

Необхідно провести подальшу роботу щодо спрощення та уніфікації законодавства, а також забезпечити його ефективну інтеграцію в практику. Важливо забезпечити чіткість, послідовність та прозорість в законодавчих актах, щоб зробити їх зрозумілими та доступними для всіх зацікавлених сторін. Одним з ключових документів є Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року”. Цей документ спрямований на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту на демократичних та гуманістичних принципах. Основна мета доктрини полягає в задоволенні потреб кожного громадянина країни у створенні належних умов для занять фізичною культурою і спортом. Важливі положення Постанови викладені в розділі 2.1. документу. Цей розділ встановлює основні принципи, цілі та завдання розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Він надає орієнтацію для формування стратегії розвитку, покликаної створити належні умови для заняття фізичною культурою і спортом, а також підтримки та розвитку спортивних талантів.

Варто зауважити, що національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту в Україні виступає як важливий документ, що спрямовує стратегію та політику у цій галузі. Вона визначає принципи, цілі і завдання, які сприяють розвитку фізичної культури і спорту на всіх рівнях суспільства, забезпечуючи

належні умови для активної участі громадян у фізичних активностях та спортивних заняттях.

Доречно наголосити, що Конституція України, як Основний Закон України, визначає основи суспільного життя та організацію публічної влади, і є важливим правовим основою для діяльності в галузі фізичної культури і спорту. Відповідно до Частини 4 статті 49, держава зобов'язана піклуватись про розвиток фізичної культури і спорту. Реалізація цього обов'язку спрямована на постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також на утвердження міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві.

Варто відзначити позитивну сторону формулювання даної норми Конституції України, яка не обмежується простим визнанням права фізичних осіб, а накладає на державу активні зобов'язання – “держава дбає”. Однак, на практиці виникають проблеми з реалізацією цих зобов'язань, зокрема забезпеченням можливостей для людей, що вимагає позитивних організаційних заходів з боку державних органів.

Отже, Конституція України встановлює важливі принципи та обов'язки держави у сфері фізичної культури і спорту. Проте, існують виклики у забезпеченні практичної реалізації цих положень, що вимагають додаткових організаційних заходів і активної діяльності з боку державних органів.

Крім статті 49, Конституція України містить інші положення, які стосуються формування політики в галузі фізичної культури і спорту. Наприклад, статті 85, 106 та 116 визначають повноваження Верховної Ради, Президента та Уряду України в цій сфері. Статті 114 та 116 стосуються порядку утворення, реорганізації та ліквідації міністерств, а також порядку призначення міністрів.

Конституція також встановлює вимоги щодо нормативної фіксації структури, повноважень та порядку діяльності центральних органів виконавчої влади в статтях 19 і 117. Органи місцевого самоврядування мають компетенцію у соціально-культурній сфері згідно зі статтею 143. Ці положення Конституції встановлюють загальні правові та інституційні засади для формування політики в

галузі фізичної культури і спорту. Вони визначають повноваження різних органів влади та вимоги до їх діяльності в цій сфері.

Для управління галузю фізичної культури і спорту використовується Закон “Про фізичну культуру і спорт” від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ [304]. Цей закон встановлює основні принципи державної політики у цій галузі, визначає повноваження органів управління фізичною культурою і спортом, регулює статус невіддільних суб'єктів фізичної культури і спорту, встановлює нормативну базу для напрямків фізичної культури та спорту, спортивного суддівства та спортивної кваліфікації України, а також визначає організаційне, інформаційне, кадрове, фінансове та інше забезпечення фізичної культури і спорту.

Варто зазначити, що Закон “Про фізичну культуру і спорт” має деякі термінологічні та змістовні неточності, загалом його правове наповнення і нормотворча техніка є на високому рівні. Однак виникає чимало запитань та застережень щодо повного втілення та підзаконного супроводження цього закону, оскільки деякі його важливі положення не виконуються на практиці. У зв'язку з цим, є потреба внести зміни до підзаконних актів та привести їх у відповідність до Закону “Про фізичну культуру і спорт”.

Варто зазначити, що у сфері фізичної культури і спорту, крім Закону України від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ [90], існують інші спеціалізовані акти вищої юридичної сили, які регулюють відносини в конкретних секторах або напрямках цієї галузі та спрямовані на вирішення певних проблем. Серед таких законів можна згадати Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні: Закон України від 14 вересня 2000 року № 1954-ІІІ [201], Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань: Закон України від 03 листопада 2015 року № 743-VІІІ [191], Про антидопінговий контроль у спорті : Закон України від 07 лютого 2017 року № 1835-VІІІ [189] т. д. Ці закони спрямовані на забезпечення певного сектору чи аспекту фізичної культури і спорту та розв'язання відповідних питань.

Редакція Про фізичну культуру і спорт: Закону України від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ не містила чітких принципів владно-організуючої діяльності в

галузі фізичної культури і спорту. Проте, в редакції від 2009 року відбулися зміни, які внесли кардинальні зміни в закон і покращили його правовий регулятивний потенціал. Зокрема, стаття 4 закону визначає принципи, на яких ґрунтується державна політика у галузі фізичної культури і спорту.

Варто наголосити, що ці принципи включають визнання фізичної культури і спорту як пріоритетних напрямків гуманітарної політики держави, важливості фізичної культури для всебічного розвитку особистості та здорового способу життя, значення спорту для досягнення фізичної та духовної досконалості людини і формування патріотичних почуттів, а також пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності.

Закон також закріплює гарантії рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури і спорту, забезпечення безпеки осіб, які займаються фізичною культурою і спортом, підтримку громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, різноманітності, якості та доступності фізкультурно-спортивних послуг для громадян.

Однак, на практиці виникають питання щодо повного підзаконного супроводження та належного втілення закону, оскільки деякі пріоритетні положення залишаються недофінансованими або неефективними. Для покращення ситуації необхідно внести зміни до підзаконних актів та привести їх у відповідність до Закону “Про фізичну культуру і спорт”, забезпечивши повну реалізацію його приписів та принципів.

Окрім вищезазначених засад, Закон “Про фізичну культуру і спорт” визначає інші важливі аспекти управління галуззю фізичної культури і спорту. Зокрема, закон передбачає створення сприятливих умов для розвитку фізичної культури і спорту, включаючи створення необхідної інфраструктури, забезпечення доступності фізкультурно-спортивних послуг для всіх громадян, незалежно від їх соціального стану, вікових та фізичних можливостей.

Закон України “Про фізичну культуру і спорт” Постановою Верховної Ради України “Про порядок введення в дію Закону України “Про фізичну культуру і спорт” зобов'язала Кабінет Міністрів України до 1 червня 1994 року прийняти

Державну програму розвитку фізичної культури. Така перша програма була затверджена Указом Президента України в червні 1994 року. 1 вересня 1998 року в Україні була прийнята друга програма – “Фізична культура – здоров'я нації”. Державні програми розвитку фізичної культури в Україні спрямовані на практичну реалізацію Закону України “Про фізичну культуру і спорт” Указ Президента України № 667/2006 “Про національний план дій щодо реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту”, Указ Президента України № 640/2008 “Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні” та ін. [91]. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту від 15 листопада 2006 року № 1594, Указ Президента України від 8 квітня 2011 року про затвердження “Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України”, Питання розвитку дитячо-юнацького спорту знайшло відображення в Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Національному плані дій щодо реалізації державної політики в сфері фізичної культури і спорту, Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки. У розвиток цього напрямку Кабінет Міністрів України затвердив затвердив Концепцію Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки Указу Президента України “Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту”, нормативно-правова база включає Конституцію України, закони України, міжнародні договори, укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України, а також відомчі нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері фізичної культури та спорту. Ще є Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, яку було схвалено Указом Президента України у 2004 році та Закон Про фізичну культуру і спорт від 24 грудня 1993 року № 3808-XII. Варто зазначити, що у сфері фізичної культури і спорту, крім Про фізичну культуру і спорту: Закону України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII [90], існують інші спеціалізовані акти вищої юридичної сили, які регулюють відносини в конкретних секторах або напрямках цієї галузі та спрямовані на вирішення певних проблем. Серед таких законів можна згадати Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту

вищих досягнень в Україні: Закон України від 14 вересня 2000 року № 1954-III [201], Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань: Закон України від 03 листопада 2015 року № 743-VIII [191], Про антидопінговий контроль у спорті: Закон України від 07 лютого 2017 року № 1835-VIII [189] і т. д.

Отже, Закон також визначає права і обов'язки учасників у сфері фізичної культури і спорту, включаючи спортсменів, тренерів, фізкультурників, а також організацій, які займаються фізичною культурою і спортом. Він регулює питання спортивного розвитку, спортивного нагляду, організації та проведення спортивних змагань, антидопінгового контролю, правил спортивної кваліфікації та спортивного суддівства.

Крім цього Закон також ставить завдання забезпечення безпеки учасників спортивних заходів та впровадження етичних та моральних цінностей у фізичну культуру і спорт. Він спрямований на розвиток патріотичних почуттів серед громадян та позитивного міжнародного іміджу України через спорт. Закон також передбачає підтримку громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості та сприяння благодійній діяльності в галузі фізичної культури і спорту. Крім того, він орієнтований на використання сучасних міжнародних стандартів у сфері фізичної культури і спорту та поєднання вітчизняних традицій зі світовим досвідом.

Враховуючи ці засади та положення Закону “Про фізичну культуру і спорт”, важливо вжити відповідних заходів для підзаконного супроводження та належного втілення цього закону, забезпечити координацію діяльності різних органів і структур у галузі фізичної культури і спорту та забезпечити ефективне виконання його приписів для досягнення загальних цілей розвитку фізичної культури і спорту в Україні.

Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань: Закон України від 03 листопада 2015 року № 743-VIII вирішив проблему, яка раніше не була належним чином врегульована в галузі фізичної культури і спорту. Цей закон прямо забороняє спортсменам, особам

допоміжного спортивного персоналу та посадовим особам у сфері спорту розміщувати ставки на спорт щодо результатів офіційних спортивних змагань, в яких вони або їхня команда беруть участь. Він також встановлює суб'єкти протидії корупційним правопорушенням у галузі спорту, процедуру перевірки обставин впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань та інші важливі аспекти.

Отже, незважаючи на прогресивний характер цього закону та його відповідність міжнародним стандартам, він все ж може викликати деякі застереження і питання, як технічного, так і змістовного характеру. Важливо враховувати ці аспекти і вносити необхідні зміни та покращення до закону, забезпечуючи його ефективну і належну реалізацію для боротьби з корупцією в спорті і забезпечення чесних та справедливих спортивних змагань.

Для подальшого вдосконалення закону “Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань”, можна розглянути кілька аспектів. По-перше, важливо розробити детальніші визначення понять, що використовуються в законі, наприклад, корупційні правопорушення і спортивні змагання. Це допоможе усунути можливі неоднозначності та незрозумілості.

По-друге, необхідно забезпечити ефективний механізм контролю та перевірки випадків порушення закону. Це можна здійснити шляхом створення спеціалізованих органів або комісій, які будуть відповідальні за розслідування таких випадків і застосування відповідних санкцій.

По-третє, необхідно залучити громадські організації та незалежних експертів до процесу розробки та вдосконалення законодавства. Це сприятиме більш широкому обговоренню питань, пов'язаних з боротьбою з корупцією в спорті, і допоможе забезпечити більшу об'єктивність та прозорість у прийнятті рішень.

Нарешті, важливо забезпечити ефективне виконання закону шляхом залучення необхідних ресурсів, включаючи фінансові та кадрові. Необхідно створити механізми для забезпечення фінансування програм та заходів,

спрямованих на запобігання корупції в спорті, і забезпечити належну підготовку та підтримку кваліфікованих кадрів, які займаються цією проблемою. Подальше вдосконалення закону “Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань” дозволить покращити ефективність боротьби з корупцією в спорті, зберегти чесність та справедливість в спортивних змаганнях, а також зміцнити довіру до спортивної системи в цілому.

Про антидопінговий контроль у спорті: Закон України від 07 лютого 2017 року № 1835-VIII має на меті забезпечити боротьбу з допінгом у спорті та збереження чесності та етичних принципів у спортивних змаганнях. Закон розроблений з урахуванням міжнародних стандартів та вимог Всесвітньої антидопінгової агенції (WADA) та передбачає встановлення системи антидопінгового контролю на національному рівні.

Згідно з цим законом, антидопінговий контроль охоплює спортсменів, команди, тренерський та медичний персонал, які беруть участь у спортивних змаганнях, що підлягають антидопінговому контролю. Закон встановлює правила та процедури, які регулюють збирання, зберігання та аналіз проб спортсменів для виявлення заборонених речовин та методів. Він також визначає відповідальність за порушення антидопінгових правил та передбачає санкції для осіб, знайдених винними у вживанні допінгу або порушенні правил антидопінгового контролю.

Варто наголосити, що Закон також визначає обов'язки та повноваження органів державної влади, спортивних організацій, лабораторій та інших учасників процесу антидопінгового контролю. Він встановлює механізми співробітництва з міжнародними антидопінговими організаціями та вимоги до національної антидопінгової системи/

Закон “Про антидопінговий контроль у спорті” є важливим кроком у запобіганні вживанню допінгу в спорті, забезпеченні чесних та справедливих умов для спортивних змагань та захисті здоров'я спортсменів. Його виконання допомагає забезпечити дотримання антидопінгових стандартів та зберегти довіру до спортивного руху в Україні.

Кодекс України про адміністративні правопорушення містить статті (ст.ст. 85, 172-8, 172-9, 172-9-1) [307], які містять норми, що спрямовані на забезпечення додержання правил чесної гри у спорті [107].

Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III [121], також містить статтю (ст. 369-3), яка містить норми, спрямовані на боротьбу з порушеннями правил чесної гри у спорті та спортивного допінгу.

Варто наголосити, що ці обидва законодавчі акти мають за мету забезпечення чесності, справедливості та збереження спортивної етики. Вони встановлюють відповідальність за порушення правил у спортивних змаганнях, включаючи адміністративну та кримінальну відповідальність, залежно від характеру та тяжкості правопорушень.

Ці норми законодавства мають на меті збереження чесної конкуренції, інтегритету та спортивної справедливості, а також захист прав спортсменів та сприяння розвитку спорту на здорових засадах.

Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 року № 5293-VI [188] та Водний кодекс України від 06 червня 1995 року № 213/95-ВР [44] містять положення, що визначають статус та загальні умови спортивного рибальства.

Отже, Закон “Про аквакультуру” встановлює правові норми, що стосуються регулювання вирощування водних організмів, включаючи рибу та інші види, з метою забезпечення раціонального використання водних ресурсів та збереження біорізноманіття. Він регулює умови провадження аквакультурної діяльності, включаючи спортивне рибальство, забезпечуючи додержання вимог щодо охорони природного середовища та збереження рибних ресурсів.

Водний кодекс України встановлює норми, які стосуються використання та охорони водних об'єктів. Стаття 51 кодексу спеціально регулює спортивне рибальство. Вона визначає правила та умови провадження рибальської діяльності, включаючи визначення ліцензування, обмежень у рибальському промислі, охоронних заходів, встановлення квот та інших обмежень з метою збереження рибних ресурсів і забезпечення сталого розвитку акваторичних екосистем.

Ці закони створюють правову базу для регулювання спортивного рибальства, забезпечують встановлення норм та вимог щодо його проведення, а також сприяють охороні водних ресурсів та біорізноманіття водних екосистем.

Про рекламу: Закон України від 03 липня 1996 року № 270/96-ВР [202] встановлює норми і правила щодо розміщення реклами, які стосуються спортивних програм і спорту взагалі.

Згідно з цим законом, реклама під час трансляції спортивних програм дозволяється лише у перервах між їх частинами, забезпечуючи збереження неперервності трансляції і спортивного характеру подій. Закон також забороняє рекламу допінгових речовин та методів їх використання у спорті, спрямовуючи населення на здоровий та етичний спосіб спортивної діяльності.

Закон “Про рекламу” також регулює розміщення реклами тютюнових виробів. Він забороняє рекламу цих продуктів у місцях проведення масових заходів спортивного характеру та розважальних заходів для неповнолітніх осіб. Це спрямовано на захист здоров'я та запобігання негативному впливу тютюнових виробів на спортивну діяльність та розвиток молоді.

Додатково, закон встановлює заборону використання реклами для формування думки про те, що паління або вживання алкоголю є важливим фактором для досягнення успіху у спортивній сфері життя. Це має на меті запобігання недоречному пов'язуванню спорту зі шкідливими звичками та збереження спорту як здорового та позитивного середовища.

Таким чином, Закон “Про рекламу” встановлює правила та обмеження, що регулюють рекламу у спортивній сфері, спрямовані на забезпечення здоров'я, етики та ефективності спорту, а також на захист інтересів глядачів та спортивних учасників.

Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 року № 504/96-ВР [190], який встановлює правила та умови надання відпусток працівникам. Зокрема, стаття 16-1 цього закону передбачає особливі відпустки для підготовки та участі у змаганнях для працівників, які беруть участь у всеукраїнських та міжнародних спортивних змаганнях.

Згідно з цією статтею, спортсменам, тренерам, суддям та іншим працівникам, які мають статус учасників спортивних змагань, надаються особливі відпустки для підготовки та участі у цих змаганнях. Тривалість таких відпусток визначається відповідно до термінів та умов участі у змаганнях. Цей закон надає спортсменам та іншим учасникам спортивних змагань можливість відповідно організувати свій робочий графік та отримати необхідний час для підготовки та участі у змаганнях. Відпустки для спортивних змагань допомагають сприяти розвитку спорту в країні, підтримують спортсменів у їх професійній діяльності та сприяють досягненню високих результатів.

Таким чином, Закон “Про відпустки” визначає особливі відпустки для працівників, які беруть участь у спортивних змаганнях, надаючи їм необхідну підтримку та можливість зосередитися на підготовці та участі у змаганнях.

Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III [199] є важливим правовим актом, спрямованим на забезпечення захисту та добробуту дітей. Основна мета цього закону полягає у створенні умов для фізичного, розумового, соціального та емоційного розвитку дітей, а також у забезпеченні їх прав та інтересів.

Варто зазначити, що Закон визначає основні принципи та правила охорони дитинства в Україні. Він встановлює норми, що стосуються захисту дітей від будь-якої форми насильства, зловживання, експлуатації та дискримінації. Закон також визначає права дитини і зобов'язує державу та суспільство гарантувати їх реалізацію.

У рамках цього закону регулюються такі питання, як доступ до якісної медичної допомоги, освіти та соціального захисту дітей. Він також визначає відповідальність батьків, опікунів та інших осіб, які займаються дітьми, за їхнє виховання, догляд і розвиток.

Закон “Про охорону дитинства” також передбачає механізми захисту прав дитини, включаючи процедури врегулювання конфліктів, усиновлення та опіку над дітьми, а також розгляд скарг та звернень щодо порушення прав дитини. Отже, Закон “Про охорону дитинства” є важливим інструментом, що забезпечує

правовий захист дітей та сприяє їхньому безпечному і гармонійному розвитку. Він визначає права дитини і створює механізми їхнього захисту, сприяючи формуванню суспільства, що дбає про добробут та майбутнє кожного маленького громадянина.

Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX [198] є важливим правовим актом, спрямованим на регулювання та сприяння розвитку молодіжного сектора в Україні. Цей закон був прийнятий з метою створення сприятливих умов для розвитку, самореалізації та захисту прав молоді.

Варто зазначити, що Закон “Про основні засади молодіжної політики” визначає загальні принципи та пріоритетні напрямки молодіжної політики в Україні. Він встановлює правові норми, що стосуються підтримки активності та участі молоді у суспільному житті, забезпечення доступу молоді до освіти, праці, культури, спорту та інших сфер життєдіяльності.

Закон передбачає створення умов для розвитку молодіжного громадського руху, підтримки молодіжних організацій та ініціатив, а також забезпечення їхньої участі в процесі прийняття рішень, що стосуються молоді. Він також визначає заходи щодо підтримки молодих талантів, розвитку підприємницької активності серед молоді та забезпечення їхнього соціального захисту.

Закон “Про основні засади молодіжної політики” встановлює права та обов'язки держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та інших суб'єктів, що займаються молодіжною політикою. Він також передбачає механізми контролю та моніторингу реалізації молодіжної політики та відповідальність за порушення законодавства в цій сфері.

Отже, Закон “Про основні засади молодіжної політики” має на меті сприяти розвитку молодіжного сектора в Україні, забезпеченню прав та інтересів молоді, а також створенню умов для активної участі молоді в житті суспільства. Він визначає ключові принципи та напрямки молодіжної політики, які спрямовані на підтримку, захист та розвиток молоді в Україні.

Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01 червня 2000 року № 1767-III [200] встановлює механізм надання пенсій особам, які мають видатні досягнення у різних галузях, зокрема у спорті. Цей закон передбачає особливі пенсійні виплати для спортсменів, які досягли великих успіхів у міжнародних спортивних змаганнях, таких як Олімпійські та Паралімпійські ігри, Всесвітні ігри глухих, а також для чемпіонів та рекордсменів світу та Європи.

Згідно з цим законом, спортсмени, які здобули перемогу на Олімпійських та Паралімпійських іграх, Всесвітніх іграх глухих, а також стали чемпіонами або рекордсменами світу та Європи, можуть отримувати особливу пенсію за особливі заслуги перед Україною. Це визнання їхньої виняткової спортивної кар'єри та вагомого внеску в спортову сферу [201].

Варто зазначити, що Закон встановлює умови та порядок призначення пенсій за особливі заслуги перед Україною спортсменам. Для отримання такої пенсії спортсмен повинен мати відповідні спортивні досягнення та визнання на міжнародному рівні. Величина пенсійних виплат встановлюється відповідно до законодавства і може залежати від досягнень та рівня спортивних успіхів особи. Цей закон визнає важливість спорту і внесок спортсменів у просування спортивних цінностей та піднесення іміджу України у світі. Встановлення особливих пенсій для видатних спортсменів підкреслює важливість їхнього вкладу у розвиток спорту та підтримку спортивної культури в країні.

Про автомобільні дороги: Закон України від 08 вересня 2005 року № 2862-IV [187] встановлює правові норми та регулює використання автомобільних доріг в Україні. У статті 36 цього закону визначаються суб'єкти, які мають право видавати дозволи на використання автомобільних доріг з метою проведення спортивних змагань, зокрема кросів, автоперегонів та велоперегонів.

Згідно з цим законом, організатори спортивних змагань, які вимагають використання автомобільних доріг, повинні отримати дозвіл від компетентних суб'єктів. Це можуть бути відповідні органи державної влади, такі як державна служба автомобільних доріг, місцеві органи самоврядування або спеціалізовані

спортивні асоціації. Вони мають право видачі дозволів та контролювати проведення спортивних заходів на автомобільних дорогах з метою забезпечення безпеки учасників та інших учасників дорожнього руху.

Ця норма закону спрямована на забезпечення організованого та безпечного проведення спортивних змагань, які вимагають використання автомобільних доріг. Вона передбачає регулювання відносин між організаторами змагань та власниками автомобільних доріг, забезпечуючи відповідні дозволи та умови для здійснення таких заходів. Це сприяє ефективній організації спортивних змагань, враховуючи інтереси учасників, глядачів та безпеку дорожнього руху.

Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21 лютого 2006 року № 3447-IV [193] Стаття 25 Закону “Про захист тварин від жорстокого поводження” встановлює вимоги щодо використання тварин у спортивних заходах та змаганнях. Згідно з цим положенням, участь тварин у спортивних заходах допускається лише за умови, що це не завдає їм непотрібних страждань, не порушує їх фізіологічний стан та добробут.

Крім цього, ця стаття має на меті захист тварин від неправомірного та жорстокого використання у спортивних змаганнях. Закон накладає обов'язки на організаторів та учасників спортивних заходів, щоб забезпечити належну турботу про тварин та уникнути їх незаконного тривоги, страждань або травмування.

Варто наголосити. Що стаття 25 передбачає, що використання тварин у спортивних заходах має здійснюватися відповідно до загальноприйнятих етичних стандартів і принципів гуманного поводження з тваринами. Організатори спортивних заходів повинні дотримуватись правил, які гарантують безпеку та добробут тварин, а також запобігають будь-якому жорстокому поводженню або неприпустимому використанню тварин.

Стаття 25 Закону “Про захист тварин від жорстокого поводження” сприяє створенню правових механізмів для забезпечення захисту тварин у сфері спорту. Її виконання передбачає необхідність забезпечення дотримання етичних норм та надання належного стану тваринам, що беруть участь у спортивних змаганнях.

Таким чином, закон сприяє забезпеченню гуманного та відповідального ставлення до тварин у спортивній сфері.

Слід звернути увагу, що міжнародні спортивні відносини регулюються як загальними міжнародними нормами, так і спеціальними документами, які присвячені самому спортивному руху. В основі регулювання міжнародних відносин у спортивній сфері лежать загальновизнані принципи і норми міжнародного права, а також міжнародні договори загального характеру.

Отже, загальновизнані принципи і норми міжнародного права містяться у статуті Організації Об'єднаних Націй, деклараціях та резолюціях Генеральної Асамблеї ООН, документах інших міжнародних організацій, які стосуються широких та глобальних питань міжнародного правопорядку. Також важливу роль у регулюванні міжнародних спортивних відносин відіграють багатосторонні договори (конвенції) і рішення Міжнародного Суду.

Крім цього, ці норми і принципи мають на меті забезпечити правову основу для спортивної діяльності та розвитку спорту на міжнародному рівні. Вони орієнтовані на збереження чесності, справедливості та спортивної доброчесності у міжнародних спортивних змаганнях. Ці норми також сприяють захисту прав та інтересів учасників спорту та забезпечують додержання етичних стандартів у спортивних відносинах.

Усі ці міжнародні норми і принципи визнаються та використовуються в міжнародних спортивних відносинах з метою забезпечення чесного, спортивного та етичного співробітництва між країнами та спортивними організаціями. Вони допомагають зберегти і підтримувати цінності та принципи, які визнаються спортивним співтовариством у всьому світі.

Далі слід розглянути норми загального міжнародного права мають широкий обсяг і визначають співробітництво між країнами у різних сферах міжнародних відносин, включаючи міжнародний спорт. Ці норми зобов'язують держави дотримуватись встановлених правил та принципів для забезпечення чесності, справедливості та спортивної доброчесності у спортивних змаганнях.

В рамках євроінтеграційного курсу України, який передбачає виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, спеціальний план заходів був розроблений для імплементації цієї Угоди в сфері спорту та фізичної культури. Цей план включає в себе заходи, спрямовані на розвиток здорового способу життя, просування соціальних та освітніх цінностей спорту, а також на боротьбу з загрозами, що впливають на спорт.

Отже, ці заходи мають на меті забезпечити співробітництво та обмін досвідом між Україною та Європейським Союзом в сфері спорту, а також впровадження найкращих практик та стандартів, що сприятимуть покращенню управління спортивними організаціями та розвитку спортивної інфраструктури. Дотримання цих заходів сприятиме розвитку спорту в Україні, підвищенню його престижу та забезпеченню добробуту спортивної спільноти.

Варто наголосити, що у межах спеціалізованих міжнародних актів неспортивного спрямування вирішуються питання фізичної культури і спорту. Наприклад, Конвенція про права осіб з інвалідністю містить положення, які зобов'язують держави-учасниці створювати умови для активної участі осіб з інвалідністю у різних види спорту та дозвілля. Дані положення спрямовані на:

- заохочення та пропаганду повноцінної участі осіб з інвалідністю у загальнопрофільних спортивних заходах на всіх рівнях;
- забезпечення можливості для осіб з інвалідністю організувати та брати участь у спеціальних спортивних та дозвільних заходах, а також сприяння їх підготовці та надання необхідних ресурсів;
- забезпечення доступу осіб з інвалідністю до спортивних, рекреаційних та туристичних об'єктів;
- забезпечення рівного доступу дітей з інвалідністю до участі в іграх, дозвіллі та спортивних заходах, включаючи шкільні заходи;
- забезпечення доступу осіб з інвалідністю до послуг, пов'язаних з організацією дозвілля, туризму, відпочинку та спорту.

Отже, ці положення спрямовані на підтримку і сприяння активному життєвому стилю осіб з інвалідністю, забезпечення їхнього повноцінного участі у

спортивних та рекреаційних заходах, а також надання рівних можливостей для розвитку та задоволення їхніх спортивних і рекреаційних потреб.

Варто визначити, що крім загальних та спеціалізованих неспортивних міжнародних актів, спеціалізовані міжнародні договори спортивного характеру, такі як Міжнародна конвенція ООН проти апартеїду у спорті, Антидопінгова конвенція Ради Європи, Міжнародна конвенція ЮНЕСКО про боротьбу з допінгом у спорті, Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями, грають важливу роль у створенні правового підґрунтя для фізичної культури і спорту. Ці міжнародні акти, коли вони імплементуються до українського законодавства, сприяють розвитку вітчизняних правових засад у цій галузі. Зокрема, остання із названих конвенція сприяла прийняттю Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань: Закон України від 03 листопада 2015 року № 743-VIII [191] згідно зі статтею 15 Конвенції, кожна держава-учасниця повинна включити до свого національного законодавства кримінальні санкції за маніпулювання спортивними змаганнями, якщо ці дії є примусовими, корупційними або шахрайськими, відповідно до її внутрішнього законодавства.

Доречно зазначити, що у правовій ієрархії керування фізичною культурою і спортом, міжнародні договори мають перевагу перед законами. Це означає, що у випадку протиріччя між міжнародними договорами та внутрішніми актами вищої юридичної сили, застосовуються положення міжнародних договорів. Однак ця перевага стосується тільки договорів, які були ратифіковані Верховною Радою України та мають обов'язкову силу для держави. Таким чином, міжнародний договір у сфері фізичної культури і спорту має більшу юридичну силу, ніж закони, оскільки його положення є обов'язковими для України.

Таке широке законодавче забезпечення в галузі фізичної культури і спорту підтверджує значущу соціальну роль цієї сфери. Фізична культура і спорт виконують різноманітні функції, такі як покращення здоров'я, змагальна діяльність, виховання, освіта, розваги, публічні виступи, політична мобілізація та багато інших. Законодавче регулювання в цій сфері враховує ці різні аспекти та

ставить за мету забезпечення належних умов для розвитку фізичної культури і спорту, а також захисту прав і інтересів їх учасників.

Ця роль фізичної культури і спорту отримала визнання в частині 1 статті 10 Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01 липня 2010 року № 2411-VI [192], де визначаються основні засади внутрішньої політики в гуманітарній сфері. Серед цих засад знаходимо створення сприятливих умов для розвитку талановитих спортсменів, підтримку розвитку спортивної інфраструктури, підтримку участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях та зміцнення авторитету України в світовому спортивному русі. Також відзначається необхідність вдосконалення державної політики у сфері фізичної культури і спорту, популяризації здорового способу життя та організації змістовного дозвілля.

Варто зазначити, що для аналізу публічної політики в галузі фізичної культури і спорту також значущими є постанови Уряду, які визначають статус галузевого центрального органу виконавчої влади (наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України”). Крім того, важливою для дослідження є наявність державних цільових програм у галузі, які встановлюють стратегічні цілі та завдання розвитку фізичної культури і спорту на певний період (наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року”). Ці документи визначають стратегію та планові заходи для розвитку галузі та сприяють формуванню публічної політики в цій сфері.

З урахуванням вищезазначеного, варто знову підкреслити, що наразі нормативно-правова база, що регулює публічну політику в галузі фізичної культури та спорту в Україні, не повністю відповідає європейським стандартам. З метою глибшого розуміння правового поля фізичної культури і спорту в Україні та її відповідності міжнародним стандартам, важливо проаналізувати як національні, так і міжнародні законодавчі акти, які регулюють цю сферу. Наступна таблиця 2.1. представляє перелік актів, що включають в себе

внутрішньодержавні закони України та міжнародні конвенції, які Україна прагне імплементувати з метою інтеграції в європейський простір та відповідності глобальним вимогам у сфері спорту. Аналіз цих документів дозволяє виявити можливі прогалини, колізії та суперечності, які можуть виникати в процесі їх застосування та виконання, і є ключовим для подальшого вдосконалення правової бази країни у відповідності до взятих на себе зобов'язань та існуючих викликів.

Таблиця 2.1.

Аналіз нормативно-правових актів України в галузі
фізичної культури і спорту та їх відповідність міжнародним нормам

№	Назва нормативного акта	Короткий опис	Прогалини, колізії, суперечності
1	Закон України “Про фізичну культуру і спорт”	Закладає основні засади регулювання відносин у сфері фізичної культури та спорту.	прогалини щодо сучасних викликів у спорті, необхідність оновлення у відповідності до міжнародних стандартів.
2	Закон України “Про аквакультуру”	Встановлює правові рамки для ведення аквакультури, в тому числі права та обов'язки учасників, механізми регулювання та контролю.	колізії у визначенні юридичної статусу водойм, правила використання природних ресурсів можуть конфліктувати з екологічними нормами.
3	Закон України “Про охорону дитинства”	Визначає систему заходів для захисту прав та інтересів дітей, гарантій їхнього всебічного розвитку та виховання.	проблеми із застосуванням в контексті міжнародного законодавства про права дитини, невідповідність сучасним викликам, які виникають у соціальній сфері.
4	Закон України “Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань”	Спрямований на боротьбу з корупцією в спорті та забезпечення чесних спортивних змагань.	недостатня координація між національними органами влади та спортивними організаціями, а також можливість розходження з міжнародними стандартами у сфері боротьби з допінгом та маніпуляцією спортивними результатами.
5	Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України”	Визначає функції та повноваження Міністерства молоді та спорту	Можливі колізії між політичними та адміністративними рішеннями міністерства та реальними потребами спортивної громадськості, недостатній ресурс для виконання взятих на себе зобов'язань.
	Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової	Встановлює цілі та завдання для розвитку фізичної культури і спорту в Україні	Існує ризик недофінансування програми, несумісності зазначених завдань з реальними можливостями країни та іншими соціально-

6	соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року”		економічними програмами.
7	Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку аквакультури”	Має на меті сприяння розвитку аквакультури через державну підтримку та стимулювання.	містить загальні положення, які потребують конкретизації у відповідних законах.
8	Міжнародна конвенція ООН проти апартеїду у спорті	Конвенція була прийнята з метою викорінення апартеїду в спорті та сприяння свободі, справедливості і рівноправності в спортивних змаганнях.	наявність такої конвенції виявляє неузгодженості з внутрішніми правилами спортивних федерацій, які ігнорують або не повністю відповідають міжнародним стандартам щодо дискримінації.
9	Антидопінгова конвенція Ради Європи	Документ встановлює спільні стандарти та положення для боротьби з допінгом у спорті серед країн-членів Ради Європи.	протиріччя між конвенцією та національними законами щодо визначення та покарання за використання допінгу, а також у відносинах між національними та міжнародними спортивними організаціями.
10	Міжнародна конвенція ЮНЕСКО про боротьбу з допінгом у спорті	Конвенція визначає глобальні рамки для боротьби з допінгом, зокрема через співпрацю країн в освіті, науці та правоохоронній діяльності.	конфлікти із внутрішнім законодавством, особливо коли національне законодавство є менш строгим або не включає певні положення конвенції.
11	Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями	Конвенція спрямована на запобігання, виявлення та санкціонування незаконного маніпулювання спортивними змаганнями, включаючи договірні матчі.	виникають проблеми у зв'язку із відмінностями у визначеннях та підходах до правопорушень, пов'язаних із маніпулюванням результатами спортивних змагань у різних юрисдикціях.

Авторська розробка.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що правова система України в області фізичної культури і спорту зазнає постійних змін та вдосконалень з огляду на її євроінтеграційні зусилля та прагнення відповідати міжнародним стандартам. Впровадження міжнародних конвенцій та узгодження національного законодавства з нормами ЄС вимагає від державних органів постійної уваги до динамічного правового середовища та активної роботи над

заповненням існуючих прогалін та вирішенням колізій. Законодавчі ініціативи, які були розглянуті, показують позитивну динаміку в становленні та розвитку правових засад у сфері фізичної культури та спорту в Україні. Однак, існування деяких проблемних питань вказує на необхідність подальшої роботи щодо усунення суперечностей між національними та міжнародними нормами, удосконалення механізмів контролю за виконанням законів, а також забезпечення належного інформування та залучення громадськості до обговорення та впровадження нових правових актів. Забезпечення прозорості, відповідності міжнародним стандартам та ефективності законодавства сприятиме не лише розвитку спорту в Україні, а й створенню фундаменту для здорового та активного суспільства, стимулювання спортивних досягнень на міжнародній арені, та в кінцевому результаті – зміцненню національної ідентичності і міжнародного іміджу країни.

Підсумовуючи варто відмітити, що законодавче забезпечення в галузі фізичної культури та спорту в Україні є розгалуженим і містить ряд актів, як загального, так і спеціалізованого спрямування. Національні закони, постанови уряду та міжнародні договори встановлюють правові засади управління та розвитку фізичної культури, спорту та молодіжної політики. Проте, варто зазначити, що нормативно-правова база потребує оновлення та відповідності європейським стандартам. Існують прогаліни і застарілість у деяких законах, які потребують актуалізації та адаптації до сучасних вимог та тенденцій. Розвиток фізичної культури та спорту має велике соціальне значення, і важливо забезпечити належну правову підтримку для стимулювання та розвитку цієї галузі. Для забезпечення ефективної публічної політики в галузі фізичної культури та спорту в Україні, необхідно провести оновлення та модернізацію нормативно-правової бази, враховуючи міжнародні стандарти та кращі практики.

2.3. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту

Фізична культура і спорт займають вагомe місце у житті сучасного суспільства, виконуючи низку ключових функцій – від збереження здоров'я нації до формування позитивного міжнародного іміджу держави, від сприяння соціальній адаптації до підтримки сталого розвитку країни.

Визначальну роль у формуванні стратегічних підходів до розвитку цієї сфери відіграє Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, яка окреслює мету поступового формування в Україні ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту, базованої на принципах демократії, гуманізму та соціальної справедливості. Центральна ідея доктрини полягає у створенні сприятливих умов для кожного громадянина щодо залучення до фізкультурно-спортивної діяльності [91].

Згідно з положеннями Доктрини, Кабінет Міністрів України зобов'язаний щороку затверджувати заходи щодо реалізації її положень і передбачати відповідне фінансування у проектах Державного бюджету України. Міністерство молоді та спорту України відповідає за реалізацію зазначених заходів, спрямованих на розвиток фізичної культури та спорту, зокрема шляхом підвищення рівня рухової активності населення, подолання знецінення фізичної культури як складника здорового способу життя, особливо серед молоді, та вирішення інших актуальних соціально-економічних викликів.

Доктрина наголошує на важливості об'єднання зусиль усіх заінтересованих сторін – державних установ, громадських організацій, бізнесу, медіа та самих громадян – задля спільного визначення стратегічних орієнтирів розвитку галузі. Особлива увага приділяється довгостроковому прогнозуванню, системному підходу та програмно-цільовому методу в розробці та реалізації заходів.

Метою державної політики у сфері фізичної культури і спорту, як це зафіксовано в Доктрині, є забезпечення можливості для кожної особи підтримувати оптимальний рівень рухової активності упродовж усього життя. Це передбачає досягнення належного рівня фізичної підготовленості, зміцнення

здоров'я, запобігання захворюванням, підтримку психоемоційного благополуччя, а також забезпечення умов для реабілітації.

Окреме місце в Доктрині займають завдання, пов'язані із залученням обдарованої молоді до дитячо-юнацького та резервного спорту, створенням умов для їхньої подальшої самореалізації у спорті вищих досягнень. Крім того, серед пріоритетів державної політики визначено розвиток видовищних форм спорту, сприяння зростанню національної гордості та формуванню міжнародного авторитету України в межах глобального спортивного простору.

Варто відмітити, що Доктрина не використовує термін "публічна політика". Завданнями державної політики у сфері фізичної культури та спорту, як визначено в Доктрині, включають наступні пункти:

- формування у населення сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя;
- удосконалення форм залучення різних груп населення до регулярних та повноцінних занять фізичною культурою і спортом;
- удосконалення на науково обґрунтованих засадах системи дитячо-юнацького спорту;
- підвищення якості відбору обдарованих осіб до системи резервного спорту, створення умов для розвитку індивідуальних здібностей спортсменів на етапах багаторічної підготовки;
- удосконалення системи формування та підготовки національних збірних команд, зокрема з олімпійських видів спорту;
- переорієнтація системи керівництва у сфері фізичної культури і спорту на поєднання зусиль організацій фізкультурно-спортивної спрямованості;
- будівництво сучасних спортивних споруд з підтримкою органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, належне обладнання та використання таких споруд;

– удосконалення економічних засад у сфері фізичної культури і спорту, впровадження ефективних моделей у сфері кадрового, фінансового, матеріально-технічного, наукового, медичного та інформаційного забезпечення [91].

У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту акцентується на важливості участі органів місцевого самоврядування та спортивних організацій у реалізації державної політики у цій сфері. Однак, незважаючи на визнання їхнього значення, зазначені суб'єкти позиціонуються переважно як партнери, що підтримують діяльність держави, а не як повноцінні суб'єкти формування та реалізації політики [91].

Доктрина також окреслює конкретні завдання держави у сфері фізичного виховання та масового спорту. Серед них – розробка концепції активного дозвілля у сімейному середовищі, удосконалення системи фізичного виховання у закладах освіти, модернізація фізичної підготовки на підприємствах та в установах, підвищення ефективності фізичного виховання у структурах Збройних Сил України та правоохоронних органів, розвиток ринку рекреаційних і оздоровчих послуг. Особливу увагу приділено забезпеченню доступності спортивної інфраструктури для осіб з інвалідністю, соціально вразливих категорій громадян, підтримці ветеранського спорту та розвитку дитячо-юнацького спорту і спорту за місцем проживання. Важливим стратегічним підходом визнається формування органічного зв'язку між фізичним вихованням, масовим спортом і спортом вищих досягнень, а також сприяння подальшому використанню набутих спортивних навичок упродовж життя.

У сфері спорту вищих досягнень Доктрина передбачає створення системи централізованої підготовки спортсменів з використанням сучасних методів і технологій. Цей процес реалізується у тісній співпраці з фізкультурно-спортивними організаціями, які отримують державну підтримку для організації навчально-тренувального процесу та участі у змаганнях. Паралельно передбачено заходи щодо недопущення розвитку видів спорту, що містять антигуманні чи деструктивні елементи.

Особливим напрямом державної політики у цій сфері є підтримка олімпійського, паролімпійського та дефлімпійського спорту. Держава забезпечує комплексну підтримку – фінансову, кадрову, матеріально-технічну, наукову, медичну та інформаційну – для підготовки національних збірних до участі в міжнародних змаганнях: Олімпійських, Паралімпійських і Дефлімпійських іграх, Всесвітніх універсіадах, чемпіонатах світу та Європи тощо. Водночас державні органи сприяють виконанню статутних завдань національних спортивних федерацій, які відповідають за розвиток зазначених напрямів спорту [201]. Згідно з Доктриною, розвиток видів спорту, які не входять до програм Олімпійських, Паралімпійських та Дефлімпійських ігор, здійснюється за допомогою спортивних федерацій, які отримують підтримку з боку держави. Держава забезпечує розвиток і надає фінансову та матеріально-технічну підтримку для створення сучасних спортивних споруд. Це сприяє забезпеченню якісного навчально-тренувального процесу та змагальної діяльності спортсменів, а також забезпечує їх необхідним спортивним обладнанням і екіпіровкою. Держава також підтримує підвищення кваліфікації тренерів і використання сучасних педагогічних, медико-біологічних і психологічних підходів, а також передових наукових технологій, що сприяють підвищенню ефективності діяльності спортсменів.

Доречно зауважити, що Доктрина також присвячує окремий розділ економічній діяльності в сфері фізичної культури і спорту. Визначається, що в Україні спостерігається тенденція до поступового зближення видатків на фізичну культуру і спорт, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів, з середніми показниками Європи. Згідно зі світовою практикою, суб'єктам господарської діяльності у сфері фізичної культури і спорту можуть надаватися інвестиційні, податкові, митні та інші переваги згідно з встановленими процедурами. Фінансування в сфері фізичної культури і спорту також здійснюється за рахунок позабюджетних джерел, таких як державні спортивні лотереї та спонсорська підтримка. Учасники професійного спорту здійснюють свою економічну діяльність відповідно до вимог, що встановлені міжнародними спортивними організаціями, та відповідно до законодавства України.

Виконання Доктрини спрямоване на перехід до нової гуманістичної моделі розвитку фізичної культури і спорту в Україні, з фокусом на інтересах, потребах та мотивах кожної окремої особи, що сприятиме соціальній активності громадян. Головною метою є покращення доступності, якості та різноманітності оздоровчих, рекреаційних, реабілітаційних та спортивних послуг для всіх верств населення. Реалізація Доктрини сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського спорту, підтримці патріотичних почуттів серед громадян та зміцненню міжнародного авторитету країни. Однак для успішної реалізації Доктрини необхідне відповідне законодавче забезпечення. Наразі вона повинна стати стимулом для фахівців у галузі фізичної культури та спорту, щоб вони могли реалізувати свій творчий та інноваційний потенціал у своїй роботі [91].

На сьогоднішній день потребує вдосконалення система масового залучення дітей до спорту, відбору талановитих спортсменів та підвищення їхнього рівня майстерності протягом тривалого періоду підготовки. Важливо забезпечити адекватну участь національних збірних команд у престижних світових змаганнях, проведення міжнародних та всеукраїнських спортивних подій, а також створення розгалуженої мережі сучасних спортивних споруд, що задовольнятимуть потреби як у спорті вищих досягнень, так і в масовому спорті. Додатково, необхідно усунути нерівновагу між обсягами підготовки та реальними потребами у фахівцях з фізичної культури і спорту, а також покращити якість кваліфікації цих кадрів.

Варто наголосити, що у Доктрині було відзначено необхідність регулювання економічних та трудових відносин у професійному спорті на законодавчому рівні. Це включало розробку заходів для захисту інтересів спортсменів-професіоналів, покращення системи їх морального та матеріального стимулювання, нормування та оплати праці, а також посилення особистої відповідальності за кінцевий результат їх діяльності. Передбачалась також періодична атестація фахівців у сфері професійного спорту з метою забезпечення їх високої професійності. Однак на сьогодні відповідні нормативно-правові акти не були прийняті. Рішення щодо цих питань перекладено на спортивні федерації, клуби та установи, що діють у сфері фізичної культури та спорт.

Так, необхідно зауважити, що фізична культура та спорт безпосередньо пов'язані із якістю життя усіх вікових груп населення: комфортний доступ до спортивних секцій, клубів, майданчиків – стимул для фізичної активності різних категорій населення незалежно від раси, гендеру, стану здоров'я та інших ознак, які не мають бути причинами для обмеження спортивного навантаження; спорт вищих досягнень – важлива сфера професійного життя, значний для держави сектор економіки, а також засіб укріплення міжнародного авторитету України на світовій арені.

Публічна політика у сфері фізичної культури та спорту, має важливе значення для розвитку країни та потребує уваги з боку держави та громадянського суспільства, їх плідної взаємодії, адже тільки за таких умов можливо досягти створення сприятливого середовища для розвитку цієї сфери з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін: спортсменів, тренерів, студентів профільних ЗВО, батьків, діти яких прагнуть займатися спортом та інші [222].

Постійне вдосконалення процесу формування та реалізації публічної політики у сфері фізичної культури та спорту особливо актуалізується в епоху глобалізації та в умовах євроінтеграції України. Як частина глобалізованого світу, наша держава має враховувати загальні тенденції світового розвитку, в тому числі, у сфері фізичної культури та спорту, адаптувати досвід інших країн, який може дати позитивні результати при його імплементації у наші реалії. За умов швидких змін та динамічного розвитку, притаманних глобалізації, завдання публічної політики у сфері фізичної культури та спорту мають постійно адаптуватися та корегуватися відповідно до вимог сучасного життя.

Одним з головних пріоритетів гуманітарної політики України є формування у населення сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя, формування, збереження та зміцнення здоров'я громадян, підвищення працездатності та збільшення тривалості активного життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних

цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, утвердження міжнародного спортивного авторитету України.

Попри переваги європейського вектору інтеграції у сфері фізичної культури і спорту, в Україні все ще існує низка системних бар'єрів, що гальмують ефективну реалізацію публічної політики в цій галузі. Серед ключових проблем – відсутність цілісної, інтегрованої державної стратегії, фрагментарна та недосконала нормативно-правова база, хронічне недофінансування з державного бюджету та обмежені можливості залучення позабюджетних ресурсів, низький рівень координації між органами державної влади та місцевого самоврядування, а також відсутність дієвих механізмів відповідальності за порушення законодавчих норм, що регулюють фізичне виховання та спортивну діяльність. Крім того, відчутною залишається нестача підтримки наукових досліджень, слабка кадрова підготовка в галузі, а також інформаційно-технічна відсталість у забезпеченні фізкультурно-спортивної інфраструктури [27].

Сфера фізичної культури та спорту в Україні є частиною публічного інтересу, адже напряду пов'язана зі збереженням здоров'я населення, підвищенням працездатності, стійкістю до захворювань, формуванням національного імунітету до сучасних соціальних викликів та розбудовою умов для організації масових спортивних подій.

У сучасних умовах публічна влада намагається сформувати системну модель соціально-економічного розвитку, здійснити реформування економіки, оновити фінансово-бюджетні механізми та адаптувати управлінську систему до викликів сьогодення. Ці зміни об'єктивно охоплюють і соціокультурну сферу, у межах якої фізична культура та спорт виступають як ключові складники людиноцентричної політики. Перегляд функціональних обов'язків галузевих міністерств, зміна підходів до управління, оновлення регламентуючих документів щодо діяльності відповідних інституцій – усе це є передумовою для модернізації галузі. Місце фізичної культури і спорту у суспільстві значною мірою визначається важливістю фізичного здоров'я, рівнем знань і навичок громадян, а також їхніми можливостями для професійного і особистісного розвитку [27].

Водночас ефективне функціонування сфери фізичної культури і спорту вимагає запровадження сучасних управлінських підходів, адаптованих до умов ринкової соціально-економічної системи. На практиці ж в окремих сегментах галузі все ще зберігаються застарілі елементи радянської адміністративної моделі, в рамках якої фізична культура та спорт розглядалися як єдина система, незважаючи на відмінність їхніх цілей, функцій та соціального призначення. Такий підхід суттєво обмежує потенціал кожного із зазначених напрямів і уповільнює їхній розвиток. Наслідком цього є незадовільний стан здоров'я населення України, що нині співвідноситься з показниками країн, що розвиваються. При цьому домінує уявлення про цінність здоров'я виключно через призму досягнень професійного спорту на міжнародній арені, тоді як освітній, просвітницький та оздоровчий потенціал фізичної культури системно недооцінюється.

Як зазначено в роботах [5], ключовим пріоритетом державної політики, діяльності органів публічного управління та громадянського суспільства має стати гарантування прав громадян на фізичне здоров'я, створення умов для регулярної фізичної активності, профілактики захворювань та збільшення тривалості життя через доступ до якісної фізкультурно-оздоровчої інфраструктури.

Для виявлення основних проблем у сфері фізичної культури, спорту та стану спортивної інфраструктури в Україні було проведено соціологічне дослідження методом онлайн-анкетування, із використанням дистанційних технологій. У дослідженні взяли участь 1794 респонденти. Вибірка була побудована за квотним принципом (стать, вік, освіта) та гніздовою структурою (тип населеного пункту). Серед респондентів – 1502 батьки дітей, які беруть участь у спортивно-оздоровчій діяльності, 116 спортивних тренерів, а також 176 студентів закладів вищої освіти спортивного спрямування (табл. 2.1). Це дозволило отримати емпіричну картину стану галузі з урахуванням позицій ключових учасників фізкультурно-спортивного процесу.

Методологія проведення дослідження

Розмір вибірки:	1794
Населення:	5736900
Похибка:	$\geq 2,5\%$.
Метод опитування:	CAWI (комп'ютерний асистований веб-інтерв'ю)
Метод вагової налаштування:	Без вагових коефіцієнтів
Набір панелі:	1502 особи (83,72%) – батьки дітей, які займаються спортом і фізичною культурою; 116 осіб (6,47%) – тренери спорту; 176 осіб (9,81%) – студенти університетів у сфері спорту.

Розроблено автором.

Вибірка респондентів була сформована з переважної кількості батьків дітей/підлітків, які займаються спортом на майданчиках/спортивних клубах/залах – опитування через соціальні мережі та цільові групи у менеджерах; студентів спортивних ЗВО, зокрема Національного університету фізичного виховання та спорту України (Київ), Львівського державного університету фізичної культури (Львів); Тернопільський педагогічний ліцей спортивного профілю (Тернопіль), Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Харків) Житомирський державний університет імені Івана Франка (Житомир), Коломийський інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Коломия), Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського (Кременчуг), Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди (Переяслав-Хмельницький) та інші; спортивних тренерів різної категорії, кваліфікації та спортивного напрямку.

Дослідження проводилось за допомогою анонімного електронного анкетування. Анкета розроблена за допомогою Інтернет-сервісу “Google Forms”, який дозволяє акумулювати дані респондентів, формувати відповіді у вигляді таблиць “Ехсел”, додатків та форм. Доступ до анкети можливий за допомогою різних типів електронних пристроїв: ПК, планшет, смартфон. Опитування відбувалось у період: 15 травня – 18 вересня, 2022 рік. Перелік запитань для відповідних категорій наведено у *Додатку В*.

Анкета містить перевірочні питання, які дозволяють ідентифікувати стан справ у сфері фізкультури та спорту, зокрема щодо: задоволеності облаштуванням місць, де проводяться тренування; стимулюючих та стримуючих факторів, для занять фізичною культурою/спортом; джерел фінансування спортивної секції; мотивації до занять фізичною культурою та спортом, як чинника соціального благополуччя, збереження стану здоров'я та ведення здорового способу життя; доступності заняття фізичною культурою/спортом під час дозвілля у регіоні; стану реалізації державної політики у галузі фізичної культури та спорту в Україні та інше. Це були три анкети для різних груп респондентів: батьки, студенти, тренери. Як результат, отримано 1794 заповнені анкети.

Розподіл вибірки респондентів представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Розподіл вибірки респондентів

Розподіл респондентів		Вибірк а, %	Кількість респондентів
Вибіркові групи	батько/мати	83,72	1502
	студенти	9,81	176
	тренери	6,47	116
Стать	чоловік	40,9	733
	жінка	59,1	1061
Вік	16 – 24 роки	11,3	204
	25 – 34 роки	15,7	282
	35 – 44 роки	50,7	910
	35 – 44 роки	19,0	342
	55 – 64 роки	2,7	49
	65 +	0,4	7
Місцевість проживання	сільська місцевість	7,2	130
	місто з населенням до 50 тис. осіб	14,65	263
	місто з населенням 50 – 99 тис. осіб	12,07	228
	місто з населенням 100 – 500 тис. осіб	29,7	534
	місто з населенням понад 500 тис. осіб	35,6	639

Розроблено автором.

Одним із пріоритетних напрямків нашого дослідження є розвиток фізичної культури та спорту, тому нашим респондентам було запропоновано відповісти на питання “Чи надається підтримка з бюджету (державного або місцевого) спортивній секції, де тренується Ваша дитина?” (Категорія

“Батько/мати”).

Відповіді розподілилися наступним чином: на дане питання отримано 1307 відповідей. Так, лише 4% респонденти вважають, що “з бюджету забезпечуються усі потреби секції”; 12% відповіли, що “кошти бюджету покривають більшу частину витрат”. Водночас, 28% респондентів вважає, що “з бюджету надходить дуже мало” та найбільша кількість респондентів – 56 % відповіли, що “підтримка з бюджету не надається”. Розподіл відповідей представлено на Рис. 2.2.

Рис. 2.2. Наявність фінансової підтримки з бюджету (держаного або місцевого) спортивній секції, на думку респондентів в категорії “Батько/мати”.

Розроблено автором.

З ілюстративного матеріалу *Рис. 2.* Зрозуміло, що 56 % респондентів зазначили про відсутність бюджетної підтримки на розвиток спортивних секцій. Важливо наголосити, що особливо важливу роль в розвитку спортивної інфраструктури відіграє політична та фінансова підтримка Уряду, органів місцевого самоврядування та соціально відповідального бізнесу. Тому для збільшення обсягу інвестицій у спортивну інфраструктуру необхідно об’єднати зусилля всіх зазначених сторін, в тому числі через модель державно-приватного партнерства.

В ході обробки соціологічної інформації було виявлено, що в опитуванні

взяли участь переважно респонденти з категорії “Батько/мати”, які займаються фізичною культурою та спортом з метою підтримки фізичної форми – 27 % респондентів; для 10 % фізкультура і спорт це “бажання підвищити рівень самоорганізації” та “підняти настрій”; для 8% мотивація займатися фізкультурою та спортом – це “потреба “розім’ятися, одержати задоволення від “м’язової втоми” або бажання бути сильнішим/сильнішою; трохи менше – 7 % респондентів прагнуть “спрямовувати свою надмірну активність на заняття фізичною культурою та спортом”; для 5 % респондентів фізкультура та спорт – “пропаганда здорового способу життя у ЗМІ”, “сімейна традиція займатися фізичною культурою та спортом” та “зручність розташування об’єктів спортивної інфраструктури”. Водночас 6% респондентів відповіли, що фізкультура та спорт – це “спілкування в колі однодумців” або “не займаються спортом взагалі” (Таблиця 2.3). За 12-ти бальною шкалою респондентам було запропоновано оцінити фактори за рейтингом, де перший найважливіший, а останній найменш вагомий. Розподіл відповідей представлено в Таб. 2.3.

Таблиця 2.3.

Фактори, що стимулюють займається спортом/фізичною культурою
(Категорія “Батько/мати”.)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Бал	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
бажання підтримувати фізичну форму;	8112	1089	740	135	80	49	36	60	16	30	16	55	30,02%
потреба “розім’ятися”, одержати задоволення від “м’язової втоми”;	588	1309	500	171	120	0	66	30	28	36	34	7	8,32%
бажання бути сильнішим/сильнішою;	528	1221	910	90	104	49	24	30	16	36	18	6	8,74%
бажання бути схожим на свого кумира;	120	132	150	135	56	0	24	45	24	27	28	17	2,18%
бажання підвищити рівень самоорганізації;	540	1254	790	324	168	49	78	75	32	27	14	7	9,68%
бажання спрямовувати свою надмірну активність на заняття фізичною культурою та спортом;	708	407	580	99	112	140	90	50	32	27	16	6	6,53%
пропаганда здорового способу життя у ЗМІ;	216	374	350	90	128	140	120	40	44	30	10	5	4,46%
спілкування в колі однодумців;	228	374	540	198	120	154	108	100	24	27	10	0	5,43%
сімейна традиція займатися фізичною	276	363	270	162	88	63	54	40	88	30	22	6	4,21%

культурою та спортом;													
заняття підіймає мені настрій;	720	1012	980	261	144	70	54	75	40	51	14	12	9,89%
зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;	216	429	400	90	64	91	48	50	56	15	30	8	4,31%
не займаюсь спортом взагалі.	1596	242	230	0	0	0	0	20	16	12	10	36	6,23%
													34706
													100,00%

Розроблено автором.

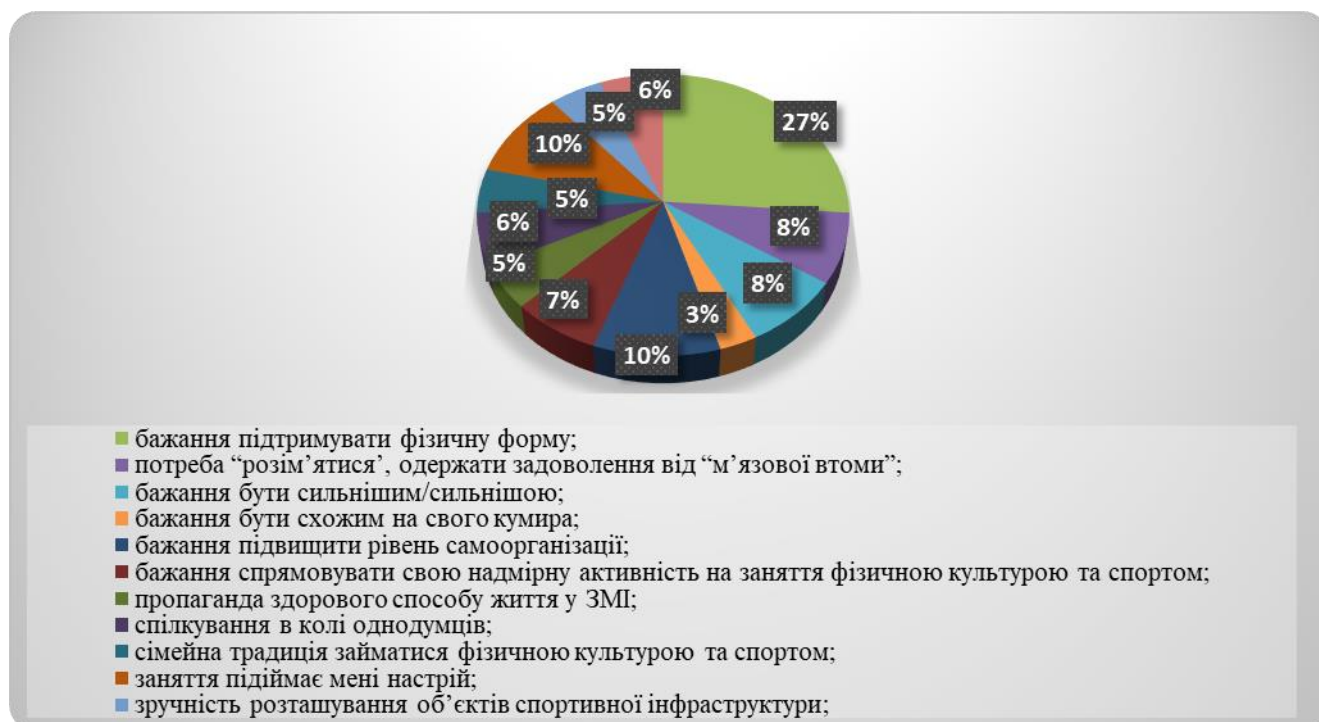

Рис. 2.3 Фактори, що стимулюють займатися спортом в категорії “Батько/мати”.

Розроблено автором.

Спираючись на результати проведеного опитування можна зазначити, що на питання “Зазначте рівень стримуючих факторів, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом?” опитані відповіли наступним чином: на думку респондентів в категорії “Тренери” найбільшим стримуючими факторами, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом є “вартість послуг” – 32% та стан здоров’я – 16%. Цікавим для дослідження є те, що відповіді в категорії “Тренери” та “Студенти” є протилежними. Студенти, навпаки вважають, що перш за все, стримуючим

фактором є стан здоров'я – 25 %, а далі “вартість послуг” – 23 % (Таблиця 2.4; Таблиця 2.5). Респонденти проводили оцінку факторів за 8-ти бальною шкалою, де перший найважливіший, а останній найменш вагомий. Наочний розподіл даних представлено на Рис. 2.4 та 2.5.

Таблиця 2.4

Рівень стримуючих факторів, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом (Категорія “Тренер”)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7	8	
вартість послуг;	37	21	12	6	5	5	7	9	102
зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;	14	27	24	9	6	8	6	4	98
відсутність вільного часу;	7	16	22	8	9	10	12	10	94
рівень комфортності існуючих спортивних споруд;	8	12	19	20	12	10	6	1	88
стан здоров'я;	18	7	13	12	15	11	9	6	91
вплив інформації та пропаганди на формування культури здоров'я;	11	11	9	6	9	17	12	11	86
переконавання: “У мене не той вік, щоб займатися спортом”;	7	6	7	1	10	9	17	29	86
якість надання послуг	12	14	8	16	12	8	9	8	87
важливість	1	2	3	4	5	6	7	8	
бал	8	7	6	5	4	3	2	1	
вартість послуг;	296	147	72	30	20	15	14	9	603
зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;	112	189	144	45	24	24	12	4	554
відсутність вільного часу;	56	112	132	40	36	30	24	10	440
рівень комфортності існуючих спортивних споруд;	64	84	114	100	48	30	12	1	453
стан здоров'я;	144	49	78	60	60	33	18	6	448
вплив інформації та пропаганди на формування культури здоров'я;	88	77	54	30	36	51	24	11	371
переконавання: “У мене не той вік, щоб займатися спортом”;	56	42	42	5	40	27	34	29	275
якість надання послуг	96	98	48	80	48	24	18	8	420
									3564

Розроблено автором.

Загальні результати соціологічного дослідження засвідчили наявність низького рівня заохочення громадян України до занять фізичною культурою та спортом з боку державних установ і організацій. На це прямо вказали 42 % респондентів, тоді як ще 14,5 % зазначили повну відсутність мотиваційних стимулів з боку держави.

Крім того, оцінка респондентами стану спортивної інфраструктури виявила значну невідповідність між наявними об'єктами та реальними потребами населення. Основними причинами невдоволення названо: нестачу спортивних споруд у житлових районах, критичний технічний стан існуючих об'єктів, а також їх невідповідність сучасним, зокрема європейським стандартам. Так, 36,8 % опитаних вважають, що заняття фізичною культурою та спортом у їхньому регіоні є недоступними для значної частини населення, попри те, що, як показано в таблиці 2, 35,6 % з них мешкають у великих містах із населенням понад 500 тисяч осіб.

Таблиця 2.5

Рівень стримуючих факторів, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом (Категорія “Студент”)

Фактори	1	2	3	4	5	6	7		
вартість послуг;	17	12	12	6	8	4	6	0	75
зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;	5	13	17	18	4	7	9		75
відсутність вільного часу;	8	14	17	11	3	9	7		75
рівень комфортності існуючих спортивних споруд;	3	5	12	18	17	13	6		75
стан здоров'я;	19	7	11	11	15	7	3		75
вплив інформації та пропаганди на формування культури здоров'я;	5	3	4	6	15	21	9	2	75
переконання: “У мене не той вік, щоб займатися спортом”;	5	7	1	1	11	8	25	7	75
якість надання послуг	13	10	5	4	2	6	10	5	75
важливість	1	2	3	4	5	6	7		
бал	8	7	6	5	4	3	2		
вартість послуг;	136	84	72	30	32	12	12	0	388
зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;	40	91	102	90	16	21	18		380
відсутність вільного часу;	64	98	102	55	12	27	14		378
рівень комфортності існуючих спортивних споруд;	24	35	72	90	68	39	12		341
стан здоров'я;	152	49	66	55	60	21	6		411
вплив інформації та пропаганди на формування культури здоров'я;	40	21	24	30	60	63	18	2	268
переконання: “У мене не той вік, щоб	40	49	6	5	44	24	50		235

займатися спортом?;								7	
якість надання послуг	104	70	30	20	8	18	20	5	295
									269
									6

Розроблено автором.

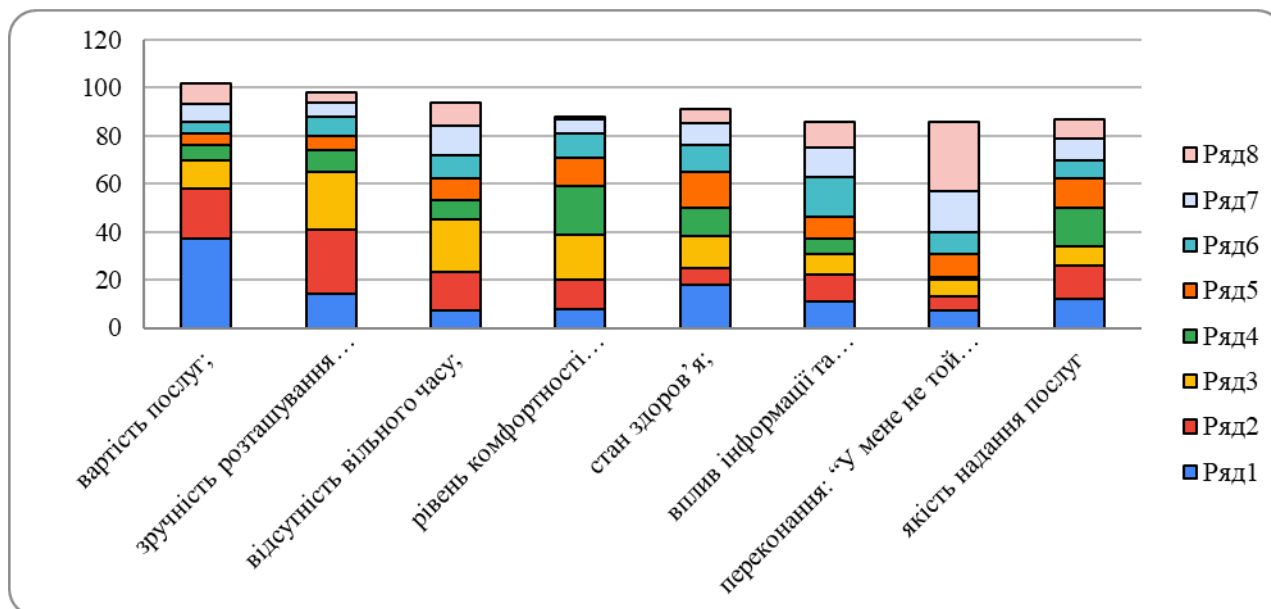

Рис. 2.4. Рівень стримуючих факторів, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом (Категорія "Тренер"). *Розроблено автором.*

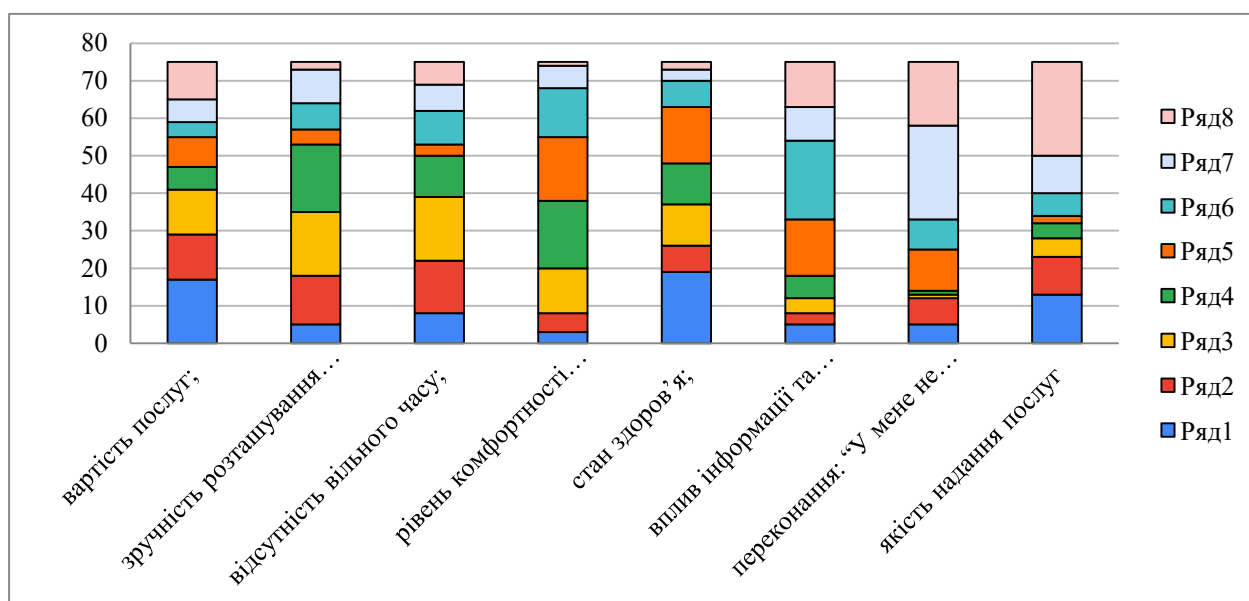

Рис. 2.5. Рівень стримуючих факторів, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом (Категорія “Студент”).

Розроблено автором.

Серед основних проблем респонденти називали відсутність облаштованих локацій для занять спортом, зокрема: сучасних багатофункціональних спортивних майданчиків, вело- та пішохідних доріжок, відкритих зон для групових видів спорту. Такий стан свідчить про хронічне недофінансування галузі фізичної культури і спорту та відсутність системної інвестиційної політики у цьому напрямі.

Значущим показником став розподіл відповідей на запитання, яке адресувалося категоріям “Батько/мати” та “Тренери”: *“Як Ви оцінюєте реалізацію державної політики у сфері фізичної культури та спорту в цілому?”*.

У групі “Батько/мати” 48,7 % обрали варіант “частково не схвалюю”, аналогічна відповідь серед “Тренерів” — 60,3 %. Відповідь “не схвалюю” надали 22,9 % представників категорії “Батько/мати” та 21,6 % — “Тренери”. Стан реалізації державної політики позитивно оцінили лише 28,4 % опитаних “Батьків/матерів” і 18,1 % “Тренерів”. Візуальне представлення даних наведено на рис. 2.6.

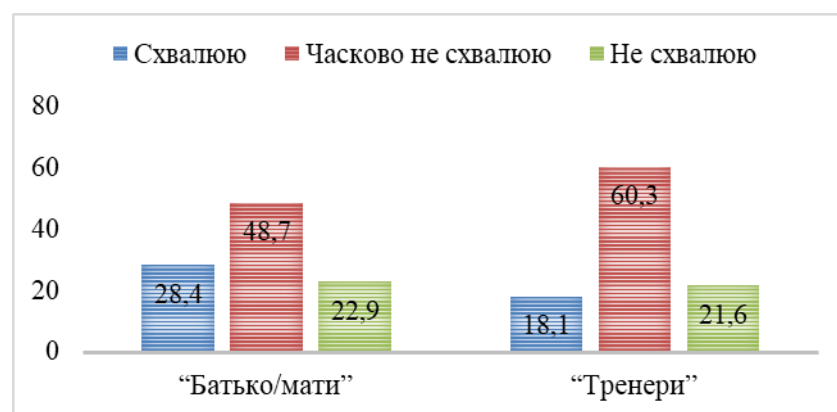

Рис. 2.6. Порівняння показників щодо оцінки реалізації державної політики у галузі фізичної культури та спорту (Категорії “Батько/мати” та “Тренери”)

Розроблено автором.

З Рис. 2.6 зрозуміло, що найбільший показник відповідей знаходиться у полі “часково не схвалюю” реалізацію державної політики у галузі фізичної культури та спорту. Так, слід зазначити, що сучасні напрями формування публічної політики у зазначеній сфері мають включати комплекс механізмів, зокрема оптимальне поєднання нормативної бази, організаційної структури, економічних методів регулювання, інформаційних систем. Актуальними стають питання переосмислення ролі та місця місцевих органів влади у розвитку фізичної культури та спорту для забезпечення здоров’я населення.

Аналіз стану існуючої системи фізичної культури та спорту в Україні свідчить, що ідеологічні, науково-методичні, організаційні, нормативно-правові та фінансові умови функціонування системи не відповідають суспільним запитам і потребам держави та європейським стандартам [65].

Нестабільний та недостатній рівень фінансування з державного та місцевого бюджетів, відсутність фіскальних стимулів, постійних та титульних спонсорів, механізму прямого державного фінансування ініціатив та спортсменів, негативно позначається на розвитку як спортивного середовища так і інших громадян. Все це призводить до зниження рухової і соціальної активності, продуктивності праці та навчання, рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості різних верств населення, а також тривалості життя. Слід підкреслити, що наразі Україна переживає великі політичні й економічні труднощі і перебуває у стані військового конфлікту. Саме тому питання актуальності оптимізації української спортивної системи залишається відкритим.

У контексті сучасної публічної політики у сфері фізичної культури та спорту доцільно звернути увагу на позицію вченої Г. Ласите, яка наполягає на необхідності розмежування спорту вищих досягнень і масового спорту. На її думку, ці два напрями відповідають різним державним пріоритетам — формуванню міжнародного іміджу та забезпеченню здоров’я нації відповідно. Так, успіхи спортсменів на міжнародних змаганнях сприяють зміцненню авторитету держави на світовій арені: коли лунає державний гімн та піднімається прапор України на п’єдесталах Олімпійських ігор чи світових чемпіонатів, це

викликає у громадян відчуття гордості та єдності. Водночас, як справедливо зазначає дослідниця, спортивні перемоги не повинні підміняти собою вирішення соціальних проблем і використовуватися як засіб політичної легітимації, як це спостерігається у деяких авторитарних країнах [267].

У той же час, масовий спорт безпосередньо впливає на якість життя населення через низку позитивних ефектів:

- фізичне благополуччя: підвищення витривалості, розвиток функціональних можливостей організму, профілактика захворювань;
- психічне благополуччя: формування стресостійкості, розвиток сили волі та мотивації, підвищення самооцінки через участь у змагальній діяльності;
- соціально-культурний ефект: виховання правосвідомості, дисципліни, культури взаємодії та толерантності, профілактика шкідливих звичок і девіантної поведінки;
- економічний ефект: створення нових робочих місць, розвиток інфраструктури, спортивного туризму, формування здорового та працездатного покоління.

У цьому контексті, як підкреслює низка дослідників, роль держави полягає в організації ефективного виконання соціальних замовлень — на престиж у зовнішньополітичній площині та на зміцнення здоров'я нації у внутрішньодержавному вимірі [267].

Проте на сьогодні в Україні актуалізується критика застарілої моделі управління спортивною сферою, яка не відповідає викликам часу. Спостерігається зниження результатів у спорті вищих досягнень, паралельно з негативною статистикою щодо рівня масової фізичної активності населення. Наявна організаційна архаїчність, в якій процеси управління залишаються малодинамічними та інертними. Досі зберігаються риси радянської централізованої системи, в якій основна роль у розвитку фізичної культури і спорту належить державі, тоді як сучасні умови демократичного врядування та ринкової економіки вимагають децентралізованих, гнучких та партнерських моделей.

Окрім цього, функціональні повноваження учасників галузі залишаються розмитими. Невизначеність ролей держави, спортивних федерацій, органів місцевого самоврядування, спонсорів, батьків, освітніх і силових установ, громадських об'єднань та інших зацікавлених сторін створює недостатню прозорість у системі управління. Це породжує відсутність чіткого замовника спортивної послуги, а також ускладнює механізми відповідальності, планування та реалізації політики у сфері фізичної культури та спорту.

Варто наголосити, що немає ефективної взаємодії, діяльність учасників процесу не взаємодоповнює, а часто суперечить і одна одній. Таким чином, держава не бачить віддачі у вигляді спортивних досягнень, рівня здоров'я і якості життя нації. У спортивних федерацій недовідомо функцій, вони потерпають від дефіциту коштів і законодавчих обмежень. Спонсори й меценати не мають законодавчого підґрунтя, яке б заохочувало їхню діяльність. Тренери отримують маленькі зарплати, а батьки нарікають на постійні побори, оскільки спортивні школи та клуби не можуть забезпечити дітей усім необхідним. А найголовніше це те, що наші спортсмени не впевнені у своєму майбутньому [246].

На сьогоднішній день одним із головних стратегічних завдань, яке стоїть перед усією спортивною громадою України – це ефективне використання можливостей фізичної культури і спорту для вирішення представлених проблемних питань шляхом створення організаційно-управлінських, матеріально-технічних, соціально-педагогічних і медико-біологічних умов для розвитку відповідної галузі.

До переліку основних причин виникнення зазначеної ситуації у сфері фізичної культури і спорту поряд з іншими чинниками відносять і критичний стан спортивної інфраструктури, здатної задовольнити потреби населення у щоденній руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, якісної підготовки спортсменів спорту вищих досягнень і відсутність товаровиробників доступного і сертифікованого спортивного обладнання та інвентарю, які мають задовольнити попит населення. Розвиток фізичної культури та спорту не можливий без створення матеріальної бази у вигляді фізкультурно-спортивних споруд, які

повинні бути спеціально обладнані і правильно експлуатуватися. Спортивні споруди становлять найбільшу і найвагомішу частку матеріально-технічної бази фізичної культури та спорту. Вони виконують ряд функцій, серед яких головними є навчальна, навчально-тренувальна і змагальна, а доповнюючими – оздоровча та видовищна. Але в цілому, на жаль, велика кількість спортивних об'єктів розміщені без урахування вимог рівної забезпеченості населення заняттями незалежно від місця проживання й роботи, використовуються нераціонально, їх склад, типологія та якість не відповідають сучасним вимогам [99].

Доцільно погодитись із думкою вченого О. Моргунова, який вважає, що насамперед нашій країні необхідно забезпечити автономію спорту, порушену тоталітарною радянською системою. Держава зобов'язана повернути повноваження управління національним федераціям із видів спорту. Йдеться про організацію, проведення і регулювання правил змагань; комплектування й управління збірними командами; дисциплінарну відповідальність; ведення рекордів; навчання та сертифікацію суддів і тренерів; стандарти функціонування спортивної інфраструктури для проведення змагань і навчально-тренувальної роботи. З метою забезпечення автономії спорту необхідно продискутувати нову модель публічного управління спортивною сферою України [154].

Варто наголосити, що також в Україні центральною ланкою мають стати спортивні клуби, об'єднані федераціями, причому цей статус мають отримати діючі спортивні школи всіх форм власності. Усі процеси руху грошових коштів мають бути прозорими, передбачуваними, побудованими на відкритих конкурентних умовах.

Варто також погодитись із думкою Ж. Беленюка та Р. Щокіна, які наголошують на тому, що необхідно спільно з провідними університетами США і Європи створити освітні програми для всіх рівнів спортивних керівників та провести масштабну перепідготовку кадрів. Перехід у систему відкритого суспільства буде важким на першому етапі, тому важливо не зволікати з процесом реформи [22]. Так, для цього на його думку необхідні усвідомлене рішення, політична воля та відповідальність людей. Потрібно організувати реформу як

проект: створити технологію, організувати менеджмент реформи і проєктний офіс, точно сформулювати технічне завдання, забезпечити ресурс та чітку кооперацію з органами законодавчої і виконавчої влади. І тоді, при оптимістичних прогнозах, через два роки наша країна може отримати результат – платформу для стабільного зростання сфери фізичної культури та спорту в Україні.

Отже, слід сказати, що в пріоритеті України має бути розвиток спорту вищих досягнень та масового спорту для різних суспільних груп. В будь-яких умовах спорт повинен розвиватися, а наші чемпіони, сьогоднішні та майбутні, повинні мати всі доступні умови, щоб ним займатися. Необхідно також створити сучасну інфраструктуру та зробити її доступною для всіх верств населення. Тобто, зробити реконструкцію колишніх спортивних інфраструктурних об'єктів та побудувати нові. Правильна організація спорту за сучасними стандартами допоможе державі використовувати спорт як унікальний інститут з оздоровлення нації та модель соціальних відносин відкритого суспільства успішних і щасливих людей. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту є важливим стратегічним документом, спрямованим на підвищення рівня фізичної активності населення, розвиток спортивного потенціалу країни і підтримку здорового способу життя. Вона визначає основні принципи, цілі та завдання у сфері фізичної культури і спорту.

З огляду на змінні соціально-політичні та економічні умови, наявність конфлікту або війни може вплинути на реалізацію окремих положень Доктрини. У таких ситуаціях може бути потреба в адаптації програм і заходів згідно з потребами та можливостями країни.

Важливо враховувати, що в період воєнного конфлікту фізична культура і спорт можуть виконувати роль важливих інструментів для мобілізації суспільства, підтримки фізичного і психологічного здоров'я, підвищення патріотичного духу і національного єднання. У таких умовах варто забезпечувати необхідну фізичну підготовку військових, здійснювати заходи для збереження і покращення здоров'я населення, сприяти розвитку спорту серед військових та

цивільних осіб, а також використовувати спорт як інструмент соціальної реабілітації та психологічної підтримки [23].

У висновку, Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту важлива незалежно від ситуації конфлікту чи воєнного стану. Проте, в умовах конфлікту можуть знадобитися адаптація і заходи, спрямовані на збереження здоров'я, підтримку патріотизму та мобілізацію суспільства.

Висновки до розділу 2

У другому розділі визначено суб'єкти формування політики в галузі фізичної культури та спорту в Україні відповідно до нормативно-правової бази. Ці суб'єкти можуть бути державними та недержавними організаціями, а також фізичними особами, які виступають в якості представників груп інтересів у цій сфері. Державні інститути такі як Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Міністерства та інші державні структури, мають великий вплив на формування публічної політики у галузі фізичної культури та спорту. Недержавні установи, підприємства, організації, включаючи Національний олімпійський комітет та національні спортивні федерації, також відіграють важливу роль у формуванні політики. Фізичні особи, які не є службовцями органів публічної влади, але мають владні повноваження, такі як спортивні судді, також можуть брати участь у формуванні політики в цій галузі. Важливо відзначити, що Україна має інституції, які відповідають європейським стандартам і мають право брати участь у формуванні публічної політики. Однак, існують перешкоди як у системі, так і в нормативно-правовій базі, які ускладнюють їхню здатність впливати на прийняття рішень.

Проаналізовано основні положення актів, що регулюють досліджувану сферу (Конституція України, Закон України “Про фізичну культуру і спорт”, Міністерство молоді та спорту України, Національний олімпійський комітет та інші відповідні органи видають постанови та накази щодо реалізації політики у галузі фізичної культури і спорту, нормативно-правові акти місцевого самоврядування). Таким чином, нормативно-правова база реалізації публічної

політики в галузі фізичної культури і спорту в Україні є досить широкою і охоплює різні аспекти розвитку цієї галузі. Проте, для успішної реалізації політики потрібна більш ефективна координація, узгодженість та виконання нормативних актів на всіх рівнях влади. Також важливо забезпечити взаємодію між державними та недержавними суб'єктами, а також забезпечити необхідні ресурси та фінансування для розвитку фізичної культури і спорту в країні.

Під час аналізу Доктрини розвитку фізичної культури та спорту в Україні було виявлено, що вона залишається в рамках "радянської системи" (коли всі функції і владні повноваження сконцентровані у державних органах) і не відповідає сучасним вимогам. Однією з основних недоліків є відсутність чіткого розподілу повноважень та відповідальності між суб'єктами формування та реалізації політики. Держава здійснює більшу частину функцій, які за своєю суттю мають виконуватись громадськими організаціями. Необхідність оновлення Доктрини стає очевидною з метою вирішення цих проблем. Оновлена версія повинна враховувати принципи демократичного розподілу повноважень та відповідальності, визначати чіткі питання для вирішення та шляхи їх впровадження. Особлива увага має бути приділена ролі громадських організацій у формуванні та реалізації публічної політики, а також сприянню їх активнішій участі.

Таке оновлення Доктрини допоможе забезпечити сучасний, демократичний підхід до розвитку фізичної культури та спорту в Україні, залучити більше зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень та забезпечити більш ефективне функціонування системи.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

3.1. Альтернативні підходи до реалізації публічної політики у галузі фізичної культури і спорту

Фізична культура і спорт відіграють відоме місце в сучасному суспільстві, служачи не лише засобами підтримання фізичного здоров'я, але і способами соціалізації, едукації та культурного розвитку. Вони є активними агентами соціальних змін, стимулюючи участь, співпрацю, взаємодопомогу та міжкультурний діалог серед різних груп населення.

Сучасний світ характеризується швидкими змінами у технологічному та соціокультурному аспектах. Це впливає на способи організації та управління різними сферами життя, в тому числі фізичною культурою і спортом. Адаптація до цих змін, інноваційний розвиток та пошук нових, ефективних підходів до реалізації публічної політики у галузі фізичної культури і спорту стають важливими завданнями. Альтернативні підходи до реалізації публічної політики у даній сфері можуть забезпечити більш гнучкі, динамічні та інклюзивні стратегії та практики. Вони відкривають можливості для підвищення кількісних та якісних показників участі населення у фізичній культурі та спортивних заходах, популяризації здорового способу життя, розвитку талантів та спортивних досягнень на всіх рівнях [47].

Отож, можна сказати, що на сьогоднішній день фізична культура і спорт займають особливе місце, об'єднуючи в собі аспекти здоров'я, соціалізації та культури. Вони стають полем для інновацій, експериментів та новаторських підходів у реалізації публічної політики. Водночас, щоб розуміти, як можна вдосконалити стратегії управління в галузі фізичної культури і спорту, необхідно спершу детально розглянути існуючі традиційні підходи та механізми, які вже застосовуються.

Так, доречно відмітити, що традиційні підходи до регулювання сфери фізичної культури та спорту пройшли довгий шлях розвитку та вдосконалення, формуючи сучасну систему управління. Однією з ключових складових цієї системи є законодавча база, яка визначає правові рамки діяльності у даній сфері. Закони та нормативні акти служать регуляторами, що визначають стандарти, правила та процедури, яких необхідно дотримуватися. Стандартизація, як інша важлива частина, є процесом встановлення однакових норм та вимог до організації та проведення спортивних заходів, які забезпечують єдність та сумісність у сфері фізичної культури. Це допомагає уникнути хаосу та невизначеності, сприяючи ефективній організації та управлінню спортивними процесами [125].

Що стосується фінансування, то воно забезпечує необхідні ресурси для реалізації спортивних програм та проєктів. Державні бюджетні кошти, приватні інвестиції та спонсорська допомога є основними джерелами фінансування, які сприяють розвитку спортивної інфраструктури, підготовці спортсменів та проведенню змагань. Державний контроль та нагляд грають вирішальну роль у забезпеченні дотримання встановлених стандартів та законодавчих норм. Контрольні органи мають право перевіряти та моніторити діяльність спортивних організацій та учасників спортивного процесу, щоб забезпечити чесність та прозорість у сфері фізичної культури та спорту.

Продовжуючи, принагідно зазначити, що обов'язкові програми фізичного виховання є есенційною частиною традиційних підходів і відіграють ключову роль у системі освіти. Вони спрямовані на формування у молоді навичок та знань, необхідних для ведення здорового способу життя, розвитку фізичних і психічних якостей особистості. Ці програми закладають фундамент для розвитку фізичних здібностей і спортивних навичок, популяризуючи спорт серед широких мас населення. Вони також сприяють формуванню стійких мотиваційних механізмів учнів щодо регулярних фізичних навантажень, культивуючи в них розуміння значущості фізичної активності для збереження та зміцнення здоров'я. Через систематичне і добре структуроване фізичне виховання, учні отримують важливі

знання про анатомію, фізіологію, основи здорового способу життя, а також навчаються планувати і організовувати свої фізичні активності, враховуючи індивідуальні особливості організму [179, С. 112-116].

Партнерства та співпраця з приватним сектором також займають стратегічне місце в традиційних підходах до розвитку фізичної культури та спорту. Співпраця державних структур із приватними компаніями, спонсорами та іншими стейкхолдерами може значно покращити фінансові, технічні та організаційні можливості, відкриваючи нові перспективи для розвитку та інновацій. Ця співпраця може включати розробку та реалізацію спільних проектів і програм, спрямованих на популяризацію спорту, підвищення спортивної грамотності населення, організацію та проведення спортивних заходів, реабілітаційних та оздоровчих програм.

Приватний сектор може також допомагати у модернізації спортивної інфраструктури, наданні доступу до сучасних технологій та ресурсів, а також у реалізації соціально значущих спортивних проектів. Така взаємодія не тільки сприяє мобілізації додаткових ресурсів для розвитку фізичної культури та спорту, але і стимулює обмін досвідом, знаннями та передовими практиками, що позитивно впливає на рівень професіоналізму спеціалістів і якість спортивних послуг.

Важливим аспектом є також взаємодія між різними рівнями управління включаючи місцевий, регіональний та національний, є критично важливою для успішного розвитку сфери фізичної культури та спорту. Це сприяє створенню єдиної стратегічної рамки, в якій реалізуються різноманітні спортивні програми та ініціативи. Скоординована діяльність на різних рівнях дозволяє оптимізувати ресурси, уникнути дублювання функцій та забезпечити консолідацію зусиль для досягнення спільних цілей. Це також полегшує процеси планування, моніторингу та оцінки ефективності реалізованих програм та проектів, що сприяє неперервному удосконаленню системи управління спортом та фізичною культурою [211, с. 66-71].

Слід також підкреслити, що така взаємодія сприяє обміну досвідом та науково-методичними розробками між регіонами, підвищуючи загальний рівень компетентності та професіоналізму у сфері. Більше того, це дозволяє забезпечити узгодженість та консистентність підходів у розвитку фізичної культури та спорту на різних територіях, а також забезпечити їх відповідність національним стандартам та стратегіям.

Враховуючи вищезазначені традиційні методи, які закладають надійну базу для сфери фізичної культури та спорту, необхідно також враховувати їх можливі обмеження. Це акцентує увагу на необхідності розгляду альтернативних, новаторських стратегій. Новітні підходи, такі як громадсько-приватне партнерство, інноваційні технології та розвиток масового спорту, представляють собою перспективні напрямки, які можуть реорганізувати та оновити сферу фізичної культури, додавши їй сучасності та динамізму.

Так, доречно загострити свою увагу на громадсько-приватне партнерство у сфері фізичної культури та спорту, яке відіграє важливу роль у стимулюванні інновацій та розвитку. ГПП відкриває двері для мобілізації ресурсів не тільки у фінансовому вигляді, але і у формі новітніх технологій, знань та навичок з приватного сектору. Це партнерство може вестися на різних рівнях: від локальних спільнот до національних та міжнародних проєктів, сприяючи взаємодії різних стейкхолдерів – урядових органів, комерційних організацій, освітніх установ та неприбуткових організацій. Така кооперація не тільки розширює фінансові можливості проєктів, але і сприяє обміну досвідом, знаннями та найкращими практиками між учасниками партнерства, що в свою чергу призводить до розвитку новаторських ідей та підходів у сфері фізичної культури та спорту [49].

Крім того, ГПП допомагає оптимізувати управлінські та організаційні процеси, підвищуючи якість та доступність спортивних послуг, що робить фізичну культуру більш привабливою та доступною для широких верств населення, сприяючи популяризації здорового способу життя та спортивної активності.

ГПП значною мірою сприяє не тільки розвитку спортивної інфраструктури, але й формуванню системи управління та організації спортивних заходів та ініціатив. Завдяки ГПП можливе спільне фінансування, проектування, будівництво та ефективне утримання спортивних об'єктів, що включає стадіони, спортивні майданчики, басейни та інші спортивні комплекси. Таке партнерство також підвищує можливості для розробки та впровадження інноваційних спортивних програм, курсів та ініціатив, які більше відповідають потребам та інтересам місцевих громад та окремих особистостей.

Через ГПП можна адаптувати та розширювати спортивні програми, роблячи їх більш гнучкими та відкритими для широкого спектру учасників, незалежно від їх віку, статі та фізичних здібностей. Такий інтегрований підхід сприяє не тільки популяризації фізичної культури та спорту серед різних груп населення, але і залученню громадян до регулярних фізичних навантажень, підвищенню обізнаності про значення активного та здорового способу життя [49].

Таким чином, очевидним є те, що громадсько-приватне партнерство виступає ключовим катализатором у розвитку, інновації та популяризації фізичної культури та спорту. ГПП відкриває нові горизонти для мобілізації ресурсів, обміну знаннями та бест практиками, створення та утримання ефективної спортивної інфраструктури. Воно також сприяє розробці та впровадженню комплексних спортивних програм, що відповідають потребам та інтересам різних соціальних груп, сприяючи тим самим усвідомленню і практичній реалізації здорового способу життя в широких верствах суспільства.

Цей підхід спонукає до активного взаємодії, співпраці та діалогу між учасниками партнерства, що обогатжує процес прийняття рішень та підвищує якість та ефективність реалізації спортивних проектів і ініціатив. Таке комплексне взаємодіюче партнерство не лише фокусується на нинішньому стані сфери фізичної культури та спорту, але й спрямоване на формування стратегічного бачення її майбутнього розвитку, визначаючи вектори прогресу та інноваційного зростання.

Заслуговує на увагу також застосування інноваційних технологій у сфері фізичної культури та спорту сьогодні, яке є одним із ключових напрямків розвитку цієї галузі. Це не тільки сприяє оптимізації тренувального процесу, але й відкриває нові горизонти для моніторингу стану здоров'я спортсменів, їх фізичного розвитку та адаптації до навантажень. Інноваційні технології дозволяють впроваджувати передові методики тренувань, адаптовані під індивідуальні потреби кожного спортсмена, забезпечуючи таким чином максимальну ефективність підготовки. Завдяки технологіям можливий постійний моніторинг фізичного стану атлета, його навантаження, відновлення, що важливо для своєчасного виявлення і корекції перевантажень та інших проблем.

Окрім того, інновації та цифрові технології відкривають нові горизонти для популяризації та доступності спорту та фізичної культури. Соціальні мережі, мобільні додатки та онлайн-платформи стають потужними інструментами для залучення людей до регулярних фізичних навантажень, незалежно від їх місцезнаходження або фізичної підготовленості. Цифрові платформи дозволяють проводити віртуальні змагання та тренування, що робить спорт доступнішим і привабливішим, особливо для молоді [23]. Такий підхід також сприяє формуванню та розвитку спортивних спільнот, де учасники можуть обмінюватися досвідом, знаходити партнерів для спільних тренувань та отримувати підтримку.

Інновації в сфері спорту також включають в себе використання розширених та доповнених реальностей, гейміфікації, а також інших технологій, що забезпечують більш захоплюючі та мотивуючі форми занять фізичною культурою та спортом. Більше того, цифрові технології сприяють розвитку спортивного волонтерства, оскільки вони спрощують процес організації, координації та пропаганди спортивних заходів та ініціатив, що дозволяє привертати більше уваги до фізичної активності в суспільстві.

Доцільно наголосити на тому, що фокусування на масовому спорті відіграє критичну роль у популяризації фізичної культури та здорового способу життя серед всіх верств населення. Такий підхід сприяє залученню до регулярних фізичних навантажень найширших мас, не лише професійних атлетів чи

любителів спорту, але і тих, хто тільки робить перші кроки у фізичних тренуваннях.

Масовий спорт може служити ефективним інструментом для впровадження та реалізації соціальних програм, які спрямовані на покращення якості життя населення, підвищення його фізичного та психологічного здоров'я. Через участь у масових спортивних заходах, люди отримують можливість покращити свій фізичний стан, зміцнити здоров'я, а також отримати позитивні емоції та заряд енергії.

Зосередження уваги на масовому спорті також сприяє розвитку спільнот, зміцненню соціальних зв'язків і створенню сприятливого соціального середовища. Він може стимулювати соціальну інтеграцію, підтримувати дружні і товариські відносини, а також виховувати в людей чуття відповідальності, самодисципліни та підтримки. Все це, в свою чергу, сприятиме створенню здорового та гармонійного суспільства, в якому кожен зможе реалізувати свій потенціал у фізичному розвитку та добробуті.

Більше того, розвиток масового спорту сприяє формуванню здорового національного генофонду, вихованню молодого покоління у дусі активності, самодисципліни та відповідальності за своє здоров'я. Масовий спорт стає каталізатором соціальних змін, просуваючи здоровий спосіб життя, закладаючи фундамент для формування стійких звичок у дітей та молоді. Також масовий спорт може сприяти соціалізації різних груп населення, розвитку спільнот та місцевих ініціатив. Він відкриває можливості для взаємодії, обміну досвідом, зміцнення соціальних зв'язків, що, у свою чергу, позитивно впливає на соціальну атмосферу в суспільстві, сприяючи створенню благополучного та здорового середовища [152]. Через активну участь у масовому спорті, індивіди та громади мають змогу виявляти та розвивати свої фізичні та соціальні здібності, стимулюючи при цьому соціальну активність, кооперацію та взаємопідтримку різних верств населення.

Важливо підкреслити, що освіта та просвітництво в сучасному спорті також мають велике значення, оскільки вони сприяють розвитку, популяризації та

підвищенню ефективності спортивної діяльності на різних рівнях. Підвищення кваліфікації тренерів є ключовим елементом у професійному розвитку спортивних фахівців. Це не тільки дозволяє тренерам залишатися в курсі нових методик, технологій та тенденцій у спорті, але й сприяє підвищенню якості тренувального процесу та підготовки спортсменів. Таке підвищення кваліфікації може бути реалізоване через регулярні семінари, курси, воркшопи та інші форми навчання.

Впровадження та популяризація програм здорового способу життя відіграють ключову роль у просвітництві та формуванні обізнаності серед населення щодо важливості активного та здорового способу життя. Такі програми, як правило, є комплексними та охоплюють широкий спектр аспектів: від правильного харчування, регулярних фізичних навантажень до профілактики стресу та навчання технікам релаксації. Розвиваючи і просуваючи такі програми, можна допомогти людям зрозуміти, як правильно доглядати за своїм здоров'ям, фізичним та психічним, а також як інтегрувати здорові звички у своє повсякденне життя. Це може включати інформацію не лише про фізичну активність та спорт, але й рекомендації щодо здорового харчування, сну, відпочинку та соціальних контактів. Такі програми можуть бути адаптовані для різних груп населення, враховуючи особливості різних вікових категорій, професій та інших факторів, що впливають на здоров'я [223]. Через це, вони можуть сприяти формуванню поінформованого та свідомого ставлення до особистого здоров'я в різних сегментах суспільства, сприяючи розвитку здорового національного генофонду.

Цікавим є те, що у рамках дослідження альтернативних підходів до реалізації публічної політики у галузі фізичної культури і спорту було розроблено комплексну схему, яка ілюструє ключові напрямки і перспективні стратегії розвитку цієї сфери. Схема, представлена на рисунку 3.1, детально відображає новітні підходи, такі як громадсько-приватне партнерство, інноваційні технології, розвиток масового спорту, а також освіта та просвітництво в контексті сучасного спорту. Кожен з цих підходів аналізується з урахуванням їх потенційного впливу

на різні аспекти галузі, забезпечуючи комплексне уявлення про можливі наслідки їх впровадження та реалізації.

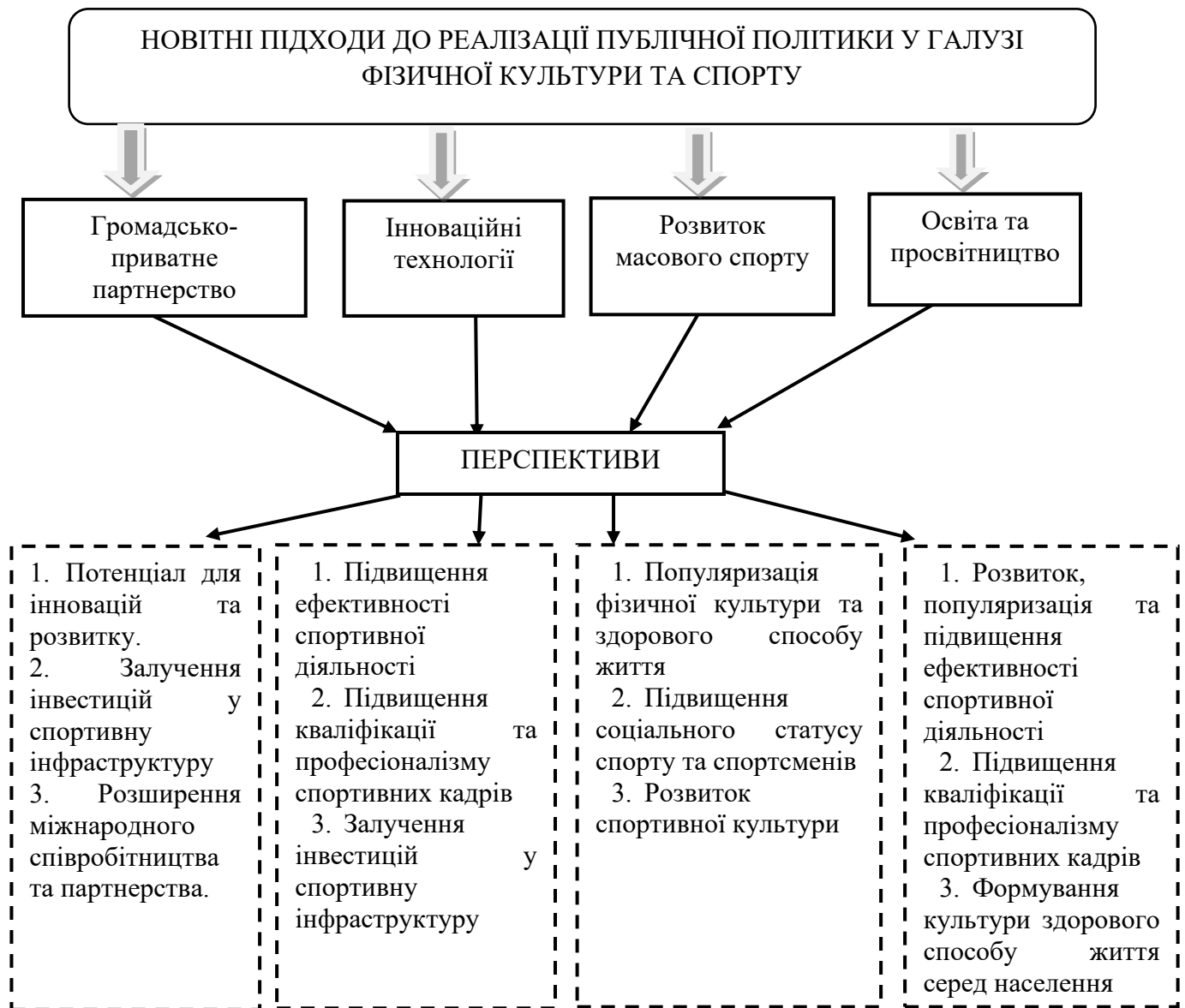

Рис. 3.1. Новітні підходи до реалізації публічної політики у галузі фізичної культури і спорту, авторська розробка.

Отже, необхідно констатувати, що кожен з вищевказаних альтернативних підходів відкривають унікальні перспективи для вдосконалення та розвитку сфери фізичної культури та спорту. Ці методи можуть бути використані як у моноформаті, так і в синтезі, щоб максимізувати позитивний вплив і досягти оптимальних результатів. Громадсько-приватне партнерство може сприяти мобілізації додаткових ресурсів та оптимізації управління, забезпечуючи

ефективніше функціонування спортивних організацій. Інноваційні технології, зокрема, можуть забезпечити сучасний підхід до тренувального процесу, моніторингу здоров'я спортсменів та популяризації спорту через новітні комунікаційні платформи. Фокус на масовому спорті забезпечує включення більш широкого спектра населення, сприяючи популяризації здорового способу життя та залученню громадян до регулярних фізичних навантажень. Спільне використання цих підходів може сприяти створенню більш гнучкої, інноваційної та інклюзивної системи фізичної культури та спорту, яка буде відповідати сучасним викликам та тенденціям розвитку суспільства.

Розглянувши альтернативні підходи в сфері фізичної культури та спорту, особливо слід зупинитися на використанні інноваційних технологій. Цей аспект заслуговує окремого аналізу, оскільки відкриває безмежні можливості для реалізації потенціалу спортивних діяльностей, впровадження сучасних методів тренувань, а також забезпечення більш широкого доступу до спортивних послуг для різних груп населення.

Важливо додати, що інноваційні технології у сфері фізичної культури та спорту охоплюють широкий спектр інструментів та методів, що спрямовані на підвищення ефективності та доступності спортивних активностей. До таких технологій відносяться, наприклад, аналіз великих даних (далі – Big Data) для оптимізації тренувальних планів, мобільні додатки для персонального моніторингу фізичного стану та прогресу, онлайн-платформи для організації та проведення віртуальних змагань та тренувань, а також різноманітні wearables – носимі пристрої, що дозволяють відстежувати біометричні дані спортсмена у реальному часі [5]. Усі ці технології разом формують сучасний інноваційний пейзаж у сфері фізичної культури та спорту, відкриваючи нові горизонти для розвитку та популяризації здорового способу життя. Далі, доцільно розглянути кожен елемент більш докладно.

Необхідно зауважити, що Big Data в області фізичної культури та спорту відіграє переважне значення у вдосконаленні та індивідуалізації тренувальних процесів. Скориставшись аналізом великих даних, тренери та спеціалісти можуть

отримувати цінну інформацію про фізичний стан спортсменів, ефективність використаних методик та технік, що дозволяє своєчасно вносити корективи у підготовчий процес. Застосування Big Data передбачає збір, обробку та аналіз великої кількості даних про спортсменів: від фізіологічних показників до результатів змагань та тренувальних завантажень [5, с. 33-36].

Такий підхід допомагає виявляти слабкі та сильні сторони кожного атлета, прогнозувати ризик травмування, а також розробляти ефективні стратегії для досягнення найкращих результатів. Використання Big Data також сприяє адаптації та оптимізації тренувальних планів під індивідуальні потреби та особливості спортсменів, дозволяючи розробляти персоналізовані рекомендації та програми. Зрозуміло, що інноваційний інструмент, як Big Data, відкриває нові можливості для підвищення ефективності та результативності у сфері фізичної культури та спорту.

Заслуговують на увагу також, мобільні додатки та онлайн-платформи, які відіграють ключову роль у забезпеченні широкого доступу до спортивних ресурсів та залучення населення до регулярних фізичних навантажень. Вони сприяють автоматизації та оптимізації процесу підготовки та виконання тренувальних планів, адаптованих до індивідуальних потреб користувачів.

Однією з ключових переваг мобільних додатків та онлайн-платформ у сфері фізичної культури та спорту є можливість деталізованого відстеження та аналізу персональних спортивних досягнень і результатів. Користувачі мають змогу у реальному часі моніторити свій прогрес, вимірювати різноманітні параметри своїх тренувань, такі як час, дистанція, калорії та інше, що допомагає їм краще розуміти свої досягнення та слабкі сторони. Ці інструменти допомагають спортсменам та ентузіастам фізичної культури налаштувати свої тренувальні плани та стратегії, зосереджуючись на конкретних аспектах, які потребують уваги та удосконалення.

Цікавим є те, що вони можуть використовувати історію своїх тренувань для аналізу тенденцій, прогресу та ефективності різних методик та підходів, які застосовуються. Крім того, інтеграція з різноманітними сенсорами та носимими

пристроями забезпечує отримання більш точної та об'єктивної інформації про фізичний стан користувача під час тренувань, що сприяє більш науковому та раціональному підходу до організації фізичного навантаження.

Також мобільні додатки та онлайн-платформи активно використовують соціальну складову, сприяючи формуванню спільнот зацікавлених осіб, спортсменів та тренерів. Вони створюють умови для соціальної інтеракції, конкуренції та співпраці на віртуальних платформах, дозволяючи користувачам обмінюватися досвідом, навчатися один від одного, а також знаходити підтримку та мотивацію в спільноті. Завдяки можливостям для участі у віртуальних спортивних змаганнях та викликах, користувачі можуть тестувати свої навички, встановлювати особисті рекорди та змагатися з іншими учасниками, що робить процес тренувань більш захоплюючим та мотивуючим. Мобільні додатки та платформи також відкривають широкі можливості для адаптації та персоналізації тренувального процесу, враховуючи індивідуальні потреби, цілі та можливості кожного користувача [5]. Це дозволяє кожному займатися спортом з максимальною ефективністю та комфортом, отримуючи задоволення від процесу та досягаючи запланованих результатів.

Отже, очевидним є те, що мобільні додатки та онлайн-платформи відкривають передові можливості для індивідуалізації та оптимізації процесів у сфері фізичної культури та спорту. Завдяки цим технологіям, спортсмени, тренери та ентузіасти фітнесу отримують доступ до персоналізованих тренувальних планів, аналізу даних про свій прогрес, а також можливість участі в віртуальних спортивних змаганнях і марафонах. Використання мобільних додатків та платформ дозволяє кожному користувачеві адаптувати спортивні підходи під свої індивідуальні потреби та цілі, незалежно від рівня підготовленості та спортивного досвіду. Це сприяє створенню більш гнучких та ефективних стратегій тренувань, які можна легко інтегрувати у повсякденне життя. Онлайн-платформи також підсилюють соціальний аспект спортивної діяльності, надаючи можливість спілкування, обміну досвідом та знаннями між користувачами з різних куточків світу. Така інтерактивність і соціалізація стимулюють мотивацію та

взаємодопомогу між учасниками спортивної спільноти, об'єднаною спільними інтересами та цілями.

Ще одним цікавим аспектом, є те, що інформаційні технології значно спрощують процес залучення людей до спорту та фізичних вправ. Вони надають можливість кожному знаходити для себе найбільш підходящий вид спорту, індивідуалізувати свої тренування та коригувати їх відповідно до особистих потреб та цілей. Одним з ключових аспектів є доступність та зручність. Мобільні додатки та онлайн-платформи дозволяють отримати доступ до тренувань, рекомендацій та планів тренувань з будь-якого місця і в будь-який час, що допомагає вміщувати спорт у загрузений розпорядок дня.

Інноваційні технології також сприяють створенню спільнот та соціальних зв'язків між людьми, які діляться спільними інтересами у сфері фізичної культури та спорту. За допомогою спеціалізованих платформ та додатків люди можуть обмінюватися своїм досвідом, знаходити партнерів для спільних тренувань або участі у спортивних заходах, а також отримувати мотивацію та підтримку від спільноти. Крім того, технології можуть використовуватися для гейміфікації спортивного процесу, роблячи його більш захоплюючим та мотивуючим. Це може включати різні форми віртуальних змагань, тренувальних викликів, відстеження досягнень та нагородження за успіхи, що допомагає підтримувати високий рівень мотивації та зацікавленості у регулярних фізичних навантаженнях [38, С. 210-215].

Зрозуміло, що у контексті постійного розвитку та інновацій у сфері фізичної культури та спорту, особливу увагу варто приділити впровадженню сучасних інформаційних технологій. Ці технології відкривають нові горизонти для оптимізації тренувальних процесів, індивідуалізації підходів та забезпечення більшої доступності спортивних занять для різних груп населення. Для глибшого розуміння впливу інноваційних технологій у цій сфері, можна розглянути деталізовану схему, представлену на рисунку 3.2, яка демонструє ключові напрямки та потенційні переваги їх використання.

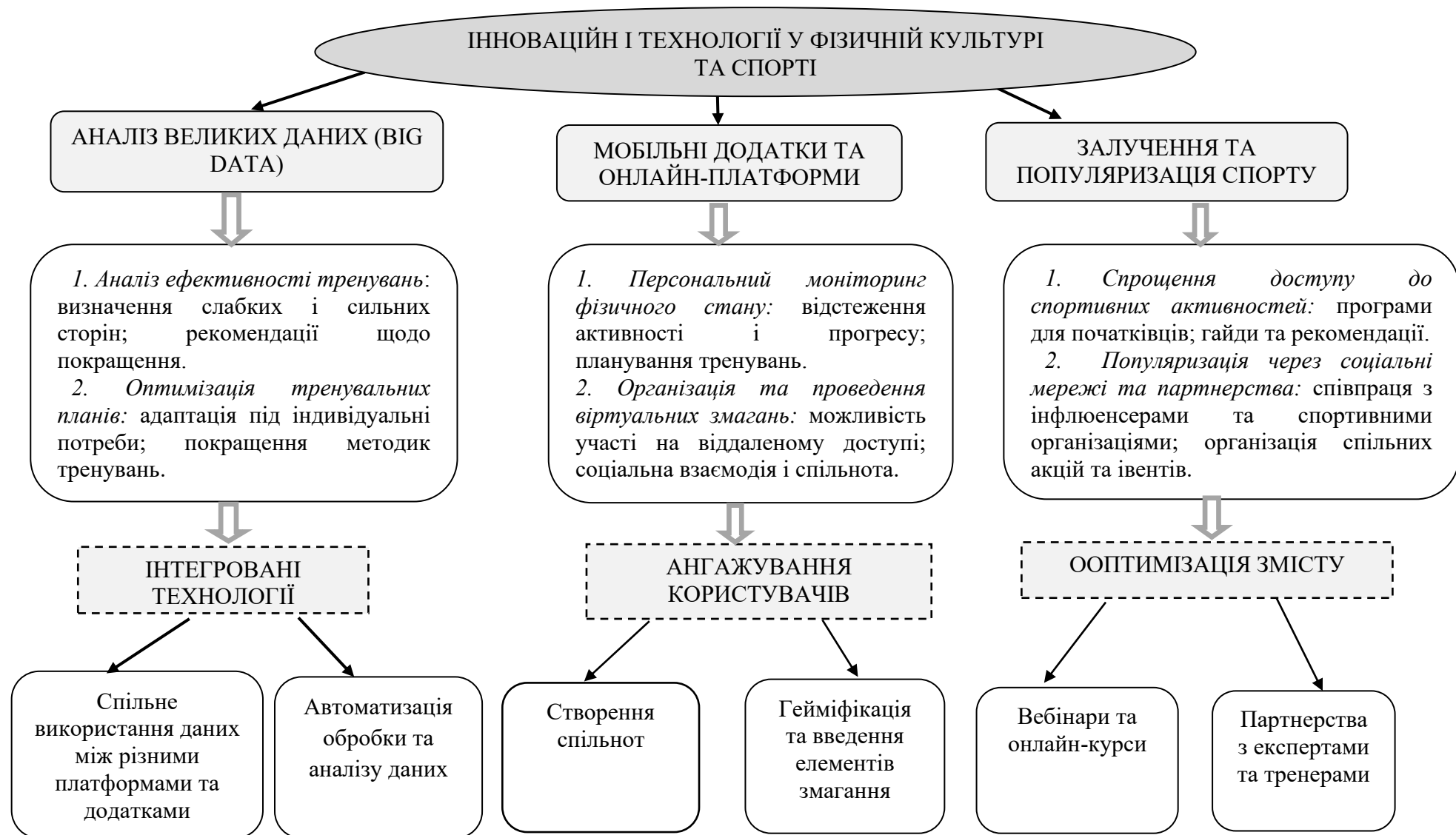

Рис. 3.2. Інноваційні технології у фізичній культурі та спорті: основні напрямки та переваги, авторська розробка.

Аналізуючи рис. 3.2. можна сказати, що на сьогоднішній день аналіз великих даних дозволяє оптимізувати тренувальні плани спортсменів, прогнозувати та коригувати їх результати завдяки алгоритмам машинного навчання та автоматизації обробки даних. В свою чергу мобільні додатки та онлайн-платформи сприяють персоналізації спортивної практики, надаючи можливість моніторингу фізичного стану, організації віртуальних змагань та інтеграції з різними датчиками та пристроями. Стратегії залучення та популяризації спорту також отримали новий розвиток завдяки технологічним інноваціям, включаючи стратегії цифрового маркетингу, партнерства з інфлюенсерами та використання соціальних мереж для просування спортивних активностей та здорового способу життя.

Усі ці технологічні інновації сприяють ефективнішому взаємодії різних рівнів управління, від місцевого до національного, покращують координацію та планування спортивних заходів, а також допомагають адаптувати спортивні програми до індивідуальних потреб користувачів, тим самим роблячи спорт більш доступним та привабливим для широких верств населення.

Після вивчення впровадження інноваційних технологій у сфері фізичної культури та спорту, а також залучення більшої частини населення до регулярних фізичних навантажень, наступним важливим кроком є аналіз та адаптація міжнародного досвіду. Глобальні практики та знання можуть відкрити нові можливості для вдосконалення національних стратегій розвитку фізичної культури та спорту, допомагаючи інтегрувати перевірені та ефективні методики з усього світу для покращення місцевої спортивної інфраструктури та підготовки спортсменів.

Доречно підкреслити, що адаптація глобальних практик і знань не лише відкриває нові горизонти для вдосконалення національної політики у сфері фізичної культури та спорту, але і сприяє інтеграції України у світову спортивну спільноту. Міжнародний досвід може надати цінні уроки щодо організації спортивних заходів, побудови інфраструктури, розвитку спортивних дисциплін та підготовки атлетів.

Перш за все, вивчення глобальних практик вищевказаних країн дозволяє оцінити ефективність різних стратегій та технологій, які використовуються у світі, та адаптувати їх з урахуванням національних особливостей та потреб. Це може стосуватись новітніх методик тренувань, адміністративних та маркетингових стратегій, а також систем оцінки та моніторингу спортивних досягнень. Другим аспектом є співпраця з міжнародними спортивними організаціями та участь у міжнародних проектах та програмах. Така взаємодія сприяє обміну досвідом, знаннями та найкращими практиками, а також покращує репутацію країни на міжнародній арені [62, с. 9-18].

Зрозуміло, що міжнародний досвід відіграє надзвичайно важливу роль у розвитку фізичної культури та спорту в Україні, відкриваючи нові горизонти та можливості для вдосконалення національних програм та стратегій. Це не лише дозволяє адаптувати найкращі міжнародні практики та стандарти, але й сприяє підвищенню кваліфікації спеціалістів, тренерів та інших фахівців у сфері спорту, забезпечуючи високий рівень підготовки спортсменів світового класу. Міжнародний досвід підкреслює важливість інновацій, науково-методичного забезпечення та використання сучасних технологій у фізичній культурі та спорті. Впровадження міжнародних стандартів та підходів може суттєво покращити організацію та проведення спортивних заходів, масових спортивних заходів, професійних змагань та тренувального процесу вцілому. Також, міжнародний досвід сприяє розвитку міжнародного спортивного співробітництва, обміну досвідом та знаннями між спортивними організаціями, сприяє укладенню партнерських угод та реалізації спільних проектів, що, у свою чергу, позитивно впливає на розвиток спорту в Україні на національному та міжнародному рівнях.

Отже, доречно сказати, що критичний аналіз та оцінка ефективності запропонованих підходів є важливим кроком у вдосконаленні системи фізичної культури та спорту. Проведення глибокого дослідження дозволить ідентифікувати сильні сторони та слабкі місця кожного підходу, а також виявити найбільш оптимальні та ефективні стратегії для реалізації. Необхідно забезпечити системний підхід до аналізу міжнародного досвіду, інноваційних технологій,

масового спорту та інших аспектів, щоб формувати глибокі та обґрунтовані рекомендації. Також слід розглядати можливість адаптації глобальних практик до національних умов, враховуючи специфіку та потреби місцевого населення, а також потенціал для розвитку та інтеграції з міжнародною спільнотою. Отож, стратегічне планування та впровадження політик має базуватися на всебічному аналізі, критичній оцінці та неперервному моніторингу ефективності впроваджених змін та інновацій.

3.2. Зарубіжний досвід розвитку фізичної культури і спорту

У сучасному світі фізична культура та спорт набули значно ширших вимірів, ніж просте забезпечення фізичного здоров'я громадян. Вони перетворились на потужні інструменти, здатні впливати на політичні рішення, сприяти економічному зростанню та формувати культурну ідентичність націй. В контексті глобалізації та зростаючої конкуренції між державами, спорт стає ареною дипломатії та міжнародного визнання. Європейський досвід у публічному управлінні спортом є особливо цікавим та багатограним. Європейські країни показують, як стратегічно продумане управління спортивною сферою може призвести до значних соціально-економічних вигод, підвищення міжнародного іміджу, а також зміцнення національного духу. Високий рівень організації спортивних структур у цьому регіоні, інноваційні підходи у спортивній освіті та грамотне фінансування є визначальними чинниками у досягненні високих результатів у цій сфері.

Скандинавські країни, наприклад, вважаються піонерами у розвитку фізичної культури населення і поширенні активного способу життя, в той час як Німеччина чи Великобританія ілюструють, як інвестиції у професійний спорт можуть сприяти національній гордості та патріотизму [37, с. 163-167]. Інші країни, такі як Іспанія та Італія, підкреслюють важливість спорту як елементу

культурної спадщини та його роль у зміцненні міжнародного культурного впливу [87, с. 51-57].

Вивчаючи європейський досвід у сфері фізичної культури та спорту, неможливо оминати глибокий історичний контекст, який формував і продовжує впливати на сучасну спортивну парадигму. Історія спорту в Європі – це хроніка, яка відображає соціальні зміни, політичні ідеї та культурні взаємодії, котрі спільно сформували неповторну спортивну культуру. Перед тим, як розпочати розгляд сучасних підходів і практик, слід зупинитись на віхах історії, які відіграли ключову роль у формуванні сучасного обличчя спорту в Європі. Від античних Олімпійських ігор, що зародилися на теренах давньої Греції, до перших клубів та спортивних асоціацій, які з'явилися у Великій Британії в епоху промислової революції – ці історичні моменти поклали основу для спортивного руху, що ми знаємо сьогодні.

Важливо відзначити, що відродження Олімпійських ігор у кінці ХІХ століття стало символом інтернаціоналізації спорту та прагненням до миру і дружби між народами через спортивне змагання. Створення ФІФА та інших спортивних федерацій слід розглядати не просто як адміністративні події, а як відображення глобалізації та демократизації спорту, які вплинули на всі аспекти публічного управління спортом у Європі та у всьому світі. Відтак, розгляд історичних коренів європейського спорту дає змогу не лише краще зрозуміти сучасні тенденції та виклики, але й усвідомити ту унікальну роль, яку спорт відіграв у соціально-економічному та культурному розвитку європейських націй.

Варто звернути увагу на те, що розвиток спорту в Європі має багатовікову історію, котра почалася ще з античних часів. Саме з античної Греції й Риму прийшла традиція олімпійських ігор, які виступали не просто як спортивні змагання, а й як важливий релігійний і соціальний захід. Протягом середньовіччя спорт переживає певний застій, багато змагань були заборонені церквою або обмежені через феодальну систему. Однак, до кінця середньовіччя в Європі знову з'являються різноманітні форми фізичних забав та змагань, що свідчили про відродження інтересу до фізичної культури [126, с. 36-41].

XIX століття стало важливим періодом, який визначив сучасну форму спорту. Це час, коли спорт перетворився з аматорського заняття для знаті в загальнодоступну активність. Промислова революція сприяла збільшенню вільного часу та росту міського населення, що, у свою чергу, збільшило інтерес до спортивних занять. У Великобританії формуються перші спортивні клуби та асоціації, які закладають основи футболу, регбі, крикету, а також багатьох інших видів спорту, правила яких згодом були стандартизовані та поширені по всьому світу. В цей час також відбувається заснування багатьох національних олімпійських комітетів та міжнародних спортивних федерацій.

Необхідно зауважити, що кінець XIX століття позначений історичною подією – відродженням Олімпійських ігор у 1896 році, ініційованим французьким педагогом П'єром де Кубертенем. Це подія відзначила не лише відновлення античної традиції, а й створення міжнародного спортивного руху з новими ідеалами, що мали зміцнити дружні зв'язки між народами через спорт. В свою чергу початок XX століття позначений створенням ФІФА у 1904 році та інших міжнародних спортивних федерацій, які взяли на себе роль уніфікації правил та організації міжнародних змагань. Важливим аспектом цього періоду стало й поширення олімпійських ідей та цінностей, які з часом визначили олімпійський рух як один із ключових елементів міжнародної культури та спортивної дипломатії.

Варто зазначити, що світові війни мали значний вплив на розвиток спорту в Європі. Перша та Друга світові війни призвели до призупинення багатьох спортивних змагань, в тому числі Олімпійських ігор. Водночас, післявоєнні періоди сприяли стрімкому розвитку спорту як частини відбудови націй, а також засобу виховання фізично сильного та морально стійкого молодого покоління. Холодна війна також наклала свій відбиток на спортивне життя. Спорт став інструментом ідеологічної боротьби, де успіхи на міжнародній арені використовувалися як засіб пропаганди та показник переваги однієї політичної системи над іншою [61].

Так, можна відмітити, що історія спорту в Європі – це розповідь про еволюцію від античних традицій до сучасних глобалізованих структур. Кожен історичний етап вніс свій вклад в розвиток спорту, як ми його знаємо сьогодні. Закладені в XIX столітті основи сформували спорт як важливу частину суспільного життя, що має значний вплив на культуру, політику та економіку сучасної Європи.

Водночас слід відмітити, що згадавши історичні етапи розвитку спорту в Європі, можна побачити, як стародавні традиції та сучасні інновації сплетені у єдиному тканині європейського спортивного руху. Враховуючи це, слід перейти до вивчення сучасних моделей управління спортом, які втілюють у собі різноманітні практики та методології, народжені і випробувані десятиліттями, а то й століттями розвитку. Від централізованих до децентралізованих систем, від приватного до публічного сектору – кожна модель відображає унікальну філософію та практичний підхід до спортивного життя, що й забезпечує багатогранність та комплексність європейського досвіду у цій сфері. Тепер, маючи історичну перспективу, перейдемо до детального розгляду основних моделей управління спортом, що існують у Європі сьогодні.

Цікавим є те, що у Франції спорт управляється на національному рівні державними інститутами, основним з яких є Міністерство молоді та спорту. Ця централізована система управління дозволяє Франції підтримувати стратегічний підхід до розвитку всіх аспектів спортивної індустрії. Міністерство є відповідальним за розробку національної спортивної політики, спрямованої на популяризацію фізичної культури серед громадян усіх вікових категорій, підтримку професійних та аматорських спортивних організацій, а також розвиток талановитих спортсменів.

Централізація у Франції також означає, що держава бере на себе важливу роль у фінансуванні спорту. Вона надає значні ресурси для створення та підтримки спортивної інфраструктури, розвитку місцевих спортивних клубів та підготовки елітних атлетів. Така модель дозволяє ефективно розподіляти ресурси, координувати національні спортивні програми, стандартизувати тренувальні

процеси та встановлювати єдині стандарти для спортивних змагань та оцінювання результатів.

Окрім цього, Міністерство молоді та спорту Франції активно співпрацює з освітніми установами для інтеграції фізичного виховання у навчальний процес, що є ключовим фактором у формуванні здорового та активного способу життя від молодших класів. Держава також сприяє міжнародній співпраці у сфері спорту, зокрема участі французьких спортсменів у міжнародних змаганнях та олімпійському русі [144, с. 163-174].

В свою чергу, в Німеччині спортивне управління більше зосереджене на федеральному і регіональному рівнях, відображаючи федералістську структуру країни. Кожен з 16 федеральних земель має свою конституцію та власний уряд, що надає їм значні повноваження у питаннях освіти та культури, включаючи спорт. Ця децентралізація дозволяє кожній землі розвивати свої спортивні програми з урахуванням локальних потреб та традицій, сприяючи залученню місцевих спільнот.

Регіональні спортивні асоціації в Німеччині відіграють ключову роль у розвитку аматорського та професійного спорту. Вони не тільки фінансують спортивні клуби та заходи, але й забезпечують необхідну підтримку для спортсменів на всіх рівнях, від місцевих до національних команд. Значну роль у фінансуванні спорту відіграють і такі інструменти, як "спортивне лото" та інші форми азартних ігор, які забезпечують стабільне джерело доходів для спортивних ініціатив.

Окрему увагу у системі спортивного управління Німеччини приділяється молодіжному спорту. Розвиток дитячо-юнацького спорту вважається інвестицією у майбутнє, з особливим акцентом на здоров'я, інтеграцію та соціальний розвиток. Крім того, спорт в Німеччині тісно пов'язаний з освітньою системою, де шкільний спорт є обов'язковою частиною навчальної програми, сприяючи всебічному розвитку учнів [144].

Необхідно загострити увагу на тому, що у Великобританії значну роль в управлінні спортом відіграють не тільки державні організації, але й приватні

клуби та асоціації. Вони стають важливими гравцями в спортивній індустрії, керуючи професійними лігами, змаганнями та навіть надаючи тренувальні фасилітети для атлетів. Приватні клуби та організації часто виступають ініціаторами спортивних програм і змагань, що не тільки збільшує доступність спорту для широких мас, але й стимулює здорову конкуренцію і зростання кваліфікації спортсменів.

В той же час, державна підтримка в Британії відіграє ключову роль у розвитку висококласного спорту, особливо при підтримці олімпійських та паралімпійських команд, де інвестування в спортивну науку, медицину та тренувальні технології є критично важливим для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності. Державні інвестиції також спрямовані на створення доступної спортивної інфраструктури, що доступна для всіх шарів населення, від шкільних спортивних програм до публічних спортивних комплексів [106, с. 94-101].

Такий баланс між державним та приватним секторами в управлінні спортом сприяє розвитку інновацій та залученню інвестицій, забезпечуючи при цьому широкий доступ до спортивних активностей і зберігаючи високі стандарти для атлетів на всіх рівнях.

Варто звернути увагу на те, що в Італії та Іспанії діють гібридні моделі управління спортом, які включають в себе елементи державної підтримки та приватного управління. В Італії, держава виступає як ключовий фінансовий донор для багатьох спортивних програм, особливо на національному рівні, забезпечуючи фінансування і підтримку для національних збірних та великих спортивних заходів. Одночасно, сильні місцеві спортивні асоціації та клуби італійського спорту насолоджуються значною мірою автономії і впливу, займаючись організацією змагань, розвитком талантів та управлінням спортивними об'єктами.

В Іспанії, модель управління спортом влаштована таким чином, що вона враховує багаторівневу структуру країни, інтегруючи державні, автономні та місцеві органи влади. Це сприяє розвитку спорту з урахуванням регіональних

особливостей і потреб, особливо в таких автономних спільнотах, як Каталонія чи Баскський край, де спорт також є важливим елементом культурної ідентичності. Сильна клубна система, особливо в футболі, де такі команди, як Реал Мадрид та Барселона, мають величезний вплив не тільки на спортивному полі, але і в соціальному та економічному контекстах, є прикладом ефективної взаємодії приватного та державного управління [87, с. 51-57].

Обидві країни демонструють, як гібридна модель може бути ефективною, коли вона підтримується сильними інституціями на різних рівнях та доповнюється активною участю приватного сектору. Це дозволяє збалансувати централізоване планування з локальною ініціативою і надає можливість для розвитку різних форм спорту відповідно до культурних традицій та спортивних переваг.

Зрозуміло, що кожна з вищевкладених моделей відображає індивідуальний підхід до управління спортом, що залежить від історичних, культурних та політичних особливостей країни. При цьому, незалежно від моделі, ключовою метою залишається залучення громадян до регулярних фізичних вправ, підтримка здорового способу життя, розвиток професійного спорту, а також використання спорту як інструмента соціальної інтеграції та національної гордості.

Доречно додати, що розглядаючи системи управління спортом у різних європейських країнах, ми стикаємося з унікальним сплетінням національних традицій та інноваційних підходів. Від Франції, де весь спектр спортивних ініціатив проходить під суворим контролем держави, до Німеччини, де влада розподілена між федеральними землями, – кожна держава малює свою картину спортивної культури. Включаючи в цей ландшафт і приватні структури, які відіграють ключову роль у Великобританії, а також гібридні системи Італії та Іспанії, ми бачимо справжню мозаїку управлінських моделей. Щоб у повній мірі осягнути цю множинність і взаємодію між різними агентами, корисно звернутися до рис. 3.3, який чітко виокремлює кожен рівень та форму управління, надаючи змогу наочно простежити, як формується спортивне життя у цих державах.

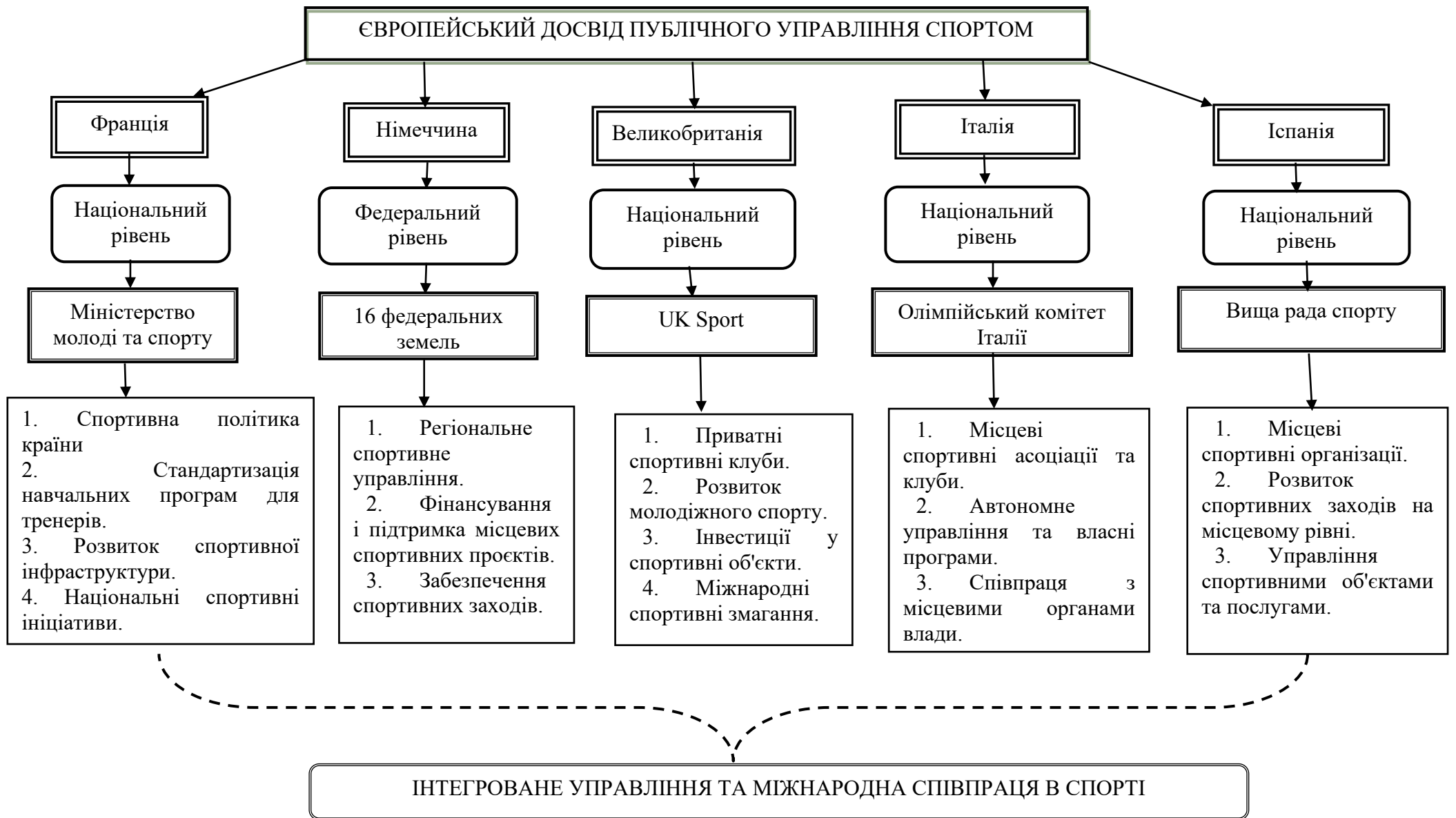

Рис. 3.3. Організаційні структури управління спортом в обраних європейських країнах, авторська розробка.

Після детального аналізу різних моделей управління спортом, представлених на рис. 3.3., можна зробити висновок, що кожна європейська країна формує свій унікальний підхід, заснований на власних історичних, культурних та політичних особливостях. Централізоване управління у Франції, децентралізація у Німеччині, акцент на приватному секторі в Великобританії та гібридні системи в Італії та Іспанії відображають гетерогенність європейського спортивного управління. Така різноманітність підходів дає можливість кожній країні адаптуватися до внутрішніх потреб і зовнішніх викликів, забезпечуючи розвиток спорту на всіх рівнях – від місцевого до національного. Це також підкреслює важливість індивідуального підходу в політиці публічного управління спортом та може служити основою для міжнародного обміну досвідом та кращими практиками.

Водночас слід відмітити, що успішне функціонування різних моделей управління спортом в Європі вимагає не тільки ефективної організації і стратегічного планування, а й міцної правової основи. Правові рамки виступають ключовим елементом у стандартизації процесів, захисті прав учасників спортивних подій та гарантуванні прозорості та справедливості в спортивних конкуренціях. Вони визначають правила гри не тільки на спортивних аренах, а й в середині управлінських структур. Законодавство Європейських країн в спортивній сфері покликане вирішувати широкий спектр питань: від охорони здоров'я спортсменів до боротьби з допінгом, від правил проведення масових заходів до визначення відповідальності за спортивні правопорушення. Таке законодавство може бути як загальноєвропейським, так і національним, але всі вони працюють на спільну ціль: забезпечення чесної і безпечної атмосфери для всіх учасників спортивного процесу [219, с. 104-108].

Переходячи до аналізу правових рамок управління спортом в Європі, важливо розглянути, як закони та регуляції впливають на повсякденну діяльність спортивних організацій, як вони формують спортивну політику країн та яким чином вони втілюються у життя на практиці, гарантуючи дотримання принципів справедливості та прозорості в усіх аспектах спортивного життя. Так, принагідно

далі детально розглянути аспекти правових рамок, які регулюють сферу фізичної культури та спорту в Європейських країнах.

Важливо відзначити, що на рівні Європейського Союзу існує ціла система законодавчих актів та ініціатив, які впливають на управління спортом в країнах-членах, уніфікуючи підходи та створюючи сприятливе середовище для розвитку спорту. Однією з ключових європейських директив є положення про вільне переміщення працівників, яке стосується і спортсменів, гарантуючи право на роботу та навчання без будь-яких обмежень або дискримінації в будь-якій із держав-членів. Це сприяє мобільності спортсменів, тренерів та інших спортивних фахівців, та відкриває можливості для обміну культурними та професійними досвідами [203, с. 189-196].

ЄС також активно працює над розвитком спортивної інфраструктури, організацією міжнародних спортивних заходів та підтримкою ініціатив, спрямованих на залучення молоді до фізичної активності та спорту. Крім того, європейське спортивне законодавство включає норми щодо забезпечення чесної конкуренції, протидії допінгу, а також захисту прав спортсменів. Через такі комплексні заходи ЄС підкреслює важливість спорту не лише як засобу здоров'я та добробуту, а й як інструменту соціальної інтеграції та культурного розвитку. Цікавим є те, що на національному рівні, спортивна політика кожної країни формується відповідно до внутрішніх потреб, традицій, та з урахуванням міжнародних зобов'язань. Необхідно далі розглянути детальніше ключові аспекти національного регулювання спорту, зокрема:

- *фінансування спорту*: національне законодавство часто передбачає фінансову підтримку спортивних організацій та атлетів. Це може включати державне фінансування спортивних заходів, інвестиції у спортивну інфраструктуру, надання грантів та стипендій для молодих талантів, а також податкові пільги для спортивних клубів та спонсорів. Такі заходи сприяють розвитку спорту на всіх рівнях – від масового до професійного;

- *стандарти безпеки*: забезпечення безпеки спортивних заходів та об'єктів є важливим аспектом національної спортивної політики. Регулятивні

органи встановлюють стандарти для споруд, екіпіровки, а також процедури проведення масових заходів, щоб гарантувати безпеку атлетів, тренерів, персоналу та вболівальників. Це охоплює як питання фізичної безпеки, так і цифрову безпеку, пов'язану з обробкою персональних даних;

- *боротьба з допінгом*: антидопінгове законодавство зазвичай відповідає міжнародним стандартам, встановленим Всесвітньою антидопінговою агенцією (WADA). Національні антидопінгові органи забезпечують виконання цих стандартів, здійснюючи тестування спортсменів, ведення освітніх програм та накладення санкцій за порушення;

- *захист прав спортсменів*: законодавство країни може встановлювати основні права та обов'язки спортсменів, включаючи умови трудових контрактів, право на справедливе представництво, соціальні гарантії, які включають страхування та пенсійне забезпечення, а також права на інтелектуальну власність, такі як право на імідж. Таке регулювання важливе для забезпечення справедливих і стабільних умов для спортсменів на протязі всієї їхньої кар'єри та після її завершення [237, с. 180-187].

Важливо відмітити, що кожна з цих сфер вимагає ретельного балансування між інтересами різних сторін: спортсменів, спортивних федерацій, спонсорів, урядових органів та громадськості. Через це законодавство щодо управління спортом часто є результатом широких консультацій та компромісів. Правові рамки кожної країни відіграють критичну роль у формуванні національної спортивної політики. Вони визначають структуру та принципи управління спортом, а також надають інструменти для досягнення спортивних цілей. Далі варто більш докладно розглянути як правові рамки впливають на ключові аспекти спортивної політики:

- *розвиток масового спорту*: правові рамки створюють умови для доступності спорту для всіх категорій населення, включно з людьми з обмеженими можливостями, дітьми та літніми особами. Це може включати закони та регуляції, що стимулюють будівництво публічних спортивних майданчиків, впровадження програм фізичної культури у школах та спрощення

доступу до спортивних клубів. Такі ініціативи сприяють здоровому способу життя та популяризують фізичну активність серед населення;

- підтримка високопрофесійного спорту: законодавство може встановлювати рамки для підтримки та розвитку високопрофесійного спорту. Це включає фінансову підтримку національних команд та індивідуальних спортсменів, у тому числі через надання грантів та премій за високі досягнення. Правові рамки також можуть регулювати агентську діяльність, трансферні операції та права на телевізійні трансляції, що є значними джерелами доходу для професійного спорту;

- розвиток спортивної інфраструктури: чіткі законодавчі механізми необхідні для залучення інвестицій у будівництво та реновацію спортивних стадіонів, басейнів, тренажерних залів та інших об'єктів. Це може включати податкові стимули для інвесторів, нормативи землекористування, що спрощують будівництво спортивних споруд, та вимоги до екологічності та безпеки об'єктів;

- міжнародна співпраця: законодавство сприяє взаємодії національних спортивних органів з міжнародними федераціями та комітетами, допомагаючи країні відповідати міжнародним зобов'язанням, таким як антидопінгові стандарти та правила проведення міжнародних змагань. Також це може включати участь у міжнародних спортивних програмах та ініціативах, обмін досвідом та кращими практиками [87].

Правові рамки також повинні бути гнучкими, щоб адаптуватися до швидкозмінних умов світового спорту, враховуючи нові тенденції та технологічні інновації. Створення ефективного спортивного законодавства вимагає залучення всіх зацікавлених сторін, включаючи спортсменів, тренерів, спортивні федерації, органи влади та громадськість, щоб забезпечити справедливе та інклюзивне управління спортом. Необхідно далі загострити свою увагу на тому, що на кілька ключових елементів, які формують спортивне законодавство на рівні Європейського Союзу та окремих країн.

Так, наприклад загальноєвропейське законодавство є ключовим елементом у гармонізації спортивних правил та стандартів між країнами-членами

Європейського Союзу. Директиви та регуляції ЄС встановлюють спільні рамки для всіх держав-членів, забезпечуючи єдність у підходах до регулювання спортивних питань, що дозволяє створити справедливу та прозору конкурентне середовище. Одним із яскравих прикладів європейських регулятивних ініціатив є політика боротьби з допінгом. ЄС активно працює над тим, щоб забезпечити уніфікований підхід до антидопінгових заходів через прийняття загальних директив, які вимагають від національних антидопінгових агентств дотримуватися певних стандартів і процедур. Це означає, що спортсмени з будь-якої країни-члена ЄС підлягають однаковим антидопінговим правилам, і їхній допінговий контроль здійснюється згідно із затвердженими методами.

Така стандартизація є важливою не лише для боротьби з допінгом, але й для інших аспектів спортивного управління. Вона охоплює такі сфери, як безпека спортивних заходів, ліцензування спортивних агентів, правила переміщення спортсменів між клубами та країнами, а також захист прав спортсменів. Європейське законодавство забезпечує, що спортсмени мають право на вільне переміщення та можуть конкурувати на рівних умовах, а також що їхні права та благополуччя захищені на рівні ЄС. Ще однією важливою областю є забезпечення фінансової прозорості та справедливості в спорті, зокрема через прийняття вимог щодо фінансового фейр-плей. Впровадження таких правил допомагає запобігати фінансовій нерівності між клубами і сприяє більш здоровій конкуренції. Комісія ЄС також сприяє розвитку спорту через різноманітні програми фінансування та проекти, що підтримують місцеві, національні та транснаціональні спортивні ініціативи. Це включає не лише професійний, але й аматорський та молодіжний спорт, що сприяє соціальній інтеграції, підвищенню рівня здоров'я населення та розвитку спортивного потенціалу у регіоні [10].

Важливо відзначити, що національне законодавство є фундаментальною основою для розвитку і регулювання спорту всередині кожної окремої держави. Це законодавство створюється з урахуванням унікальних історичних традицій, культурних цінностей та соціально-економічних реалій кожної країни, що дозволяє максимально відповідати місцевим потребам та особливостям. Кожна

держава має можливість самостійно визначати пріоритети у сфері спорту, розробляючи такі положення, які найкраще сприятимуть розвитку спортивних талантів, оздоровленню нації, а також зміцненню національної ідентичності через спортивні досягнення. Національні законодавчі рамки враховують широкий спектр аспектів: від організації спортивних змагань до регулювання спортивних організацій, від встановлення правил для спортивних агентів до заходів із забезпечення безпеки на стадіонах і в спортивних залах. Також вони регулюють державну підтримку спорту, визначаючи механізми фінансування та податкові пільги для спортивних установ і спортсменів, з метою стимулювання розвитку та популяризації спортивних заходів.

Крім того, національне законодавство охоплює і боротьбу з допінгом, адаптуючи міжнародні стандарти та рекомендації до внутрішніх реалій, а також забезпечує захист прав спортсменів. Це останнє включає забезпечення їх соціальних гарантій, права на справедливі умови трудової зайнятості та страхування. Така комплексна правова база сприяє створенню стабільних і безпечних умов для всіх учасників спортивного процесу, а також для вболівальників. Національне спортивне законодавство також відіграє роль у захисті та просуванні культурної спадщини через спорт. Спортивні ігри та змагання часто вважаються частиною культурного багатства народу, і держава має інструменти для підтримки традиційних видів спорту, які є важливими для збереження національної ідентичності. Отже, національне законодавство є адаптивним і мультифункціональним інструментом, що забезпечує відповідність спортивної політики внутрішнім потребам і тенденціям, водночас інтегруючи міжнародні зобов'язання і стандарти [189].

Необхідно зауважити, що взаємодія законодавств є ключовим елементом у сфері спортивного регулювання в Європі, де національні правові системи повинні бути синхронізовані з загальноєвропейськими нормами та директивами. Цей процес забезпечує єдність спортивного простору в рамках ЄС, сприяє справедливій конкуренції та захисту прав спортсменів на території всього Союзу. Загальноєвропейські правові рамки, як правило, встановлюють мінімальні

стандарти, яких повинні дотримуватися всі держави-члени. Це стосується, зокрема, правил щодо антидопінгової боротьби, переміщення працівників, включаючи спортсменів, а також регулювання спортивного ринку, наприклад, правил щодо трансферів гравців. Однак, в той же час, національні законодавці мають досить велику свободу в прийнятті власних законів, які можуть виходити за рамки загальноєвропейських вимог та краще відображати національні особливості та потреби.

Національні законодавчі органи також мають враховувати правила ЄС при розробці законів, які стосуються транскордонних аспектів спорту. Це має важливе значення для регулювання міжнародних змагань, забезпечення прав спортсменів на роботу та проживання у різних країнах ЄС, а також для забезпечення відповідності міжнародних спортивних стандартів і норм, які можуть впливати на організацію великих спортивних подій, як-от чемпіонатів Європи або світу. Втім, виникають і певні виклики у зв'язку зі складностями суміщення національних законодавств з міжнародними зобов'язаннями. Для вирішення потенційних конфліктів та розбіжностей між різними правовими системами існують спеціалізовані судові інституції, такі як Суд Європейського Союзу, який може виступати арбітром у справах, що стосуються інтерпретації та застосування Європейського законодавства у спортивній сфері [119]. Таким чином, гармонія між національними та загальноєвропейськими правовими рамками є ключовою для забезпечення прозорості, ефективності та справедливості управління спортом, створюючи таку систему, в якій враховуються інтереси як окремих країн, так і Європейського Союзу в цілому.

Варто звернути увагу на те, що правові рамки мають вирішальний вплив на формування і реалізацію національної спортивної політики. Вони визначають, як ресурси будуть розподілятися між різними рівнями спорту – від масового до професійного, а також як буде організовано підтримку молодіжного спорту, розвиток спортивної інфраструктури та регулювання міжнародної співпраці. В контексті молодіжного спорту, національне законодавство може забезпечити фінансування програм, спрямованих на залучення дітей та підлітків до

регулярних фізичних вправ та спортивних заходів. Це може включати субсидії для спортивних клубів, які працюють з молоддю, або надання стипендій талановитим молодим спортсменам. Щодо розвитку спортивної інфраструктури, закони можуть спрямовувати інвестиції в будівництво та реновацію спортивних майданчиків, стадіонів та інших об'єктів. Це не тільки покращує умови для тренувань і змагань, але й сприяє загальній доступності спорту для громадськості. На міжнародному рівні, правові рамки впливають на спортивне співробітництво, визначаючи, як спортсмени можуть переміщуватися між країнами для участі у змаганнях, а також регулюючи взаємовідносини між національними та міжнародними спортивними федераціями.

Окрім того, законодавство, яке регулює фінансування спорту, має значний вплив на його доступність. Правила щодо розподілу державних коштів, податкові пільги для спортивних організацій, а також фінансова підтримка через гранти та стипендії визначають, наскільки широко різні верстви населення можуть брати участь у спорті. Це також включає підтримку не тільки атлетів, але й тренерів, арбітрів, та інших професіоналів, які підтримують функціонування спортивної індустрії. Завдяки правовим рамкам країна може забезпечити, що спорт залишається доступним і включає всі соціальні та економічні групи, в той же час підтримуючи високий рівень професійного спорту та міжнародну конкурентоспроможність.

Заслужує на увагу також те, що міжнародні зобов'язання відіграють критичну роль у формуванні національного спортивного законодавства, оскільки країни Європи та інші держави підписують та ратифікують багатосторонні угоди та конвенції, які мають на меті гармонізацію певних аспектів спорту на міжнародному рівні. Однією з ключових сфер такого міжнародного співробітництва є боротьба з допінгом. Виконання зобов'язань, взятих у рамках Всесвітньої антидопінгової агенції, вимагає від національних урядів адаптувати своє законодавство таким чином, щоб воно відповідало Всесвітньому антидопінговому кодексу. Це включає не тільки створення та підтримку

національних антидопінгових агентств, але й забезпечення того, що антидопінгові процедури та санкції є ефективними і справедливими [10, с. 156-168].

Також участь у Міжнародному олімпійському комітеті накладає на країни обов'язки щодо дотримання Олімпійської хартії, встановлення високих стандартів управління у спортивних федераціях та захисту прав спортсменів. Крім того, європейські держави можуть бути учасниками інших міжнародних ініціатив, таких як Рада Європи з питань спорту, що займається, серед іншого, боротьбою з насильством та дискримінацією у спорті. Ці зобов'язання впливають на внутрішнє законодавство, оскільки країни повинні впроваджувати законодавчі та адміністративні заходи для їх виконання. Це може включати реформу спортивних кодексів, впровадження нових процедур звітності та прозорості, а також розширення співпраці між державними та недержавними секторами в сфері спорту.

Цікавим також є те, що правові рамки, які склалися в Європі, забезпечують фундамент для стабільності та розвитку спортивної сфери, але ефективне управління та реалізація спортивних програм не можливі без належного фінансування. Джерела фінансування спорту різноманітні і залежать від багатьох факторів, включаючи політичну волю, економічні можливості та культурні традиції. Важливим аспектом є пошук оптимального балансу між державними інвестиціями та приватними ініціативами. Наприклад, в Німеччині система “спортивного лото” є взірцем ефективного залучення ресурсів для підтримки спорту на різних рівнях. Аналіз таких механізмів дозволить глибше зрозуміти, як фінансова підтримка впливає на доступність спорту для широких верств населення, розвиток спортивних талантів та міжнародну конкурентоспроможність спортивних націй. Фінансування та ресурси є ключовими елементами для успішного розвитку фізичної культури і спорту. Різні країни Європи підходять до цього питання по-різному, виходячи зі своїх економічних можливостей, культурних традицій та політичної волі [37, с. 163-167].

Варто зазначити, що державне фінансування спорту в різних країнах Європи є відображенням їхніх національних пріоритетів, культурної спадщини та

політичної волі. Урядові інвестиції в спортивні програми і інфраструктуру мають на меті не тільки підтримку високих спортивних досягнень, але й загальне фізичне виховання населення, здоров'я громадян, а також міжнародне співробітництво. Варто звернути увагу на те, що Німеччина, як держава з високо розвинутою економікою, демонструє зобов'язання до всебічної підтримки спортивної індустрії, вкладаючи значні ресурси в розвиток спортивного потенціалу країни. Державне фінансування в Німеччині відіграє ключову роль у формуванні всіх аспектів спортивного життя – від молодіжних спортивних програм до підготовки світового класу атлетів.

Зокрема, уряд Федеративної Республіки Німеччина виділяє кошти на різноманітні спортивні програми, що включає пряме фінансування спортивних клубів та асоціацій. Ці кошти можуть бути використані для розвитку молодіжного спорту, підтримки талановитих атлетів, а також для забезпечення заробітної плати тренерам та іншим фахівцям. Національні команди, які представляють країну на міжнародному рівні, отримують велику підтримку, що забезпечує їм доступ до найсучасніших тренувальних фасилітів та науково-дослідницьких програм.

Окрім цього, Німеччина інвестує великі суми у створення та модернізацію спортивної інфраструктури. Спортивні комплекси та стадіони будуються та оновлюються, щоб відповідати міжнародним стандартам, які дозволяють країні приймати великі спортивні події, як-от Чемпіонат світу з футболу чи Чемпіонат Європи з легкої атлетики. Такі заходи не лише стимулюють національну гордість та спортивний дух, але й сприяють економічному розвитку регіонів через залучення туристів та інвестицій. Окрім великих заходів, державне фінансування також направляється на підтримку регіональних та місцевих спортивних ініціатив, сприяючи популяризації спорту серед всіх вікових груп та соціальних верств. Такий комплексний підхід до фінансування спорту дозволяє Німеччині підтримувати високий рівень спортивної культури та забезпечувати умови для вирощування нових поколінь чемпіонів [54].

В свою чергу Великобританія зазнала значного спортивного піднесення після проведення Олімпійських ігор у Лондоні 2012 року, що стало поштовхом до

збільшення інвестицій в спортивні програми. Уряд зреагував на ентузіазм та зростаючий інтерес до спорту, значно нарощуючи фінансування з метою розвитку масового спорту, що включає в себе створення нових спортивних зон та об'єктів доступних для громадськості, а також програми, що сприяють фізичній активності серед всіх вікових категорій.

Одним із ключових елементів цієї нової стратегії стала урядова програма UK Sport, яка зосереджена на ідентифікації та підтримці спортсменів з потенціалом олімпійського рівня. UK Sport відіграє вирішальну роль у наданні фінансування на підготовку висококваліфікованих атлетів, забезпечуючи їм доступ до передових тренувальних центрів, найсучаснішого обладнання та високоякісних тренінгів. Ця підтримка включає в себе не лише спортивну підготовку, але й психологічний супровід, медичне обслуговування та науковий супровід, що забезпечує всебічний розвиток та підтримку атлетів.

Також, після Олімпіади було відзначено значне інвестування в інфраструктуру спортивних об'єктів, багато з яких стали доступними для широкої публіки, сприяючи зростанню участі у спортивних заходах на рівні громад. Інвестиції в спорт також відіграли важливу роль у соціальній інтеграції, забезпечуючи доступність та можливості для молоді з менш заможних сімей. В результаті цих зусиль, Великобританія не лише змогла покращити свої позиції на міжнародній спортивній арені, але й значно збільшила рівень участі в спорті серед своїх громадян, підкреслюючи роль спорту як ключового елементу національного благополуччя та громадського здоров'я [106].

Заслугує на увагу також Франція, яка дотримується стратегії забезпечення рівного доступу до спортивних можливостей для всіх шарів населення, розглядаючи спорт як засіб соціальної інтеграції та підвищення якості життя. У цьому контексті французький уряд здійснює цілеспрямоване фінансування спортивних клубів, особливо тих, які функціонують у соціально вразливих районах, де доступ до спортивних ресурсів та обладнання може бути обмеженим. Ці клуби не тільки забезпечують місце для занять спортом, але й сприяють соціальному згуртуванню, надаючи додаткову підтримку молодим людям. Крім

того, Франція приділяє велику увагу шкільним спортивним програмам, визнаючи значення фізичної активності для розвитку молодших поколінь. Шкільні програми спрямовані на формування навичок здорового способу життя з дитинства і на промоцію фізичної активності як частини освітнього процесу. Уряд Франції інвестує у створення та підтримку спортивних залів, стадіонів та інших спортивних споруд у школах, щоб усі діти мали можливість займатися спортом незалежно від їх соціального та економічного статусу.

Важливим аспектом спортивної політики Франції є також підтримка різноманітності та інклюзивності у спорті. Програми фінансуються з метою розвитку спорту серед жінок, людей з інвалідністю та інших менш представлених груп. Це включає спеціальні тренування, змагання та ініціативи, які створюють умови для рівного представлення та участі у спортивному житті країни. Таким чином, Франція використовує спорт як засіб для реалізації ширшої соціальної місії, інвестуючи в спортивні ініціативи як частину своєї політики покращення соціальної справедливості та коезії [237, с. 180-187].

Цікавим також слід вважати досвід Швеції, яка славиться своїм підходом до популяризації активного та здорового способу життя серед усіх верств населення, і центральним елементом її політики є фінансова підтримка спортивних ініціатив. Шведський уряд активно інвестує у програми, які спрямовані на залучення дітей та молоді до регулярних фізичних вправ, оскільки вважає, що вкладення в здоров'я молодого покоління є вкладенням у майбутнє країни. Особливу увагу в Швеції приділяють шкільному спорту, який є важливою частиною освітнього процесу. Школи отримують фінансування на організацію різноманітних спортивних занять, включаючи інфраструктуру для уроків фізичної культури та позаурочних спортивних гуртків. Це забезпечує, що діти мають доступ до різноманітних форм фізичної активності, незалежно від їхнього економічного статусу або місця проживання.

Місцеві спортивні клуби також користуються значною підтримкою держави, отримуючи дотації на розвиток програм для всіх вікових груп. Вони виступають центрами громади, де діти та молоді можуть не тільки займатися

спортом, але й розвивати соціальні навички та встановлювати дружні стосунки. Шведські спортивні клуби часто пропонують заняття за доступними цінами або навіть безкоштовно, щоб забезпечити, що ніхто не залишається осторонь через фінансові обмеження. Крім того, Швеція розробляє спеціальні програми для заохочення фізичної активності серед дорослих, в тому числі субсидії для роботодавців, які стимулюють організацію спортивних активностей для своїх працівників. Це підкреслює усвідомлення з боку уряду, що здоровий спосіб життя є інвестицією в продуктивність та добробут суспільства в цілому. Враховуючи це все, можна вважати, що Швеція прагне створити суспільство, де фізична активність є невід'ємною частиною повсякденного життя кожної людини, сприяючи таким чином загальному фізичному та психологічному здоров'ю нації [203].

Ще одним цікавим варто вважати досвід Іспанії, яка відома своєю пристрастю до спорту, приділяє особливу увагу розвитку професійних видів спорту, зокрема таких популярних дисциплін, як футбол та баскетбол. У цій країні спорт вважається не тільки засобом фізичного розвитку, а й важливим елементом національної гордості та культурної ідентичності. Фінансування спортивних академій та тренувальних центрів в Іспанії є важливою частиною державної спортивної політики. Ці інституції відіграють ключову роль у виявленні та розвитку молодих талантів. Держава інвестує значні ресурси в ці заклади, створюючи умови для висококваліфікованого тренінгу та виховання майбутніх зірок спорту. Серед найбільш відомих є академії футбольних клубів, таких як "Ла Масія" від FC Barcelona та "Кантера" від "Real Madrid", які виховали багатьох світових зірок. Ці академії не лише фокусуються на спортивних навичках молодих спортсменів, а й приділяють увагу їхній освіті та особистісному розвитку. Крім футболу та баскетболу, Іспанія також активно розвиває інші види спорту, забезпечуючи фінансування для спортивних клубів та національних команд різних дисциплін. Важливу роль відіграють і міжнародні спортивні події, такі як Великий тенісний турнір в Мадриді чи Формула 1 на трасі в Барселоні, які не тільки привертають увагу світової спільноти, а й сприяють

розвитку туризму та економіки країни в цілому. Отже, Іспанія використовує спорт як засіб для стимулювання соціальної згуртованості, патріотизму та економічного розвитку, інвестуючи в ті види спорту, що мають найбільшу популярність та потенціал для залучення міжнародної уваги [10, с. 156-168].

Необхідно загострити свою увагу на тому, що у контексті державного фінансування, Італія продемонструвала стійке зобов'язання щодо підтримки спортивного сектору через різноманітні ініціативи та програми. Велика частина фінансування спрямовується на підтримку національних спортивних федерацій, що включає не лише популярні види спорту, такі як футбол та баскетбол, а й менш масові дисципліни. Однією з ключових ініціатив у сфері державного фінансування є програма “Sport e Salute”, яка була створена для підтримки фізичної активності на всіх рівнях – від шкільного спорту до підтримки професійних атлетів. Уряд Італії також активно фінансує підготовку спортсменів до олімпійських та паралімпійських ігор, надаючи кошти на тренування, медичне обслуговування та наукові дослідження в області спорту.

Що стосується інфраструктури, Італія робить значні інвестиції у створення та модернізацію спортивних споруд по всій країні. Це включає реконструкцію стадіонів, будівництво нових спортивних комплексів та ремонт існуючих об'єктів, що використовуються як для національних, так і для міжнародних подій. Крім того, у рамках соціальної політики Італія спрямовує фінансування на спортивні програми для соціально незахищених груп населення, сприяючи інтеграції через спорт та забезпечуючи доступ до спортивних занять для дітей та дорослих з менш забезпечених верств населення. Після проведення великих спортивних подій, таких як Зимові Олімпійські Ігри 2006 року в Турині, уряд Італії також інвестував значні ресурси у розвиток та вдосконалення пост-олімпійської інфраструктури, використовуючи її як засіб для подальшого спортивного та економічного розвитку регіонів. Таким чином, Італія використовує державне фінансування як стратегічний інструмент для розвитку спорту на всіх рівнях, від базового залучення громадськості до підтримки високого спортивного майстерності [37].

Враховуючи вищевказане можна вважати, що зазначені країни використовують державне фінансування як лівер для досягнення різноманітних цілей, починаючи від розвитку елітного спорту і закінчуючи сприянням масовій фізичній активності серед населення.

Варто також звернути увагу на те, що спортивні лотереї та інші азартні ігри часто стають ключовими елементами фінансування спортивної інфраструктури та програм у багатьох країнах. Вони не тільки надають можливість залучення додаткових коштів для спорту за рахунок участі громадян у лотереях, але й дозволяють державам підтримувати спортивні ініціативи без прямого використання податкових надходжень. Це допомагає фінансувати все від шкільних спортивних програм до підготовки олімпійських команд і розвитку спортивної інфраструктури на місцевому рівні.

Так, наприклад спортивне лото німечини “Glücksspirale” вносить значний вклад у спортивний розвиток, забезпечуючи фінансування спортивних програм на федеральному та земельному рівнях. Національна лотерея Великобританії зіграла важливу роль у розвитку спорту в країні, зокрема, після запуску в 1994 році, інвестувавши значні суми в різні спортивні програми і проекти, особливо після Олімпійських ігор у Лондоні 2012 року. В свою чергу Французька Національна лотерея “Française des Jeux” активно підтримує спортивні ініціативи, зокрема проекти, орієнтовані на соціальну інтеграцію через спорт. Частка її доходів від лотерейних ігор вкладається у розвиток спортивних федерацій та місцеві спортивні заходи, допомагаючи збільшити доступність спорту для всіх верств населення. Цікавим також є те, що Італійські спортивні лотереї, такі як “SuperEnalotto”, частину своїх доходів спрямовують на фінансування спортивних ініціатив і програм, включаючи реконструкцію стадіонів та спортивних арен, а також підтримку молодіжного та аматорського спорту по всій країні.

Важливо відзначити, що королівська іспанська футбольна федерація вигідно використовує доходи від спортивних лотерей, таких як “La Quiniela”, для підтримки футбольних клубів та національної команди, в той час як інші види спорту також отримують фінансування через цей канал. Слід також підкрелити,

що Шведська національна спортивна лотерея “Svenska Spel” підтримує широкий спектр спортивних діяльностей, від професійного спорту до ініціатив спрямованих на підвищення рівня фізичної активності серед дітей і підлітків. Ці приклади показують, що спортивні лотереї та гемблінг можуть бути цінними інструментами для підтримки спорту на різних рівнях, пропонуючи альтернативне джерело фінансування, яке може бути використане для вирішення специфічних потреб кожної країни.

Ще одним цікавим аспектом є приватне спонсорство та партнерство, які відіграють суттєву роль у фінансуванні спортивних ініціатив по всій Європі. У Франції, наприклад, великі бренди як Adidas і Decathlon активно спонсорують національні команди та спортивні заходи. В Італії виробники спортивного одягу як Puma та Diadora історично підтримували футбол та інші види спорту. В Іспанії глобальні компанії як Santander та Telefónica вкладають значні суми у футбольні клуби та мотоспорт. Швеція виділяється завдяки компаніям як Volvo та Electrolux, які підтримують вітрильний спорт і хокей. Ці партнерства не тільки забезпечують фінансування, але й створюють цінні маркетингові зв'язки, що сприяють обом сторонам.

Важливо відзначити, що телевізійні права на спортивні змагання становлять велику частку доходу для багатьох спортивних ліг та федерацій. У Великобританії, англійська Прем'єр-ліга продовжує встановлювати рекорди за доходами від продажу прав на трансляції, угоди оцінюються в мільярди фунтів, причому основні телеканали та стрімінгові сервіси змагаються за можливість транслювати матчі. В Італії Серія А також залучає великі інвестиції від національних та міжнародних медіакорпорацій. В Іспанії Ла Ліга отримує значні суми від місцевих та глобальних вещателів, забезпечуючи широке покриття для популяризації футболу. Такий підхід не тільки сприяє фінансовій стабільності ліг, але й розширює їхній глобальний вплив.

Доречно додати, що мерчандайзинг є ключовою складовою комерційної стратегії спортивних клубів і організацій, оскільки він дозволяє фанатам виявляти свою прихильність, а командам - отримувати значний дохід. Наприклад, клуби

англійської Прем'єр-ліги, як “Манчестер Юнайтед” та “Ліверпуль”, мають глобальні фан-бази і відомі своїми широкими лініями мерчандайзингу, що продаються у всьому світі. В Іспанії, “Барселона” та “Реал Мадрид” також використовують мерчандайзинг як засіб зміцнення своєї брендової ідентичності і збільшення доходів, відкриваючи фірмові магазини та пропонуючи різноманітні продукти. У США, команди Національної баскетбольної асоціації, такі як “Лос-Анджелес Лейкерс” і “Чикаго Буллс”, також заробляють мільйони на мерчандайзингу, що включає спеціальні колекції одягу, взуття та аксесуарів. У Франції, футбольні клуби як “Парі Сен-Жермен” використовують мерчандайзинг для розширення своєї марки, співпрацюючи з модними дизайнерами та брендами.

Варто зазначити, що Європейський Союз відіграє важливу роль у фінансуванні та розвитку спорту серед своїх членів через різноманітні програми і ініціативи. Однією з найбільш значущих є програма “Еразмус+”, яка включає спеціальний розділ, присвячений спорту. Цей розділ програми спрямований на підтримку транснаціональних проектів, що включають масовий спорт, спортивну освіту та фізичну активність, а також боротьбу з крос-кордонними викликами, такими як допінг, участь у спорті, інтеграція через спорт і добровільна діяльність у спортивному секторі.

Програма “Еразмус+” забезпечує не тільки фінансування для організацій, які реалізують проекти, спрямовані на зміцнення спортивного сектору, але й створює можливості для обміну найкращими практиками та сприяє мобільності у спортивній сфері. Наприклад, спортивні федерації та асоціації з різних країн ЄС можуть співпрацювати у створенні спільних навчальних програм для тренерів, розробці міжнародних змагань для молоді, або в обміні досвідом щодо включення маргіналізованих груп через спорт. Ця підтримка від ЄС особливо важлива для розвитку спортивних ініціатив у країнах з обмеженими ресурсами, оскільки вона допомагає підняти рівень спортивної діяльності та забезпечити її доступність. Країни-учасниці отримують значну додаткову вартість, розширюючи свої міжнародні зв'язки та зміцнюючи спільноту через спорт.

У підсумку, можна зауважити, що зарубіжний та зокрема європейський досвід розвитку фізичної культури і спорту показує, що ефективно публічне управління у цій сфері включає різноманітні підходи та фінансові механізми, які доповнюють один одного. Від державного фінансування до приватних інвестицій, від доходів від лотерей до партнерств з Європейським Союзом, кожна країна адаптує ці методи відповідно до своїх потреб і культурних особливостей. Унікальне поєднання цих джерел фінансування і стратегій управління забезпечує стаке зростання спорту на всіх рівнях – від місцевого до міжнародного – і сприяє фізичному та соціальному благополуччю громадян. Такий багатогранний підхід до розвитку спорту в Європі є зразком для інших країн, які прагнуть покращити здоров'я та життєвий рівень своїх народів через спорт і фізичну активність.

3.3. Пріоритетні напрями розвитку публічної політики в галузі фізичної культури і спорту

Спорт відіграє ключову роль в сучасному суспільстві, впливаючи не лише на здоров'я та добробут людей, а й на соціально-економічний розвиток країн. У зв'язку зі зростаючою популярністю здорового способу життя та розумінням значення фізичної активності, уряди по всьому світу все більше усвідомлюють необхідність розвитку ефективної публічної політики в галузі фізичної культури і спорту. Ця політика має відповідати сучасним викликам, таким як боротьба з ожирінням, забезпечення рівного доступу до спортивних ресурсів для всіх категорій населення, та використання спорту як інструменту для досягнення соціальної інтеграції.

Доречно зауважити, що спорт має безліч функцій в сучасному світі: від зміцнення здоров'я і формування особистісних якостей до розвитку міжнародних відносин та підтримки національної гордості. Він також є важливим елементом культури та ідентичності багатьох націй, об'єднує людей різного віку, статі, етнічної приналежності та соціального статусу. Масовий спорт сприяє залученню

громадян до регулярних фізичних вправ, в той час як професійний спорт надихає та мотивує молодь досягати високих результатів [48, с. 95-99].

Водночас слід відмітити, що спортивна галузь стоїть перед складними завданнями, що вимагають уваги та відповідальних дій з боку урядів. Обмеженість фінансових ресурсів часто обмежує можливості розвитку спортивної інфраструктури та доступності спорту для всіх верств населення. Боротьба з допінгом та забезпечення безпеки на масових спортивних заходах також залишаються пріоритетними напрямками для влади, що вимагають постійної уваги та ресурсів.

Проте, ці самі виклики можуть стати каталізаторами інновацій та розвитку. З одного боку, необхідність ефективнішого використання обмежених фінансових ресурсів може спонукати до пошуку новаторських підходів у фінансуванні спорту, включаючи приватно-державні партнерства та залучення інвестицій. З іншого боку, боротьба з допінгом стимулює наукові дослідження в галузі спортивної медицини та біотехнологій, що може призвести до важливих відкриттів і прогресу в охороні здоров'я загалом. Щодо безпеки на спортивних заходах, сьгоднішні технологічні інновації пропонують нові способи для моніторингу та управління натовпами, забезпечуючи високий рівень безпеки для відвідувачів. Розвиток інфраструктури, в свою чергу, може відбуватися в контексті сталого розвитку, зокрема через використання екологічно чистих матеріалів та технологій.

Створення інклюзивної спортивної політики, яка враховує ці виклики та можливості, може не лише сприяти соціальній згуртованості, але й слугувати важливим інструментом економічного розвитку. Така політика може відкривати шлях для розвитку місцевої спортивної індустрії, створення нових робочих місць та залучення туристів. На міжнародному рівні, успішне впровадження такої політики може значно підвищити престиж країни, демонструючи її зобов'язання перед цінностями рівності, здоров'я та чесної гри [9].

Доречно додати, що державна політика у сфері розвитку фізичної культури та спорту має поєднувати кілька пріоритетних напрямів, що взаємопов'язані та

спрямовані на створення суспільства, орієнтованого на здоровий спосіб життя. На перше місце виходить популяризація масового спорту, де важливо забезпечити, щоб спортивні заходи та об'єкти були доступні для кожного громадянина, незалежно від соціального статусу або віку. Тут ключовим є втілення концепції “Спорт для всіх”, яка передбачає інвестиції у спортивну інфраструктуру та програми, що стимулюють регулярну фізичну активність серед населення [266].

Окрім того, надзвичайно важливою є роль держави у становленні культури здорового способу життя, яка включає комплексний підхід до здоров'я громадян. Фізична активність, без сумніву, є ключовим елементом, але вона має іти рука об руку з освітніми кампаніями щодо здорового харчування та промоції відмови від шкідливих звичок, таких як куріння, алкоголізм, та надмірне споживання перероблених продуктів. Структуровані програми, що виховують свідоме ставлення до здоров'я з раннього віку, можуть мати довгостроковий позитивний вплив на здоров'я нації. Такі програми не лише формують здорові звички, але й сприяють зменшенню фінансового тягаря на систему охорони здоров'я завдяки профілактиці різноманітних захворювань.

Держава також повинна вживати активних заходів для розробки та підтримки спеціалізованих програм, орієнтованих на різні демографічні групи. Програми для молоді можуть включати в себе не лише спортивні заходи, але й освітні сесії, які навчають навичкам командної роботи, лідерства та витривалості [246, с. 114-116.]. Залучення дітей до спорту з маленьких років є основоположним для формування здорових звичок на все життя та розвитку фізичних та соціальних навичок. Не менш важливими є програми, спрямовані на збереження активності та здоров'я літніх осіб, які не тільки підтримують фізичний стан, але й сприяють соціалізації, боротьбі з самотністю та збереженню психічного здоров'я цієї важливої частини суспільства. Інклюзивні проекти, в свою чергу, відкривають можливості для людей з особливими потребами не тільки брати участь у спортивному житті, але й відчувати себе повноцінними членами спільноти, що веде до підвищення їхньої самооцінки та якості життя.

Враховуючи зазначене необхідно сказати, що залучення населення до регулярних фізичних навантажень, формування культури здоров'я та надання можливостей для занять спортом для кожного є ключовими аспектами, на яких має триматися публічна політика у сфері фізичної культури і спорту. Забезпечення державної підтримки у цих напрямках – це інвестиція у майбутнє нації, що забезпечить створення міцного фундаменту для здорового та активного суспільства.

Враховуючи глобальну конкурентність у професійному спорті, державна підтримка спортсменів високого класу стає вирішальним фактором у їхньому розвитку та досягненнях. Встановлення державних програм для виявлення та розвитку талановитих спортсменів і тренерів є критично важливим для того, щоб країна могла ефективно конкурувати на міжнародній арені. Це включає фінансування, яке спрямовується на підготовку атлетів до великих спортивних подій, як-от Олімпійські ігри, світові чемпіонати та інші значущі турніри. Інвестиції в спортивні федерації та олімпійські програми сприяють створенню стійкої інфраструктури, яка забезпечує неперервність тренувальних процесів та підтримку спортсменів на кожному етапі їх кар'єри. Це означає не лише фінансування, але й розвиток наукових досліджень у сфері спорту, забезпечення доступу до новітнього спортивного обладнання та технологій, а також створення можливостей для міжнародних тренувальних таборів і змагань [107, с. 163-165].

Національні спортивні центри та академії відіграють центральну роль у цій системі, надаючи атлетам усі необхідні ресурси: від передових тренувальних методик, які базуються на останніх наукових дослідженнях, до досвіду висококваліфікованих тренерів, які можуть допомогти у вишуканні та вдосконаленні їхніх технік і стратегій. Крім того, спортсмени отримують доступ до найсучасніших засобів для відновлення після травм та інтенсивних тренувань, що дозволяє їм повертатися до повноцінного тренувального процесу в оптимальні терміни.

Усі ці зусилля сприяють не лише досягненню спортивних успіхів, але й формуванню позитивного іміджу країни на міжнародній арені, що, в свою чергу,

може привести до збільшення інвестицій у всі сфери життя держави, включно з освітою, культурою та туризмом. Таким чином, роль держави у підтримці професійного спорту є багатогранною та має величезне стратегічне значення.

Принагідно додати, що освітній аспект у сфері спорту займає не менш значущу позицію у формуванні публічної політики. Важливо забезпечити інтеграцію фізичної культури в освітню програму на різних рівнях – від шкільної до вищої освіти. Навчальні програми повинні включати не лише практичні заняття з різних видів спорту, але й теоретичні курси, що охоплюють аспекти здорового способу життя, спортивної медицини та психології. Це сприятиме не тільки фізичному розвитку молоді, але й формуванню свідомого ставлення до власного здоров'я і ролі фізичної активності в житті [223]. Також слід підкреслити роль післядипломної освіти і професійного розвитку тренерів та спортивних менеджерів, які є катализаторами розвитку спорту на професійному рівні.

Враховуючи це все, можна вважати, що розвиток фізичного виховання в школах є одним з фундаментальних елементів: якісна програма фізичного виховання сприяє не тільки фізичному, але й психологічному та соціальному розвитку дитини. Шкільний курс фізичного виховання має бути різноманітним та інклюзивним, забезпечувати можливість кожній дитині знайти вид спорту до душі, формуючи здорові звички на все життя. Система професійної підготовки тренерських кадрів є ще одним критичним фактором в успіху національної спортивної політики. Якісна підготовка тренерів, які здатні ефективно працювати з різними віковими групами та на різних рівнях спортивної майстерності, є надзвичайно важливою. Тренери відіграють роль не тільки як інструктори, але й як ментори та рольові моделі, тому їх підготовка має включати психологічну та педагогічну складові.

Окрім того, просвітницькі кампанії є важливим інструментом популяризації спорту серед широкої публіки. Правильно організовані кампанії можуть не тільки підвищити рівень обізнаності громадськості про переваги фізичної активності, але й мотивувати до здорового способу життя, збільшення щоденної фізичної активності, а також до участі в місцевих спортивних заходах та клубах [4, С. 24-

26]. Ці кампанії можуть використовувати різноманітні засоби комунікації, від традиційних медіа до соціальних мереж, щоб залучити різні демографічні групи і створити широке розуміння та підтримку спортивних ініціатив.

Слід також зауважити, що комплексна спортивна інфраструктура становить основу для розвитку фізичної культури та спорту на всіх рівнях. Без адекватних спортивних майданчиків, стадіонів, басейнів та інших об'єктів забезпечити широкий доступ до спортивних заходів для всіх верств населення було б неможливим. Тому розробка стратегії розвитку спортивної інфраструктури повинна враховувати потреби як професійного спорту, так і аматорського, а також бути інклюзивною і доступною для людей з обмеженими можливостями.

Ефективне фінансування та управління спортивними об'єктами є критичною частиною цієї стратегії. Включення не тільки первинного фінансування на будівництво, але й постійного фінансування для обслуговування та оновлення існуючих об'єктів, вимагає ретельного планування і пошуку інноваційних підходів до управління, таких як публічно-приватні партнерства чи спонсорство, що може забезпечити сталість у розвитку спортивних споруд [49].

Надання рівного доступу до спортивних об'єктів для різних груп населення залишається пріоритетним завданням. Важливо, щоб спортивні зони та місця для відпочинку були зручно розташовані неподалік від місць проживання людей, включаючи урбанізовані та сільські регіони. Такі об'єкти повинні бути відкриті для всіх категорій громадян, незалежно від їхнього соціального стану, віку чи фізичних можливостей, що вимагає від держави розумного інвестиційного підходу. Забезпечення цих складових та втілення необхідних ініціатив є ключовими для формування ефективної системи публічного управління спортом, що відкриває кожному громадянину можливість для здорового способу життя та реалізації особистого спортивного потенціалу.

Одним з ключових аспектів розвитку публічної політики в галузі спорту слід вважати, активну участь держави в міжнародних спортивних програмах. Така участь відкриває шляхи до глобальних спортивних партнерств та ефективного обміну досвідом, який збагачує національну спортивну практику новими

методиками і підходами. Міжнародні спортивні партнерства, як правило, сприяють встановленню тривалих взаємовигідних відносин, що можуть охоплювати спільні тренувальні програми, обмін тренерами та спортсменами, а також спільні наукові дослідження в області фізичного розвитку і спортивної медицини.

Не менш важливу роль відіграють міжнародні спортивні змагання, які, будучи включені до публічної політики, не тільки підвищують спортивний престиж країни на міжнародній арені, але й стимулюють розвиток внутрішньої спортивної інфраструктури та мотивацію населення до занять спортом. Успіхи національних команд та спортсменів на міжнародних аренах часто викликають хвилю популяризації спорту в країні, що може мати довгостроковий позитивний вплив на здоров'я нації.

Важливо відзначити, що здоров'я та безпека в спорті є критичними компонентами успішної спортивної політики, оскільки вони зачіпають найважливіші аспекти добробуту спортсменів та довіри громадськості до спортивних інституцій. Одним із ключових пріоритетів є непохитна протидія допінгу, що включає розробку всебічних антидопінгових програм, активне інформування та освіту спортсменів про ризики та наслідки вживання заборонених препаратів. Важливою є також робота з Всесвітньою антидопінговою агенцією та національними регуляторами для забезпечення справедливих та однакових умов змагань.

Особливу увагу потрібно приділити стандартам безпеки та здоров'я. Це означає встановлення чітких правил та регуляцій, що стосуються забезпечення безпеки на спортивних аренах, в тому числі наявність відповідного обладнання та інструктажів для спортсменів. Повинні бути розроблені програми для профілактики травм, а також підготовки тренерського та медичного персоналу до ефективної реакції на надзвичайні ситуації [4].

Нарешті, медичне забезпечення спортивних заходів має стати стандартною процедурою для всіх організаторів змагань. Наявність кваліфікованих медичних працівників, доступ до сучасного обладнання для надання першої допомоги та

забезпечення швидкої евакуації у випадку серйозних травм – все це має бути обов'язковим елементом підготовки до будь-якого спортивного заходу. Такий підхід не тільки зменшує ризики для спортсменів, але й підвищує загальний рівень довіри до спортивних інституцій, що є необхідним для залучення нових учасників і глядачів.

Принагідно відмітити, що пріоритет рівності та інклюзивності у спорті підкреслює важливість створення умов, за яких кожна людина, незалежно від фізичних можливостей, статі чи соціального походження, має доступ до спортивних активностей і може займатися спортом на комфортних і рівних умовах. Це вимагає від спортивних установ і організаторів заходів проявити відповідальність і забезпечити, щоб кожен спортсмен мав рівні можливості для розвитку своїх здібностей і потенціалу.

З метою досягнення інклюзивності для осіб з обмеженими можливостями, необхідно створити спеціально адаптовані програми та обладнання, що дозволяють безперешкодний доступ до спортивних заходів і тренувань. Адаптовані спортивні майданчики, спеціальні тренувальні пристрої та індивідуальний підхід у підготовці тренерських кадрів повинні стати нормою, а не винятком. У сфері гендерної рівності в спорті, основна увага приділяється не лише досягненню числового балансу між жінками та чоловіками, але й глибокому розумінню та вирішенню структурних нерівностей, які можуть перешкоджати жінкам повноцінно брати участь у спорті. Це стосується як доступу до ресурсів і обладнання, так і можливостей для зростання та розвитку в тренерській, управлінській та лідерській ролях в спорті, що відображено на рис. 3.4.

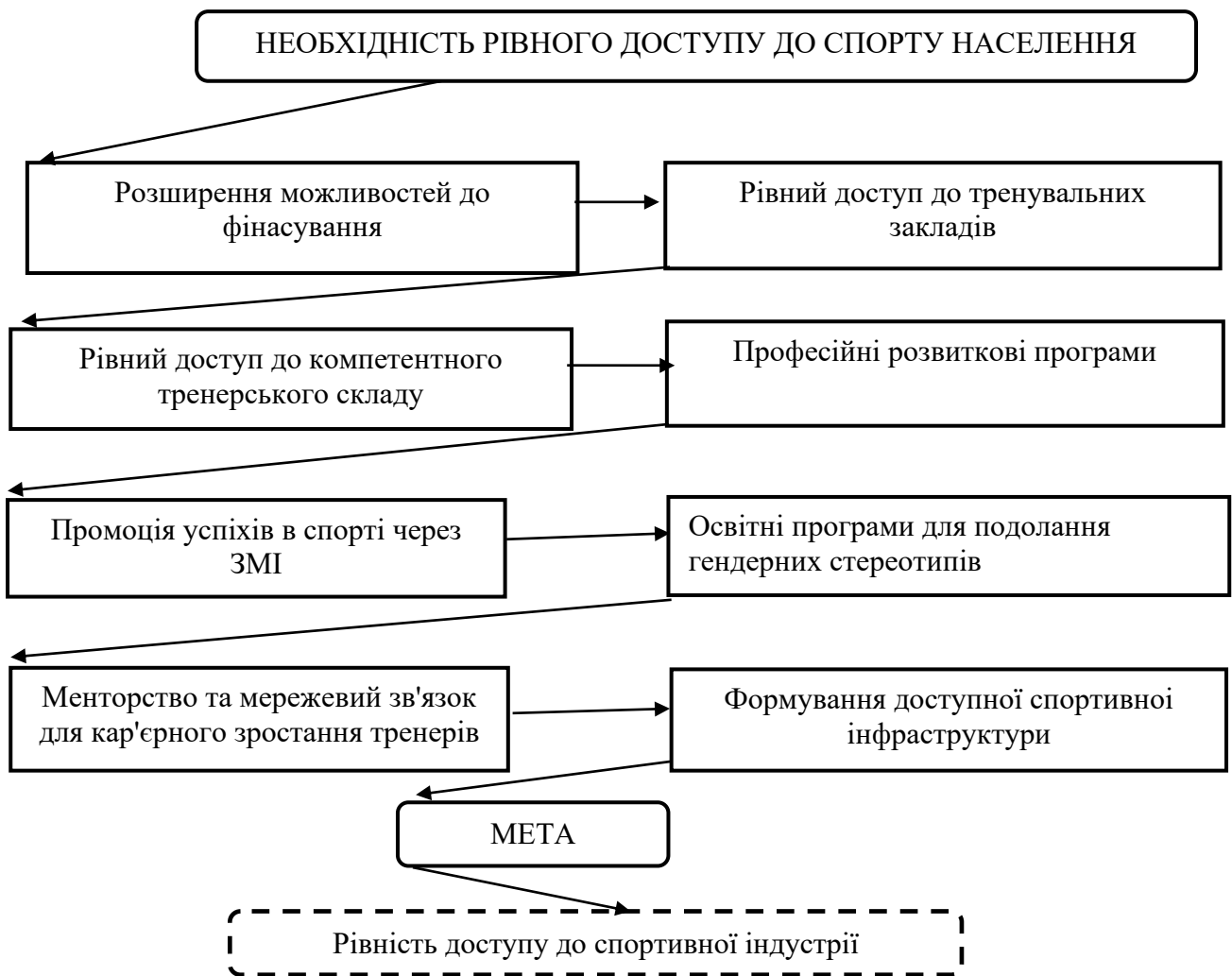

Рис. 3.4. Шлях до доступності у спортивній індустрії, розробка автора.

З рисунка 3.4 можна зробити висновок, Досягнення рівності у спортивній індустрії є багатоетапним процесом, який вимагає системного підходу та взаємопов'язаних зусиль. Від початку, де наголошується на необхідності рівного доступу до спорту для всіх людей, до кінцевої мети, що полягає у реалізації повної рівності, кожен елемент цієї схеми відіграє вирішальну роль. Рівне фінансування, доступ до якісних тренувальних ресурсів та компетентного тренерського складу, освітні ініціативи для боротьби з усіма видами стереотипів, промоція успіхів різних груп у спорті, та розвиток професійних навичок через менторство та мережеві зв'язки - всі ці елементи є важливими для створення умов, де кожна людина може процвітати і досягати високих результатів на рівних засадах.

Розглядаючи питання доступу до спортивної інфраструктури, доречно також звернути увагу на підтримку спортивних ініціатив для соціальних меншин, яка не лише відкриває двері до фізичної активності для різних груп населення, але й служить потужним засобом соціальної інтеграції, виховання загальнолюдських цінностей, таких як толерантність та взаєморозуміння. Організація спільних спортивних заходів та програм для представників різних соціальних груп може значною мірою сприяти взаєморозумінню та повазі між учасниками, дозволяючи їм краще пізнавати та цінувати культурне різноманіття своєї спільноти. Через спорт люди не лише змагаються, але й вчаться працювати в команді, поділяють спільні успіхи та невдачі, що сприяє згуртованості та солідарності.

Інтеграція через спортивні ініціативи також має позитивний вплив на розвиток молоді з меншинних груп, забезпечуючи їм доступ до якісних спортивних програм, які можуть відкрити шлях до освіти, стипендій та кар'єрних можливостей. Залучення до спорту може допомогти молодим людям збудувати впевненість у собі та навички лідерства, які вони зможуть використовувати в інших сферах життя. Заохочення спортивних ініціатив, які призначені для соціальних меншин, відображає важливість розуміння спорту як інструменту соціального змінювання. Такі ініціативи можуть сприяти не тільки поліпшенню фізичного здоров'я, але й створенню сильніших, більш гармонійних спільнот, де кожна людина відчуває себе цінною та включеною в ширші соціальні процеси.

Загалом, акцентування уваги на рівності та інклюзивності у спорті веде до створення позитивного і відкритого іміджу спорту як доступної та здорової діяльності для всіх членів суспільства. Це також сприяє особистісному розвитку та соціалізації, відкриваючи широкі можливості для самовираження та встановлення дружніх відносин.

Цікавим є те, що спорт виступає не лише як засіб зміцнення здоров'я і соціальної інтеграції, а й як потужний двигун економічного розвитку. Внесок спорту у місцеву та національну економіку є значним, адже він сприяє залученню інвестицій, розвитку інфраструктури та популяризації здорового способу життя. Спортивні події часто служать катализатором для розвитку туристичної галузі,

приваблюючи велику кількість відвідувачів, що, у свою чергу, стимулює готельний бізнес, громадське харчування та інші супутні послуги. Великі міжнародні змагання, як-от Олімпійські ігри чи чемпіонати світу, можуть суттєво підвищити світовий інтерес до регіону, що приймає такі заходи, тим самим збільшуючи туристичні потоки та інвестиції у місцеву інфраструктуру [180, с. 196-200].

Стимулювання економічного росту через розвиток спортивної індустрії розглядається як стратегічний елемент соціально-економічної політики. Створення робочих місць через спортивні ініціативи охоплює широкий спектр професій і секторів. Професійний спорт, аматорські ліги, спортивні клуби та фітнес-центри створюють попит на тренерські, адміністративні, маркетингові та медичні професії, а також на працівників сфери обслуговування. Інвестиції в розбудову спортивних об'єктів та інфраструктури, таких як стадіони, спортзали та басейни, стимулюють розвиток будівельного сектора, архітектури, інжинірингу та різноманітних сервісних галузей.

Крім того, розвинута спортивна інфраструктура залучає туризм, сприяючи зростанню готельного бізнесу, ресторанного господарства та ритейлу. Великі спортивні заходи, як-от міжнародні змагання та турніри, можуть суттєво підвищити міжнародний імідж регіону та привернути увагу інвесторів до інших аспектів економіки країни. Згодом, це створює відчутний внесок в місцеву та національну економіку, що виливається в збільшення внутрішнього валового продукту і поліпшення загального добробуту нації.

Отож, слід сказати, що спорт як елемент економічного розвитку є багатовекторним і може виступати як локомотив для різних економічних секторів. Цільові інвестиції в спортивну інфраструктуру, які включають будівництво стадіонів, спортивних арен, тренажерних залів і інших об'єктів, ведуть до значного економічного зростання. Такі проекти вимагають великих капіталовкладень, які, в свою чергу, стимулюють розвиток будівельної галузі, виробництва будівельних матеріалів і пов'язаних із ними послуг.

Окрім цього, масштабні спортивні заходи, як-от міжнародні чемпіонати та олімпіади, приваблюють туристів, що позитивно впливає на розвиток готельного бізнесу, гастрономії, транспорту та інших секторів туристичної індустрії. Це, в свою чергу, підвищує міжнародний статус країни і створює позитивний імідж, що є важливим для залучення іноземних інвестицій. Крім безпосереднього економічного впливу, спорт також сприяє підвищенню якості життя, зменшуючи витрати на охорону здоров'я через профілактику захворювань пов'язаних із сидячим способом життя, і формування загальнонаціональних здорових звичок. Спортивні заходи і програми можуть використовуватися для популяризації здорового способу життя та активного відпочинку [133].

Отож, враховуючи детальний аналіз вищевказаних пріоритетних напрямів, які становлять фундамент публічної політики у сфері фізичної культури та спорту, було створено схему, ілюстровану на рисунку 3.5. Дана схема ефективно відображає системні зв'язки між основними елементами спортивної індустрії, об'єднуючи їх у злагоджений процес, що сприяє соціальному розвитку, покращенню здоров'я нації та економічному зростанню.

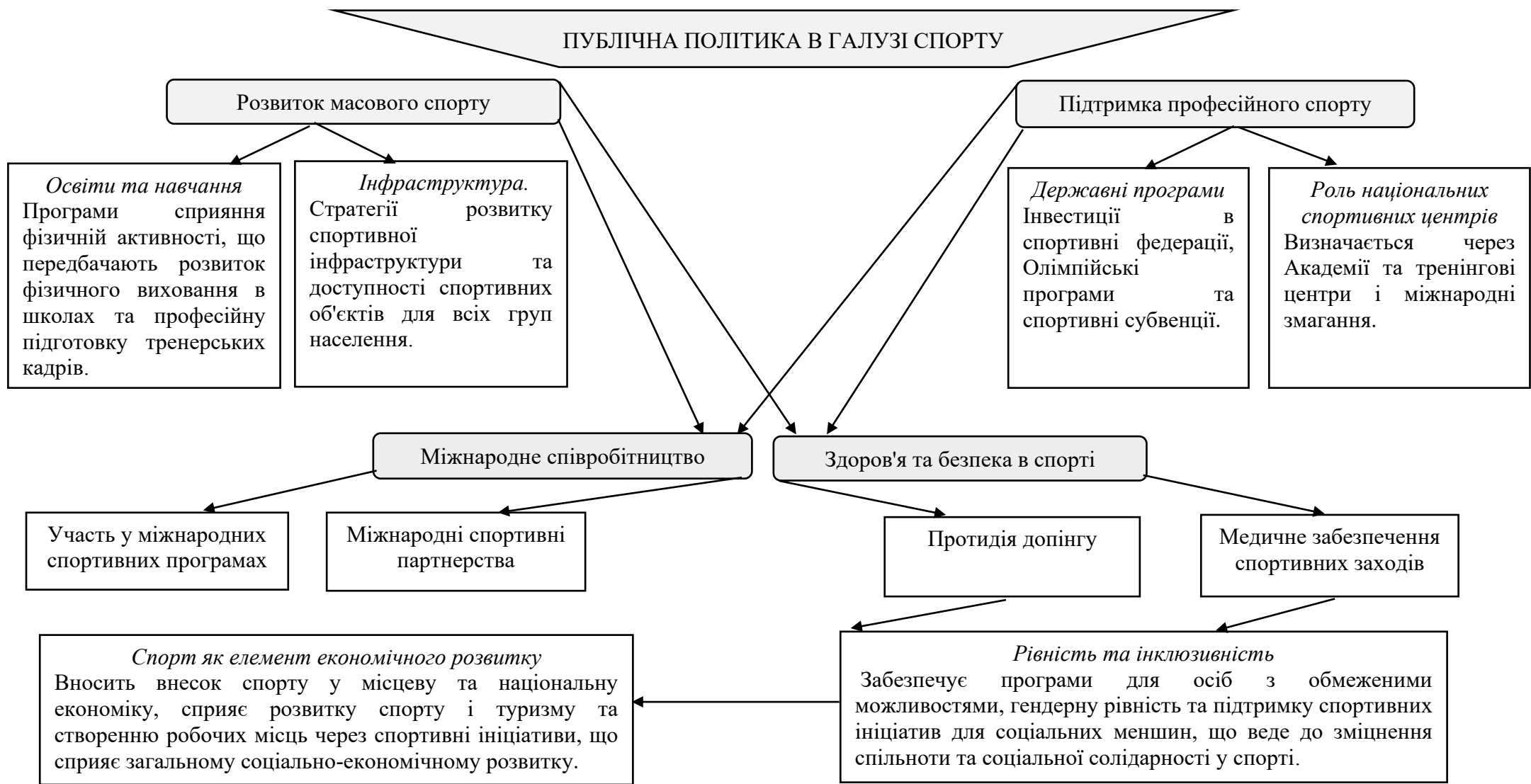

Рис. 3.5. Приоритетні напрями реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, авторська розробка.

На підставі розробленої схеми, представленої на рисунку 3.4, можна зробити ряд висновків, що мають істотне значення для формування ефективної публічної політики у сфері фізичної культури і спорту. Схема чітко демонструє необхідність інтеграції різноманітних напрямів діяльності, від освіти та інфраструктури до професійного спорту та міжнародної співпраці, підкреслюючи їх взаємодоповнюючу роль у досягненні загальної мети – гармонійного розвитку суспільства. Важливість масового спорту, який визначається через доступність та якість освіти і спортивної інфраструктури, є фундаментом для підвищення фізичної активності та здоров'я населення. Водночас, підтримка професійного спорту сприяє національній гордості та міжнародному визнанню. Спорт як елемент економічного розвитку, включаючи створення робочих місць та розвиток туризму, підкреслює його значення як каталізатора соціально-економічних перетворень.

Можна відзначити, що розвиток публічної політики в галузі фізичної культури і спорту має величезне значення для соціального та економічного прогресу суспільства. Актуальний стан справ вимагає уважного аналізу і визначення пріоритетів, які будуть спрямовувати ресурси на найбільш ефективні та потрібні ініціативи. Сучасні виклики вимагають комплексного підходу до розвитку спорту, що охоплює не тільки підтримку професійного спорту та масових занять фізичною культурою, але й створення умов для освіти та навчання, розвитку інфраструктури, забезпечення безпеки та здоров'я у спорті, а також інклюзивності та рівності.

Необхідно також зазначити роль спорту в міжнародному співробітництві, де через обмін досвідом та участь у міжнародних змаганнях формується позитивний імідж країни та зміцнюються міжнародні відносини. Для подальшого розвитку спортивного сектору потрібно зосередитися на інвестиціях у спортивну інфраструктуру, підтримці наукових досліджень у галузі спорту, забезпеченні доступу до спортивних занять для всіх категорій населення та розвитку професійної підготовки спортивних кадрів [224, с. 175-179].

Додатково, важливим є усвідомлення того, що на базі глибокого аналізу стану розвитку фізичної культури і спорту, розроблено структурно-функціональну модель публічної політики у цій сфері, яка представлена на рис. 3.6. Вказана модель синтезує ключові напрями та механізми впливу держави на спортивний сектор і включає нормативно-правове забезпечення, організаційні аспекти, ресурсне та фінансово-економічне забезпечення, інформаційну підтримку. Цей комплексний підхід до удосконалення державного управління в галузі визначає шляхи розвитку та покращення ефективності кожного із секторів. Особлива увага приділена практичним рекомендаціям для вдосконалення сфери, що дозволить не лише відповісти на сучасні виклики, але й спрямувати галузь на шлях стійкого розвитку, зміцнення національного здоров'я та підвищення міжнародного іміджу України в світі спорту.

**СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

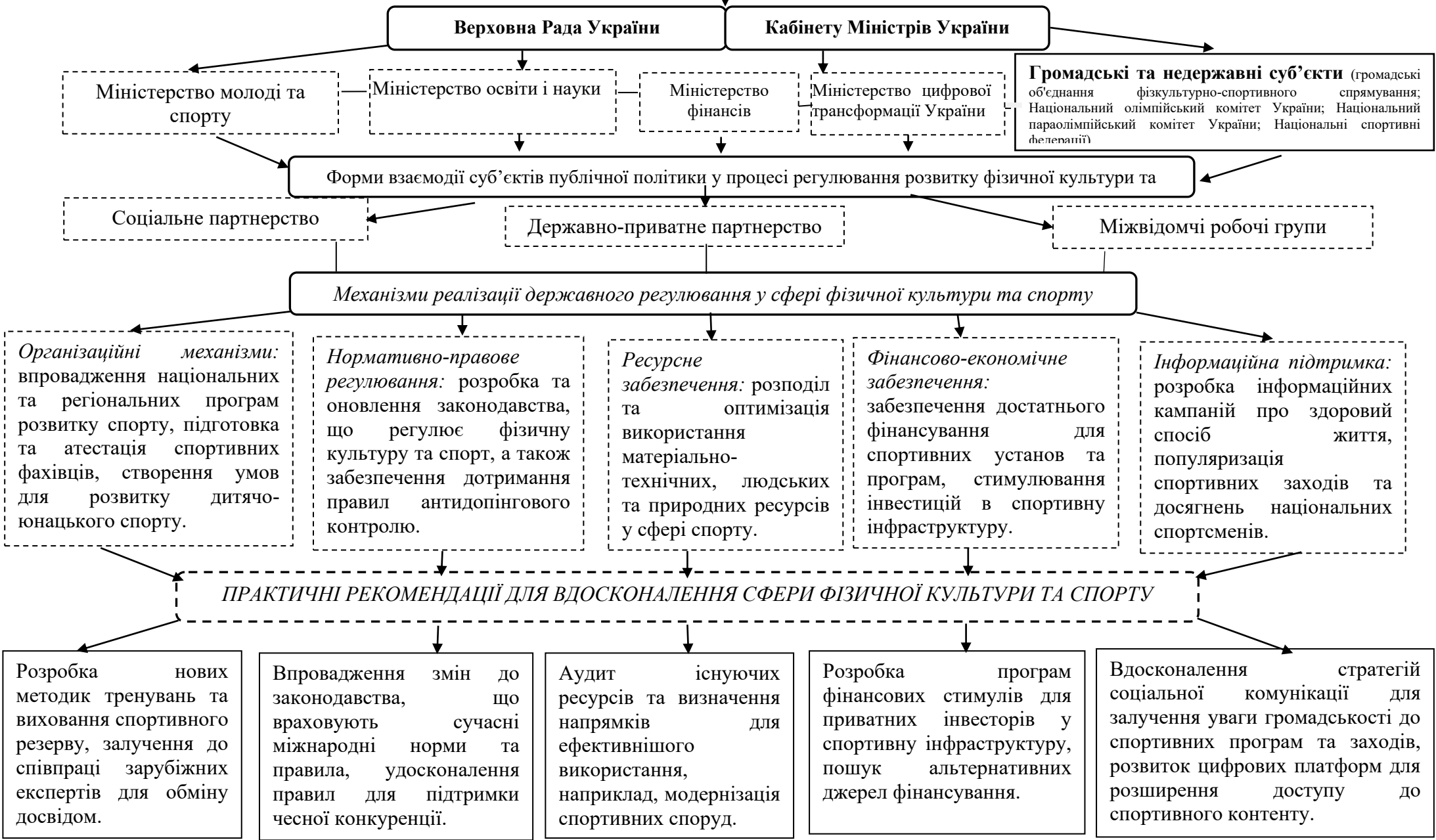

Рис. 3.6. Структурно-функціональна модель публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, авторська розробка.

На рисунку 3.6 відображена структурно-функціональна модель публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, яка ілюструє багаторівневу взаємодію між різними органами управління та іншими учасниками процесу. Верхівку структури займають міністерства, які встановлюють загальні напрями політики та стратегії, що повинні бути реалізовані через відповідні механізми. Організаційно-правове забезпечення розробляє необхідні законодавчі та нормативні документи для регулювання сфери, а фінансово-економічне забезпечення відповідає за розподіл фінансових та матеріальних ресурсів.

Ключову роль в моделі відіграють міжвідомчі та міжнародні зв'язки, які забезпечують координацію дій між різними урядовими органами та міжнародним спортивним співтовариством. Інформаційна підтримка і рекомендації для розвитку гарантують, що політика та стратегії відповідають потребам населення та актуальним трендам у сфері спорту.

Місіонерські та волонтерські групи залучають громадськість до спортивного життя та підвищують обізнаність про значення фізичної культури. Ця модель підкреслює комплексний підхід до управління спортом, де кожна частина взаємопов'язана і важлива для загального успіху спортивної політики, від розробки до реалізації та оцінки її ефективності.

Підсумовуючи, слід наголосити на стратегічній важливості інтегрованого і координованого підходу в цій області. Врахування взаємозалежності різних аспектів регулювання та використання комплексних механізмів управління забезпечать створення справді ефективного і продуктивного спортивного середовища. Взаємодія між державними інституціями та приватним сектором, а також увага до оновлення законодавчої бази, інвестицій в інфраструктуру і якісного інформаційного супроводу, стануть каталізаторами досягнення значних успіхів в спорті на національному та міжнародному рівнях.

Таким чином, забезпечення постійного розвитку фізичної культури і спорту є стратегічним завданням, яке вимагає як невідкладних рішень, так і довгострокового планування. Усвідомлення спорту як важливої складової

здорового способу життя та його ролі у загальнонаціональному розвитку повинно бути в основі будь-яких ініціатив та реформ.

Висновки до розділу 3

Визначено ключові напрями для ефективної реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, в тому числі через інтеграцію інноваційних технологій та впровадження міжнародного досвіду. Також було підкреслено важливість врахування європейських практик управління спортом та розробки інклюзивних програм для забезпечення доступності спорту на всіх рівнях суспільства.

Доведено, що в реалізації публічної політики у галузі фізичної культури і спорту можна розглянути ряд альтернативних підходів, кожен з яких відкриває унікальні можливості для розвитку цієї сфери. Активізація громадської участі, громадсько-приватне партнерство, масовий спорт, інноваційні технології, та міжнародний досвід є ключовими елементами, які можуть сприяти оптимізації управління, мобілізації додаткових ресурсів та підвищенню якості та доступності спортивних послуг. Використання інноваційних технологій, таких як Big Data, мобільні додатки та онлайн-платформи, може значно покращити доступ та залученість населення, а адаптація глобальних практик і знань може відкрити нові горизонти для вдосконалення національної політики. Критичний аналіз та оцінка ефективності цих підходів дозволить формувати рекомендації для стратегічного планування та впровадження політик у майбутньому.

Проаналізовано зарубіжний досвід, особливо європейського, у розвитку фізичної культури і спорту, який виявляє цілісний образ системи, яка відточувалася століттями. Європейський континент, з його багатогранною історією і різноманітністю культур, представляє унікальний взірць, де кожна країна розробила власний механізм управління спортом, відповідний до її історичних, політичних і соціальних контекстів. Централізовані системи, як у Франції, показують значення строгого державного регулювання та впливу, в той

час як децентралізовані, як у Німеччини, підкреслюють важливість регіональної автономії і місцевих ініціатив. Приватизовані моделі, як у Великобританії, відкривають двері для великого впливу приватного сектору та ринкових механізмів у спортивній індустрії. Правові рамки у Європі різноманітні та комплексні, охоплюючи не тільки спортивні аспекти, а й суміжні області, такі як охорона здоров'я, освіта та безпека. Вони сприяють створенню чітких правил гри на спортивному полі і забезпеченню справедливості та рівності у спорті. Фінансування та ресурси є критичними для підтримки та розвитку спорту на всіх рівнях. Європейський досвід показує, що різноманітність джерел фінансування, включаючи державне фінансування, приватне спонсорство та інші комерційні доходи, можуть спільно забезпечити сталу підтримку спортивних ініціатив. Так, варто констатувати, що Європейський досвід у розвитку фізичної культури та спорту є багатим джерелом знань та натхнення для інших країн. Він ілюструє важливість історичного контексту, необхідність інновацій управління, значення гнучкого і комплексного правового регулювання, а також критичну роль фінансування у формуванні успішної і сталої спортивної системи.

Запропоновано широкий спектр пріоритетних напрямів, кожен з яких відіграє критичну роль у формуванні всебічно розвиненого спортивного середовища. Від масового спорту до професійного рівня, від освітніх програм до інфраструктурних проєктів – кожен аспект взаємопов'язаний та спрямований на досягнення суспільної гармонії та здоров'я. Доведено, що необхідно акцентувати увагу на інклюзивності та доступності спорту для всіх верств населення, забезпечуючи рівний доступ до спортивних заходів та об'єктів. Окрім того, підкреслено важливість міжнародного співробітництва для обміну досвідом та практиками, які можуть покращити спортивні ініціативи на національному рівні. У сфері професійного спорту важлива підтримка державою високих досягнень, інвестицій у спортивні федерації та олімпійські програми, що сприяють розвитку спортивної екселентності. Також акцент робиться на важливості освітніх програм для підготовки кваліфікованих тренерів та просвітницьких кампаній для популяризації спорту. Значення спорту як чинника економічного розвитку також

не можна недооцінювати. Спорт сприяє створенню робочих місць, розвитку туризму та збільшенню місцевих та національних доходів через організацію спортивних подій та змагань. З огляду на вказані напрями, можна констатувати, що комплексний підхід до розвитку публічної політики у сфері спорту має стати фундаментом для створення міцної та здорової нації, спроможної досягати високих соціальних та економічних результатів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні процесів формування та втілення публічної політики в сфері фізичної культури і спорту, а також у розробці стратегічних напрямків та практичних заходів для їх ефективної реалізації в Україні

1. Здійснено теоретичний аналіз публічної політики як соціального явища, який дозволив глибоко зрозуміти механізми і динаміку формування та реалізації політик в спортивній галузі. В результаті дослідження було виявлено, що ключові тенденції, які впливають на розвиток спортивної індустрії, включають глобалізацію, комерціалізацію, технологічні інновації, а також зміну ціннісних орієнтацій суспільства в контексті сприйняття спорту. Зокрема, зростання економічного впливу спортивних заходів та маркетингових стратегій сприяє підвищенню інтересу до спортивної галузі з боку державних та приватних структур. Водночас, аналіз показав, що серед викликів, які стоять перед спортивною політикою, є потреба у забезпеченні рівного доступу до спортивних ресурсів, боротьба з допінгом, забезпечення гендерної рівності, та захист прав спортсменів. Не менш важливою є необхідність адаптації спортивної галузі до екологічних вимог сучасності та збереження спортивної етики та чесності у конкурентних видах спорту. На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що публічна політика у сфері спорту потребує комплексного підходу та злагодженої роботи як на національному, так і на міжнародному рівні. Визначені тенденції та виклики мають бути враховані при формулюванні стратегій розвитку спортивної галузі, що дозволить підвищити її ефективність та соціальну значущість.

2. Вивчено джерела дослідження публічної політики у сфері фізичної культури та спорту, що дало змогу узагальнити існуючі теоретичні та методологічні підходи, а також аналізувати практичні аспекти впровадження цих політик. Огляд літератури, законодавчих актів, стратегічних документів та статистичних даних сприяв формуванню повноцінної картини державних

ініціатив та приватних зусиль у цій галузі. Також було здійснено аналіз міжнародного досвіду, що дозволило визначити найбільш ефективні практики та рекомендації, придатні для застосування у вітчизняному контексті. Результати дослідження показали, що системність у підходах до розробки і впровадження публічної політики у сфері фізичної культури та спорту є ключовим фактором у досягненні високих результатів як на національному, так і на міжнародному рівнях. Зокрема, з'ясовано, що ефективність спортивної політики значною мірою залежить від якості взаємодії між усіма зацікавленими сторонами: державними структурами, спортивними федераціями, освітніми установами, науковими кілами та громадськістю. Проведене систематичне вивчення джерел дало змогу не лише глибше зрозуміти поточний стан публічної політики у сфері фізичної культури та спорту, але й визначити перспективні напрямки для подальшого розвитку, спрямовані на підвищення загальної фізичної активності населення, популяризацію здорового способу життя та підвищення міжнародного спортивного престижу країни.

3. Охарактеризовано суб'єкти, які приймають участь у формуванні публічної політики у сфері фізичної культури та спорту, та проаналізовано їх роль і взаємодію. Встановлено, що до ключових суб'єктів належать державні органи управління спортом, спортивні федерації та організації, навчальні та наукові інституції, спортсмени і тренери, а також громадськість. У процесі дослідження було з'ясовано, що взаємодія між цими суб'єктами відіграє вирішальну роль у розробці та ефективному впровадженні політичних ініціатив. З одного боку, державні органи виконують функцію регулятора, розробника нормативно-правової бази та джерела фінансування, а з іншого – заклади освіти та наукові інститути забезпечують дослідницьку та експертну підтримку, готують кваліфіковані кадри для спорту. Спортивні федерації та організації представляють інтереси спортсменів та сприяють розвитку видів спорту, тоді як самі спортсмени і тренери є виконавцями спортивної політики на практиці. Аналіз виявив ряд можливостей для підвищення ефективності публічної політики у сфері, таких як підвищення участі громадськості у процесі прийняття рішень, більш тісна

співпраця між усіма учасниками процесу та впровадження інноваційних підходів до спортивної освіти і науки. Тим не менш, було ідентифіковано низку бар'єрів, зокрема, недостатнє фінансування, бюрократичні перепони та відсутність чіткої координації діяльності між усіма зацікавленими сторонами. Для досягнення успішної реалізації публічної політики у сфері фізичної культури та спорту, необхідно спрямувати зусилля на забезпечення відкритості, відповідальності та взаємодії між усіма учасниками процесу, а також на зниження існуючих бар'єрів, що обмежують потенціал ефективного впровадження політичних рішень.

4. Узагальнено та систематизовано нормативно-правову базу, що стосується реалізації публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, що включає в себе закони, підзаконні акти, нормативи, правила та інструкції. Цей процес дозволив виявити ключові аспекти правової регуляції цієї сфери та визначити існуючі законодавчі прогалини. Аналіз показав, що деякі аспекти діючого законодавства потребують перегляду та оновлення з метою відповідності сучасним вимогам та міжнародним стандартам. Виявлено потребу в удосконаленні механізмів публічного управління, забезпечення прав спортсменів, врегулювання відносин з комерційними структурами та приватним сектором. Крім того, необхідно більш чітко визначити процедури державної підтримки спортивних організацій та спрямування фінансування. Запропоновані напрямки для удосконалення включають: зміцнення законодавчої бази в частині антидопінгової діяльності, розширення правових механізмів захисту прав спортсменів, уточнення нормативів забезпечення безпеки під час спортивних заходів та оптимізацію використання спортивної інфраструктури. Удосконалення нормативно-правової бази має на меті не тільки вирішення існуючих проблем, але й створення умов для сталого розвитку спорту, підвищення його доступності та популярності серед всіх верств населення, а також посилення міжнародної співпраці та конкурентоспроможності національного спорту.

5. Проаналізовано національну доктрину розвитку фізичної культури та спорту, визначено її ключові положення та оцінено потенціал для подальшого розвитку. Дослідження доктрини виявило, що вона охоплює широкий спектр

аспектів, включно з популяризацією здорового способу життя, розвитком спорту високих досягнень та масового спорту, а також розбудовою ефективної інфраструктури та системи підготовки спортивного резерву. Основні зусилля були сконцентровані на вивченні стратегічних цілей доктрини, механізмів їх досягнення та взаємодії між усіма зацікавленими сторонами. Особливу увагу було приділено аналізу ефективності існуючих програм розвитку талантів, залучення інвестицій у спортивний сектор та збільшення доступності спортивних заходів для широкої публіки. Встановлено, що хоча національна доктрина враховує багато сучасних вимог та тенденцій, її впровадження потребує більшої координації та чіткості в реалізації конкретних ініціатив. Також виявлено необхідність збільшення фінансування та покращення управління в галузі, особливо на рівні локальних органів самоврядування. На основі аналізу запропоновано ряд стратегічних рекомендацій, спрямованих на зміцнення ефективності доктрини. Зокрема, рекомендовано впровадити комплексний підхід до популяризації спорту серед молоді, розробити нові програми для підтримки спортсменів, які мають потенціал для досягнення високих результатів на міжнародній арені, та вдосконалити законодавство для стимулювання приватних інвестицій у спортивну інфраструктуру. Загалом, усвідомлення поточного стану та потенціалу для розвитку дає можливість сформулювати чіткі керівні принципи для вдосконалення доктрини, забезпечення її відповідності до викликів сучасності та підвищення її ролі у формуванні здорової нації та розвитку спорту на всіх рівнях.

6. Досліджено зарубіжний досвід розвитку фізичної культури і спорту з особливим акцентом на Європейський досвід публічного управління у цій сфері. В ході дослідження з'ясовано, що кожна європейська країна формувала власний унікальний підхід, заснований на своїй культурній спадщині, політичній структурі та соціальних цінностях. Незважаючи на розмаїття систем управління, спостерігається загальний зсув у бік збалансованого поєднання публічного управління, приватного фінансування та активної участі громадськості. Ключовим елементом європейського управління спортом є розвинуті правові

рамки, які включають положення щодо забезпечення безпеки, боротьби з допінгом, промоції спортивних заходів та регуляції трудових відносин спортсменів. Фінансування є життєво необхідним для підтримки спортивної інфраструктури та програм на всіх рівнях, і європейські моделі показують ефективне використання змішаних джерел фінансування. Державні субсидії, лотереї, членські внески, комерційні контракти та спонсорство формують фінансову підтримку, яка дозволяє спорту розвиватись і просуватись на національному та міжнародному рівнях. Враховуючи всі ці аспекти, доречно сказати, що європейський досвід публічного управління спортом пропонує цінні уроки для інших країн, що прагнуть оптимізувати та модернізувати власні спортивні системи. Він демонструє важливість інтеграції спорту в ширший соціальний і культурний контекст і потребу забезпечення адекватного ресурсного забезпечення для досягнення високих результатів та здорового способу життя громадян.

7. Розроблено пріоритетні напрями розвитку публічної політики в галузі фізичної культури і спорту, які охоплюють комплексні заходи націлені на підвищення фізичної активності населення, підтримку спортивних талантів на різних рівнях, вдосконалення спортивної інфраструктури, а також стимулювання міжнародної співпраці. Основна увага приділяється розширенню доступу до фізичної культури та спортивних заходів для всіх верств населення, включаючи осіб з особливими потребами, з метою формування здорового способу життя. Розвиток масового спорту передбачає не лише створення необхідної інфраструктури, а й організацію різноманітних заходів, змагань та активностей, що допомагають залучити широкі круги населення. Підтримка професійного спорту включає в себе фінансування тренувальних баз, спортивних федерацій, а також розробку програм підтримки талановитих спортсменів, які можуть представляти країну на міжнародному рівні. Важливо також забезпечити якісну освіту та навчання для тренерів, організаторів спортивних заходів та менеджерів. Спортивна інфраструктура має стати не лише доступною, але й сучасною, безпечною, враховуючи потреби різних груп населення. Це стосується як великих

спортивних арен, так і місцевих спортзалів та майданчиків. В рамках міжнародного співробітництва важливими є участь у міжнародних програмах та партнерствах, що сприяють обміну знаннями, розвитку спортивної науки та підвищенню рівня конкурентоспроможності національних команд. Окремо слід відзначити значення спорту у сфері охорони здоров'я, де ключовими моментами є запобігання травматизму, протидія допінгу та створення умов для відновлення спортсменів після важких навантажень або травм. Рівність та інклюзивність у спорті вимагають створення умов для залучення всіх без виключення, незалежно від статі, віку чи соціального статусу, а також впровадження програм, які спрямовані на підтримку меншин та соціально незахищених груп. Враховуючи це, спорт як елемент економічного розвитку може стати катализатором не лише соціальної активності, але й економічного зростання через залучення інвестицій, розвиток туризму та підвищення рівня життя громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антидопінгова Конвенція. Офіційний сайт Консульства Європи. URL: <https://www.coe.int/ru/web/impact-convention-human-rights/antidoping-convention>. (дата звернення: 23.12.2023).
2. Адміністративне право України: підручник; за заг.ред. д-ра юрид. наук, проф. Коломоєць Т.О. Київ: «Істина», 2008. 457 с.
3. Андрійко О.Ф. Державний контроль в Україні: організаційноправові засади. Київ: Наук. думка, 2004. 302 с
4. Андрєєва О., Благій О. Фандикова Л. Стан і напрями удосконалення системи підготовки кадрів з рекреації та оздоровчої фізичної культури. Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2002. № 2-3. С. 24-26. Бібліогр.: 5 назв. укр.
5. Андрющенко О. А. Концептуальні основи створення єдиного інформаційного поля фізичної культури і спорту України. Вісн. Кн. палати. 2003. № 1. С. 33-36.
6. Антонова З. Соціально-психологічні особливості економічної соціалізації підлітків : автореф . Дис . канд . психол . наук : 19.00.05. НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. К., 2012. 13 с.
7. Антошкіна Л. І. Формування політики соціального розвитку в умовах становлення ринкових відносин. Формування ринкових відносин в Україні. 2005. № 12. С. 22–26.
8. Ашанін В. С. Аналіз проблемної ситуації щодо впровадження державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України. Теорія і методика фізичного виховання. 2002. №2-3. С.16-17.
9. Базенко В. А. Розвиток фізичної культури та спорту на рівні територіальної громади в умовах децентралізації влади в Україні: дис. канд. юрид. наук: 25.00.04. Одеса, 2019. 267 с.
10. Базенко, В. А. Європейський досвід управління розвитком фізичної культури та спорту на місцевому рівні. Ефективність державного управління: збірник наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України. Вип. 1 (50): у 2 ч. за заг. ред. чл. кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів: ЛРІДУ НАДУ. 2017. С. 156-168.

11. Балабан С. М. Публічне адміністрування сферою фізичної культури і спорту: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпро, 2017. 207 с.
12. Бачинська Н., Долгієр А. Розвиток масового спорту в Україні. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/22239/1/ZEcon_S4_3_3.pdf
13. Босак О. З. Становлення та розвиток системи публічного управління в Україні. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє: монографія. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; відп. ред. І. А. Грицяк. К.: К.І.С., 2009. 240 с.
14. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління К.: Міленіум. 2003. 256с.
15. Бородін І.Л. Функції публічного управління. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2014. № 3. С. 24-29.
16. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». К.: ТОВ «Софія». 2012. 128 с.
17. Батюк А. М. Соціологія спорту як окремий напрям соціологічного знання. Соціальні технології. 2011. № 50. С. 341–347.
18. Биркович Т.І., Биркович В.І., Кабанець О.С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1488>. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.2
19. Белецька І. Соціалізація підлітків засобами діяльності клубних об'єднань Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки . 2012. № 5, ч. 1. С. 116–124.

20. Білогур В. Є. Соціально–філософський аналіз спорту як головної субстанції самореалізації особистості : теоретико–методологічні виміри. Гілея (науковий вісник): зб. наук.пр. К.: Вид–во УАН ТОВ “НВП” “ВІР”. 2013. Вип.72.
21. Білогур В. Є. Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/visnik_54_138.pdf
22. Беленюк Ж., Щокін Р. Зарубіжний досвід системи публічного управління сферою фізичної культури та спорту. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2022. № 4 (64). С. 115–120. URL : [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4\(64\)-15](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4(64)-15).
23. Беленюк Ж. В., Щокін Р. Г. Сучасні тенденції диджиталізації публічного управління у сфері фізичної культури та спорту. Публічне урядування. 2022. № 3 (31). С. 102–109. URL : [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3\(31\)-14](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3(31)-14).
24. Богданов С. Соціальний захист інвалідів. Український та польський досвід. К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”. 2002. 93 с.
25. Бойко-Бойчук О. Семантичний аналіз та визначення категорії “державне регулювання”. Вісник НАДУПУ. 2007. № 3. С. 46-58.
26. Боляк Н. Л. Історія розвитку оздоровчої аеробіки. Теорія та методика фізичного виховання. 2006. №5. С. 36–38.
27. Борецька, Н. О. (2018) Фізична культура і спорт як один із пріоритетних напрямків державної політики. Молодий вчений. № 11(2). С. 530-533. Available at SSRN: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11%282%29__10.
28. Босак О. З. Становлення та розвиток системи публічного управління в Україні. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє: монографія. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; відп. ред. І. А. Грицяк. К.: К.І.С., 2009. 240 с.
29. Бульба В. Г. Соціальні функції держави в умовах глобалізаційних трендів сучасності: державно – управлінський аспект : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня доктора наук з державного управління. : спец. “Теорія та історія державного управління” Харків. 2012. 35 с.

30. Бульба В. Громадська гуманітарна рада при Президентіві України: Підсумки року діяльності Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. №10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=346>
31. Бульба В., Меляков А. Громадська гуманітарна рада при Президентіві України: Підсумки року діяльності. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. №10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=346>
32. Буник М. Публічна політика. Новітня політична лексика (неологізми, окаяоналізми та ін. новотвори) І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий світ – 2000, 2015. С. 323-324.
33. Бурдые П. Програма для соціології спорту. Начала. пер. с фр. Н. А. Шматко. Socio-Logos. 1994. С. 257-275.
34. Вавренюк С. А. Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2020. 284 с.
35. Вавренюк С. А. Складові моделі механізмів публічного управління розвитком фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти. Вісник національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління». 2022. Вип. 2 (17). С. 53-64. DOI: 10.52363/2414-5866-2022-2-7.
36. Вавренюк С. А. Генезис організаційно-правового забезпечення державного управління фізичним вихованням молоді на теренах України. Державне будівництво. 2014. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/index.html>.
37. Вавренюк С. А. Закордонний досвід державного управління розвитком фізичної культури і спорту. Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2014. Вип. 4 (47). С. 163-167.
38. Вавренюк С. А. Теоретико-правові основи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні. Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2014. Вип. 3 (46). С. 210-215.

39. Валецький О. Л., Ребкало В. А. Державне управління як інструмент впровадження реформ в Україні. Аналітика і влада. 2012. № 6. С. 139-144. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/avlad_2012_6_23.pdf

40. Власова Н. Ф. Регіональна специфіка соціального управління фізичною культурою і спортом (на прикладі Запорізької області): дис. ...канд. соціол. наук: 22.00.04. Запоріжжя, 2019. 221 с.

41. Верховна Рада України: офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.

42. Вацеба О. Діяльність українського науково-дослідного інституту фізичної культури (1931-1939) як науково-організаційна основа формування та розвитку державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту в сучасній Україні. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. 2003. №1. С.39-45.

43. Вацеба О. М. Історія фізичної культури та спорту в тематиці дисертаційних досліджень: Показчик авторефератів дисертацій з історії фізичної культури та спорту Львів: Укр. Технології. 2003. 52с.

44. Водний кодекс України від 06 червня 1995 р. № 213/95-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/213/95-%D0%B2%D1%80>

45. Врегулювання проблемних питань працевлаштування та захисту прав інвалідів у сфері праці: практ. посіб. уклад. О. В. Бабак, І. В. Гладка, Н. М. Малиновська, В.Й. Скаковська; за заг. ред. В. М. Дьяченка, М. Л. Авраменка. К. : Ун – т Україна, Всеукр. центр професійної реабілітації інвалідів. 2007. 156 с.

46. Гадайчук Д. Л. Стан фінансового забезпечення сфери фізичної культури і спорту України та шляхи його вдосконалення. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. К. : Олімпійська література. № 1. С. 86–88.

47. Галунець Н.І., Сандул Є.С., Бичков В.А. Формування дієвої системи державного управління розвитку фізичної культури і спорту: регіональний аспект. Публічне управління і адміністрування в Україні. Випуск № 14. 2019. С. 38-42.

48. Гасюк І. Л. “Фізична культура в освітній сфері”: перспективні шляхи державного стимулювання розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 12. С. 95-99.
49. Гасюк І. Л. Механізм фінансового регулювання розвитку сфери фізичної культури та спорту в Україні. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2013. Вип. 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppd_2013_12_6 (дата звернення: 12.04.2022).
50. Гасюк І. Л. Механізми фінансування галузі „фізична культура і спорт” URL: www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-4/doc/3/07.pdf
51. Гасюк І. Л. Нормативно-правові засади медичного забезпечення діяльності галузі фізичної культури і спорту. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ХарПІДУ НАДУ. Харків: Вид-во ХарПІНАДУ «Магістр». 2010. № 2 (38). С. 262-272.
52. Гасюк І.Л. Організаційна структура державного управління фізичною культурою та спортом в Україні. Університетські наукові записки. 2010. № 3. С. 195-203.
53. Гасюк І.Л. Державне управління якістю діяльності та розвитком фізичної культури і спорту: процесуальне моделювання. Університетські наукові записки: часопис ХУУП. Х.: Вид-во ХУУП. 2011. № 1(37). С. 363-371.
54. Гацуля О. Розвиток галузевого управління у сфері фізичної культури та спорту: концептуальні засади. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 1. С. 176-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2015_1_20.
55. Герцик М. С. Вступ до спеціальностей галузі —фізичне виховання і спорт. Навч. посіб. М. С. Герцик, О. М. Вацеба. Л. : Укр. Технології. 2002. 232 с.
56. Голуб А. Шкільні проблеми для дорослих. Олімпійська арена. 2006. № 8. С. 20-21.
57. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.

58. Гацуля О. Розвиток галузевого управління у сфері фізичної культури та спорту: концептуальні засади. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 1. С. 176-185.
59. Глоба Г.В. Система фізичного управління в школах Китаю. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sistema-fizicheskogo-vospitaniya-vshkolah-kitaya/viewer>
60. Глобальні цілі сталого розвитку. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй: Україна. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainabledevelopment-goals.html> (дата звернення: 20.05.2023).
61. Грідіна І., Куц Д. Спортивна дипломатія України: поразки і перемоги. Історичні і політологічні дослідження. 2013. № 4. С. 332-341. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Iipd_2013_4_41.
62. Гузарь В.М. Процес управління фізичною культурою і спортом. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. Х., 2009. № 17. С. 9-18.
63. Дем'янчук О. П. “Державна політика” та “публічна політика”: варіант перехідного періоду. Наукові записки. Національний університет “Києво-Могилянська академія”. К., 2000. Т. 18 : Політичні науки. С. 31-36.
64. Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми. [Антошкіна Л. І., Бабіч Н. М., Беседін В. Ф. та ін.]; За ред. М. М. Якубовський: Н.-д. екон. ін-т. М-ва економіки України. К.: НДЕІ. 2005. 407 с.
65. Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні. Монографія. С.М. Домбровська, С.А. Вавренюк, В.В. Палюх НУЦЗУ, 2020. 313
66. Державне управління: словник–довідник [Текст]. [уклад.: В. Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін.]; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. К.: Вид-во УАДУ. 2002. 228 с.
67. Державне управління: словник–довідник [уклад.: В. Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін.]; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. К.: Вид-во УАДУ. 2002. 228 с.

68. Детермінанти розвитку публічного управління та адміністрування в Україні: колективна монографія. за заг. Ред Н.С.Орлової. Київ: ВД “Освіта України”, 2020. 262 с.
69. Дашко І. М. Сутність та механізм здійснення процесу публічного адміністрування. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018 р. Випуск 1 (13). С. 99-103. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/859/1/21.pdf>.
70. Дегтяр А. О., Бабицька С. І. Основні тенденції державного регулювання сфери культури України. Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека». 2020. № 4 (12). С. 27-34.
71. Домашенко А. В. Концепція розвитку фізичного виховання студентів у вузах України 3–4 рівнів акредитації. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. за ред. С. С. Єрмакова. Х.: ХХІІІ. 2002. № 22. С. 53-57.
72. Домбровська С. М., Вавренюк С. А., Палюх В. В. Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2020. 313 с.
73. Домбровська, С. М. Державне управління вищою освітою в умовах трансформаційних змін : [монографія]. Х. : Оберіг, 2010. 176 с.
74. Домбровська, С. М. До питання про формування державної освітньої політики України та її вдосконалення. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 5. С. 50–55
75. Довгенько Ю. І. Передумови застосування програмно-цільового методу в державному управлінні матеріально-технічною базою олімпійського, паралімпійського та дефлімпійського спорту. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2019. № 13. С. 3-10.
76. Дорофєєва Т. І. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту. Харків: ХДАФК, 2021. 100 с.

77. Дутчак М. В. Класифікація професій у сфері фізичної культури і спорту в Україні: стан та перспективи. Спортивна наука України. 2010, № 2. С. 25–41.

78. Дутчак М. В. Моніторинг в системі державного управління спортом для всіх в Україні. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. Харків : ХДАДМ. 2008. № 9. С. 34-43.

79. Дутчак М. В. Проблеми спорту для всіх в Україні в контексті європейської інтеграції. Педагогіка, психологія та медико-біологічні пробл. фіз. виховання і спорту: зб. наук. пр.. за ред. С.С. Єрмакова. Х.: ХДАДМ (ХХПІ), 2006. №2. С. 37-43.

80. Електронний реєстр спортивних споруд. URL: <https://sportsporudy.mms.gov.ua>

81. Енциклопедія державного управління: у 8 т. наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк та ін. К. : НАДУ, 2011. Т. 8: Публічне врядування наук. ред. кол.: В. С. Загорський, С. О. Телешун та ін. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.

82. Євсєєва О. О. Стратегічні напрями соціального розвитку, шляхи державного регулювання : монографія. Київ: СПДФО Коваленко В. Ф. 2011. 524 с.

83. Жарая С. Б. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності: до питання термінології: зб. наук. праць. Наук. вісник Академ. муніцип. упр. Серія “Управління”. 2011. № http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_upravl/2011_3/17.pdf

84. Жданов І.: Дорожня карта реформ у сфері фізичної культури та спорту. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/16627>

85. Жданова О. М. Управління сферою фізичного виховання та спорту : Навчальний посібник. Дрогобич : Коло. 2009. С. 9-20.

86. Жмарев Н. В. Управление деятельностью спортивной организации. К. 1989. 168с.

87. Журба М.А. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. Актуальні проблеми держави і права. 2017. Вип. 79. С. 51-57.

88. Про основи соціальної захищеності інвалідів. Закон України Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок, Перелік від 31.01.2007 № 70 (Редакція станом на 17.04.2013. zakon.rada.gov.ua>laws/show/70-2007-п., 17.04.2013.; zakon.rada.gov.ua>go/875-12; [URL: <http://dsiv.gov.ua/Legislature/Lists/NormBaza/General.aspx>., 01.05.2013.

89. Про місцеве самоврядування в Україні Закон України <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>

90. Про фізичну культуру і спорт Закон України від 24.12.1993 № 3808 – XII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 1994. № 14. ст. 80.

91. Законодавча база фізичної культури та спорту в Україні. URL: http://www.noc-ukr.org/ua/officialdocuments/nok_law.html

92. Захаріна Є. А. Формування мотивації до рухової активності у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 “Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” Київ. 2008. 22 с.

93. Зверева І. Д., Іванова І. Б. Концептуальні основи соціального захисту людей з функціональними обмеженнями. Збірник теоретичних та методичних матеріалів К. : А.Л.Д. 1995. 135 с.

94. Здіорук С. Пріоритети та перспективи гуманітарної політики української держави. Стратегічні пріоритети. 2011. № 2 (19). С. 37 – 48.

95. Зеленюк О. В. Фізичне здоров'я, мотивації та потреби до занять фізичною культурою і спортом студентів національного університету “Києво – Могилянська академія” К. : КМ “Academia”. 2002. С. 401–404.

96. Інформація щодо спортивних федерацій з олімпійських видів спорту зі статусом національної спортивної федерації. URL: http://dsmsu.gov.ua/media/2015/11/25/5/stat_nac_ol.pdf

97. Ісаєнко Д. Стратегія формування державної соціальної політики регулювання розвитку житлового будівництва в Україні. Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. праць асоціації докторів наук з державного управління. Х.2011. Вип. 4 (8). С. 96-102.

98. Квітка С., Новіченко, Н., Гусаревич, Н., Піскоха, Н., Бардах, О., & Демошенко, Г. Перспективні напрямки цифрової трансформації публічного управління. Аспекти публічного управління, 8(4), 2020. С. 129–146.

99. Кольчак В.А. Сучасний стан сфери фізичної культури і спорту в Україні. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17159/1/Kolchak%20Valentina.pdf>

100. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text. (дата звернення: 15.03.2023).

101. Калина М. С. Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та євроінтеграції. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 21. С. 91-95.

102. Кононович В. Г. Розвиток фізичної культури і спорту в Україні як один із пріоритетів державного управління. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 2. С. 127-131.

103. Кац О. Державне регулювання та контроль розвитку і функціонування соціально – економічних систем різних рівнів Управління проектами та розвиток виробництва 2012. № 3. С. 114–117. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uprv_2012_3_19.pdf

104. Коваленко О. Державне управління в процесі соціалізації суспільного відтворення. Держава та регіони. Сер.: Державне управління. 2013. № 2. С. 71–75. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/drdu_2013_2_17.pdf

105. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 лютого 1984 р. № 8073-X URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80732>

106. Крушельницька Т. А., Матвеева О. Ю. Публічне управління галуззю фізичної культури та спорту як альтернатива сталого розвитку економіки громад у

контексті досвіду Великої Британії та США. Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 4 (27). С. 94- 101.

107. Козярик В. Парламент і уряд України: оптимізація владних відносин. Актуальні теоретико-методологічні та організаційно-практичні проблеми державного управління: Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю, 28 травня 2004 р. Київ Т.1 С. 163-165.

108. Ком'яков О. М. Державне регулювання економіки [Текст]. І. Р. Михасюк, А. Д. Мельник, М. Крупка, З. Залога. К.: Атіка, Ельга–Н. 2000.592 с.

109. Кондратюк Т. Становлення порівняльного публічного адміністрування як теоретико-методологічного напрямку дослідження механізмів державного управління Наук. вісн. акад. муніцип. упр.: зб. наук. праць. Серія “Управління”. К. 2010, № 3. С. 297-305.

110. Коновалова І. В. Механізм державного управління регіональними соціальними програмами в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: 25.00.02. спец. “Механізми державного управління” Харків. 2011. 19 с.

111. Коновалова І. В. Механізм державного управління регіональними соціальними програмами в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.02 “Механізми державного управління. Харків. 2011. 19 с.

112. Кононович В. Г. Державне регулювання сфери фізкультурно-спортивних послуг. Державне будівництво. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_51

113. Концептуальні засади взаємодії політики й управління: навч посіб. авт. кол.: Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. К.: НАДУ, 2010. 300 с.

114. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/54/2012/1>

115. Корж В. П. Нормативно – правове та організаційно – управлінське забезпечення розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. 2006. № 10. С. 4-12.

116. Костенко М.П. Законодавче та нормативно – правове забезпечення розвитку спорту вищих досягнень в Україні [Текст] Актуальні проблеми фізичної культури і спорту : Зб. наук. праць. К.: Науковий світ. 2003. С. 12-17.

117. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії. Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 1. С. 53–60. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf

118. Кошелева Л.Є. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. 2018. Вип. 2 (37). С. 13-19.

119. Кошовий О. Спортивна реформа в рамках євроінтеграції. URL: <http://usf.org.ua/news/201410221337.html>

120. Кривоконь Н. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи. Пробл. заг. та пед. психології: зб. наук. пр. 2011. Т. 13, ч. 1. С. 223-231.

121. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001р. № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>

122. Куроченко І. П. Організація фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах. Київ: Паливода А. В., 2019. 176 с.

123. Кубай Т. Муніципальне управління в країнах Європейського союзу: досвід для України. Модернізація системи державного управління та державної служби: теорія і практика: матер. Філософія спорту в екзистенційно-онтологічній проблематиці фізкультурно-спортивного наукознавства. URL: <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=16047&chapter=1>

124. Куделко В. Е. Організація і технологія управління фізичною культурою і спортом у системі районного територіально-адміністративного

утворення. Харків: видавництво Харківської державної академії фізичної культури, 2005. 20 с.

125. Кудлата К. В. Нормативно-правові та функціональні засади державного управління фізичною культурою і спортом на регіональному рівні. Економіка та держава. 2014. № 3. С. 144-148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2014_3_36.

126. Кузьменко О. О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою й спортом в Україні та Європі. *Держава та регіони*. (Серія: Державне управління). 2011. № 3. С. 36-41.

127. Куліченко В. Правова соціалізація особистості як об'єкт соціально – філософського аналізу: автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 Житомир. держ. ун–т ім. Івана Франка. Житомир. 2013. 20 с.

128. Кучабський О. Адміністративно-територіальна організація України: теорія, методологія, механізми становлення: монографія Львів, Лрідуну Наду. 2010. 316 с.

129. Леонов Я. В. Роль сфери послуг у розвитку сучасного міста. Вчені записки Хаківського інституту управління № 32. Харків : ХІУ. 2012. С. 234–236.

130. Леонова А.О., Давидова В.П., Новачук О.О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України: Навч.-метод. посіб. К.: ДПА України, 2007. 390 с.

131. Литвинчук О. Соціалізація маргінального індивіда в умовах суспільних трансформацій: соціально – філософський аналіз.. Гілея: науковий вісник. 2013. № 72. С. 428–432. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gileya_2013_72_82.pdf

132. Леонова Ю. О., Бондар А. С. Управління ринком спортивнооздоровчих послуг: проблеми та особливості. Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал. 2020. № 43. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/43-2020>.

133. Лукащук В. І. Спорт як індикатор якості життя Парадигма здорового способу життя: духовні та фізичні компоненти : матеріали 2–ї міжнар.

наук. –теор. конф. каф. соц. гуман. дисциплін. К. : Нац. ун-т фіз. вих. і спорту України. 2010. С. 25–28.

134. Лукашук В. І. Основні етапи розвитку соціології спорту SOCIОПРОСТІР: міждисциплінарний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи. 2011. № 1(2). С. 77–83. http://www.sociology.kharkov.ua/socioprostir/index.php?option=com_content&task=view&id=262&Itemid=132 (09.12.2011).

135. Лукашук В. І. Роль технологій у розвитку індустрії спорту [Текст]. Вісник Харківського національного ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. 2009. № 881. Вип. 24. С. 179-183. 85с.

136. Лукашук В. І. Соціологія спорту як навчальна дисципліна . Матеріали V Міжнародної науково- практичної конференції “Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність”. Х.: ХНПУ. 2008. Ч. I. С. 127–128.

137. Лукашук В.І. Тенденції розвитку спорту в умовах ринкових перетворень: Автореф. дис..канд.соц.наук. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Х., 2006. 24 с.

138. Лундишев В. Форми і методи впливу місцевих органів влади на соціально-економічний розвиток регіонів. Вісник УАДУ. 2001. № 2. С. 16–21.

139. Малиновський В. Я. Державне управління: [навч. посіб. вид. 2–е доп. та перероб.] Київ.: Атіка. 2003. с.

140. Малімон О. О. Диференційований підхід у процесі фізичного виховання студентів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. “Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення”. Луцьк. 1999. 19 с.

141. Мальона С. Б. Організаційно-правові основи фізичної культури: курс лекцій. Івано-Франківськ, 2008. 345 с.

142. Мамонов І. Публічне управління, державне управління, соціальна політика та місцеве самоврядування як складові соціального управління.

Державне управління: теорія та практика. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_4.pdf

143. Мартиненко В. Демократичне врядування: проблеми теорії та практики. Публічне управління : теорія та практика: зб. наук. Праць. 2010. № 1. С. 16-22.

144. Мельник М. І., Синютка О. М., Лещух І. В. Організаційно-інституційне забезпечення стратегічного планування розвитку метрополії: іноземний досвід та уроки для України. Регіональна економіка. 2015. № 2. С. 163-174.

145. Мельниченко О. А. Державне регулювання розвитку фізичної культури та спорту: аналіз проведених досліджень і виокремлення перспективних напрямів. Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 1. С. 32-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2016_1_7 .

146. Меляков А. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління. Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. Х. : вид-во ХарРі НАДУ “Магістр”. 2012. № 1. 205 с.

147. Місцеве самоврядування в сучасній Україні: проблеми і перспективи. В.М. Бесчастний, Ю.В. Делія, В.А. Устименко та ін. Донецьк: Донецьк. юрид. ін.-т МВС. 2012. 269 с.

148. Мічуда Ю. П. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури та спорту в умовах ринку: автореферат дис.доктора наук. з фізичного виховання та спорту : 24.00.02/Мічуда Ю.П.; Нац. Ун-т фіз.виховання та спорту України. К. 2008., 39 с.

149. Морган Уильям. Философия спорта. Исторический и концептуальный обзор и оценка ее будущего. Логос. 2006. № 3.

150. Моргунов О. А. Адміністративно-спортивне право як підгалузь адміністративного права України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2012. 207 с.

151. Моргунов О. А. Організація вищого рівня системи публічного адміністрування сфер фізичної культури та спорту: досвід для України.

Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті : матеріали міжнар. наук. практ. конф. (м. Одеса, Україна, 7–8 квіт. 2017 р.). Одеса : ГО “Причорноморська фундація права”, 2017. С. 65-67.

152. Моргунов О. А. Публічне адміністрування масового спорту (спорту для всіх) в Україні: сучасний стан та перспективи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2019 № 42 том 2. С. 9-18. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/62823b27-46c9-40ea-9626-99b60d4c3008/content>

153. Моргунов О. А. Світові моделі публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія “Юридичні науки”*. 2021. Том 32 (71). № 6. С. 70–75. DOI: 10.32838/TNU-2707-0581/2021.6/11

154. Моргунов, О. А. Фізична культура та спорт як напрям публічного адміністрування в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 2(27). 2019.

155. Моргунов, О. А. Основні засади публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту. Правові новели. № 15. 2021. С. 47-54.

156. Наказ Державного Комітету України з фізичної культури і спорту від 06.05.98 р. №917 “Про затвердження Норм витрат на проведення спортивних змагань та навчально-тренувальних зборів”.

157. Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.01.2006 № 4 “Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах”. Офіційний вісник України від 29.03.2006. Київ. 2006. № 11. с. 342. ст. 770, код акту 35571/2006.

158. Наказ Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту від 04.02.2010 № 258 “Про затвердження Положення про порядок забезпечення вихованців, спортсменів, учнів та тренерів спортивних шкіл усіх типів, центрів олімпійської підготовки, шкіл вищої спортивної майстерності і спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю спортивним одягом, спортивним спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування та терміни його

використання”. Офіційний вісник України від 12.04.2010. 2010. №24. с. 105. ст. 963.

159. Наказ Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту від 07.02.2001 “Про перелік видів спорту, що визнані в Україні” Офіційний вісник України від 09.03.2001. Київ. 2001. № 8. с. 118. ст. 340, код акту 17903/2001.

160. Наказ Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту від 07.04.2006 № 1088 “Про затвердження Положення про Єдину спортивну класифікацію України”. Офіційний вісник України від 24.05.2006. 2006. № 19. с. 47. ст. 1382, код акту 36197/2006.

161. Наказ Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту від 23.09.2005 р. № 2097 “Про впорядкування умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту”. Офіційний вісник України від 02.11.2005р. 2005. №42, № 44. 2005. ст. 348 (ДІ), с. 337. ст. 2702

162. Наказ Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту від 26.06.2007 № 2301 “Про Реєстр спортивних рекордів з визнаних в Україні видів спорту”. Офіційний вісник України від 27.07.2007. 2007. № 52. с. 232. ст. 2144, код акту 40418/2007.

163. Наказ Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту від 28.09.2009 №3399 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності: організації та проведення спортивних занять професіоналів та любителів спорту; діяльності з підготовки спортсменів до змагань з різних видів спорту, визнаних в Україні”. Офіційний вісник України від 04.12.2009. 2009. № 91. с. 50. ст. 3086.

164. Нестерова А. В. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення розвитку дитячо-юнацького спорту в Україні. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/PPMB/texts/2009_7/09navysu.pdf

165. Нижник Н. Р. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: [навч. посіб.] Львів: Вид-во Нац. ун-ту. “Львівська політехніка”. 2002. 352 с.

166. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління: К. : УАДУ. 1998. 160 с.

167. Нікітенко С. В. Ефективність державного управління фізичною культурою та спортом в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 1. С. 49-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2016_1_10

168. Нікольська Н. Д. Виховання національно свідомої особистості засобами фізичної культури збірник. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Теорія та методика навчання: фізична культура і спорт*: збірник. М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова // К. : НПУ. 2005. Вип. 2. С. 50–54.

169. Обозна О. М. Розвиток фізичної культури і спорту як важливий напрям державної політики України щодо забезпечення здоров'я громадян. Державне управління: теорія та практика. 2014. № 2. С. 39-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2014_2_8

170. Олійник М. О., Скрипник А. П. Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні [Текст]. Вид. 3–є, переробл. і доповн. Х.: ХаДІФК. 2000. 292 с.

171. Олійник М. О. Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні [Вид. 3–є, переробл. і доповн. Х.: ХаДІФК. 2000. 292 с.

172. Олійник М. О. Теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні. Київ: видавництво Національного університету фізичної культури і спорту, 2000. 131с.

173. Орлов М. Метод комплексного аналітичного оцінювання професійної підготовки посадових осіб регіонального органу виконавчої влади. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. праць. Дніпропетровськ : Дріду Наду. 2012. Вип. 4 (15). С. 222-230.

174. Ортега - і - Гассет Х. О. Повстання мас Вибрані праці. К., 1997. с.15-17.

175. Палюх, А. Я. (2020) Правові засади розвитку сфери фізичної культури і спорту. Монографія. Тернопіль. ФОП Паляниця В.А.,. 316 с.
176. Панагушина О. Соціалізація дітей підліткового віку у діяльності молодіжних організацій монографія. Херсон : РІПО. 2010. 248 с.
177. Папуша В. Г. Фізичне виховання школярів : форми, зміст, організація Тернопіль: Збруч. 2000 248 с.
178. Парсонс В. Публічна політика. Вступ до теорії й практики аналізу політики; пер. з англ. К.: Вид. дім. "Києво-Могилянська академія", 2006. С. 65; 57-59.
179. Парубчак І. Вплив громадських організацій та об'єднань на соціальні характеристики державного управління в Україні. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць Одес. регіон. Ін.-т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; за заг. ред. Іжі М.М. Львів : ОРІДУ НАДУ, 2013. Вип. № 1 (53) С. 112-116.
180. Пашко Л. А. Сучасний підхід до професійної підготовки управлінців-менеджерів як необхідна умова підвищення ефективності державного управління. Менеджер. 2003. №4. С. 196-200.
181. Політична енциклопедія [голова редкол. Ю. Левенець]. К.: Парламентське видавництво, 2012. 808 с.
182. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП "Арал", 2018. 540 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1854/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_29_10_2018.pdf
183. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року. Постанова від 4 листопада 2020 р. № 1089 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text>
184. Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 15

листопада 2006 р. № 1594 “Офіційний вісник України від 27.11.2006. 2006 р., № 46, с. 45, ст. 3078, код акту 37876/2006.

185. Про встановлення винагород спортсменам України – чемпіонам, призерам спортивних змагань міжнародного рівня та їх тренерам. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 березня 2000 р. № 539 Офіційний вісник України від 07.04.2000. 2000. № 12. с. 140. ст. 477, код акту 15278/2000.

186. Про заохочення спортсменів і тренерів з олімпійських видів спорту. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. № 680 Офіційний вісник України від 08.08.2008 р. 2008. № 56. 54.. 1883.

187. Про автомобільні дороги: Закон України від 08 вересня 2005р. № 2862-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2862-15>

188. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012р. № 5293-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5293-17>

189. Про антидопінговий контроль у спорті : Закон України від 07 лютого 2017 р. № № 1835-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1835-19>

190. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996р. № 504/96-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/504/96-%D0%B2%D1%80>

191. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань: Закон України від 03 листопада 2015 р. № 743-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/743-19>

192. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01 липня 2010 р. № 2411-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2411-17>

193. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21 лютого 2006р. № 3447-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3447-15>

194. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 05 квітня 2012 р. № 321 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/321-2012-%D0%BF>

195. Про культуру: Закон України від 14 грудня 2010р. № 2778-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2778-17>

196. Про недопущення закриття та перепрофілювання закладів фізичної культури і спорту, баз олімпійської та параолімпійської підготовки, фізкультурно-

оздоровчих і спортивних споруд, лікувально-фізкультурних закладів: Постанова Верховної Ради України від 03.08.2006 р. Дата оновлення 03.08.2006 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/66-16>

197. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні. Верховна Рада УРСР; Закон від 21.03.1991 № 875–ХІІ (Редакція станом на 09.12.2012).

198. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27 квітня 2021р. № 1414-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1414-20>

199. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001р. № 2402-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2402-14>

200. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01 червня 2000 р. № 1767-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1767-14>

201. Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні Закон України від 14.09.2000р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1954-14>.

202. Про рекламу: Закон України від 03 липня 1996 р. № 270/96-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/270/96-%D0%B2%D1%80>

203. Прошук Е. П. Європейський досвід теоретико-методологічних підходів до державного управління фізичною культурою і спортом. Право та державне управління. 2022 р., № 1. С. 189-196. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2022/28.pdf

204. Публічна чи державна політика – вітчизняна дилема вибору С. Телешун, С. Ситник, І. Рейтерович. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. Вип. 4. С. 185-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2012_4_25

205. Пулатіна Г. М. Організаційні аспекти оптимізації діяльності спортивних шкіл на основі програмно-цільового управління. Харків: видавництво Харківської державної академії фізичної культури, 2007. 20 с.

206. Путятіна Г. М. Маркетингова діяльність некомерційних організацій (на прикладі дитячо-юнацьких спортивних шкіл). Навч. Посіб. Харків: ХДАФК.2013.102 с.

207. Радченко О. В. Категорія “механізм” у системі державного управління. Держава та регіони: наук. виробн. журн. Серія “Державне управління”. 2009 р. № 3. С. 64–69.

208. Реформа публічної адміністрації в Україні: Проекти концепції та законів. URL: <https://pravo.org.ua/books/reforma-publichnoyi-administratsiyi-v-ukrayini-proekty-kontseptsiyi-ta-zakoniv/>.

209. Рибчич І. Є. Державне регулювання розвитку ресурсного забезпечення сфери фізичної культури та спорту в Україні. Теорія та практика державного управління. *Вісник ХарПІ НАДУ*. Вип. 1 (48). С. 133–140.

210. Рибчич І. Є. Організаційно – правові механізми управління системою надання фізкультурно–спортивних послуг в державі. Ефективність державного управління : зб. наук. праць. Львів. регіон. Ін. т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; за заг. ред. Загорського В.С . Львів : ЛРІДУ НАДУ, Випуск № 42. С. 191-197.

211. Рибчич І. Є. Організаційно-правові засади регулювання розвитку фізичної культури і спорту у сфері публічного управління. Аналітика і влада: журн. експерт. аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. самовр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К.: НАДУ, 2014. № 9. С. 66-71.

212. Рибчич І. Є. Правові аспекти державного управління сферою фізичної культури і спорту в Україні. Державне будівництво : Електронне фахове видання з державного управління ; за заг. ред. Карамішева Д.В. Х. : Вид–во ХарПІ НАДУ. Вип. № 1. 2015.

213. Рибчич І. Є. Публічне адміністрування процесу реалізації особистості в спорті : соціально-філософський аспект *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. праць ХарПІ НАДУ. 2015. Вип. 1 (47). С. 405-412.

214. Рибчич І. Є. Фізична культура і спорт як складова розвитку державної молодіжної та соціальної політики. Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування : електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету / голов. ред. проф. Лопушинський І.П. 2014. № 2 .

215. Розроблення публічної політики. Практичний посібник уклад. А. О. Чимерис. К.: ТОВ “Софія”, 2011. 128 с.

216. Рудакевич О. М. Публічна політика в контексті українських реалій. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. Вип. 3-4 (83-84). С. 255-266.

217. Рябченко В. Освіта, навчання, виховання й соціалізація як поняття й процеси та межі досягнення ними особистості. Вища освіта України. 2011. № 1. С. 46–54.

218. Саєнко В. Г., Толчева Г. В. Управління оздоровчим ресурсом спортсмена на шляху до вищої майстерності. Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту. Харків: ХДАФК, 2019. С. 114-118.

219. Сергеев А. Ю. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова Випуск 12 (67) 2015 С. 104-108.

220. Сергієнко О. Соціальна політика в сучасному світі та в Україні. Аспекти праці. 2013. № 1. С. 31-37.

221. Система державного управління Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії: досвід для України. уклад. П.І. Крайнік; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, С.В. Загороднюка. Київ : НАДУ, 2011. 48 с.

222. Сіренко Р. Державна політика ефективного управління системою фізичної культури та масового спорту в Україні. Публічне управління та митне адміністрування (правонаступник наук. зб. “Вісник Академії митної служби України”. Серія “Державне управління”). Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2018. №2 (17). С. 116-120.

223. Сіренко Р. Державне управління системним розвитком сфери фізичної культури і масового спорту: програмно-цільовий підхід. *Вісник Національного*

університету цивільного захисту України. Серія “Державне управління”. Вип. 2(7). Харків, 2017. С. 180-190.

224. Сіренко Р. Ефективність державного регулювання процесами соціалізації української молоді за її активної участі у масовому спорті. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Том 29 (68). № 52018. Київ, 2018. С. 175-179.

225. Сіренко Р. Р. Організаційно-правові та мотиваційні засади державного управління фізкультурно-спортивною діяльністю студентської молоді. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського нац. техн. ун-ту ; гол. ред. проф. Лопушинський І.П., 2017. №2. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>

226. Скробач Н. Особистість у контексті її соціального розвитку. Галиц. лікар. вісн. 2011. 18, № 1. С. 137–139.

227. Сорока М. Формування стратегічних пріоритетів розвитку міжнародної економічної діяльності регіону з урахуванням впливу світових глобалізаційних процесів. Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. 2011. № 2. С. 183–188. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamcsudu_2011_2_27.pdf

228. Соціально – економічні парадигми сучасного гуманізму. К.: “Видавничий дім “Корпорація”. 2007. 284с.

229. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року URL: <https://mizhiria-osvita.gov.ua/uploads/1-1pdf>.

230. Суханова Н. В. Перспективні напрямки розвитку державної політики у сфері фізичної культури і спорту України. Актуальні проблеми державного управління. 2013. № 1(43). С. 437-443.

231. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект). Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т, 2003. 442 с.

232. Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. Що таке публічна політика? URL: http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2012/12/blog-post_26.html

233. Тертичка В. Суспільна політика: чи стала вона сферою наукового пошуку і прикладних досліджень в Україні? Політичний менеджмент. 2007. № 1. С. 10-23.

234. Тіняков А. О. Аналіз можливостей юнацького спорту як соціальної системи у вихованні моральних якостей особистості. Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соціол.. 2010. № 3. С. 66-73.

235. Ткалич М. О. Правова природа та особливості укладення контракту про спортивну діяльність. Актуальність проблеми держави і права: зб. наук. праць. Одеса, "Юридична література". 2009. 496с.

236. Третьяченко В. Психологічні основи управління соціальними проектами: навч. пос. (для студ. вищ. навч. закл.). Луганськ : вид – во "Ноулідж". 2011. 472 с.

237. Турчик І.Х. Шкільний спорт у країнах Європи. Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2012. Вип. 1. С. 180-187.

238. Українська Радянська Енциклопедія: в 12-и т. 2-е вид. редкол.: М. П. Бажан (гол. ред.) та ін. К.: Головна ред. Укр. Рад. Енциклопедії, 1984. 608 с. Т. 11, кн. 1: Стодола-Фітогеографія/

239. Фесенко А. Сфера суспільних послуг та державне управління нею: базові теоретичні уявлення. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер. : Соціологія . 2013. Т. 211, Вип. 199. С. 107-111. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Npchdusoc_2013_211_199_23.pdf

240. Філософія спорту в екзистенційно-онтологічній проблематиці фізкультурно-спортивного наукознавства. URL: <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=16047&chapter=1>

241. Халецька А. Соціальний захист населення в Україні : теорія та практика державного управління: монографія. Донецьк : Юго Восток. 2010. 430 с.

242. Хмельков А. В. Фінансовий механізм державног управління: визначення та вплив на систему державного фінансового контролю: Теорія та

практика державного управління. 2011. № 2(33). URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trpdu/2011_2/doc/2/15.pdf

243. Шевцова О. Й. Концептуальні засади удосконалення фінансового механізму розвитку людського потенціалу в Україні: Вісник Дніпропетровського ун.-ту. Серія “Економіка”. 2012. № 6(3) http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vdpu/Ekonomika/2012_6_3/261-266.pdf

244. Шевчук О. Р. Механізми державного регулювання фізичної культури і спорту в Україні : дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.02. Харків, 2019. 202 с.

245. Шевчук О. Р. Модернізації державного регулювання у сфері фізичної культури й спорту. Вісник Нац. ун-ту цивіл. захисту України: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2019. Вип. 1 (10).

246. Шевчук О. Р. Сучасні реалії державного управління фізкультурноспортивною діяльністю. Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (до 95-річного ювілею з дня заснування кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету) 24 жовтня 2018 року. Х. 2018. С. 114-116.

247. Шевчук О. Теоретичні основи державного регулювання фізичною культурою і спортом в Україні. “Публічне управління і адміністрування в Україні”. Одеса. Випуск 10/2019. С.131-135.

248. Шкреттій Ю. М. Напрями реформування системи фізичної культури і спорту в Україні. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту*: Зб. наук. праць. К.: Науковий світ. 2004. № 4. С.5–11.

249. Шпик Н. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури в регіонах. Вісник Львівського національного аграрного університету. 2013. № 20. С. 411–414. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vldau_2013_20_71.pdf

250. Якимович В. С. Культура в світі спорту. К., 2006. С. 26.

251. Ярова Н. Г. Організаційно-правове регулювання в галузі спорту України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07

“адміністративне право і процес”; “фінансове право”; “інформаційне право”. Ірпінь, 2009. 20 с.

252. Ярова Н. Методи адміністративно-правового регулювання у галузі фізичної культури та спорту. Адміністративне право. 2008. № 11. С.75-78.

253. A Code for Sports Governance. URL: <http://www.uk sport.gov.uk/resources/governance-code>

254. Carl V. Patton, David S. Savicki. Basic Methods of Policy Analysis and Planning. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. 1993. P. 5.

255. Čingienė, V., Gobikas, M. (2019) Formation of Sports Public Policy within the Context of Hierarchy Governance. Public Policy and Administration. Vol. 18, Nr. 3, p. 35-45. Available at SSRN: <file:///C:/Users/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/Downloads/24719-Article%20Text-79800-1-10-20191209.pdf>.

256. Doll R. Prevention: some future perspectives. Prev. Med., 1978. № 4. P.486.

257. Edwards H. Sociology of Sport. Y. : The Dorsey Press. 1973. 1980 p.

258. General Assembly of the United Nations. URL: <https://www.un.org/en/ga/>.

259. Gorzelak G. and Zawalicska K. (eds.). European Territories: From Cooperation to Integration. Warsaw : Scholar. 2013. 320 p.

260. Grupe O. Vom Sinn des Sports. Schorndorf : Hofmann. 2000. 312 p.

261. Heinila K. Sport in Social context. Jyvaskyla : University of Jyvaskyla. 1998. 212 p.

262. Janiak A. Działalność Międzynarodowego Stowarzyszenia Federacji Lekkoatletycznych jako organizacji międzynarodowej. PWSZ. Kalisz. 2011. Zeszyt naukowy nr 24.

263. Janiak A., Kisiel PWSZ J. Działalność Międzynarodowego Stowarzyszenia Federacji Lekkoatletycznych jako organizacji międzynarodowej. Kalisz. 2011. Zeszyt naukowy nr 24.

264. Khadzhyradieva, S., Hrechko, T. et al. (2019) Institutionalisation of Behavioural Insights in Public Policy. Public Policy and Administration. Vol. 18, Nr. 3,

p. 95-113. Available at SSRN: <file:///C:/Users/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/Downloads/24726-Article%20Text-79807-1-10-20191209.pdf>.

265. Kiku K. Sport and Society Research around the Globe : Japan. K. Kiku. Handbook of Sport Studies. J. Coakley, E. Dunning (eds). London : Sage. 2000. P. 542–545.

266. Kostruba, A. (2021) Corporate Responsibility in the Environmental Protection as an Element of Public-Private Partnership in Ukraine. Public Policy and Administration. Vol. 20, Nr. 1, p. 118-126. Available at SSRN: 28344-Article Text-98199-1-10-20210428.pdf.

267. Lasytè, G. (2020) Socially Responsible Organisational Governance in the Public Sector. Public Policy and Administration. Vol. 19, Nr. 3, p. 119-132. Available at SSRN: <file:///C:/Users/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/Downloads/27713-Article%20Text-91536-1-10-20201013.pdf>.

268. Lazor, O., Lazor, O., Lutska, N., Krykhovetskyi, I., Maistrenko, K., Olkova-Mykhnytska, A. (2022) Formation and implementation of public-private partnership projects in the agricultural sector. Journal of Agriculture and Crops, Volume 8, Issue 3, July. Pp: 266-274. Available at SSRN: <https://arpgweb.com/journal/journal/14>.

269. Loy J. Sport, Culture and Society: a Reader for the Sociology of Sport. J. Loy, G. Kenyon and B. McPherson. Philadelphia. 1981. 318 p.

270. Reporters Without Borders. Worldwide press freedom index 2010. URL: <http://en.rsf.org/spip.php?page=classement&id>

271. Ronald F. Fox. Energy and the evolution. W.H.Freeman a.Co, N. Y. 1992. 262 p.

272. Saltin B. The aging endurance athlete Indianapolis.2018

273. Sport in the EU. URL: [https://europa.eu/european\(union/topics/sport_en](https://europa.eu/european(union/topics/sport_en).

274. The Council of Europe's Sports Charter (adopted by the Committee of Ministers on 24 September 1992) URL: <http://www.fairplayinternational.org/downloadmanager/download/nohtml/1/id/>

275. The Global Competitiveness Report 2010–2011 [Electronic resource] World Economic Forum. Access mode. URL: [http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global Competitiveness Report_2010-11.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global%20Competitiveness%20Report_2010-11.pdf)

276. The Magglingen Declaration and recommendations. Sport and development international conference. Magglingen, Switzerland, 16th – 18th February 2003. 19 p.

277. Verba, D., Tkachenko, O., Kozlovska, L. (2020) Public expenditures as a factor of goods availability, provided by healthcare: evidence from Ukraine. Public Policy and Administration. Vol. 19, Nr. 3, p. 48-62. Available at SSRN: [file:///D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/Downloads/24869-Article%20Text-91531-1-10-20201013.pdf](file:///D:/9A/B/D1/82/D1/8F/Downloads/24869-Article%20Text-91531-1-10-20201013.pdf).

ДОДАТКИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ**

04050, м. Київ, вул. Академіка Ромоданова, 12/2
телефон (044) 481-44-03

З. О. Додик № *044-16-09-21*

ДОВІДКА

про участь у науково-дослідних роботах

Видана Гоцулу Ігорю Євгенійовичу з підтвердженням про те, що він дійсно брав участь у виконанні науково-дослідних робіт за комплексним науковим проектом «Державне управління та місцеве самоврядування» (номер державної реєстрації 0199U002827) Національної академії державного управління при Президентові України, а саме:

– у 2019 році – виконавець на громадських засадах (наказ Національної академії: від 14 березня 2019 року № 143-ос «Про залучення до виконання науково-дослідних робіт»): науково-дослідної роботи «Врегулювання воєнно-політичних конфліктів: стратегії та інструменти вирішення» (номер державної реєстрації 0119U101522).

Довідка видана на підставі оригіналів наказів Національної академії «Про залучення до виконання науково-дослідних робіт», які зберігаються в архіві Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м.Київ, вул.Антоня Цедіка, 20).

Відповідно до Указу Президента України від 05 листопада 2020 року № 487/2020 «Про впорядкування використання об'єктів державної власності, що перебувають в управлінні Державного управління справами», розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реорганізації закладів освіти» від 24 лютого 2021 року № 147-р, наказу Міністерства освіти і науки України від 16 березня 2021 року № 316 «Про реорганізацію закладів освіти» (зі змінами) Національну академію реорганізовано шляхом

приєднання до Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Історична довідка: Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Указ Президента України від 25 листопада 1999 року № 1496/99 “Про Київський національний університет імені Тараса Шевченка” носив назви:

з **1959 р.** – Київський ордена Леніна державний університет ім.Т.Г.Шевченка;

з **1984 р.** – Київський ордена Леніна і ордена Жовтневої революції Державний університет ім.Т.Г.Шевченка (Статут зареєстровано в мінвузі УРСР за № 6. Наказ Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР від 29 квітня 1984 року № 290).

Директор Інституту

Лариса КОМАХА

**УПРАВЛІННЯ МОЛОДІ ТА СПОРТУ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

пл. Героїв Майдану, 1, м.Кропивницький-22, 25022, тел. (0522) 32-23-58,
email: public@umts.kr-admin.gov.ua код згідно з ЄДРПОУ 43653533

№ _____
на № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Гоцула Ігоря Євгеновича на тему: "Формування та реалізація
публічної політики в галузі фізичної культури і спорту", що представлена
на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі публічного
управління та адміністрування за спеціальністю 281 "Публічне управління
та адміністрування"**

На основі результатів досліджень Гоцула І.Є., викладених у його дисертаційній роботі на тему "Формування та реалізація публічної політики в галузі фізичної культури і спорту", Кіровоградська обласна державна адміністрація впровадила низку ініціатив, спрямованих на розвиток цієї сфери на регіональному рівні.

На основі рекомендацій дисертації була створена програма, яка визначає стратегічні напрями розвитку фізичної культури і спорту в регіоні, зокрема розвиток спортивної інфраструктури, підтримка талановитої молоді, організація масових спортивних заходів.

Ці заходи сприяли не тільки підвищенню рівня фізичної активності та здоров'я населення регіону, але й створили умови для виявлення та підтримки молодих талантів у галузі фізичної культури і спорту, а також забезпечили розвиток спортивної інфраструктури на регіональному рівні.

Начальник управління

Володимир Тесля 32 22 66

Андрій ЩЕТИНА

Кіровоградська обласна військова адміністрація
Управління молоді та спорту

63-01-14/114/0.63 від 27.02.2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

вул. Костюшка, 11, м. Львів, 79007, тел: (032)255-32-01, факс: (032)255-32-08
 E-mail: info@ldufk.edu.ua Код ЄДРПОУ 34606048

28.02.2024 № 317

На № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Гоцула Ігора Євгеновича на тему: “Формування та реалізація публічної
політики в галузі фізичної культури і спорту”, що представлена на
здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі публічного управління
та адміністрування за спеціальністю 281 “Публічне управління та
адміністрування”

Результати досліджень Гоцула І.Є., представлені в його дисертаційній роботі на тему “Формування та реалізація публічної політики в галузі фізичної культури і спорту”, були впроваджені в діяльності Львівського університету фізичної культури імені Івана Боберського, що дозволило оновити та поглибити зміст освітніх програм, зокрема навчальні дисципліни «Управління у сфері фізичної культури і спорту». «Теорія і методика обраного виду спорту та спортивно-педагогічне вдосконалення», «Менеджмент у спорті», «Економіка спорту» та «Рекламний менеджмент у фізичній культурі та спорті», «Управління персоналом», «Адміністративний менеджмент», «Теорія прийняття управлінських рішень», «Методи і моделі прийняття управлінських рішень».

У освітні курси були включені сучасні концепції та практики публічного управління, які дозволяють студентам краще розуміти процеси розробки, впровадження та оцінки публічної політики у цій сфері. Курси були оновлені з метою підвищення їх практичної спрямованості, включаючи аналіз реальних кейсів, розробку проєктів з формування та реалізації політик у галузі спорту та використання інтерактивних методів навчання. Ці зміни в сприяють підвищенню кваліфікації випускників, забезпечуючи їм комплексні знання та практичні навички, необхідні для ефективної роботи в галузі фізичної культури та спорту, а також для внесення вагомого вкладу в розвиток спорту на національному та міжнародному рівнях.

Ректор

Свищ

Ярослав СВИЩ

ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ

НОВОМОСКОВСЬКА МІСЬКА РАДА

вул. Гетьманська, 14, м. Новомосковськ, Дніпропетровська обл., 51200, тел/факс: (0569)38-00-27,
тел. (0569)38-00-22, e-mail: info@nmvyk.dp.ua, <https://www.novomoskovsk-rada.dp.gov.ua> Код ЄДРПОУ 04052206

164/22-03 В/г 16.03.2022

ДОВІДКА

*про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Гоцула Ігора Євгеновича на тему: “Формування та реалізація публічної
політики в галузі фізичної культури і спорту”, що представлена на
здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та
адміністрування за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”*

Результати досліджень Гоцула І.Є., викладені у його дисертаційній роботі на тему “Формування та реалізація публічної політики в галузі фізичної культури і спорту” були впроваджені у діяльності Новомосковської міської ради Дніпропетровської області.

На основі рекомендацій дисертації було створено детальний план дій, який включає цілі, завдання, індикатори успіху та механізми фінансування для розвитку спортивної інфраструктури та популяризації здорового способу життя серед мешканців міста. Ці заходи відіграли ключову роль у стимулюванні розвитку фізичної культури та спорту в Новомосковську, підвищенні рівня здоров'я мешканців міста, а також забезпеченні доступу до якісних спортивних послуг та інфраструктури.

Секретар міської ради

Володимир АРУТЮНОВ

ОПИТУВАННЯ

1. Наскільки Ви задоволені облаштуванням місць, де тренується ваша дитина та наявністю сучасного обладнання та інвентаря?

- А) повністю задоволений(а);
 Б) задоволений(а) частково;
 В) не задоволений(а).

2. Ви задоволені станом об'єктів для занять спортом/ фізичною активністю під час дозвілля?

А) ні; Б) так:

- басейни; спортивні майданчики;
 спеціально облаштовані зали/спортзали; спортивні стадіони.

3. Зазначте стимулюючі фактори, для занять фізичною культурою/спортом під час дозвілля:

- А) бажання підтримувати фізичну форму;
 Б) потреба “розім’ятися”, одержати задоволення від “м’язової втоми”;
 В) бажання бути сильнішим/сильнішою;
 Г) бажання бути схожим на свого кумира;
 Д) бажання підвищити рівень самоорганізації;
 Є) бажання спрямовувати свою надмірну активність на заняття фізичною культурою та спортом;
 Ж) пропаганда здорового способу життя у ЗМІ;
 З) спілкування в колі однодумців;
 К) сімейна традиція займатися фізичною культурою та спортом;
 Л) заняття підіймає мені настрій;
 М) зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;
 Н) не займаюсь спортом взагалі.

4. Наскільки Ви задоволені кваліфікацією тренера вашої дитини?

- А) повністю задоволений(а);
 Б) задоволений(а) частково;
 В) не задоволений(а).

5. Чи спортивній секції, де тренується Ваша дитина надається підтримка з бюджету (державного або місцевого)?

- А) З бюджету забезпечуються усі потреби секції;
 Б) Кошти бюджету покривають більшу частину витрат;
 В) З бюджету надходить дуже мало;
 Г) Підтримка з бюджету не надається.

6. Чи підтримують спонсори спортивну секцію, де тренується Ваша дитина?

- А) спонсори забезпечують усі потреби;
 Б) спонсори частково допомагають;
 В) спонсорів немає.

7. Чи витрачаєте Ви власні кошти на спортивну секцію Вашої дитини?

- А) так, наша родина повністю покриває послуги спортивної секції власним коштом;
 Б) так, наша родина частково покриває послуги спортивної секції власним коштом;
 В) ні, ми не витрачаємо власні кошти.

8. Чи вважаєте Ви, що в Україні підтримується мотивація до занять фізичною культурою та спортом, як чинника соціального благополуччя, збереження стану здоров'я та ведення здорового способу життя?

- А) так;
 Б) скоріше так, ніж ні;
 В) скоріше ні, ніж так;
 Г) ні.

9. Наскільки доступними для всіх верств населення є заняття фізичною культурою/спортом під час дозвілля у вашому регіоні?

- А) повністю доступні;
 Б) досить доступні;
 В) посередньо доступні;
 Г) мало доступні;
 Д) не доступні взагалі.

10. Як Ви в цілому оцінюєте реалізацію державної політики у галузі фізичної культури та спорту?

- А) схвалюю;
 Б) частково не схвалюю;
 В) не схвалюю.

11. Чи користуєтесь послугами тематичної Інтернет-спільноти:

- А) ні; Б) так.

12. Чи маєте Ви можливість спільно з дітьми відвідувати спортивні секції/клуби у своїй громаді?

- А) так, ми відвідуємо разом _____;
 Б) ні, нажаль немає такої можливості.

13. Ваш вік (повних років):

- А) 16 – 24 роки;
Б) 25 – 34 роки;
В) 35 – 44 роки;
Г) 45 – 54 роки;
Д) 55 – 64 роки;
Ж) 65 і більше.

14. Ваша стать:

- А) жінка;
 Б) чоловік.

15. Ви проживаєте:

- А) в сільській місцевості;

- Б) в місті з населенням до 50 тис. осіб;
- В) в місті з населенням 50 – 99 тис. осіб;
- Г) в місті з населенням 100 – 500 тис. осіб;
- Д) в місті з населенням понад 500 тис. осіб.

Тренери

ОПИТУВАННЯ

1. Наскільки Ви задоволені облаштуванням місць де проводите тренування та наявністю сучасного обладнання та інвентаря?

- А) повністю задоволений(а);
- Б) задоволений(а) частково;
- В) не задоволений(а).

2. Ви задоволені станом об'єктів для занять спортом/ фізичною активністю під час дозвілля?

А) ні; Б) так:

- басейни; спортивні майданчики;
- спеціально облаштовані зали/спортзали; спортивні стадіони.

3. Зазначте рівень стримуючих факторів, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом під час дозвілля:

- А) вартість послуг;
- Б) зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;
- В) відсутність вільного часу;
- Г) рівень комфортності існуючих спортивних споруд;
- Д) стан здоров'я;
- Є) вплив інформації та пропаганди на формування культури здоров'я;
- Ж) переконання: “У мене не той вік, щоб займатися спортом”;
- З) якість надання послуг.

4. Чи існуюча нормативна база реально заохочує Вас постійно підвищувати професійні знання і навички?

- А) так є реальні стимули;
- Б) частково заохочує;
- В) зовсім не заохочує.

5. Чи існує прямий зв'язок між рівнем професійності тренера та його заробітною платою?

- А) існує прямий зв'язок;
- Б) частково існує зв'язок;
- В) немає зв'язку.

6. Чи вважаєте Ви, що в Україні сформовані сталі традиції та підтримується мотивація до занять фізичною культурою та спортом, як чинника соціального благополуччя, збереження стану здоров'я та ведення здорового способу життя?

- А) так;

- Б) скоріше так, ніж ні;
- В) скоріше ні, ніж так;
- Г) ні.

7. Наскільки доступними для всіх верств населення є заняття фізичною культурою/спортом під час дозвілля у вашому регіоні?

- А) повністю доступні;
- Б) досить доступні;
- В) посередньо доступні;
- Г) мало доступні;
- Д) не доступні взагалі.

8. Як Ви в цілому оцінюєте реалізацію державної політики у галузі фізичної культури та спорту?

- А) схвалюю;
- Б) частково не схвалюю;
- В) не схвалюю.

9. Чи належите Ви до тематичної Інтернет-спільноти?

- А) ні; Б) так.

10. Ваш вік (повних років)?

- А) 16 – 24 роки;
- Б) 25 – 34 роки;
- В) 35 – 44 роки;
- Г) 45 – 54 роки;
- Д) 55 – 64 роки;
- Є) 65 і більше;

11. Ваша стать:

- А) жінка;
- Б) чоловік.

12. Ви проживаєте:

- А) в сільській місцевості;
- Б) в місті з населенням до 50 тис. осіб;
- В) в місті з населенням 50 – 99 тис. осіб;
- Г) в місті з населенням 100 – 500 тис. осіб;
- Д) в місті з населенням понад 500 тис. осіб.

Студенти профільних ЗВО

ОПИТУВАННЯ

1. Наскільки Ви задоволені облаштуванням місць де проводите заняття із спортивних дисциплін та наявним обладнанням та інвентарем?

- А) повністю задоволений(а);
- Б) задоволений(а) частково;

В) не задоволений(а).

2. Чи плануєте Ви у майбутньому працювати за фахом?

А) точно планую;

Б) не впевнений(а);

В) не планую.

3. Чи належите Ви до тематичної Інтернет-спільноти

А) ні; Б) так.

4. Зазначте рівень стримуючих факторів, які впливають на пасивне ставлення людей до занять фізичною культурою/спортом під час дозвілля?

А) вартість послуг;

Б) зручність розташування об'єктів спортивної інфраструктури;

В) відсутність вільного часу;

Г) рівень комфортності існуючих спортивних споруд;

Д) стан здоров'я;

Є) вплив інформації та пропаганди на формування культури здоров'я;

Ж) переконання: "У мене не той вік, щоб займатися спортом";

З) якість надання послуг.

5. Наскільки доступними для всіх верств населення є заняття фізичною культурою/спортом під час дозвілля у вашому регіоні?

А) повністю доступні;

Б) досить доступні;

В) посередньо доступні;

Г) мало доступні;

Д) не доступні взагалі.

6. Ваш вік (повних років)?

А) 16 – 24 роки;

Б) 25 – 34 роки;

В) 35 – 44 роки;

Г) 35 – 44 роки;

Д) 55 – 64 роки;

Є) 65 і більше.

7. Ваша стать:

А) жінка;

Б) чоловік.

8. Ви проживаєте:

А) в сільській місцевості;

Б) в місті з населенням до 50 тис. осіб;

В) в місті з населенням 50 – 99 тис. осіб;

Г) в місті з населенням 100 – 500 тис. осіб;

Д) в місті з населенням понад 500 тис. осіб.